Kungl Utrikesdepartementet

Avd: P

Grupp: 2

Mål: Eu I

Efterforskning av

Raoul Wallenberg

1951, juli – 15 sept.

9.

Dep U 6011 ERIKA CARLSSON, VBG 72445

1 ex. sekr. Enskild

Göteborgsutredningen

AVD.	GR.	MÅL.
P	2	Ber I

Pol.

Telegram i blankett chiffer från Berlin
Avsänt den 1/7 1951 kl. 1930
Ankom den 1/7 1951 kl. 2135
Utskrivet i 2 exemplar.
Detta är originalet.

Urgent.

12.

För Dahlman.

Måste frågan i Edert chiffer 24 dryftas i Berlin? Jag hade avsett att i morgon anträda Sverige-semester och det är ovisst om Jenselius efter morgondagens förhandlingar av taktiska skäl bör stanna här. Tacksam för telefonbesked måndag morgon.

Bratt.

I telefon överenskommit m. Bratt om att dryftas saken efter hans återkomst t. Berlin.
2/7

Coll:

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

Pol.

Oslo den 29 juni 1951.
Förtroligt.

P 2

Engfeldt/Rtz
Sthlm. den 4 juli 1951.
Överl. till Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k. (hemligstpl.)
E.u.
S.Engfeldt
tjf.Byråchef

1480

Ink. 2/7 1951		
Avd. P	2	Akt

Broder,

5/7 PE
i London

I anslutning till Göranssons handbrev till Carbonnier den 30 nästlidna april angående de fem norrmän, som återkommit från rysk krigsfångenskap, ber jag få meddela, att byråchefen Colban i dag per telefon underrättat mig om att den utredning, som på norsk sida gjorts för att utröna, huruvida de hemvändande norrmännen ägde någon kännedom om Raoul Wallenbergs öde, tyvärr givit negativt resultat. Vid de förhör, som anställts av de lokala polismyndigheterna med var och en av norrmännen, har tyvärr intet som helst framkommit som skulle kunna utgöra en ledtråd för fortsatta efterforskningar.

Herr Förste Sekreteraren Stig E n g f e l d t,
Kungl. Utrikesdepartementet.

Engfeldt/Rtz (röd lapp)

KUNGL. UTRIKES DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

A.N.

STOCKHOLM 19		
~~Stockholm den 2 juli 1951.~~		
~~Personligt.~~		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I

Broder,

Med tack för Ditt handbrev den 25 juni vill jag genast säga, att jag mycket väl förstår Rositas och Dina bekymmer. Anledningen till att Rositas närvaro i Budapest var önskvärd var ju den, att Allard behövde en absolut pålitlig skrivhjälp för de synnerligen ömtåliga uppdrag han fått i samband med vissa efterforskningar i Raoul Wallenberg-affären. Däremot ha vi aldrig här på departementet diskuterat några mer eller mindre livsfarliga parkpromenader och icke heller en utsträckning av uppdraget till Sofia eller Bukarest. Att Allard åter bett Rosita komma ner beror därpå att vi under hans besök i Balkanländerna givit honom ytterligare uppdrag i nyssnämnda ärende, varför behovet av tillförlitlig hjälp i Budapest för några dagar åter föreligger. Jag ber Dig framföra mitt tack till Rosita för att hon rest ner igen och tillägger, att det är självklart, att hennes kostnader skall ersättas ävensom att hon kommer att få dagtraktamente. Jag ber Dig skicka in reseräkningen direkt till mig.

u/ Sven Dahlman

Attachén H a m m a r s k j ö l d ,
W i e n .

EXP 3/7

utr. Dahlman haft del
3.7.51 kl. 1925

AVD.	GR.	MÅL.
P	2	Ew I

Telegram i blankett chiffer från Prag

Avsänt den 3/7 1951 kl. 1540

Ankom den 3/7 1951 kl. 1910

Utskrivet i 3 exemplar.

Detta är originalet.

P.M. 4.7.51.
rem. t. Danielsson, Sthlm.

24. Personligt för Dahlman. Halevi meddelar ej uteslutet att Stefan Carl emigrerar trots att han är partimedlem. Halevis förtroendemän fortsätta undersökningarna.

Allard.

Coll:

950
4-7-51 P 2 Ren I Mk. 4/7 (röd lapp)

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Bonn, p.t. Köln den 29 juni 1951.

Strängt förtroligt. 2 bil.

Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 26 juni 1951 ber jag få överlämna avskrift av det skriftliga beskedet i ärendet Vasiu, som ingått från Auswärtiges Amt, samt av beskickningens verbalnote av i dag.

Din tillgivne
Olof Rydbeck

Herr Utrikesrådet D a h l m a n,
S to c k h o l m.

Avskrift.
Auswärtiges Amt
211-01/67 -IIIb- 2226/51

Eilt

Verbalnote.

Unter Bezugnahme auf die Verbalnote der Königl. Schwedischen Gesandtschaft vom 21. Juni d.J. und die fernmündliche Rücksprache mit Herrn Legationssekretär Rydbeck vom heutigen Tage in der Angelegenehit der Befragung des staatenlosen Gheorghe Vasiu, gegenwärtig im Gefängnis Neu-Ulm, über das Verschwinden des Legationssekretärs bei der Königl. Schwedischen Gesandtschaft in Budapest Raoul Wallenberg beehrt sich das Auswärtige Amt der Königl. Schwedischen Gesandtschaft Folgendes mitzuteilen:

Nach der Auskunft des Bundes-Justizministeriums ist gegen den bisher in Wolfach im Gefängnis befindlichen Vasiu am 9. Juni d.J. erneut ein Haftbefehl erlassen worden. Er wird zur Aburteilung über weitere von ihm angeblich begangene Vergehen der Unterschlagung und des Betrugs am 26. d.M. nach Neu-Ulm in Bayern überführt und dort zunächst als Untersuchungsgefangener in das Gefängnis eingeliefert. Es besteht durchaus die Möglichkeit, dass Vasiu noch längere Zeit in der Untersuchungshaft und gegebenenfalls nach erfolgter Verurteilung im Gefängnis verbleibt. Jedoch lassen sich mit Rücksicht auf die noch ungeklärte Rechtslage keine festen Angaben machen.

Unter diesen Umständen dürfte es sich empfehlen, dass der mit der Untersuchung über das Verschwinden des Legationssekretär Wallenberg beauftragte Vertreter der schwedischen Staatspolizei sich baldmöglich zum Verhör des Vasiu nach Neu-Ulm begibt, da im Falle eines Freispruchs des Vasiu oder falls der Untersuchung

An die Königl. Schwedische Gesandtschaft,
B o n n.

richter seiner Haftbeschwerde stattgeben sollte, keine Möglichkeit besteht, ihn behördlicherseits festzuhalten.

Das Bundes-Justizministerium wird die Haftbehörde in Neu-Ulm unverzüglich von der beabsichtigten Entsendung eines Vertreters der schwedischen Staatspolizei benachrichtigen und die Gefängnisverwaltung ersuchen, diesem ungehinderten Zutritt zu dem Häftling zu gewähren.

Gern benutzt das Auswärtige Amt auch diese Gelegenheit die Königl. Schwedische Gesandtschaft seiner ausgezeichneten Hochachtung zu versichern.

Bonn, den 26. Juni 1951.

Stämpel.

Verbalnote.

Bezugnehmend auf die Verbalnote des Auswärtigen Amtes vom 26. Juni 1951 - 211-01/67-IIIb-2226/51 - betreffend den staatenlosen Gheorghe Vasiu, beehrt sich die Königl. Schwedische Gesandtschaft dem Auswärtigen Amte mitzuteilen, dass der mit der Untersuchung des Falles Wallenberg beauftragten Vertreter der Schwedischen Staatspolizei, Kommissar Danielsson am Montag den 2. Juli Abends in Neu-Ulm eintreffen wird. Herr Danielsson wird von einem Dolmetscher dem schwedischen Staatsbürger de Pandy begleitet sein. Die Gesandtschaft darf um die gütige Vermittlung des Auswärtigen Amtes bitten, damit es Herrn Danielsson und den Dolmetscher gestattet werde Vasiu im Gefängnis zu besuchen und über den Fall Wallenberg zu hören.

Bonn, p.t. Köln, den 29. Juni 1951.

Stempel.

Engfeldt/Rtz

KUNGL. UTRIKES DEPARTEMENTET

Röd lapp. P 2 Eu[I]

Sthlm. den 4 juli 1951.
Överl. till Komm. Danielsson, Sthlm., f.k. E.u. (hemligstpl.)

S.Engfeldt
tjf.Byråchef

5/7

5/7 RtZ
i handen

P.M.

Envoyén Allard har meddelat, att Israels chargé d'affaires i Bukarest underrättat honom om att det ej vore uteslutet, att Stefan Carl emigrerar, trots att han är partimedlem. Halevis förtroendemän fortsatte undersökningarna.

Stockholm den 4 juli 1951.

KUNGL. UTRIKES DEPARTEMENTET

Politiska avdelningen

Avdelningschefen

Stockholm den 4 juli 1951.
Överl. till Komm. Danielsson, f.k.
E.u. (hemligstpl.)
S. Engfeldt
tjf.Byrachef

P.M.

ang. Furst Ladislaus von Lonyay.

Den 2 juli uppringdes jag av landsfiskalen Andermark, som vikarierar för statspolisintendenten Hasselrot, som meddelade mig att enligt vad statspolisen erfarit en ungersk flykting vid namn Lonyay väntades till Sverige omkring den 4 juli. Denne Lonyay samarbetade med Venezuelas minister i Stockholm, Herrera, i genomförandet av dennes projekt om omhändertagande och utplacering av föräldralösa flyktingbarn i Österrike. Senast hade han besökt Norge med en barnkontingent och från norskt håll hade statspolisen erfarit, att Lonyay möjligen skulle kunna sitta inne med upplysningar om Raoul Wallenberg, och herr Andermark ville därför föreslå, att jag satte mig i förbindelse med Herrera för att få till stånd ett sammanträffande med Lonyay.

Jag talade igår i telefon med Herrera, som bekräftade att Lonyay vore en av hans medarbetare i det nyssnämnda projektet. Lonyay hade nyligen besökt både Norge och Sverige och skulle möjligen återkomma hit i senare delen av juli. Jag nämnde för Herrera anledningen till att jag gärna ville ha ett sammanträffande med Lonyay, och Herrera erbjöd sig att skriva en rad till denne, som för närvarande vistades i Salzburg, och föreslå honom att taga kontakt med mig vid nästa besök i Stockholm. Jag framkastade, att Herrera skulle föreslå Lonyay att brevledes sätta sig i förbindelse med envoyén Belfrage i Wien. Då eventuellt Lonyay ej vågar bege sig till Wien och den ryska ockupationszonen kunde i så fall Belfrage bege sig till Salzburg.

Det rör sig om prins Ladislaus von Lonyay som tillhör en av Ungerns ledande familjer. Han hade vid den ryska ockupationen av Ungern förts i fångenskap till Ryssland, där han vistats i olika läger och slutligen hamnat i Sibirien. I sin egenskap av mycket skicklig jordbruksexpert hade han i Sibirien av ryssarna använts på experimentfarmer och så småningom fått en ganska gynnad ställning. Efter några år hade han lyckats övertyga ryssarna om att han skulle kunna vara till

nytta i själva Ungern och tillåtits återvända. Efter någon tid där hade han med sin hustru lyckats fly till Österrike, där han nu vistades som flykting och där Herrera kommit i kontakt med honom. Herrera ville inte betrakta det såsom uteslutet att Lonyay kunde ha något av värde för oss i våra efterforskningar om Wallenberg att förtälja. Jag inskärpte för Herrera vikten av yttersta diskretion utåt och han lovade också att framhålla detta för Lonyay.

Stockholm den 4 juli 1951.

L. dlm

ANKOM
4 ... 1951
BESV. 1

begärande om tillsättande av parl. komm. i Wallenbergsfrågan

Reg. UD

INK. UTRIKES DEP:T
D. N:o 189 | 3832
5 ... 1951
G... P | AVD. 2 | MÅL. I

Till Hans Excellens Statsministern.

Vid Folkpartiets Ungdomsförbunds kongress i Ronneby den 20 till 24 juni diskuterades med anledning av en från förbundets Göteborgsavdelning väckt motion det sätt varpå efterforskningarna efter Raoul Wallenberg bedrivits.

Därvid konstaterades, att en mycket stark opinion i Sverige icke hittills kunnat övertygas av den svenska utrikesledningens försäkringar att alla åtgärder, som varit möjliga att vidtaga från svensk sida, också vidtagits för att återfinna Wallenberg och få honom hemsänd eller klarlägga vad som hänt honom. De delvis motstridiga uppgifter, som från ryskt håll lämnats beträffande Wallenbergs öde, äro också ägnade att föranleda slutsatsen, att utrikesledningen icke heller lyckats förmå vederbörande ryska myndigheter att bedriva efterforskningarna med erforderlig energi.

Utrikesminister Undén synes vara obenägen att till offentligheten lämna resultatet av den granskning, som f.d. envoyén Sjöborg under våren verkställt beträffande utrikesdepartementets handläggning av detta ärende. Då utrikesministern förklarat, att han alltjämt utgår från förutsättningen, att Raoul Wallenberg finnes i livet, och då det kan vara möjligt att ett offentliggörande av ovannämnda undersökning kan skada Wallenbergs sak, vill ungdomsförbundet heller icke påfordra ett sådant. Däremot vill förbundet understryka, att inga skäl synes kunna förebringas emot att en särskild parlamentarisk kommission får tillfälle att taga del av envoyén Sjöborgs utredning och med denna sammanhängande akter och omständigheter. Kommissionen kan sedan med ledning härav avge ett omdöme om huruvida brister ha förekommit eller ej i handläggningen av Wallenbergs sak. Tillsättandet av en sådan kommission torde numera vara det enda sätt, varigenom full tillit hos opinionen kan vinnas till att inga eventuellt begångna missgrepp skola döljas och till att de fortsatta ansträngningarna att återfinna Wallenberg från utrikesledningens sida fullföljas med all nödvändig energi och beslutsamhet. Utrikesdepartementet bör icke i denna angelägenhet, som upprört och intresserat så stora delar av nationen och som föranlett en delvis häftig kritik mot departementet, undandraga sig en parlamentarisk insyn.

Med godkännande av ovanstående synpunkter beslöt därför Folkpartiets Ungdomsförbunds kongress att genom denna skrivelse till Eders Excellens anhålla om Eders Excellens medverkan för tillsättandet av en parlamentarisk kommission med uppgift att studera den utredning beträffande utrikesdepartementets åtgöranden i samband med Raoul Wallenbergs försvinnande, som utförts av f.d. envoyén Sjöborg, samt med denna utredning sammanhängande handlingar och förhållanden.

Stockholm den 30 juni 1951

Sven Wedén
förbundsordförande

Bengt Johnson
förbundssekreterare

Engfeldt(Rtz

KUNGL. UTRIKES DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

Telegram

STOCKHOLM den 5 juli 19 51		
N:o 12	CHIFFER BUD	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I

NM

Svensk

W i e n .

Hammarskjöld från Dahlman. Müller frigavs idag från fängelse i Sydtyskland. Han avser via Wien bege sig österut i Bendel-affären och har anmodats kontakta Belfrage eller Dig för att vi skall kunna följa hans väg. Du är bemyndigad på begäran utbetala mindre belopp till Müller för att täcka några dagars uppehåll i landet och resa till gränsen. Alla meddelanden i denna sak böra gå till mig personligen. Chiffertext bör börja på samma sätt.

Cabinet

Exp. 5/7 kl. 17.45 dlD

AVD.	GR.	MÅL.
P	2	Eu I

Telegram iblankett chiffer från
Budapest
Avsänt den 5/7 1951 kl. 2107
Ankom den 6/7 1951 kl. 0800
Utskrivet i 3 exemplar.
Detta är originalet.

P.M. 6.7.51.
rem. t. Danielsson.

78. Personligt för Dahlman. Vårt chiffer 68 och handbrev från Allard den 29 juni. Följande kompletterande upplysningar ha inhämtats från vår advokat angående Bela Szigzarto. Denne tillfångatogs under striderna i Ungern november 1944, därefter ej avhörts förrän han återbördades till hemlandet sommaren 194x och internerades därefter omedelbart. Föräldrarna ha träffat honom endast en gång, varvid han ej nämnt något angående sammanträffandet med en svensk. Foto av Vas har förevisats för föräldrarna vilka sakna kännedom om honom. Vi avvakta vidare besked från judarna. Bela Lukacs i fängelse i Vacs eller möjligen Szeged men ej i Budapest som förmodats.

Tamm

Coll:

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

945
6-7-1951.
P 2 Ent

Inh. 6/7 /röd lapp nr. 1

Budapest den 28 juni 1951.

Personligt och strängt förtroligt.

Engfeldt/Rtz
Sthlm. den 6.7.51.
Överl. till Komm. Danielsson, f.k.
/hemligstpl./ E.u.
S. Engfeldt
tjf. Byråchef

16/7

Broder,

Våra efterforskningar rörande vissa spår i Ungern i affären Wallenberg hava hittills lett till följande resultat.

1) Min fru har ryktesvis hört att greve von Stumm avlidit men har icke haft någon möjlighet att kontrollera denna uppgift. Alla min frus ungerska bekanta, med undantag av en gammal dam, hava såvitt kunnat utrönas blivit deporterade från Budapest. Bland dessa befinner sig en av ifrågavarande dams söner, vilken enligt uppgift varit god vän till von Stumm. Modern visste emellertid icke, huruvida den sistnämnde fortfarande var i livet. Hon framhöll för övrigt, att det är otänkbart att göra några efterforskningar, så länge deportationerna pågå. Först efter en elle två månader, sedan panikstämningen lagt sig, kan man göra något försök att utröna, huruvida von Stumm är i livet och om så är fallet var han vistas.

2) Fru Lichtner. Som av ovanstående framgår hava praktiskt taget alla min frus bekanta deporterats. Men även om dessa funnits kvar i Budapest skulle de, då de räknas till de s.k. reaktionära elementen, aldrig hava vågat taga kontakt med en till kommunistiska partiet ansluten person såsom fru Lichtner eller hennes man. Enda möjligheten hade enligt min mening varit, att en vid be-

Herr Utrikesrådet Sven Dahlman,

Kungl. Utrikesdepartementet.

./.

skickningen anställd ungersktalande person, såsom Jonsson, om denne varit kvar här, direkt hade sökt upp herr eller fru Lichtner. Dock anser jag att även detta varit förenat med stora risker, då man torde kunna utgå ifrån att de båda makarna omedelbart rapporterat till polisen, att beskickningen är sysselsatt med efterforskningar rörande Wallenbergs öde.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

946
6.7.51
P 2 kent

Inh. 6/7 (röd lap nr.2

Budapest den 28 juni 1951.

Personligt och strängt förtroligt.

Engfeldt/Rtz
Sthlm. den 6.7.51.
Överl. till Komm. Danielsson, f.k.
E.u. (hemligstpl.)
S.Engfeldt
tjf.Byråchef

16/7 RE

Broder,

Vad beträffar Stefan Carl skall jag härmed lämna några kompletterande upplysningar i anslutning till i annan ordning redan översända meddelanden.

Jag vill till en början framhålla, att Halevy visade sig ovanligt hjälpsam och tillmötesgående. Han förklarade, att han skulle göra allt vad som stod i hans förmåga för att ånyo åvägabringa kontakt med Stefan Carl och tillfogade, att hans regering vore i lika hög grad som den svenska intresserad av att efterforskningarna rörande Wallenbergs öde skulle krönas med framgång.

Som jag redan i annat sammanhang omnämnt, hava ett par av de förtroendemän, som Halevy använt eller tänkt anlita för detta uppdrag redan häktats. Han kände emellertid ännu en person, som skulle vara lämplig för uppgiften ifråga. Då denne bodde i norra delen av Rumänien - om jag fattade rätt i trakten av Arad - skulle det dock dröja några dagar innan han kunde infinna sig i Bukarest för att erhålla nödiga instruktioner.

Vad beträffar Stefan Carls inställning till en eventuell emigration, har synbarligen Rönnhed på grund av språksvårigheter missuppfattat Halevys uttalande. Denne meddelade nämligen, att han aldrig sagt att Stefan Carl

./.

Herr Utrikesrådet Sven Dahlman,

Kungl. Utrikesdepartementet.

vägrat att emigrera utan blott framhållit, att han icke hört talas om att denne ville lämna Rumänien. Vi överenskommo nu, att Halevys förtroendeman till en början skulle söka erhålla klarhet, huruvida Stefan Carl önskade emigrera och, om så vore fallet, försäkra denne, att Israels legation skulle på allt sätt underlätta genomförandet av hans planer. Om däremot Stefan Carl förklarade sig önska stanna i Rumänien, skulle förtroendemannen diskret antyda möjligheten av att han kunde påräkna en större penningsumma, om han beslutade sig för emigration.

Vidare vill jag understryka, att Wallenberg, enligt Stefan Carls redogörelse under samtalet med Halevy, vid sammanträffandet i repatrieringsbyrån icke uppgivit sitt förnamn utan blott omnämnt, att han var svensk och hette Wallenberg. Halevy hade haft det intrycket, att samtalet mellan Stefan Carl och Wallenberg varit mycket kort. Synbarligen hade de personer, som befunno sig i väntrummet, för att fördriva tiden frågat varandra om namn, nationalitet, uppehållsort etc.

Tyvärr har Halevy, som nu vistats i Bukarest i något över två år, förflyttats som legationsråd till Israels beskickning i Rom och torde komma att lämna Rumänien den 2 juli. Han skall emellertid på vägen till Italien passera Wien - sannolikt den 4 juli - och då genom en pålitlig mellanhand till vår beskickning där överbringa ett till mig personligen ställt brev, vari han skall redogöra för resultatet av sina efterforskningar. Jag räknar med att erhålla detta brev genom flygkurir från Wien och skall så snart jag mottagit detsamma omedelbart underrätta Dig om innehållet

Din tillgivne
[signature]

~~967~~ 951
6-7-51
P 2 Ren I

Mrbr. 6/7 (röd lapp)

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Budapest den 29 juni 1951.

Personligt. 1 bil.

aa

Brevet överlämnat till Norberg 9/7 s.e.

Broder,

Jag bifogar härjämte ett till byråchefen Norberg ställt brev rörande den belöning konsul Comsa skulle erhålla som tack för de tjänster han gjort oss i Müller-affären. Då jag emellertid icke vet, i vilken utsträckning det kan anses lämpligt att orientera Norberg härom, ber jag Dig avgöra, huruvida brevet bör överlämnas till honom in extenso eller blott i utdrag.

Din tillgivne
[signature]

Herr Utrikesrådet Sven Dahlman,

Kungl. Utrikesdepartementet.

967
6-7-51
P2 Ene

Inh. 6/7 (röd lapp)

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Budapest den 29 juni 1951.

Personligt och strängt förtroligt.

Engfeldt/Rtz
Sthlm. den 6.7.51.
Överl.till Komm. Danielsson, f.k.
(hemligstpl.)
E.u.
S. Engfeldt
tjf. Byråchef

16/7

Broder,

Såsom jag i annat sammanhang meddelat, lovade mig Halevy i Bukarest att sätta sig i förbindelse med Israels härvarande chargé d'affaires, Bentsur, och bedja denne att bistå mig vid efterforskningarna efter Wallenberg, därest vi hade behov härav.

För att etablera kontakt bjöd jag igår herr Bentsur på lunch utan ~~någon~~ direkt avsikt att för närvarande anlita honom i något särskilt fall. Då emellertid samtalet gav vid handen, att min interlokutör redan för andra ändamål stod i hemlig förbindelse med häktade socialdemokrater, förde jag fallen Béla Lucács och Béla Szigysórtó på tal och erfor till min överraskning, att herr Bentsur ej ansåg det uteslutet att åvägabringa kontakt med dessa personer. I varje fall trodde han sig kunna inhämta, huru vida de fortfarande befunno sig i livet.

Vad Béla Lucács beträffar avrådde herr Bentsur bestämt från att vi skulle söka komma i förbindelse med dennes fru, då hon säkerligen icke har någon möjlighet att träffa sin make, utan att minst en av fångvaktarna är närvarande vid samtalet. Därest mannen Lucács sitter i något fängelse i Budapest, skulle kontakt utan större svårigheter kunna åvägabringas genom förmedling av socialdemokraterna, som vid lämpligt tillfälle skulle fråga honom, om, när och var i Sovjetunionen han sammanträffat

Herr Utrikesrådet Sven Dahlman,

Kungl. Utrikesdepartementet.

./.

86

med Wallenberg. Om däremot Lucács skulle befinna sig i fängelset i Vac, är det enligt min interlokutörs uppfattning uteslutet att komma i förbindelse med honom. I första hand skulle därför herr Bentsur söka inhämta uppgift om var mannen Lucács inspärrats.

Vad härefter Béla Szigysórtó angår, förklarade min interlokutör, att den omständigheten att föräldrarna icke erhållit tillstånd att besöka honom betydde, antingen att mannen ifråga redan är död, eller ock att han står under särskilt sträng bevakning. Det skulle däremot enligt herr Bentsurs uppfattning vara relativt lätt att anskaffa "inside information" från det koncentrationsläger, dit Szigysórtó uppgives hava förts. Han skulle därför i första hand söka utröna, om denne fortfarande lever samt, om så är fallet, genom en socialdemokratisk fånge söka erfara, om Szigysórtó träffat Wallenberg och har någon upplysning att lämna om denne.

Min interlokutör underströk till slut mycket kraftigt, att, då det gäller inhämtandet av upplysningar från politiska fångar, det framförallt är nödvändigt att undvika många och alltför precisa frågor. Det lämpligaste tillvägagångssättet vore att till en början uppmana vederbörande att berätta allt vad de eventuellt visste om Wallenberg och därefter återkomma till någon fråga, som föranletts av redogörelsen som lämnats.

I detta sammanhang vill jag ej underlåta att framhålla, att jag ånyo anmodat beskickningens advokat att besöka Szigysórtós föräldrar för att av dessa söka erhålla svar på frågorna 1-4,10-11 i det hit översända formuläret.

Jag behöver väl knappast påpeka, att de upplysningar, som i det föregående relaterats, äro synnerligen konfidentiella. De hade säkerligen aldrig lämnats, därest icke herr Halevy uppmanat sin kollega i Budapest att på allt sätt vara oss behjälplig.

Då det givetvis kommer att dröja någon tid, innan närmare underrättelser från herr Bentsur kunna komma oss till handa, bad jag denne överbringa dessa till Tamm, som även var närvarande vid lunchen. Min interlokutör skulle under den närmaste tiden begiva sig till Prag och lovade att då omedelbart besöka mig.

968
6-7-51.
P 2 Rev I

Inh. 6/2 (röd lap
nr.2.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Budapest den 29 juni 1951.

Personligt och strängt förtroligt.

Engfeldt/rtz
Sthlm. den 6.7.51.
Överl. till Komm. Danielsson, f.k.
(hemligstpl.)
E.u.
S. Engfeldt
tjf. Byråchef

16/7 Rtz

Broder,

Jag skall i det följande på några punkter komplettera den redogörelse jag i annan ordning tidigare lämnat för våra efterforskningar i Rumänien av dr Surdu-Cuza.

Kort före min ankomst till Bukarest hade jag från Sofia anmodat Rönnhed att med förut överenskommet codebrev uppmana konsuln i Sibiu att om möjligt infinna sig i Bukarest måndagen den 18 juni. Då emellertid åtskilliga dagar förflöto, utan att konsuln lät sig avhöra, vilket - enligt vad jag sedermera erfor - berodde på att brevet aldrig kommit honom tillhanda, såg jag mig nödsakad att engagera en annan pålitlig person för att upptaga kontakt med konsuln i Sibiu. Enär denna person - en äldre dam - sedan gammalt hade en vidsträckt bekantskapskrets därstädes, bad jag henne samtidigt undersöka, om någon läkare eller annan person med namnet Surdu-Cuza var bosatt i staden. Det säger sig självt, att vare sig konsuln eller någon av de övriga mellanhänder jag i detta sammanhang använt erhöllo kännedom om eller ens misstänkte det verkliga syftet med efterforskningarna.

Damen ifråga meddelade vid sin återkomst, att hon varit i förbindelse med tvenne apotekare, en läkare och en förutvarande gendarmeriofficer, vilka hon personligen synnerligen väl kände, och som alla varit bosatta i Sibiu

Herr Utrikesrådet Sven Dahlman,

Kungl. Utrikesdepartementet.

./.

sedan 1920-talet. Dessa försäkrade, att de aldrig träffat eller hört talas om någon läkare, apotekare eller annan i sistnämnda stad bosatt person med namnet Surdu-Cuza. Förfrågningar hos ett par för oss välkända läkare i Bukarest gåvo likaledes negativt resultat.

Då så småningom konsuln i Sibiu, som kontaktats av i det föregående omnämnda dam, i slutet av veckan anlände till Bukarest, meddelade han, atthan huvudsakligen koncentrerat sig på att utfinna, huruvida en läkare Surdu-Cuza var anställd vid fängelset i hans hemstad. Herr Comşa hade genom en av sina närmaste vänner lyckats komma i förbindelse med huvudkassören vid fängelset (Buchhalter), som meddelat, att under de senaste tolv åren ingen läkare med detta namn hade varit anställd vid fängelset. Då jag under samtalet med konsuln erfor, att härmed åsyftades centralfängelset, bad jag honom att vid sin återkomst till Sibiu undersöka, huruvida jämväl andra fängelser funnos, samt i så fall om läkaren ifråga kunde tänkas tjänstgöra där. Herr Comşa lovade utföra detta uppdrag men framhöll, att, även om andra fängelser existerade, lönerna till samtliga anställda, såvitt han hade sig bekant, utbetalades av den centrala fängelseadministrationen i staden, där nyssnämnde kassör arbetade. Jag uppmanade vidare konsuln att genom samma källa söka utröna, huruvida en fängelsedirektör med namnet Isai Popa tjänstgjort i Sibiu under något av åren 1945-1946. Jag erinrade mig nämligen, att Müller uppgivit att en fängelsedirektör med detta namn skulle hava funnits, då han överfördes till fängelset i sistnämnda stad. Konsuln trodde sig utan större svårighet kunna fastställa, om denna uppgift var riktig, och tillfogade att han personligen för flera år sedan känt en ortodox präst med detta namn, som varit bosatt på landsbygden utanför Sibiu. Denne hade haft tre söner och det kunde tänkas, att någon av dessa erhållit samma förnamn som fadern och sedermera under kommunistregimen anställts som fängelsedirektör i Sibiu. Min sagesman framhöll vidare, att Popa är ett i Rumänien vanligt efternamn, under det att Isai är ett mera sällan förekommande förnamn.

./.

968
6-7-51.
P 2 Ber I

Inkl. 6/2 (röd lap nr.2.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Budapest den 29 juni 1951.

Personligt och strängt förtroligt.

Engfeldt/rtz
Sthlm. den 6.7.51.
Överl. till Komm. Danielsson, f.k.
(hemligstpl.)
E.u.
S. Engfeldt
tjf. Byråchef

16/7 RE 2

Broder,

Jag skall i det följande på några punkter komplettera den redogörelse jag i annan ordning tidigare lämnat för våra efterforskningar i Rumänien av dr Surdu-Cuza.

Kort före min ankomst till Bukarest hade jag från Sofia anmodat Rönnhed att med förut överenskommet codebrev uppmana konsuln i Sibiu att om möjligt infinna sig i Bukarest måndagen den 18 juni. Då emellertid åtskilliga dagar förflöto, utan att konsuln lät sig avhöra, vilket - enligt vad jag sedermera erfor - berodde på att brevet aldrig kommit honom tillhanda, såg jag mig nödsakad att engagera en annan pålitlig person för att upptaga kontakt med konsuln i Sibiu. Enär denna person - en äldre dam - sedan gammalt hade en vidsträckt bekantskapskrets därstädes, bad jag henne samtidigt undersöka, om någon läkare eller annan person med namnet Surdu-Cuza var bosatt i staden. Det säger sig självt, att vare sig konsuln eller någon av de övriga mellanhänder jag i detta sammanhang använt erhöllo kännedom om eller ens misstänkte det verkliga syftet med efterforskningarna.

Damen ifråga meddelade vid sin återkomst, att hon varit i förbindelse med tvenne apotekare, en läkare och en förutvarande gendarmerieofficer, vilka hon personligen synnerligen väl kände, och som alla varit bosatta i Sibiu

Herr Utrikesrådet Sven Dahlman,
Kungl. Utrikesdepartementet.

./.

För egen del vill jag inskjuta, att det ingalunda är omöjligt, att Müller likaledes känt till namnet på ifrågavarande präst och överfört detta på en av honom uppdiktad fängelsedirektör.

Slutligen sporde jag konsuln, huruvida han trodde sig genom kassören kunna inhämta, om en fånge vid namn Vischinovski finnes eller funnits i något fängelse i Sibiu. Min sagesman befarade, att detta skulle bliva förenat med stora svårigheter, då han knappast trodde att hans vän skulle våga vidare befordra en dylik fråga till kassören. Den sistnämnde däremot skulle måhända vara villig att mot en penningbelöning anställ efterforskningar.

Jag underströk särskilt för konsuln nödvändigheten av absolut diskretion och framhöll, att han under inga förhållanden fick för någon antyda beskickningens intresse i saken.

Till slut vill jag omnämna, att jag dagen före min avresa från Bukarest erfor, att en läkare från Braşov, som tillfälligt besökte staden, sagt till en av våra mellanhänder, att han vagt erinrade sig för många år sedan hava korresponderat med en dr Surdu-Cuza. Han var emellertid ej fullt säker på sin sak och kunde icke lämna några närmare upplysningar. Om en läkare med detta namn trots allt existerat, måste han emellertid före 1938 på grund av någon förseelse hava förbjudits att utöva praktik. Vi hava nämligen haft tillgång till läkareförteckningar för icke blott 1942 utan även för 1938. Då i ingen av dessa en dr Surdu-Cuza upptagits, har han under sagda år icke haft tillstånd att utöva läkaryrket. På rumänsk håll anser man emellertid för övervägande sannolikt, att läkaren från Braşov förväxlat Surdu-Cuza med Sturdza. Under mitt eget samtal med konsuln hände det för övrigt upprepade gånger att denne nämnde dr Cuza, då han i själva verket avsåg dr Sturdza.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

969
6.7.51
P 2 Ren I

Budapest den 30 juni 1951.
1 bil.
Strängt förtroligt.

Engfeldt/Rtz
Sthlm. den 6.7.51.
Överl.jmt.bil.t.Komm.Danielsson, f.k.
E.u. (hemligstpl.)
S.Engfeldt
tjf.Byråchef

Broder,

Härmed ber jag få översända en av Waldenström avfattad promemoria rörande vissa efterforskningsåtgärder, som enligt lämnade direktiv vidtagits av beskickningen. Såsom härav framgår har kontakt uppnåtts med samtliga ifrågavarande personer med undantag av de uppgivna medlemmarna av familjen Ledowski samt professor Slodics och dennes assistent Vali. Anledningen till att vi ej ännu tagit kontakt med de två sistnämnda, är att Slodics uppges stå den nuvarande regimen nära, varför vi ansett oss böra iakttaga stor försiktighet och avvakta ett lämpligt tillfälle att approchera vederbörande.

Jag vill tillägga, att därest departementet anser påkallat söka kontakt med Litpe, av allt att döma identisk med Litke, vilken, såsom framgår av promemorian illegalt lämnat Ungern troligen redan för några år sedan med okänd destination, det måhända vore lämpligast att i första hand genom beskickningen i Wien träda i förbindelse med där förekommande ungerska flyktingsorganisationer, vilka eventuellt kunna lämna upplysningar om var han kan anträffas eller i varje fall underlätta vidare efterforskningar.

Då det för uppdragets genomförande varit önskvärt att i ett par fall ställa i utsikt livsmedelspaket, vore jag tacksam, därest två dylika paket tillställas beskickningen för vidare distribution med nästa tungkurir.

Din tillgivne
Hug. Tamm

Översända till B-post m. kurir 20/7

Utrikesrådet D a h l m a n,
Utrikesdepartementet.

vänd.

P.S. Då varken Langfelders syster eller faster kunnat lämna några uppgifter om dennes försvinnande, är det givetvis högst osannolikt att de avlägsna släktingarna Ledowski kunna tänkas inneha några som helst upplysningar härom, varför ytterligare efterforskningsåtgärder i syfte att anträffa någon eller några av familjen Ledowski ej komma att vidtagas.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

P. M.

1. Gitta Langfelder samtal den 27 juni 1951.
Förevändning för besöket: Livsmedelspaket från Sverige.

Gitta Langfelder uppgav, att några dagar innan Langfelder försvann, hade denne besökt henne. Hon hade frågat honom, var han bodde och då fått svaret, att han och W. bodde på olika platser varje natt. Hon hade även frågat honom, om han behövde pengar, men han hade svarat henne, att W. hade stora summor med sig så några pengar behövde han ej. Han hade däremot varit villig att giva henne pengar, vilket erbjudande hon dock avslagit. Langfelder hade uppgivit, att han och W. skulle bila till Debrecen, där W. skulle intervenera hos ryssarna. Sedan dess hade hon ej hört något från Langfelder.

Vid förfrågan om Gitta L. kände till familjen Ledowski, uppgav hon, att hon ej kände till densamma närmare och att denna familj ej var släkt med Langfelder. Fru Steiner eller hennes väninnor kände hon ej till.

Vid förfrågan om hon kände till Franz Vali, uppgav hon, att denne var kusin (2:a graden) med Langfelder och bodde Kis Joszef utca 5c, Budapest. Valis moder, Frau Dr. Wohl, bodde Vatciutca 84, Budapest. Vali skulle enligt Gitta L. ej ha varit Langfelders bäste vän, den förstnämnde var betydligt äldre. Det framgick vidare, att Gitta L. ej stod i kontakt med Vali.

Hon uppgav slutligen att Langfelders syster Stefani, gift med Dr. Simon, vilken hon bad mig besöka, vore bosatt under adress Aranybez ut 3.IV.2, Budapest.

2. Stefani Simon, född Langfelder (syster med L.) samtal 27.6.51.
Förevändning: Livsmedelspaket

Fru Simon uppgav, att det sista hon hört om brodern var, att denne och W. skulle åka till Debrecen. Förutom dessa två skulle även två ryska officerare varit med i bilen.

Några meddelanden efter försvinnandet hade hon ej erhållit.

Fru Simon bekräftade, att hon var kusin med Vali, vilken till yrket skulle vara advokat. Det verkade ej som om hon stod i närmare kontakt med Vali. Under samtalets gång verkade fru Simon mycket nervös, vilket dock mest torde bero på de härvarande deportationerna.

3. Clara Miskolcoy, Hermann Otto ut 12, samtal den 28 juni 1951.
Förevändning: Vänner till fru Steiner.

Vid förfrågan om hon kände till Langfelder, fick jag svaret, att hon aldrig hade hört talas om honom. Clara M. verkade pinsamt berörd av besöket och mycket nervös.

4. Magda Endrenyi, Malinovsky Fasor 35, samtal den 29 juni 1951.
Förevändning: Vänner till fru Steiner

Vid förfrågan om hon kände till Langfelder, fick jag svaret, att hon aldrig hört talas om honom.

5. Susanne Ledowski, Csalogany ut 43

I Huset Csalogany ut 43 var en statlig lärarutbildningsanstalt, varför man där ej kunde få tag på henne.

6. Trude Ledowski, biträde i handskaffären Pikler Deak Utca 23

Handskaffären Pikler hade upphört att existera. Inga upplysningar ha kunnat erhållas.

7. Litpe

Vid samtal med sekreteraren i finansministeriet Lajos Baltazar den 28 innevarande månad framgick följande: Baltazar, som sedan 1939 varit anställd i finansministeriet kände ej till någon person vid namn Litpe, vilken skulle varit anställd i finansministeriet för en del år sedan. Det hade däremot funnits en viss Litke, vilken hade varit sekreterare till finansministern. Baltazar uppgav vidare, att Litke lämnat landet för några år sedan. Vart visste han dock ej.

Budapest den 30 juni 1951.

Arne Waldenström

Arne Waldenström
Kanslist

Yuk 6/7 (röd lapp)

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

16
6.7.51
P 2 Ren I

Wien den 4 juli 1951.
Strängt förtroligt.
R 18 1 bil.

Engfeldt/Rtz
Sthlm. den 6.7.51.
Överl. t. Komm. Danielsson,
f.k. (hemligstpl.)
E.u.
Engfeldt
tjf. Byråchef

16/7

Ärade Broder,

För vinnande av tid får jag härmed enligt Allards önskan översända avskrift av ett i dag hit inlämnat brev från Israels chargé d'affaires i Bukarest.

Med vördsamma
hälsningar
Din tillgivne
Knut Hammarskjöld

Originalbrevet sändes till Prag via Sthlm.
K

Utrikesrådet S. D a h l m a n,
Kungl. Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

/Avskrift/

Bucarest, le 2/7/51.

Cher Monsieur Allard,

Notre plan ne s'est pas réalisé tout à fait comme nous l'avons conçu. La personne de confiance n'a pas osé d'aller directement chez S.C. pour des raisons bien compréhensibles de sécurité. Il est tout de même allé recueillir des informations sur S.C. Il y a deux jours, notre personne m'a apporté les renseignements qu'il a reussi a ramener. S.C. est membre du parti; travaille comme un comptable dans une enterprise. C'est un homme sérieux et on peut se fier à ses paroles. Il est célibataire, lié pourtant avec ses parents qui se trouvent aussi dans la même ville. Il parait que ses parents voudraient aller en Israel. Le fait de son appartenance au parti rend la possibilité de l'approcher très difficile et problématique. Cela explique, peut-être le fait qu'il n'est pas revenu l'autre jour.

En tout cas l'enquête sur lui continue encore et on cherche les possibilités comment l'accoster indirectement. J'ai laissé les ordres nécéssaires à ce sujet et j' ai communiqué tout cela à Mr le secrétaire.

Je vous assure de nouveau qu'on fera tout le possible. Vu la délicatesse du sujet, il faut agir, bien entendu, avec maximum de précautions.

Veuillez agréer etc.

/s./ E. Halevi

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

21
6.7.51
P 2 Ent I

Mk. 6/7 (röd lapp)

Prag den 5 juli 1951.

Strängt förtroligt.

Broder,

Med dagens kurirpost sänder jag ett flertal redogörelser för vad som åtgjorts i affären Müller-Bendel. Då såsom Du därav finner undersökningar äro igångsatta, vilkas resultat icke torde föreligga förrän om några veckor, kan jag för närvarande ej uträtta mera på ort och ställe. Jag skall givetvis gärna ensam eller tillsammans med min fru återvända till Budapest mot slutet av månaden, därest detta visar sig önskvärt eller Du av särskilda skäl så finner lämpligt.

Din tillgivne

Sven Allard

(Sven Allard)

Herr Utrikesrådet D a h l m a n,

Kungl. Utrikesdepartementet.

/Avskrift/

Bucarest, le 2/7/51.

Cher Monsieur Allard,

Notre plan ne s'est pas réalisé tout à fait comme nous l'avons conçu. La personne de confiance n'a pas osé d'aller directement chez S.C. pour des raisons bien compréhensibles de sécurité. Il est tout de même allé recueillir des informations sur S.C. Il y a deux jours, notre personne m'a apporté les renseignements qu'il a reussi a ramener. S.C. est membre du parti; travaille comme un comptable dans une enterprise. C'est un homme sérieux et on peut se fier à ses paroles. Il est célibataire, lié pourtant avec ses parents qui se trouvent aussi dans la même ville. Il parait que ses parents voudraient aller en Israel. Le fait de son appartenance au parti rend la possibilité de l'approcher très difficile et problématique. Cela explique peut-être le fait qu'il n'est pas revenu l'autre jour.

En tout cas l'enquête sur lui continue encore et on cherche les possibilités comment l'accoster indirectement. J'ai laissé les ordres nécéssaires à ce sujet et j'ai communiqué tout cela à Mr le secrétaire.

Je vous assure de nouveau qu'on fera tout le possible. Vu la délicatesse du sujet, il faut agir, bien entendu, avec maximum de précautions.

Veuillez agréer etc.

/s./ E. Halevi

Redogörelse för resa till Tyskland den 2/7 - 4/7 1951.

Sedan meddelande ingått från svenska beskickningen i Bonn om att Gheorghe Vas överförts till ett fängelse i Neu-Ulm i Würtenberg den 26 juni 1951 och att rättegång eventuellt skulle anhängiggöras mot honom där för något enklare bedrägeribrott men att det var ovisst, om han komme att bli dömd, beslutades, att undertecknad tillsammans med en ungerskspråkig tolk, doktor Calman de Pandy, skulle fara ned till Neu-Ulm och höra Vas på nytt. Avresan skedde måndagen den 2 juli 1951 med flyg till München och därifrån med tåg till Ulm.

Tisdagen den 3 juli 1951 togs kontakt med Neu-Ulms amtsgericht och efter samtal med Staatsanwalt Schmidt, vilken handlade målet mot Vas erhölls tillstånd att förhöra Vas. Staatsanwalt Schmidt uppgav, att rättegången mot Vas komme att äga rum torsdagen den 5 juli 1951 men någon fällande dom kunde icke förväntas, enär det vittne, som eventuellt skulle ha kunnat vittna mot Vas, emigrerat till Australien, varför åklagaren var nästan helt på det klara med att Vas komme att bli frigiven, och de tyska myndigheterna hade inga möjligheter att efter frigivningen inskränka på Vas frihet. Det brott för vilket han hölls i rannsakningshäktet, var ett mindre bedrägeribrott. Vas hade tillsammans med en annan person försökt sig på någon uppfinning, och målsägaren hade ställt vissa verktyg till förfogande, men innan uppfinningen blev färdig, hade Vas försvunnit och verktygen hade icke blivit ersatta.

Samtalet med Vas ägde rum i rannsakningsfängelset i Neu-Ulm tisdagen den 3 juli 1951 på ungerska språket med förenämnde doktor de Pandy som tolk. Sammanfattningsvis kan sägas, att förhöret med Vas icke gav något nämnvärt av värde. Liksom vid det föregående förhörstillfället kom Vas även nu med undanflykter då han på något sätt blir pressad. Beträffande svågern Surdu I. Cuza vidhöll han med bestämdhet, att svågern är läkare och att han studerat vid medicinska fakulteten vid universitetet i

Cluj, där han erhållit medicine doktors grad antingen 1927, eller 1928. Jag förklarade för Vas, att den rumänska läkarförteckningen icke upptager någon läkare med namnet Cuza, och att Surdu knappast kunde vara ett förnamn. Vas replikerade då omedelbart, att Cuza blott var släktens eller ättens namn, och det borgerliga namnet är egentligen Ilie Surdu, men stundom begagnas även släktnamnet Cuza. Jag insköt här, att det icke fanns någon läkare med detta namn boende i Sibiu, vartill Vas replikerade, utan att tveka det ringaste, att detta så till vida vore riktigt, enär svågern någon tid efter Vas flykt flyttat till Dobra väster om Deva och bosatt sig hos svärföräldrarna. På fråga efter närmare adress och telefonnummer uppgav Vas, att någon gatuadress icke kunde preciseras, enär Dobra blott är en liten ort, och någon telefon finnes icke till Vas svärföräldrars bostad. Doktor Surdu reser mycket ofta in till Sibiu där han utför expertuppdrag för medicinska fakulteten och han förrättar obduktioner i Sibiu.

Vas tillfrågades, varför han icke vid förhöret i Hamburg (Lübeck) varit noggrannare med sina uppgifter, och han svarade att han då för det första icke riktigt förstod att de svenska myndigheterna lade så stor vikt vid saken och för det andra att han icke var riktigt övertygad om, hur mycket han skulle våga säga. Först sedan han genom mitt besök i Wolfach genom att en fransk överste i säkerhetstjänsten var inkopplad fått klart för sig vilken vikt de svenska myndigheterna fäste vid uppgifterna om Wallenberg beslöt han sig för att lämna så fullständiga och noggranna uppgifter som möjligt. Att en del detaljer blivit något missvisande vid förhöret i Hamburg (Lübeck) berodde icke enbart på att Vas lämnat felaktiga uppgifter, utan även på att den rumänsktalande tolken icke behärskade språket.

Förhöret fördes nu över till förhållandena beträffande Bela Szigyzarto, och Vas förklarade, att denne man i egenskap av fallskärmshoppare hoppat ned över Brasov-området men blivit tillfångatagen av ryssarna och förd till general Malinovskis högkvarter i Oradea (Nagyvarad). Därifrån hade han via Focsani förts till Sibiu och dömts till 15 års straffarbete. Vid något tillfälle under föråret 1947 hade han frigivits med anledning av en överenskommelse mellan rumäner och ungrare. Då Vas någon tid efter Szigyzartos frigivning rymt från Rumänien och kommit till Ungern, hade han sökt sig till Szigyzartos hem i Kispest, enär Szigyzarto under vistelsen i fängelset i Sibiu sagt åt Vas,

att om denne lyckades taga sig ut från Rumänien vore han välkommen till Szigyzartos hem. Det är riktigt, som Vas berättade vid förhöret i Lübeck, att Vas arresterades i Debrecen, men det är ej riktigt att han av polisen där skickades till politiska polisens högkvarter i Budapest, ty sedan han för polisen i Debrecen förklarat, att han som Volksdeutsch kommit från Österrike och ämnade sig åter till Transylvanien hade han släppts av lokalpolisen i Debrecen och uppmanats att på egen hand begiva sig till gränspolisens Centralorganisation i Budapest och anmäla sig där. Han hade därför efter frigivningen begivit sig till Szigyzartos uppgivna adress i Kispest och där sammanträffat med Szigyzarto samt bott i dennes hem under troligtvis två nätter. I Szigyzartos hem sammanträffade han med Szigyzartos fader - en pensionerad järnvägstjänsteman, modern och systern, vilken sistnämnda försörjde sig genom att giva pianolektioner. Szigyzarto beskrives av Vas vara cirka 175 cm. lång, var omkring 21 - 22 år gammal (nu alltså c:a 25 år), har kolsvart hår, svarta ögon. Beträffande uppgiften att Szigyzarto skulle vara kapten i nuvarande ungerska armén ändrar Vas sin uppgift från förhöret i Wolfach. Det var ej Szigyzarto som skulle vara kapten i ungerska armén utan en vän till denne vid namn Gyula Szlopp. Anledningen till uppgiften om officersanställningen var egentligen en fråga från överste Moinet, om Vas verkligen ansåg sig kunna lita på en sådan man som Szigyzarto. Vas säger,att han icke avsett att göra troligt, att Szigyzarto blivit kapten i ungerska armén utan han hade velat förklara, att icke alla, som officiellt gällde för att vara kommunister verkligen voro det. Sålunda hade just Szigyzartos mycket goda vän Szlopp som tidigare varit ivrig pilkors-man,blivit kapten i den ungerska folkarmén, och Vas ville därmed bevisa, att det icke fanns så många verkligt pålitliga kommunister. (Jag för min del fick dock den bestämda uppfattningen, att Vas sade att just Szigyzarto blivit kapten i ungerska folkarmén, och samma uppfattning kom även överste Moinet till, vilket framgick, då vi båda senare diskuterade förhöret med Vas. Huruvida Vas verkligen haft för avsikt att framställa saken så att det var Szlopp, som blivit kapten vet jag icke, men det är riktigt, att Vas i samband med omnämnandet om att Szigyzarto skulle ha blivit kapten nämnde något om en vän till Szigyzarto och detta namn var troligen Szlopp). Gyula Szlopp bor Hölgy utca 22 Kökanyd, nära

Philippsfabriken.

Szigyzarto hade i fängelset i Sibiu berättat att han efter sitt tillfångatagande tillsammans med många andra fångar förts till Ferdinandkasernen - i vilken en gendarmeriskola skulle ha varit förlagd - och i denna kasern hade Szigyzarto sett den man, som i fängelset i Sibiu kallats Visjinovski. På särskild fråga, om Szigyzarto ~~verkligen~~ kände till Visjinovskis verkliga namn, förklarade Vas, att så icke var fallet. Så vitt Vas kände till var det endast han som kände till namnet Wallenberg.

Sedan Vas bott troligen två nätter i Szigyzartos hem hade han gått till den ungerska gränspolisens kvarter i Budapest - vid denna tid våren 1947 torde gränspolisen varit den enda statliga ordningsmakten, A.V.H. och K.P.O., som sedermera övergick i A.V.O., hade då knappast fått någon större makt. Först efter valet på hösten 1947 fingo de båda avdelningarna A.V.H. och K.P.O. vind i seglen (undert.anmärkning), och anmält sig, och av gränspolisen hade han sänts till den politiska polisens högkvarter på Andrassy ut. 60. Efter några dagars förhör hade han sänts till ett hus, som tjänat som uppsamlingsläger, och där hade han fått stanna kvar, tills en sändning flyktingar sänts ut över gränsen mot Österrike - se berättelse som avgavs i Lübeck. Gränsövergången torde ha ägt rum i början av maj 1947. Han hade omedelbart begivit sig till Wien där han hos representanter för den franska främlingslegionen anmält sig till främlingslegionen. Troligen i början av juni 1947 hade en transport avgått från Wien till Bregenz där Vas tillsammans med övriga aspiranter till främlingslegionen inkvarterades i en kasern. Från Bregenz hade han förts till ett läger i Kehl, båda orterna i franska zonen i Österrike. Under uppehållet i Kehl hade Vas sänts till Marseille för att bliva läkarundersökt och inskrivas i främlingslegionen. Emellertid hade han såsom uppgivits vid tidigare förhör icke godkänts, varför han efter tre dagars uppehåll i Marseille återsändes till Kehl. Den 12/6 1947 sändes han från Kehl till ett läger i Sigmaringen, där han i likhet med andra flyktingar uppmanades söka arbetsanställning i Frankrike. Han sökte och erhöll sådant arbete och efter att ha vistats någon tid i ett läger i Freiburg avreste han till Suracuse nära Pas de Calais, där han började arbeta hos en bonde. Emellertid trivdes han ej med detta arbete utan slutade och reste tillbaka till Freiburg. Här inlade han en ansökan om att få bliva förflyttad till den amerikanska zonen, vilken an-

sökan avslogs. Från Freiburg skickades han till ett läger i Karlsruhe, och därifrån sökte han på nytt arbete i Frankrike och fick nu löfte om anställning i Lyon. Han inträffade i Lyon den 17 oktober 1947 och arbetade ett par dagar vid bilfabriken Peugeot, varefter han erhöll arbete inom sitt fack vid en fabrik M.A.R.E.R. = en radioelektrisk affär. Här arbetade han med vederbörligt franskt tillstånd till den 6/4 1948, då han arresterades av franska polisen, enär de rumänska myndigheterna begärt hans utlämning. Han inspärrades på fortet Duchére och kvarhölls där till den 19/12 1949. Han förnekar, att en fransk uppgift om att han arresterats i augusti 1948 på grund av avsaknad av legitimationshandlingar är riktig. För det första saknade han icke vederbörlig legitimationshandling och för det andra var det ej i augusti 1948 som han anhölls utan som ovan sagts den 6/4 1948. Likaledes förnekar han, att han blivit dömd för något bedrägeribrott och någon rannsakning hade aldrig hållits med honom. Då han arresterades i april 1948 hade en "procureur general" hört honom och sedan hade han hörts av en undersökningskommission, men dessa förhör hade gått ut på att klarlägga hans politiska flyktingskap med anledning av rumänska regeringens begäran om hans utlämning. Vid ytterligare frågor, om han verkligen icke hörts om något bedrägeribrott uppgav han, att han visserligen fick redogöra för innehavet av några radioapparater, men dessa voro apparater, som Vas hade tagit emot för reparation.

Att han lyckades komma ut från fortet Duchére berodde därpå, att han under medverkan av en fransk radioingenjör vid namn De-pére vilken avtjänade 1 månads fängelse för skattefusk, lyckades få ut ett brev till "Ligan för mänskliga rättigheter", som lade sig ut för honom. Hans egen uppfattning är den att fransmännen ville draga nytta så mycket som möjligt av hans kunskaper inom radiotekniken. Han tillverkade inte mindre än 290 radiosändare under tiden som han satt fängslad på fortet Duchére. Vid frigivningen från fortet Duchére den 19/12 1949 fick han föreläggande att lämna Frankrike senast den 1/1 1950. Han lämnade omedelbart Lyon och reste till Knutange nära Metz, där han fick bo hos brodern. Då han förstod, att fransmännen skulle komma att förpassa honom, om han tog arbete under sitt rätta namn, lämnade han sin identitetshandling till brodern och lyckades skaffa sig en falsk identitetshandling på namnet Lazar (dopnamn och födelsetid rätt angivna), och med denna identitetshandling sökte och

erhöll han arbete vid en metallurgisk fabrik i Knutange, där även brodern arbetade. Dessförinnan hade han anmält sig på polisprofekturen i Metz och med uppvisande av sin falska identitetshandling förklarat sig hava kommit som flykting från Tyskland. Den 27/12 1949 hade han arresterats, anklagad för att illegalt hava tagit sig in i Frankrike. Han hade inspärrats på fängelset i Metz där han blivit sysselsatt med att reparera telefoncentralen, som varit utbränd på grund av krigsskador. Han hade reparerat cirka en femtedel av linjerna, då han frigavs den 6/1. Under vistelsen i fängelset i Metz hade hans verkliga identitet icke avslöjats trots att hans fingeravtryck tagits både då han 1947 kom till Frankrike och då han arresterades i december 1949. Tydligtvis hade inte handlingarna sänts in till centralen i Paris.

Efter frigivningen den 6/1 1950 fick han med vederbörligt tillstånd ånyo arbete vid metallurgiska fabriken S.M.K. i Knutange, och han gick fortfarande under namnet Lazar. Här arbetade han till den 1/3 1950.

Med anledning av en uppgift från franska myndigheter om att Vas skulle ha arresterats den 28/1 1950 tillfrågades Vas härom. Han förnekade bestämt, att denna uppgift var riktig, ty vid den tiden arbetade han i Knutange.

Såsom ovan sagts arbetade Vas i Knutange till den 1/3 1950. Han slutade där, enär han icke önskade ha dylikt arbete, och han hade tagit det blott för att få ihop litet penningar. Hans tanke var nämligen den, att han skulle försöka komma över till Tyskland och om möjligt emigrera därifrån till något land, där han kunde skapa sig en framtid.

Från Knutange hade han begivit sig till Luxembourg varvid han vid gränsöverskridandet begagnat sig av den gamla legitimationshandlingen i sitt rätta namn. Personer, som bo i Frankrike få enligt Vas resa in och vistas 24 timmar i Luxembourg utan visering. Från Luxembourg hade han gått över till Tyskland och den tyska gränspolisen skulle icke ha gjort några invändningar, påstår han. Han hade anmält sig för säkerhetspolisen i Trier - i franska Tysklandszonen - och ej heller där hade man gjort någon invändning mot hans identitetshandling. Den 1/4 1950 hade han fått arbete som radiotekniker hos Bataillon de Transmission i Bad Kreuznach. Då han tog anställningen, lovades han 300 mark i månaden, men då han arbetat 6 dagar fick han veta, att hans lön skulle bliva blott 190 mark i månaden. Vid denna underrättelse

lämnade han arbetet och begav sig till Haslach. Här ämnade han lämna in en ansökan till en IRO-organisation om emigration.

Med hänsyn till sina besvärligheter i Frankrike ansåg han sig icke kunna göra denna ansökan i sitt rätta namn, varför han i stället begagnade sig av efternamnet Bradi men med angivande av rätt dopnamn och rätt födelsetid. Emellertid fick en arbetare, som tidigare samarbetat med Vas i Knutange, ~~fick~~ reda på detta och anmälde honom till franska polisen i juni 1950. Han hade återförts till fängelset i Metz på begäran av fängelsedirektören, och nu hade han satts att reparera de återstående linjerna i telefonväxeln. Då växeln var färdig den 28/8 1950 hade han sänts från Metz via Thionville till Koblenz. Han förnekar, att han i enlighet med en fransk uppgift skulle ha arresterats i Thionville den 8/7 1950, men han hade under vistelsen i Metz anklagats för att ha köpt en kostym utan att göra rätt för sig. Likaledes förnekar han, att han den 16/8 1950 dömts till 2 månaders fängelse, men däremot hade han den 16/8 1950 hörts i fängelset i Metz ang. bruket av falsk identitetshandling i namnet Lazar och Bradi, , och den 28/8 hade han förts från fängelset i Metz till Thionville, dit han anlänt samma dag, och följande dag hade han förts till Koblenz, dit han ankom den 29/8 1950. Här hade han dömts för manipulerandet med de omnämnda identitetshandlingarna till 5 månaders fängelse och avtjänade straffet i Koblenz. Han frigavs den 16/12 1950 och begav sig illegalt till Frankrike där han bosatte sig hos brodern, hos vilken han stannade till omkring mitten på januari 1951.

Omkring den 16-17 januari 1951 begav han sig till Haslach via Neunburg och Eblingen och fick den 2/2 1951 arbete som radiotekniker hos en radiohandlare vid namn Peter Kunz.

Det var under uppehållet i Haslach, som han kom på tanken att skriva till svenska inrikesministeriet, men då han icke fick något svar beslöt han sig för att på något sätt skaffa penningar, så att han om möjligt kunde resa till Sverige och berätta om sitt sammanträffande med Wallenberg. Han sålde två stycken radioapparater, som han hade tillgängliga för reparation och för de penningar, han erhöll, reste han till Hamburg.

Sedan han hörts i Hamburg (Lübeck) reste han söndagen den 11 mars 1951 med tåg till Augsburg med avsikt att snarast möjligt fortsätta vidare söderut, sedan han gjort ett uppehåll i Augsburg. I denna stad begav han sig till ett I.R.O.-läger, där

han anmälde sig under sitt rätta namn. Han hade icke räknat med att polisen skulle ha lämnat in efterlysning till I.R.O.-lägren, men så hade skett och han blev anhållen måndagen den 12 mars 1951 och förd till Offenburg för att höras angående förskingringen av de båda radioapparaterna. För detta brott dömdes han till 3 månades fängelse, och av de penningar, som han innehade, beslagtogs vad som översteg 50:- kronor som skadestånd åt målsägarna. Som känt är avtjänade Vas fängelsestraffet i Wolfach. Vid frigivningen från fängelset i Wolfach fördes han till Neu-Ulm för att höras angående en historia, som han icke önskade gå närmare in på, då han var övertygad om att han skulle bli frikänd vid rannsakningen den 5 juli 1951.

Vas upplystes om, att exkonung Mikhael icke kunnat känna igen Vas, då Vas fotografi uppvisats för exkonungen. Vas vidhöll emellertid bestämt sitt påstående om att han vid 3 tillfällen fört det militärplan, som exkonungen då och då begagnade. Färderna hade startat från den Kungl. flygplatsen Piperra i Bukarest och den ena gången hade färden ställts till en plats vid namn Kraiova, den andra gången till Turno-Severin och den tredje till Tohan, den sistnämnda platsen i närheten av Brasov. Någon exakt tidpunkt kan Vas icke angiva, men det skedde under den tid, som Antonescu var ministerpresident.

Att Vas fick föra konungens plan berodde på att de båda ordinarie flygarna voro lediga eller förhindrade. Namnen på dessa flygare kommer Vas icke ihåg, men han säger sig veta, att den ene var född i Canada och att den andre var "Saxare" från Sibiutrakten. Konungen brukade under sina färder vanligtvis följas av prins Cantacuzena, men vid de tillfällen, då Vas förde planet var det en för Vas okänd följeslagare. Det plan, med vilket konungen färdades var ett I.A.R.-plan, med stjärnmotorer - tvåmotorigt - och byggt i Brasov. Inalles fingo 8 - 10 personer plats i planet. Förutom detta plan hade konungen ett eget rödmålat jaktplan.

Vas vidhåller bestämt, att konungen vid något tillfälle fällt uttrycket NEAMCU (jämför det tidigare NEANTUL), vilket betyder man från Transsylvanien - ungefär detsamma som det svenska mas för dalkarlarna. Konungen hade även begagnat uttrycket BOANGHEN som tilltalsord för Vas. Även detta är en skämtsam benämning på folk från Transsylvanien. Vas är fullkomligt säker på,

att exkonung Mikhael skulle känna igen honom, om exkonungen finge se Vas. Jag påpekade för Vas det otroliga, att Vas, som icke var aktiv flygare, blev utsedd till förare av konungens plan, men Vas förklarade detta med, att han var väl känd av inflytelserika personer, och att det var därför, som han fick föra konungens plan. På min fråga, hur många flygtimmar Vas hade, blev han enligt tolken något konsternerad, men slutligen uppgav han, att han hade omkring 800 flygtimmar eller kanske något mindre. Vas sade sig gärna vilja besöka exkonung Mikhael, om blott någon chans gåves, ty det är Vas mening att försöka erhålla exkonungens hjälp vid en eventuell emigration och han trodde att exkonungen just på grund av att Vas fört hans plan skulle vara villig att hjälpa honom.

På särskild fråga, varför Vas namn i de franska handlingarna stundom angives som Vasiu uppgav Vas, att detta är ett påfund av fängelsedirektören på fort Duchére, vilken förklarade, att man lämpligen borde tillfoga iu till namnet för att försvåra rumänernas efterforskningar efter Vas. Detta tillägg kan enligt Vas tydligt spåras på registerkortet i fort Duchére, enär tillägget skiljer sig från den övriga delen av namnet. Beträffande sin behandling hos de franska myndigheterna uppger Vas, att han uppdragit åt advokaten Jean Bernard, rue Hôtel de Ville 51, Lyon, att hos allmänne åklagaren och justitiedepartementet begära förklaring, hur de franska myndigheterna kunde hålla honom inspärrad på fort Duchére under så lång tid utan någon annan rättslig förklaring än att fängelsedirekören gjort någon anteckning om att Vas skulle hållas i förvar. Det var hans uppfattning, att de franska myndigheterna försökte "lura av" honom ett förfaringssätt att förstöra Koch-baciller och att man därför höll honom kvar så länge. Jämför även hans uppgift om att han skulle ha tillverkat ett stort antal radiosändare under kvarhållningstiden.

Beträffande sina planer efter frigivningen uppgav Vas att han var fast besluten att fortsätta sina försök att skaffa bevis om att Wallenberg befann (eller alltjämt befinner) sig i fängelset i Sibiu. För den skull kommer han att försöka taga sig ned först till Wien och därifrån till den ungerska gränsen. Om han lyckas överskrida gränsen till Ungern kommer han att försöka få kontakt med svågern i Dobra, och han tror med bestämdhet att

svågern skall lyckas få tillstånd att besöka någon kongress i Budapest. Skulle detta lyckas kommer Vas att sätta sig i förbindelse med svenska beskickningen i Budapest i enlighet med tidigare avtal. Han kommer att skicka vykortet till Waldenström i så god tid, att det med säkerhet hinner nå adressaten. Angives exempelvis onsdagen som tid för sammanträffandet avses följande dag klockan mellan 13-15. Mötesplats blir som senast uppgavs gången mellan bron från Milleniumplatsen bort till kopian av Siebenburgen. På den bänk, som befinner sig närmast borgen kommer Vas att med krita skriva VAV, om han lyckats få bevis om att Wallenberg befinner eller har befunnit sig i fängelset i Sibiu. Om han icke lyckats få bevis men likväl vill komma till tals med Waldenström skriver han AVA på bänken. Vas är på det klara med, att mötet, även om båda parterna komma till platsen, måhända icke kan komma till stånd, och för den skull upprepas försöken var 3:e dag upp till 4 gånger.

Vas kommer att vid passerandet av Wien kontakta beskickningschefen eller dennes närmaste man på det att vi må ha en någotsånär fixerad tid, då Vas kan beräknas inträffa i Ungern. Trots att Vas nu icke har mer är 50 mark sade han sig icke vilja ha några ytterligare penningar. Skulle han komma i en prekär situation i Wien kommer han att framställa en begäran om någon mindre summa hos beskickningschefen i Wien.

Vas framhöll att doktor Surdu, om han lyckas taga sig upp till Ungern, möjligen skulle kunna sammanträffa med Waldenström, och i så fall skulle doktor Surdu säkerligen kunna peka ut Visjinovski, om ett antal fotos bland vilka Wallenbergs befunno sig, framlades för honom.

Beträffande den Weisslowitch, som omnämnes i det franska meddelandet angående samtal med Vas i Wolfach, uppgav Vas, att Wallenberg uppmanat Vas sätta sig i förbindelse med Weisslowitch, som är boende i Budapest och som skall känna till någon juveltransaktion som Wallenberg och Weisslowitch haft tillsammans. Weisslowitch har (eller hade) ett stort begravningsföretag i Budapest. Då Vas 1947 passerade Budapest hade han icke uppsökt Weisslowitch, enär Vas vid den tiden icke insett den fulla betydelsen av Wallenbergs meddelande.

Vad angår de namn, som Vas nämnt för fransmännen vid sam-

talet i Wolfach ansåg Vas, att om man kunde komma i förbindelse med någon av de namngivna och visa foton av Wallenberg skulle de säkerligen kunna känna igen Wallenberg som den Visjinovski, som 1947 befann sig i militärfängelset i Sibiu.

Trots att Vas lekande lätt finner svar på alla frågor och finner förklaringar till allt, som kan anföras mot honom, är jag långt ifrån övertygad om att han talar sanning. Någon annan möjlighet att få klarhet i huruvida det ligger någon sanning i Vas påstående än att låta honom fara ned till Ungern och eventuellt framskaffa bevis, torde icke föreligga. Han tror sig kunna få uppgifter genom svågern, exempelvis avskrift av registerkortet i fängelset i Sibiu, där bl.a. vissa anteckningar finnas om längd, kroppsform m.m.

Vad angår Vas påstående om Szigyzarto vågade jag icke sätta hårt mot hårt, enär det mycket väl kan tänkas att Szigyzarto efter kommunisternas maktövertagande hösten 1947 ånyo lät häkta Szigyzarto och att han då blev förd till Ryssland. Den från Budapest lämnade uppgiften om att Szigyzarto frigavs först för 1 år sedan kan därför mycket väl vara riktig. Givet är, att försök borde göras för att på något sätt få klart för sig, om Szigyzarto verkligen varit i Kispest under våren 1947.

Stockholm den 6/7 1951

Otto Danielsson

(Otto Danielsson)

P 2 Rm I

Röd-lapp.

P.M.

angående samtal med attaché Lars G-son Bergh torsdagen den 5/7 1951 på utrikesdepartementet i närvaro av tj. byråchef S. Engfeldt.

Attaché Bergh befinner sig intill den 26/8 1951 på semester i Sverige. Han kommer att hålla vaktmästare Håkansson i departementet underrättad om sin adress för den händelse nytt samtal skulle önskas.

Han bemötte interpellanten Gärde Widemars påstående såsom varande icke med sanningen överensstämmande. Han kände icke till att Wallenberg skulle ha häktats av ryssarna i februari 1945. - Se uppgiften i Riksdagstrycket angående excellens svar på interpellationen. ⇒

Vad angår en uppgift i Berghs bok om att han där säger sig ha sett bevis för att Wallenberg levde efter den 17/1 1945, förklarade Bergh, att han därmed åsyftar vissa dokument, som han sett hos författaren Philipp. Det gällde några vittnesutsagor, som Philipp innehaft och som enligt Berghs uppfattning voro tillfredsställande.

Under tiden 15/2 - 15/3 1945, då Bergh alltjämt vistades i Budapest, hade han vid åtminstone två tillfällen uppsökts av personer, som stått Wallenberg nära i dennes hjälpverksamhet dock utan att ha varit direkt avdelningschefer som Wohl, Heggedys och Fogacz. Dessa personer - minst två - hade förklarat, att Wallenberg var i förvar hos ryssarna, vilket de skulle ha erfarit, under de förhör som ryssarna hållit med dem, och det var deras uppfattning, att ryssarna även voro ute efter Bergh, varför de velat varna Bergh. Tyvärr kunde han nu icke erinra sig deras namn. Möjligt är, att den ene av de ifrågavarande personerna kan ha varit en släkting till Heggedys. Denne man torde nu kunna vara omkring 35 år gammal. I varje fall en av männen hade haft en tämligen hög ställning hos Wallenberg.

Ryssarnas förhör med Bergh gav honom ingen anledning tro, att de voro särskilt intresserade av Wallenbergs person. Dock förhördes Bergh ingående om de talrika "beskickningarna", och

särskilt hade deras intresse varit inriktad på C-avdelningen. Från början torde nog ryssarna antagit, att någon av avdelningarna sysslat med spionage för tyskarnas räkning, men sedan gingo snarare deras misstankar i den riktningen, att just Wallenbergs avdelning var något amerikanskt spionageinstrument, detta väl huvudsakligast på grund av att Wallenbergs verksamhet finansierades av amerikanska penningar.

Stockholm den 6 juli 1951.

(Otto Danielsson)

Kön Laffr Torekov den 6 juli 1951. P 2 Ren I 50

tit. 7/7-51

7-7-51

Broder,

Återgående vårt telefonsamtal i måndags vill jag nu meddela Dig, att jag är här i Torekov ungefär en vecka framåt. Kanske kan Du sända mig en avskrift av det brev, vi talade om? Jenselius är kanske ännu i Berlin, men vi skulle nog kunna råkas här i Sverige och konferera. Om Du anser, att saken kan avhandlas i telefon, så beställ ett personligt samtal (Torekov 248). Min adress är % Carl Hermansson, Torekov.

Med de bästa hälsningar

Din tillgivne

Eugenius Brätt

P.S. Den 16 juli beräknar jag att åter vara i Berlin

D.S.

KORTBRE

I hjärtan

Herr Utrikesrådet Sven Dahlman

Utrikesdepartementet

Stockholm

AVSÄNDARE:

NAMN: .....

ADRESS: .....

Engfeldt/Rtz

KUNGL. UTRIKES DEPARTEMENTET

Telegram

ang. Sjöborgs-utredningen

STOCKHOLM den 7 juli 1951.		
N:o 67.	CHIFFER BUD	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I

Svensk
Budapest

För Waldenström. Müller frigavs 5 juli från fängelse i Sydtyskland. Har för avsikt att via Wien bege sig till Ungern för att skaffa bevis. Om detta lyckas sätter han sig i förbindelse Eder enligt tidigare avtal. Han skickar vykort i så god tid att det med säkerhet hinner nå Eder. Angives exempelvis onsdagen som tid för sammanträffandet avses följande dag klockan mellan 13-15. Mötesplats blir som senast uppgavs gången mellan bron från Milleniumplatsen bort till kopian av Siebenburgen. På den bänk, som befinner sig närmast borgen kommer han att med krita skriva VAV, om han lyckats få bevis. Om han icke lyckats få bevis men likväl vill komma till tals med Eder skriver han AVA på bänken. Müller är på det klara med att möte även om båda parterna komma till platsen, måhända icke kan komma till stånd, och för den skull[illegible] upprepas försöken var 3:e dag upp till 4 gånger. I händelse Müller låter höra av sig bör Ni sammanträffa med honom under iakttagande all tänkbar försiktighet samt omedelbart inrapportera för Dahlman personligen vad som hänt.

Cabinet

Exp. den 7/7-51 kl. 1530

(röd lapp)

Engfeldt/Rtz

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

STOCKHOLM 19		
~~Stockholm den 7 juli 1951.~~		
~~Personligt och strängt förtroligt~~		
~~1 bil.~~ 20		
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I

U.m.

Broder,

Åberopande Ditt handbrev från Torekov den 6 dennes får jag översända avskrift av brevet rörande Jenselius. Jag inser naturligtvis klart, att det kan visa sig vara mycket svårt för honom att bege sig till Bautzen på ett sådant uppdrag, som det här är frågan om. Jag ber Dig också taga under övervägande, om det inte rent av vore lämpligare att koppla in "Kampfgruppe gegen Unmenschlichkeit" på denna sak - eller möjligen det socialdemokratiska partiets "Abwehr"-organisation i Hannover. Med sina vidsträckta förbindelser inom alla kretsar i östzonen borde det icke bereda dessa organisationer större svårigheter att diskret efterforska Hille.

./.

u/ Sven Dahlman

Generalkonsuln B r a t t ,
p.t. Torekov.

Xp. 9/7-51
Rek. /Rtz

(röd lapp)

Engfeldt/Rtz

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

STOCKHOLM 19		
Stockholm den 9 juli 1951. Personligt och strängt förtroligt. 1 bil.		
INK. D. N:o 21.		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I

Broder,

./. Såsom framgår av bifogade avskrift av ett handbrev från Tamm till mig den 30 juni har efterforskningarna av Langfelder hittills icke lämnat något resultat. Jag får be Dig bränna Tamms brev efter tagen del.

u/ Sven Dahlman

t.f. Chargé d'Affaires Hammarskjöld,
W i e n .

Xp. 9/7-51
/Rtz

AVD.	GR.	MÅL.
P	2	Eu I

Telegram i blankett chiffer från
Budapest
Avsänt den 9/7 1951 kl. 2150
Ankom den 10/7 1951 kl. 0800
Utskrivet i 3 exemplar.
Detta är originalet.

P.M. rem. 14.7.51.
t. Danielsson.

84.

För Dahlman personligen.
Edert chiffer 58 och mitt handbrev den 30 juni.

Waldenström har uppsökts av Marianne Dér, enligt egen uppgift syster till fru Steiner, som sade sig erfarit av Magda Endrenyi, att Waldenström efterforskat Langfelder och anledningen till besöket att hon trodde, att Waldenström kän de fru Steiner och var rädd, att Magda, som talade dålig tyska, ej gjort sig förstådd. Der sade sig endast veta, att Langfelder försvunnit under biltur till Debrecen med Wallenberg. Det visade sig under samtalet, att Der var aktiv kommunist.

Då trots alla försiktighetsmått vår efterforskning av Langfelder känd av kommunister och säkerligen till följd härav även av polisen, synes det beskickningen tillrådligt, syfte att ej ytterligare kompromettera enquêten, att avstå från kontakttagande av de två återstående personerna, Edert chiffer 58, Slodics och Vali, vilka även uppges ha nära anknytning till regimen och rimligtvis ej kunna tänkas besitta andra och bättre informationer än fru Steiners övriga referenser.

Tamm.

Coll:

Carbonnier/Rtz
Sthlm.den 19 juli 1951.
Överl.t. Chargé d'aff, Hedengren, Tel Aviv, f.k. (h. stpl.)
u/ Carbonnier

Exp. 21/7

Carbonnier/Rtz
Sthlm. den 12 juli 1951.
Överl. till Komm. Danielsson, Sthlm., f.k. (h. stpl.)
E.u.
C. Carbonnier

Exp. 16/7

Pol.

INK. UTRIKES DEP:T
D. No 226/82
11 JULI 1951
AVD. P | GR. 2 | MAL. Eu I

LUZ-HOTEL-WALDLUST FREUDENSTADT SCHWARZWALD

TELEFON 51 UND 106 Besitzer Familie E. Luz TELEGRAMME WALDLUST

BANKVERBINDUNG: HANDELS- U. GEWERBEBANK HEILBRONN A.G.
POSTSCHECKKONTO 20458 STUTTGART

8 juli 1951

S.E. 31/7

WM

Till Kungl. Utrikesdepartementet
Gustaf Adolfstorg
Stockholm

Betr: Raoul Wallenberg
Attention: Sekretärare Aminoff

Bortrest från Stockholm sedan junimånads början fick jag först nu ett brev eftersänt med Dr. Verez (Weiß) nuvarande adress, som lyder som så:

Rishon Lezion (Israel)
Pinskerstreet
House Tulipman

Alltid med nöje till Eder tjänst tecknar jag

Med utmärkt högaktning

Otto Friedrich Herrmanns

76
11-7-51
P 2 Ren I

Jak. 11/7

(röd lapp)

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Haag den 9 juli 1951.
Förtroligt.

HP 1 Ab

Sthlm. den 14 juli 1951.
Överl. till Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k. (hemligstpl.)
E.u.
C.Carbonnier
tjf.Avdelningschef

16/7

Broder,

I anslutning till mitt brev den 18 november 1950 angående Raoul Wallenberg ber jag få meddela, att en ny grupp nederländska krigsfångar återkommit till Holland från Ryssland. Dessa ha liksom tidigare repatriander tillfrågats huruvida de, under sin lägertid, hört talas om någon svensk i rysk fångenskap. Tyvärr ha dessa förfrågningar, vid vilka även en tänsteman från utrikesministeriet närvar, ännu icke lett till några spår rörande Wallenbergs försvinnande.

Din tillgivne
Joen Lagerberg

Utrikesrådet Sven Dahlman,

Utrikesdepartementet.

(röd lapp)

KUNGL. UTRIKES DEPARTEMENTET

Dahlman/AA.

R.W.

STOCKHOLM		19
N:o 32		BIL.
INK. D. N:o P.M. 4/7 av S.Dahlman.		
AVD. p	GR. 2	MÅL.

Stockholm den 11 juli 1951.
Strängt förtroligt. 1 bil.

Broder,

./. Som Du finner av närslutna promemoria, har vår uppmärksamhet fästs på en Furst Ladislaus von Lonyay, som till äventyrs skulle kunna ha några upplysningar att lämna i Wallenberg-affären. Lonyay lever som flykting i Österrike, närmare bestämt i Salzburg, och samarbetar med Venezuelas minister i Stockholm Herrera vid genomförandet av ett ganska omfattande projekt för omhändertagande och eventuell adoption av föräldralösa flyktingbarn i Österrike. Lonyay fördes vid krigsslutet av ryssarna i fångenskap till Sibirien, lyckades så småningom få återvända till Ungern och flydde sedan därifrån. Han har vistats i olika fångläger, och från ett visst håll har det sagts oss, att han möjligen vet något om Wallenberg.

Herrera har skrivit till honom och sagt, att man från svensk sida kommer att taga kontakt med honom. Jag skulle nu vilja föreslå, att antingen Du eller Knut Hammarskjöld reser till Salzburg och söker upp Lonyay där. Hans adress är 25 Rainerstrasse. Han kan också träffas på Kinderaktion Venezuela, Hotell Europa. Bägge adresserna äro i Salzburg. Av naturliga skäl vågar inte von Lonyay själv bege sig till Wien eller över huvud taget beträda av ryssarna ockuperat område.

Jag vill tillägga, att Lonyay för närvarande håller på att organisera en transport av ett 15-tal barn inom ramen för Herreras projekt och i samarbete med Svenska Rädda Barnen. Avsikten är att placera dessa barn hos svenska fosterföräldrar

Som jag i ett brev igår nämnde för Dig, reser jag på

Envoyén Belfrage, Wien.

xp 11/7.AA.

semester den 14 juli och blir borta en månad. Engfeldt, som är min högra hand i dessa ärenden, reste på semester igår och återkommer den 31 juli. Under tiden till den 27 juli handlägger Carbonnier dessa frågor.

Din tillgivne

Sven Dahlman

102
12.7.51.
P 2 Ren I

Yal. 12/7

(röd lapp)

STATSPOLISEN.

hbr. Carbonnier-Tamm, Budapest, 20.7.51.

Till

Utrikesrådet Herr Sven Dahlman

Kungl. Utrikesdepartementet

S t o c k h o l m.

S.E. 31/7

På uppdrag av kommissarie O. Danielsson och efter överenskommelse med sekreterare Engfeldt får jag härmed överlämna 14 st. fotografier att benäget ställas till svenska beskickningens i Budapest förfogande.

Stockholm den 11 juli 1951.
Enligt uppdrag.

H. J. Jacobsson

H. J. Jacobsson
tjf. kommissarie

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

114
13.7.51.
P 2 Ent

Mk. 13/7 (röd lapp)

Prag den 12 juli 1951.

Personligt och strängt förtroligt

Sthlm. den 14 juli 1951.
Överl. till Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k. (hemligstpl.)
E.u.
C.Carbonnier
tjf. Avdelningschef

16/7 Rtz

S.k. 31/7

a/M Broder,

Jag har med stort intresse tagit del av den med Ditt handbrev den 6 innevarande juli översända promemorian och finner därav, att Müller invecklar sig i nya lögner och undanflykter.

Jag skall i det följande med några stickprov belysa detta förhållande.

På sidan 2 gör Müller med ändring av tidigare påstående gällande, att svågerns "borgerliga" namn skulle vara Surdu samt att "släkten eller ätten" skulle kallas Cuza. Detta synes giva vid handen, att han nu vill göra gällande att svågern skulle tillhöra den ursprungliga och historiska familjen Cuza. Detta är felaktigt. Under mitt senaste besök i Budapest kunde jag fastställa, att endast två eller tre medlemmar av denna familj för närvarande befinna sig i livet, av vilka ingen givetvis är besvågrad med Müller.

Det är givetvis ingalunda omöjligt att i Dobra en person finnes vid namn Surdu, vilken kan vara gift med en syster till Müller. Om så skulle vara fallet kunde svågern

Herr Utrikesrådet D a h l m a n,
Kungl. Utrikesdepartementet.

dock icke, såsom jag tidigare framhållit, legalt ha utövat läkareyrket efter 1938, enär han icke förekommer i läkareförteckningen för detta eller senare år. Att han ofta skulle begiva sig till Sibiu för expertuppdrag vid den medicinska fakulteten eller för förrättandet av obduktioner förefaller mig orimligt, särskilt med hänsyn till att de tillfrågade där bosatta läkarna ej känna någon kollega vid namn Surdu.

Vad de i promemorian lämnade uppgifterna om Bela Szigyzarto beträffar synes mig dessa, såvitt jag utan tillgång till handlingarna i Budapest nu kan erinra mig, strida mot de uppgifter som vår advokat inhämtat av föräldrarna. Att Ungern och Rumänien i början av 1947 skulle ha träffat en överenskommelse om ömsesidig frigivning av fångar har jag aldrig hört talas om och förefaller mig i hög grad otroligt.

Vid genomläsningen av första stycket å sidan 4 erhåller man det intrycket att Müller i motsats till tidigare nu vill göra gällande, att han själv icke träffat Bendel i fängelset i Sibiu utan blott återgiver uppgifter om att Szigyzarto där råkat en man med detta namn. I dylika fall måste ju Müllers förut lämnade med många detaljer utsmyckade redogörelse för sina egna förbindelser med Bendel vara uppdiktad.

Vad slutligen angår de uttalanden, som på sidan 8 tillskrives kungen, har jag några kompletterande uppgifter att lämna. Vid mitt besök i Florens gjorde kungen mig uppmärksam på, att det av Müller använda uttrycket "Neantul" språkligt är oriktigt och rätteligen skall vara "Neamtul", vilket enligt vad såväl kungen som ett flertal rumäner sagt mig dock icke betyder "man från Transsylvanien" utan kort och gott "tysken". Ändelsebokstäverna markera bestämd form. Müllers på-

stående att det uppgivna tilltalsordet skulle vara en skämtsam benämning på folk från Transsylvanien är sålunda felaktigt.

Kungen förklarade dessutom uttryckligen, att han under kriget blott haft en ordinarie pilot, vilken, såvitt jag nu kan erinra mig, för närvarande är bosatt i Teheran.

Jag vill även tillfoga följande.

Då jag tänkte mig möjligheten av att kungen kunde ha träffat Müller under sådana omständigheter att han icke öppet ville medgiva detta iakttog jag noggrant hans ansiktsuttryck, medan han granskade de av mig medhavda fotografierna av Müller. Han visade emellertid icke med en min att han igenkände denne och förklarade, såsom jag tidigare inberättat, i de mest kategoriska ordalag, att han aldrig träffat Müller.

Jag skulle gärna vilja veta, om Du önskar att jag skall igångsätta vidare efterforskningar efter Müller i Ungern. Genom mina nyförvärvade judiska vänner skulle jag kanske utan större svårigheter kunna fastställa huruvida den föregivna systern finnes i den stad, där hon uppgivits vara bosatt. Om så anses erforderligt skulle jag i början av augusti kunna avlägga ett kortare besök i Budapest.

Allra högsta

Sven Allard

(Sven Allard)

Röd lapp.

/Rtz P 2 Eu[I]

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET
ang. Sjöborgs-utredningen

Sthlm. den 14 juli 1951.
Överl. till Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k. (hemligstpl.)
E.u.
C. Carbonnier
tjf. Avdelningschef

P.M.

Från Legationsrådet Tamm, Budapest, har den 10 juli 1951 ingått följande meddelande.

Waldenström hade uppsökts av Marianne Der, enligt egen uppgift syster till fru Steiner, som sagt sig ha erfarit av Magda Endrenyi, att Waldenström efterforskat Langfelder. Anledningen till besöket hade varit, att hon trott att Waldenström kände fru Steiner och varit rädd, att Magda, som talade dålig tyska, ej gjort sig förstådd. Der hade endast sagt sig veta, att Langfelder försvunnit under en biltur till Debrecen med Wallenberg. Det hade under samtalet visat sig, att Der var aktiv kommunist.

Då trots alla försigktighetsmått beskickningens i Budapest efterforskning av Langfelder vore känd av kommunister och säkerligen till följd härav även av polisen, syntes det beskickningen tillrådligt, i syfte att ej ytterligare kompromettera enqueten, att avstå från kontakttagande av de två återstående personerna, Slodics och Vali, vilka även uppgivits ha nära anknytning till regimen och rimligtvis ej kunde tänkas besitta andra och bättre informationer än fru Steiners övriga referenser.

Stockholm den 14 juli 1951.

36
18.7.51.
P 2 Ene I

Ink. 17/7 (röd lapp)

KUNGL. SVENSKA
GENERALKONSULATET

Berlin den 6 juli 1951.

Strängt förtroligt och personligt.

Herr Utrikesråd,

I enlighet med Edert handbrev den 30 juni 1951 till Bratt - som har semester till den 16 juli - frågade jag direktör Jenselius, om han vore villig utföra det ifrågavarande uppdraget. Svaret går ut på, att Jenselius icke önskar åtaga sig uppdraget av skäl, som han kommer att personligen framlägga för Eder vid sin återkomst till Stockholm sannolikt i slutet av nästkommande vecka. Därvid kommer han även att redogöra för den närmare granskning av problemets olika praktiska aspekter, som här ägt rum.

Redan här må dock framhållas, att de rent tekniska möjligheterna att inom rimlig tid i anslutning till nu pågående kommersiella överläggningar anskaffa tillstånd för resan knappast förefinnas.

Enär Jenselius återkommer till Stockholm samtidigt med eller någon dag efter detta brevs framkomst, kommer han att för Eder framlägga jämväl vårt förslag till lösning av frågan. Vissa tekniska förundersökningar i anslutning till detta förslag ha omedelbart påbörjats av oss.

Med utmärkt högaktning
René Belding

P.S. den 11/7: Enligt vad Jenselius i dag meddelar, anländer han till Stockholm omkring den 18 juli.

Utrikesrådet D a h l m a n,

Utrikesdepartementet.

82
17.7.51.
P 2 Ren I

Ink. 17/7 (röd lapp)

EMBASSY OF SWEDEN
WASHINGTON 8, D.C.

Washington den 10 juli 1951.

Strängt förtroligt.

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 30 juni 1951 angående möjligheten av att i samband med fallet Vogeler något kan framkomma, som kan vara av vikt för efterforskningarna efter Raoul Wallenberg, ber jag få meddela, att jag idag upptagit frågan med Ronhovde i State Department, som Du säkert erinrar.Dig från Stockholm helt nyligen. Jag tillät mig därvid framkasta, att jag skulle vara intresserad av att få ett personligt samtal med Vogeler, förutsatt givetvis att man i State Department ej hade något däremot. Vogeler tycks emellertid fortfarande vistas någonstans i Mellersta Västern på rekreation, varför i varje fall praktiska hinder skulle föreligga för ett dylikt samtal. Ronhovde, som naturligtvis väl känner till hela saken, lovade återkomma snarast.

Din tillgivne
R. Boggs

Herr Utrikesrådet S.Dahlman,
Stockholm.

STATSPOLISEN
STOCKHOLM
3:e rotelns 2:a byrå

223-361
18.7.51.
P.2 Ren

Ink. 18/7 (röd lap

HEMLIG
jäml. SFS 10 § 249:1937
Den 17/7 1957
STATSPOLISEN

hbr. Carbonnier-Björck, Bern, 20.7.51.

Till

Herr tjf. utrikesrådet Claes Carbonnier
Kungl. Utrikesdepartementet
S t o c k h o l m.

I ärendet Raoul Wallenberg har en polsk flykting, vilken presenterat sig som doktor K.A. Coen, lämnat en del uppgifter om Wallenberg till vår beskickning i Paris. Då Coen möjligen sitter inne med ytterligare upplysningar ha försök gjorts att taga reda på hans adress. De av Coen lämnade uppgifterna datera sig från juli månad 1947. Efterforskningar ha givit vid handen, att Coen möjligen är identisk med en statslös f.d. polsk medborgare Adolf Coen, född den 18.9. 1910 i Warszawa. Denne Coen inkom illegalt till Frankrike den 28. 6. 1947, vilken tid stämmer bra överens med tiden för hans kontakt med vår beskickning i Paris, och han erhöll tillfälligt uppehållstillstånd till den 12.11. 1947. Hans sista kända adress i Frankrike var hotell Cecilia, 11 Avenue Mac Mahon, Paris. Från juli till november 1947 uppges han ha bott på Winter Palace Hotell i Gstaad i Schweiz.

Denne Coen uppger sig vara doktor och agent i underrättelsetjänsten. Han lär ha varit engagerad i internationella bedrägerier av stor skala. Intet tyder på att Coen medan han var i Frankrike sökte visum till USA och inga uppgifter föreligga om hans nuvarande uppehållsort.

Trots att uppgift om att Coen varit engagerad i internationella bedrägerier i stor skala föreligger och att tilltron till hans uppgifter därigenom försvagas torde man icke kunna uraktlåta att försöka komma till tals med honom ytterligare, och jag vore tacksam, om efterspaningen kunde fortsättas genom vår beskicknings i Bern försorg. Någon tvekan om att Adolf Coen är identisk med den Coen, som uppsökte beskickningen i Paris torde icke behöva ifrågakomma, då dels tiden stämmer och dels uppgiften om att han varit knuten till viss underrättelsetjänst - den polska.

Stockholm den 17 juli 1951.

(Otto Danielsson)
kriminalkommissarie.

Carbonnier/Rtz

KUNGL. UTRIKES DEPARTEMENTET

Telegram

ang. Sjöborgs-utredningen

STOCKHOLM den 18 juli 19 51		
N:o 74	CHIFFER BUD	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I

Svensk

Budapest

Edert 84 Vi införstådda med att kontakt ej tages med Slodics och Väli.

Cabinet

Carbonnier/Rtz

Röd lapp.

P 2 Eu I

19/7-51

KUNGL. UTRIKES DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

Engfeldt/Rtz
Sthlm. den 31 juli 1951.
Överl. t. Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k.(hemligstpl.)
E.u.
Engfeldt
tjf.Byråchef

P.M.

Direktör Jenselius meddelade vid besök i dag följand

Uppgiften i attachén Beldings brev den 6 juli 1951, att Jenselius icke önskade åtaga sig uppdraget, hänförde sig endast till den tid, då ~~han~~ J. senast var i Berlin. I pricip vore han tvärtom fullständigt beredd, att, i den mån det vore möjligt, söka bidraga till efterforskningen av Wallenberg, som han väl kände från den tid denne varit anställd vid SUKAB. Svårigheten vore blott den, att J. städse avböjt att resa till östzonen, varför det kanske skulle se underligt ut, om han nu plötsligt visade intresse för en sådan resa. Emellertid komme måhända en möjlighet att yppa sig i samband med Leipzig-mässan i september. Visserligen hade SUKAB på senare år icke brukat sända någon representant dit, men som bolaget hade ständig inbjudan till mässan, mötte det ju intet hinder att den denna gång accepterades. I anslutning till besöket vid mässan skulle J. så kunna förklara sig önska taga några dagars semester i "Sachsiska Schweiz" och efter något kringresande söka sig till Bautzen. För att emellertid uppdraget skulle ha någon utsikt till framgång, vore det angeläget, att man på förhand kunde fastställa utvärdshusets läge, och såvitt möjligt, huruvida detsamma fortfarande innehades av Hille. För detta ändamål önskade J. komma i besittning av en Baedeker från tiden före kriget. Han hade vidare bett attaché Belding att i telefonkatalogen för Bautzen med omgivningar söka finna något spår.

Emellertid ägde Leipzig-mässan inte rum förrän i september. För den händelse skyndsamhet vore av nöden beträffande ~~efterforskningarna eller~~ kontakttagandet med Hille, hade J. med generalkonsul Bratt diskuterat en annan möjlighet, nämligen att anförtro uppdraget åt sekreterare Falk vid generalkonsulatet i Berlin (tjänstgör som kommer-

siellt biträde). Denne hade tidigare haft generellt visum för östzonen, och detta kunde han väl beräknas få förnyat. Man kunde då tänka sig, att Falk vidtog några week-end-resor i östzonen och under en av dessa begav sig till trakten kring Bautzen. Visserligen talade Falk icke perfekt tyska, men som han var en mycket talför person av jovialisk natur, skulle han sannolikt ha lika stora utsikter att vid besök på värdshuset, eventuellt i sällskap med sin hustru, inhämta de önskade upplysningarna.

Generalkonsul Bratt hade funnit båda uppslagen goda.

Stockholm den 19 juli 1951.

Claes Carbonnier

(Claes Carbonnier)

Rtz

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

STOCKHOLM		19
Stockholm den 19 juli 1951.		
Strängt förtroligt.	2 bil.	BU s.o.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I

Herr Legationsråd,

Åberopande Legationsrådets handbrev till utrikesrådet Dahlman den 30 nästlidne juni med begäran om livsmedelspaket ber jag härmed på uppdrag av herr Engfeldt, som för närvarande - liksom herr Dahlman - är på semester, under särskilt omslag få översända 2 st. paket.

u/ Mette Rosencrantz

Herr Legationsrådet H. Tamm,
B u d a p e s t .

19/7

Röd lapp. Inh. 20/7 Personligt och strängt förtroligt.

LÉGATION DE SUÈDE

19.7.51.

146

a.a. Krowall underrättad

S.E. 31/7 20.7.51 P 2 Ent

Brodin

Jag vill härmed för ordningens skull nämna, att jag hade för avsikt att till Sammans med min fra i skulle av juli eller borgan av augusti begiva mig till Budapest på några dagar eller ev. en vecka för att skilfora de i skulle av juni på i orgade undersökningar av de vissa spår i Wallenberg affären. Min avsikt att att därvid taga vägen över Slovakiet för att dels kontrollera vissa av förvarstaben ~~lämnade~~ övertagna uppgifter rörande Sunda förhållandena där dels på tillfälle att

(röd lapp)

Carbonnier/Rtz

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

tjf.

STOCKHOLM 19		
~~Stockholm den 20 juli 1951.~~		
N:o ~~Strängt förtroligt.~~	1 bil.	BIL.
INK. D. N:o 186		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I

Alm.

Broder, S.E. 31/7

./. Härmed ber jag få översända skrivelse den 17 dennes från kriminalkommissarie Danielsson och vore tacksam, om Du ville företaga den begärda undersökningen. Svar torde ställas personligt till Engfeldt.

u/ C. Carbonnier

T.f. Chargé d'Affaires B j ö r c k ,
B e r n .

21/7 Rtz
2

Carbonnier/Rtz

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

tjf.

(röd lapp)

STOCKHOLM 19	
~~Stockholm den 20 juli 1951.~~	
N:o Strängt förtroligt.	14 bil. BIL.
INK. D. N:o 313	

AVD.	GR.	MÅL.
P	2	Eu I

U.m.

S.L. 31/7

Broder,

./. Härmed ber jag få översända ett antal fotografier, som jag vore tacksam, om Du ville överlämna till Allard vid hans förestående besök i Budapest. Kriminalkommissarie Danielssons redogörelse för sin resa till Tyskland den 2/7 - 4/7 1951 åberopas.

u/ C. Carbonnier

T.f. Chargé d'Affaires T a m m ,
B u d a p e s t .

21/7

153
23.7.51.
P 2 Ten I

Tek. 23/7

KUNGL.
SVENSKA KONSULATET

Hamburg den 16 juli 1951. /röd lapp/
1 bil.

Herr Sekreterare,

I anslutning till mitt handbrev den 18 sistlidne maj vill jag för ordningens skull icke underlåta att insända ytterligare ett från Georg Vas mottaget brev och samtidigt meddela, att däri nämnda effekter av konsulatet omhändertagits och vidarebefordrats till pastor Hansson i Lübeck, som sedermera till Vas överlämnat desamma.

./.

Med utmärkt högaktning
L. Schylander
(L. Schylander)

örste Sekreteraren
. E n g f e l d t,
Stockholm.

LSr/Sö.

Georg Vas
Wolfach
Vorstadtstr. 24

Wolfach, den 27. Mai 1951

Hochverehrter Herr Pastor!

Da ich am 15. Juni hier entlassen werde, möchte ich nicht versäumen Ihnen nochmals für das mir übersandte Paket zu danken. Bei meinem seinerzeitigen Aufenthalt in Hamburg und durch die zuvorige schnelle Abreise von Lübeck die mich nicht mehr nach Hamburg führte, war es mir unmöglich in meiner Unterkunft „Pension Rose", welche mir vom schwedischen Konsulat angewiesen wurde, nochmals hin zu gehen um meine dort befindlichen Sachen mitzunehmen. Es wäre mir sehr angenehm und fühlte mich zu Dank verpflichtet, wenn Sie es ermöglichen könnten, daß mir mein Eigentum bestehend aus 2 Hemden, 1 Pullover, 1 Paar Socken und 1 französischem Buch, noch vor meiner Entlassung hierher gesandt wird. Um [redacted] nach meiner Entlassung bis zur Wiederaufnahme einer Arbeit, wofür ich jedoch erst einen meinem Beruf entsprechenden Arbeitsplatz suchen muß, leben zu können, sehe ich mich gezwungen an Sie die Bitte zu richten, falls Sie in der Lage sind mir Ihre sehr geschätzte Hilfe zukommen

werden lassen könnten. Augenblicklich warte ich noch Nachricht von Schorsch um die bereits begonnene Sache zu einem glücklichen Ende zu führen.
Bis dahin erlaube ich mir die besten Grüße zu senden und empfehle mich Ihnen in

vorzüglicher Hochachtung!

Adresse: Vas Georg
(17b) Wolfach / Baden
Vorstadtstraße 24

Avskrift.

Wolfach, den 27.Mai 1951

GEORG VAS
Wolfach
Vorstadtstr. 24

Hochverehrter Herr Pastor!

Da ich am 15.Juni hier entlassen werde, möchte ich nicht versäumen Ihnen nochmals für das mir übersandte Paket zu danken. Bei meinem seinerzeitigen Aufenthalt in Hamburg und durch die unerwartet schnelle Abreise von Lübeck die mich nicht mehr nach Hamburg führte, war es mir unmöglich in meine Unterkunft "Pension Rose", welche mir vom schwedischen Konsulat zugewiesen wurde, zurückzukehren um meine dort befindlichen Sachen mitzunehmen. Es wäre mir sehr angenehm und fühlte mich zu Dank verpflichtet, wenn Sie es ermöglichen könnten, dass mir mein Eigentum bestehend aus 2 Hemden, 1 Pullover, 1 Paar Socken und 1 französischem Buch, noch vor meiner Entlassung hierher gesandt wird. Um nach meiner Entlassung bis zur Wiederaufnahme einer Arbeit, wofür ich jedoch erst einen meinem Beruf entsprechenden Arbeitsplatz suchen muss, leben zu können, sehe ich mich gezwungen an Sie die leider nicht bescheidene Frage zu richten ob Sie mir Ihre sehr geschätzte Hilfe zuteil werden lassen könnten. Augenblicklich erwarte ich noch Nachricht von Schweden um die bereits begonnene Sache zu einem glücklichen Ende zu führen. Bis dahin erlaube ich mir die besten Grüsse zu senden und empfehle mich Ihnen in

vorzüglicher Hochachtung!

(gez.): Vas Georg.

Adresse: Vas Georg
(17 b) Wolfach /Baden
Vorstadtstrasse 24.

Sjöborgsutredningen

AVD.	GR.	MÅL.
P	2	Eu I

P.M. överl.f.k.
till Komm.Danielsson, 4.8.51.

Telegram iblankett chiffer från
Prag
Avsänt den 23 / 7 1951 kl. 2055
Ankom den 24 / 7 1951 kl. 0800
Utskrivet i 4 exemplar.
Detta är originalet.

Hammarskjöld vidit; telegramet avvaktar Kab.sekr. Lundbergs eller adressatens återkomst
AW

A.L.

S.S. 3/8

27. Personligt för Dahlman. Fortsatta undersökningar i Sibiu har givit detta resultat.

Primo. Enligt en sedan 40 år i Sibiu bosatt läkare har ingen person vid namn Surdu Cuza där utövat läkarpraktik vare sig nu eller tidigare.

Secundo. Nuvarande fängelsechefen i Sibiu har genom mellanhand uppgivit, sedan 1945 ingen fånge vid namn Vischinovsky där intagits.

Tertio. Riktigt att Isai Popa varit fängelsedirektör i Sibiu, vilken befattning han innehaft intill 1949. Han vistas nu på annan ort.

Quarto. Byggnaden Strada Sarii är omändrad til fängelse, men används enbart som militärt dito, varför inga civila fångar där intagas.

Allard.

Coll:

Pv. tr. Sth. 1947

Ink. 25/7 (röd lapp)

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Engfeldt/Rtz
Sthlm. den 31 juli 1951.
Överl. t. Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k. (hemligstpl.)
E.u.
Engfeldt

Helsingfors den 23 juli 1951.

1 bil.

Strängt förtroligt.

Broder,

Ditt handbrev den 14 juni 1951 rörande vissa utsagor från doktor Paaso i Kuopio överlämnade min företrädare före avresan härifrån till Bagge. Då Johansson själv icke hade tillfälle under de sista hektiska veckorna i Helsingfors att företaga en undersökning i ärendet, har Bagge sökt driva efterforskningen i saken.

De förfrågningar, som företagits, ha enligt Dina direktiv gjorts rent under hand och helt utan anlitande av myndigheterna. Vi ha inte fått någon kontakt med Manner ännu, vilken troligen knappast vistas här i landet. Hausmann har däremot attaché Sundberg talat med och därom uppsatt bifogade P.M. Som därav framgår, har Hausmann knappast något att erbjuda av vikt för efterforskningarna i denna sak. Det kansk för ordningens skull bör tillfogas att, vid de personliga hänvändelser som förekommit, intet härifrån antytts, som skulle kunna giva anledning till någon idéassociation med det egentliga föremålet för vårt intresse i denna angelägenhet. Detta har, som Du själv kan konstatera, heller icke varit erforderligt på nuvarande stadium.

Beträffande dr Manner föreligger följande. Denne tord icke vara identisk med Kullervo Akilles, den från 1918 herostratiskt ryktbare figuren, vilken synbarligen är äldre brode till landshövdingen i Kymmene län. Båda ha nämligen samma föräldrar. Kullervo är född 1880 och Arvo Verner Alexander 1887. Ej heller förefaller dr Manner vara broder till överdirektören i Lantmäteristyrelsen Arvo Johannes (född 1882), vilken på förfrågan säger sig ha en broder, som emellertid e

Utrikesrådet Dahlman,

Kungl. Utrikesdepartementet.

bure titeln doktor och som varit mycket litet utomlands. Däremot var vid byggandet av finska beskickningens hus i Moskva åren 1936-37 en person vid namn Väinö Manner verksamt behjälplig vid anskaffning av byggnadsmateriel. Om denne uppgives, att han sedan omkring 1925 vistats i Sovjetunionen, dit han begivit sig efter en del ekonomiska trassligheter här i landet, och etablerat sig som båtbyggare eller något i den stilen. Han beskrives som en något egendomlig typ och vore icke doktor eller akademiker utan snarare affärsmannabetonad till sin utbildning samt kallade sig på 30-talet för ingenjör och hade under den långa vistelsen i Ryssland blivit nästan helt förryskad. Vid den tiden bebodde han egen villa i utkanten av Moskva. Om Manners politiska inställning har intet kunnat inhämtas. Hans ålder lär vara ca 65 år. Uppgifter att Manner skulle ha nära förbindelser med finska legationen i Moskva bekräftas av personer, som varit med om byggandet av fastigheten där. Om Manners nuvarande vistelseort förefaller det svårt att få några säkra upplysningar. Enligt ryktet skulle han ha lämnat Ryssland och begivit sig utomlands eller åtminstone sökt visum till USA eller till Sverige(?), men dessa uppgifter synas alltför vaga och osäkra. I varje fall komma vi att fortsätta efterforskningarna för att, om det är möjligt härifrån, söka finna vägen till Manner.

Möjligen skulle det löna sig att också sätta vår beskickning i Moskva på spåret efter Manner med hjälp av ovanstående upplysningar.

Dr Paaso har tillskrivits, för den händelse han ytterligare kan uppfriska sitt minne.

Rut Tillgren

Torsten Engzell

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

P. M.

Finska medborgaren Johannes Hausmann lämnade vid besök på beskickningen följande upplysningar.

På fråga om han hade träffat några svenskar i ryska fångläger svarade han, att den ende var en c:a 40-årig läkare, ungefär 175 cm. lång och med rödfärgat helskägg, som han fått utpekad för sig i "Kiev-lägret nr 4", där han vistats under tiden juni - augusti 1947. Nämnda läger var ett internationellt samlingsläger, som innehöll cirka 5000 fångar av ett tjugotal olika nationaliteter, däribland norrmän och danskar.

Hausmann, som hade vistats i ett tjugotal olika läger, kunde icke påminna sighava varit i Krasnijgorsk-lägret, men ville icke helt utesluta möjligheten härav, då några av lägren kunde ha haft flera namn, som han icke kände till. Kiev-lägret nr 4 var emellertid det enda internationella läger, som han varit i; de övriga inrymde endast tyskar , rumäner, ungrare och några andra fiendenationaliteter. Dr. Paaso var den

enda finländare som H. kommit i kontakt med i Sovjet, vilket skett i Wologda- och Tserepovets-lägren.

Hausmann kunde icke påminna sig att han under vistelsen i Sovjet hört någon tala om eller i övrigt sett något som skulle tyda på att det fanns andra svenska fångar därstädes än nämnde, för honom helt okände, läkare.

Helsingfors den 23 juli 1951.

193
28.7.51
P 2 Enc

Ink. 27/7 (röd lapp)

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Wien den 25 juli 1951.

Strängt förtroligt.

[tit. 6.8.51.]

[Engfeldt(Rtz
Sthlm. den 31 juli 1951.
Överl. t. Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k. (hemligstpl.)
E.u.
Engfeldt
tjf.Byråchef]

31/7 RK

[Sthlm. den 31 juli 1951.
Överl. (utdrag, sista stycket)t.
t.f.Chargé d'aff. Tamm, Budapest,
f.str.f.k.
E.u.
Engfeldt]

31/7

Ärade Broder,

Vid samtal den 23 dennes med Baronin Héléne Buttler, Mommsengasse 3/8 framkom följande.

Hennes son hade den 12 april 1945 av ryssarna bortförts från det pensionat i Wien där han bodde, med motivering att han vore aktiv officer och genomgått militärakademien i Wiener Neustadt. Han hade under någon tid hållits i olika läger eller fängelser i närheten av Wien, vilka visste hon inte. Det enda hållpunkt hon hade vore att han en tid vistats på en plats i närheten av Wien men där man talade ett främmande språk (Ivanka Ceklis ?) Var hon fått detta ifrån kunde hon ej påminna sig. Sonen hade sedan förts österut och hon hade inte hört ifrån honom förrän vi jultiden 1948. Då hade hon uppsökts av en sudettysk vid namn Kurt (?) Eichinger vilken varit med i en transport österut vilken även Hans Buttler Ellenberg tillhört. Öster om Tobolsk (öster Ural) hade transporten plötsligt uppdelats och en del fångar bland dem Eichinger fått återvända hem. Resten hade tydligen fortsatt vidare österut.

Om Buttler hade Eichinger sagt han varit vid god hälsa bättre klädd och behandlad än de övriga samt överhuvudtaget verkade ha en förmånsställning i förhållande till de övriga fångarna.

Utrikesrådet S. Dahlman,
Kungl. Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

(90)

./.

Min kommentar till detta är att han kan ha tillhört de " prominenta " fångarna från Ivanka (Ceklis). Det ryska understrykandet av hans egenskap av yrkesmilitär samt den tydligen relativt goda behandlingen kan tyda på att han såsom officer användes i något utbildningssammanhang långt österut. Härvid bör man även komma ihåg att Buttler tydligen tillhörde den österrikiska motståndsrörelsen mot nazisterna.

Vi komma givetvis att genast vidtaga åtgärder för följandet av spåret Eichinger. För detta ändamål vore det emellertid av intresse att om möjligt erfara detaljer om i vilket sammanhang Buttler setts i Moskva år 1947.

Min chef är idag i Salzburg för att tala med furst Loynoy. Vi återkomma senare härtill samt till Somsić.

I Budapests P.M. om undersökningarna beträffande Langfelder uppgives flera gånger att de tillfrågade personerna ej känna till fru Steiner. Jag vill ej underlåta att nämna att detta har sin förklaring i att hon förvärvat sitt nuvarande namn och medborgarskap genom äktenskap med en österrikisk medborgare.

Med vänskarna hälsningar
från Din tillgivne

Kurt Hammarskjöld

Engfeldt/Rtz
Sthlm. den 1 aug. 1951.
Överl. t. Chargé d'aff. Hedengren,
Tel Aviv, f.str.f.k. i ansl.t. ren.
19.7.51. E.u.
S. Engfeldt

(röd lapp)

1/8 RE 2

1:ste sekreterare Stig Engfeldt,
Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

S.E.

I anslutning till tidigare meddelande om efterforskning av doktor André Veres har överrabbinen, dr Wilhelm denna dag meddelat, att han genom sin kontaktman, professor Löwinger erfarit, att dr Veres fader Alexander Weiss är boende under adress Rischone Lezion, Pinsker Street, House Tulipman, Israel. Enligt vad fadern uppgivit, är sonen icke boende i Israel men givetvis kan hans adress erhållas vid samtal med fadern.

Stockholm den 30 juli 1951.

O. Danielsson

(O. Danielsson)
kriminalkommissarie.

Röd Lapp.

Öval. av Danielsson 31/

259
31.7.51 T
P 2 Ren

1:ste sekreterare Stig Engfeldt
Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

Enligt uppgift från överrabbinen, dr Wilhelm har efter forskningar skett i Israel efter doktor A.K. Coen men med negativt resultat. I varje fall befinner sig mannen icke i Israel och han är icke känd av dr Wilhelms kontaktman eller dennes källor.

Stockholm den 30 juli 1951.

(O. Danielsson)
kriminalkommissarie.

P 2 Ent

Röd lapp.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

P.M.

Jag har i dag i samband med kabinettssekreterarens återkomst från semester föredragit för honom vad som hänt i Wallenbergs-affären sedan midsommar.

Stockholm den 1 augusti 1951.

S. Engfeldt.

Inh. 2.8.p 2 Rm I
51.

Röd Dgfr.

hbr. Åström-Bergendahl, Hamburg
3.8.51.

P.M.

Under spaningarna efter polske medborgaren A.K.Coen har framkommit, att svenske konsuln i Hamburg, Bergendal, måhända skulle kunna känna igen Coen från den tid då Bergendal bodde i Danzig. Likaså är det möjligt, att en spansk konsul vid namn Block, boende Reihersteg 6, telefon 22 750, Lübeck, känner igen Coen och kan yttra sig om dennes personliga kvalifikationer.

Stockholm den 2/8 1951

Otto Danielsson

Otto Danielsson.

[tit. 6.8.51.]

Inh. 3/8

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Wien den 27 juli 1951. (röd lapp)

251
3-8-51
P 2 Ren

Strängt förtroligt.

R 18.

1 ex. till
Hr Anger

Engfeldt/Rtz
Sthlm. den 9 aug. 1951.
Överl. t. Komm. Danielsson,
f.k.
E.u.
Engfeldt
tjf. byråchef

Exp. 27/8

Broder,

Åberopande Dahlmans handbrev av den 11 juli 1951 ber jag få meddela, att jag den 25 dennes for till Salzburg för att uppsöka Furst Ladislavs von Lonyay. Denne var tydligen av Herrera förberedd på min ankomst och visste även, att jag kom för att fråga om Wallenbergsaffären.

Sedan jag låtit Lonyay taga del av Wallenbergs signalement och även visat honom ett foto av Wallenberg, kunde omedelbart konstateras, att Lonyay personligen aldrig råkat Raoul Wallenberg.

Genom den ställning Lonyay haft i Budapest vid tidpunkten för sammanbrottet visade han sig emellertid sitta inne med vissa upplysningar, som måhända kunna vara av intresse i detta sammanhang. Lonyay hade nämligen med majorsgrad varit den ungerske militärbefälhavarens i Budapest adjutant och som sådan haft icke bara en god överblick över läget under de sista striderna i staden, utan jämväl haft en del att göra med de beskickningar, som stannat kvar i Budapest. Sålunda sade sig Lonyay hava varit väl underrättad om Wallenbergs räddningsaktioner bland judarna och kunde precisera, att han den 10 januari 1945 fått besök av en

T.f. Byråchefen Stig E n g f e l t,
Kungl. Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

93

person från svenska beskickningen, som hemställt om militärt skydd, emedan beskickningen ofredats av de i staden grasserande rövarbanden. Med anledning av denna framställning hade Lonyay låtit tilldela beskickningen vaktposter.

Lonyay hade härutöver följande historia att berätta, som i mån av möjlighet torde förtjäna att granskas närmare. Såvitt Lonyay kunde erinra sig, hade det varit den 17 eller möjligen den 18 januari på morgonen kl. 8 som de ryska trupperna på Budasidan kommit ner till Donau. Två timmar härförinnan, kl. 6 f.m., hade av de tysk - ungerska trupperna Donaubroarna sprängts. Efter nämnda tidpunkt hade det varit alldeles uteslutet för någon att levande taga sig över från Pest till andra sidan floden. Under dagarna 15 - 17 (resp. 18 januari) hade det vidare knappast varit tänkbart, att någon kunde komma över broarna per bil annat än nattetid, enär man från ungersk militär sida icke tillät flyktingar att bege sig över till andra stranden. På förmiddagen den 17 /eller 18 januari/ hade rapport ingått till den ungerska militärledningen, att en Oberleutnant Karl Schandl, vilken, inom parentes sagt, varit en nära vän till Lonyay, tillsammans med en amerikansk flygare, som varit fången hos ungrarna samt "tvenne herrar från en neutral beskickning", lyckats taga sig över till Budasidan i avsikt att med en bil, som ifrågavarande beskickning skulle haft väntande på andra stranden, begiva sig till Debreczen. Rapporten hade väckt stor förtrytelse å ungersk sida och tilltaget betraktats som fanflykt.

Genom sedermera på alla möjliga vägar vidtagna undersökningar hade följande kunnat fastställas rörande de fyra personernas slutliga öden. De hade av ryssarna på Budasidan blivit väl emottagna,

säkerligen mycket därför,att Schandl hade kunnat lämna utförliga uppgifter angående den tysk - ungerska garnisonens läge och förhållanden. Ryssarna skulle ha funnit dessa uppgifter så pass värdefulla, att hela sällskapet anmodats begiva sig till närmaste ryska överkommando, som enligt Lonyay då torde ha befunnit sig i Stuhl Weisenburg.X Som eskort hade de fått en underofficer och två man. De hade emellertid aldrig nått fram till Stuhl Weisenburg och ännu mindre till Debreczen, som varit de fyra flyktingarnas mål. I stället hade de av sin eskort överfallits, mördats och berövats samtliga tillhörigheter, till och med sina kläder samt lågo nu alla fyra nedgrävda vid en liten plats vid namn Siofok vid stranden av Balatonsjön. Genom undersökningar, som skulle ha företagits av ungerska underjordiska organisationer, hade Schandls grav återfunnits och hans lik blivit "einwandfrei identifiziert". Utom Schandls lik skulle på denna plats 8 à 10 andra lik finnas nedgrävda.

X/= Sz. kesfehérvár

Ehuru Lonyay icke kunde giva några belägg för att de två personer "från en neutral beskickning", som åtföljt Schandl och den amerikanske flygaren skulle ha varit Wallenberg och dennes chaufför, ansåg han för sin del åtskilliga omständigheter, bland annat det faktum att, såvitt han visste, inga andra två personer saknats från någon annan beskickning, utgöra ett indicium, som starkt talade för att det i själva verket kunde röra sig om Wallenberg.

Till detta skulle jag för egen del blott vilja foga den kommentaren, att man efter en hastig blick på kartan något undrar över, hur det olyckliga sällskapet på väg från Buda till Stuhl Weisenburg slutat i Siofok.

Beträffande sina egna öden lämnade Lonyay för övrigt följande redogörelse. Han hade tillika med Budapestgarnisonens cirka 800 kvarvarande officerare tillfångatagits, när ryssarna tågade in i Budapest och hade i likhet med sina kollegor dömts till ett års straffarbete för det motstånd Budapestgarnisonen gjort. Detta års straffarbete hade han avtjänat i ett läger cirka 600 km öster om Woronietsz. Innan han överfördes dit, hade han emellertid från slutet av mars till början av maj 1945 vistats i det stora ryska uppsamlingslägret i Focsani i Rumänien. På min fråga, om han aldrig där hört talas om Wallenberg, var hans svar ett kategoriskt nej. Han kunde även berätta, att i Focsani i maj 1945 utbrutit en fläcktyfusepidemi, som på ett par månader tagit död på cirka 60.000 fångar. Enligt vad den ungerska flyktingsorganisationen trodde sig veta, hade denna epidemi slutligen krävt över 100.000 offer, som nu lågo där begravda.

Sedan det ettåriga straffarbetet avtjänats, hade ryska vederbörande meddelat de ungerska officerarna, att ehuru fred nu slutits med Ungern och de sålunda icke längre vore att anse såsom krigsfångar, de dock av den nya ungerska regimen betraktades såsom icke önskvärda element, och således icke kunde få återvända till hemlandet. De skulle följaktligen också fortsättningsvis "få åtnjuta Sovjetunionens gästfrihet". Då denna emellertid kunde lämnas endast arbetande människor, anmodades de ungerska officerarna att besluta sig för vad slags arbete de ville utföra. De flesta hade liksom Lonyay förklarat sig vilja bliva jordbrukare. Lonyay hade därefter placerats på ett stort kollektivjordbruk, där han vistats till 1948. Som kännetecknande för den, enligt Lonyay, ofta förvånande ryska oredan, när det gällde krigsfångar, kunde han vidare berätta, att ryska vederbörande synbarligen icke

under de två första åren av hans fångenskap vetat vem han var: "Ich wurde einfach als ein ungarischer Artillerieoffizier betrachtet". En dag hade emellertid en NKDV-officer dykt upp vid det kollektivjordbruk, där Lonyay arbetade och sagt till honom, att man nu upptäckt vilken framträdande person Lonyay före kriget hade varit på det jordbrukstekniska området. Lonyay hade därefter anmodats skriva en redogörelse för sina erfarenheter från det kollektivjordbruk, där han arbetade och att därvid komma med all den tekniska kritik, som han ansågemotiverad. Lonyay skulle ha efterkommit denna anmodan. Efter ett par månader hade samma NKDV-officer på nytt uppenbarat sig och meddelat, att Lonyays jordbrukstekniska avhandling väckt stort intresse i Moskva, varför han fått bemyndigande att till Lonyay vidarebefordra ett erbjudande att gå i sovjetrysk tjänst för att ägna sig åt jordbruksproblem. Tjänsten skulle vara förbunden med ställning som överste och med tillfredsställande materiella förmåner. Lonyay hade accepterat erbjudandet under den uttryckliga betingelsen, att han först skulle få sex månaders ledighet för att besöka sitt hemland och forska efter sin familj, om vilken han saknade alla underrättelser. Till hans oförställda förvåning hade detta medgivits och Lonyay hade därefter som ledare för en invalidtransport och försedd med rekommendationsskrivelse till sovjetbeskickningen i Budapest, sänts iväg. Efter långa irrfärder genom praktiskt taget hela det europeiska Ryssland, varvid han farit från läger till läger för att uppsamla dödssjuka fångar eller invalider hade han slutligen i september 1948 kommit med sitt

invalidtåg till Debreczen. Här hade han, då han tidigare ägt jord i denna trakt och väl kände befolkningen, genast lyckats sticka sig undan hos bekanta och därefter fortsatt till Budapest, där han funnit sin hustru med vilken han illegalt tagit sig över gränsen till Wien, varifrån han, tydligen med amerikansk hjälp, omedelbart sänts vidare till Salzburg och en relativ säkerhet.

Från hans långa redogörelse för sina erfarenheter som rysk koncentrationslägersfånge har jag ytterligare noterat följande, som kanske har ett visst intresse. Genom uppgifter av en tysk medfånge, som med sönderfrusna fötter en dag förts till ett sjukhus i närheten av Woronietz, där Lonyay tillfälligt legat intagen, hade han erfarit, att det cirka 300 km nordost om Moskva funnes ett s.k. "Schweigelager" i vilket sutte 5 à 600 internerade huvudsakligen allierade eller neutrala, vilka alla hade det gemensamt, att de voro av en viss betydenhet i sina respektive hemländer samt fått se för mycket av det sätt, varpå ryska vederbörande behandlade sina krigsfångar för att någonsin kunna tänkas få återvända till sina hemländer. Detta läger vore betydligt strängare bevakat än eljest är vanligt och låge helt avskilt från all bebyggelse. Fångarna hölles här komplett avskiljda från yttervärlden. Till historien hörde, att när man på sjukhuset ifråga efter 48 timmar kommit underfund med att tysken flytt från just detta läger han omedelbart borttransporterats och sedermera ej avhörts.

Under hänvisning bland annat härtill och till sina egna erfarenheter var Lonyay slutligen av den mycket bestämda uppfattningen, att skulle Wallenberg alltjämt befinna sig i livet och i rysk

fångenskap, det dock icke funnes större utsikter för oss att någonsin få kännedom om hans öde än om han redan vore död.

Din Tingivne

K. A. Belfrage

P. S.

Det hade ursprungligen varit min avsikt att från Salzburg fortsätta till St. Anton am Arlberg för att enligt Dahlmans önskan uppsöka Somsic, som där skulle finnas hos sin styvson Adolf Trauttmansdorf. Efter flera fåfänga försök att från Salzburg per telefon lokalisera Somsic resp. Trauttmansdorf - från Wien ha vi tidigare med hänsyn till ryssarna icke velat göra detta - ansåg jag dock med hänsyn till den korta tid, som stode till förfogande, det vara lönlöst företaga den långa resan utan att vara säker på att finna vederbörande. Härtill kom, att Lonyay, som av mig tillfrågats om han kände Somsic, svarat, att han personligen icke kände denne, men ungefärligen visste vem det var och sade sig knappast tro, att Somsic, som endast suttit internerad i ungerska läger, kunde tänkas ha något av intresse att förmäla i ärendet Wallenberg.

Engfeldt/Rtz

KUNGL. UTRIKES DEPARTEMENTET

Telegram

ang. Sjöborgs-utredningen

STOCKHOLM den 3 aug. 19 51		
N:o 14	(e) en clair	BIL.
INK. D: N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu 7

Svensk
Pretoria

14 När kan svar förväntas handbrev från Dahlman 19 juni

Cabinet

Kungl. Utrikesdepartementet, tel. 22 45 20

Exp. 3/8 kl. 18.30

Engfeldt/Rtz

(röd lapp

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

STOCKHOLM 19

~~Stockholm den 3 augusti 1951.~~
~~Strängt förtroligt och personligt.~~
~~P 2~~ H5 ~~3 bil.~~

INK. D. N:o

AVD.	GR.	MÅL.
P	2	Eu I

tjf.

U.M.

Broder,

./. Såsom framgår av här bifogade avskrifter jämte bilagor av handbrev den 9 och 22 juli 1947 från Westman i Paris till Grafström har en polack vid namn A.K. Coen lämnat vissa upplysningar om Raoul Wallenberg. Sålunda skulle Coen haft förbindelse med Wallenberg i ett till fängelse omändrat gammalt kloster Brygitki nära Lwow (Lemberg) senast den 18 mars 1947. Då Coens uppgifter om sin person på sin tid icke kunde verifieras, fullföljdes spåret icke. Det har emellertid nu återupptagits, och man tror sig ha identifierat honom såsom en statslös f.d. polsk medborgare, Adolf Coen, som illegalt kom till Frankrike i juni 1947 och uppehöll sig en tid där, varefter han synes ha rest till Schweiz. Ärendets nuvarande läge framgår av bifogade

./. avskrift av en skrivelse den 17 juli från statspolisen till byråchefen Carbonnier. Av denna framgår ju bl.a. att Coen lär ha varit engagerad i internationella bedrägerier av stor skala, vilket givetvis är ägnat att minska tilltron till de uppgifter han lämnat om Wallenberg. Då vi emellertid icke vilja lämna något outrett i denna fråga, fullföljas efterforskningarna efter Coen bl.a. i Bern.

Då det uppgivits, att Coen skulle ha tjänstgjort vid det polska kommissariatet i Danzig år 1939 och att Du måhända skulle kunna känna till Coen från Din tid i Danzig vore jag tacksam att få alla de upplysningar om Coens person, antecedentia och karaktär, som Du möjligen kan vara

Konsuln B e r g e n d a h l ,
H a m b u r g .

EXP 6/8

94

i tillfälle att lämna. Det har också uppgivits, att det är möjligt, att en spansk konsul vid namn Block, boende Reihersteg 6, tel. 22 750, Lübeck, känner till Coen och kan yttra sig om dennes personliga egenskaper. Jag vore därför tacksam, om Du - under iakttagande av all den diskretion ärendet kräver - ville närma Dig Block för att få del av de upplysningar han kan lämna i affären.

u/ Sverker Åström

Avskrift av strängt förtroligt handbrev från Ambassadören Westman, Paris, till Utrikesrådet Grafström, Utrikesdepartementet, dagtecknat den 9 juli 1947.

Vad säger Du om det bidrag till den Raoul Wallenbergska affären, som den här bifogade promemorian innebär? Personligen är jag övertygad om att spåret är seriöst. Så mycket detaljer som sagesmannen gav, hittar man nog inte på fri hand.

Jag vill tillägga, att Coen upprepade gånger varnade för att försöka nå fram till Wallenberg genom offentliga kanaler. Har Wallenberg inte förflyttats från klostret efter den 18 mars, skulle han säkerligen omedelbart bli bortförd, om ryssarna finge nys om att man är hans vistelseort på spåren. Coen uttalade en livlig förhoppning, att professorsfamiljen Ryniewicz verkligen hjälpte Wallenberg, ty att leva på den ryska fångkosten vore nog mycket bekymmersamt. Så fort jag får Coens skriftliga redogörelse skall jag givetvis skicka in den.

Jag ber Dig vara mycket försiktig med de uppgifter, som Coen nu har lämnat. Det vore ju verkligen tråkigt att sätta honom eller familjen Ryniewicz i klistret för att de äro snälla och hjälpsamma.

Jag kanske slutligen bör tillägga, att Coen urskuldade sig mycket för att han inte uppsökt beskickningen i Warszawa. Han sade, att han inte vågat nalkas den svenska representationen där medan han höll på att ordna med sin flykt från polskt område.

Avskrift av avskrift.

Strängt förtroligt.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

P.M.

Idag infann sig på beskickningen en person, på vars visitkort stod doktor A.K. Coen och som uppgav sig ha varit legationsråd vid polska beskickningen i Prag. Han berättade bl.a. följande: Coen hade på grund av sina politiska åsikter - han var tydligen mycket avog mot de tendenser den nuvarande polska regeringen företräder - på sin tid blivit häktad av sovjetmyndigheterna. Han hade därefter hållits i fängelse i Ryssland, senast i ett gammalt kloster Brygitki nära Lwow. Där hade han haft kontakt med en svensk, vars förnamn var Raoul och vars efternamn Coen, när jag föreslog det, igenkände såsom Wallenberg. Numret på Wallenbergs cell vore 149. Wallenberg vore underkastad en mycket sträng isoleringsregim. Genom åtskilliga i fängelserna använda metoder hade Coen likväl kunnat underhålla en viss förbindelse med Wallenberg dock utan att någonsin ha sett honom - Wallenberg hade berättat, att han vore svensk, att han tjänstgjort vid beskickningen i Budapest, att han vid tiden för ryssarnas intågande i staden begett sig till bekanta för att skydda dessa mot våldsdåd och att han därvid haft med sig en portfölj, som ryssarna lagt beslag på. Vid undersökning hade denna visat sig innehålla smycket och pengar och ryssarna hade då förklarat, att Wallenberg sökt undansticka egendom tillhörig antidemokratiska personer etc. Han hade blivit häktad, slagen och tvingad att skriva på protokoll på ryska, om vilkas innehåll han svävade i okunnighet.

Den sista gången Coen hade haft förbindelse med Wallenberg vore den 18 mars 1947. Därefter hade Coen blivit lössläppt på grund av överenskommelse mellan Sovjet och Polen.

Coen hade själv under sin fängelsetid från en familj i Lwow, professor Ryniewicz, Aleje Jadwigi 3, fått paket med mat och tvättmedel och det hade lyckats honom, genom att använda sina skoremmar som rep, få in en del saker genom Wallenbergs cellfönster. När Coen omsider blivit befriad hade han bett familjen Ryniewicz att fortfarande söka bispringa Wallenberg med det nödvändigaste. Han kunde givetvis inte säga, om detta kunnat utföras.

Angående sina egna förhållanden berättade Coen en lång historia hur det lyckats honom att genom mutor etc. komma ut ur Polen och ta sig in i Frankrike, dit han anlänt den 2 juli. Han hade ännu inte sina förhållanden här i ordning men hoppades, att saken om några da-

gar skulle vara klar. Han lovade återkomma med en mera ingående skriftlig berättelse om vad han visste rörande Wallenberg. Coen bad, att hans namn tills vidare skulle hållas strängt hemligt liksom också, självfallet, familjen Ryniewicz'. Han tycks befinna sig i goda ekonomiska omständigheter och tänkte om några veckor fortsätta till Förenta Staterna. Coen meddelade för övrigt, att han på sin mors sida var avlägsen släkting med förre Berlinministern von Essens i Rom levande änka.

Angående möjligheterna att komma i förbindelse med Wallenberg trodde Coen tydligen inte på de officiella vägarna. Det bästa vore om "svenske konsuln i Lwow" helt enkelt med ett matpaket inställde sig i fängelset och anhölle att få överlämna det till fången Wallenberg i cell nummer 149. Detta skulle säkerligen då icke vägras honom. Jag förklarade för Coen, att vi inte hade några konsuler i Sovjetunionen och han förordade då, att en tjänsteman från beskickningen i Moskva skulle sändas till Lwow utan föregående varsel till de ryska myndigheterna. Fängelsepersonalen skulle då icke hinna begära instruktioner utan släppa in vederbörande såsom de brukade i andra fall.

Paris den 9 juli 1947.

K.I. Westman

Avskrift av avskrift. Paris den 22 juli 1947.

1 bil.

Strängt förtroligt.

Broder,

Med anledning av Edert telegram den 19 dennes har jag ytterligare talat med dr Coen om hans personliga förhållanden. Han bekräftade därvid, att han hade varit råd vid polska beskickningen i Prag månaderna före Tjeckoslovakiens besättande av tyskarna. Han uppgav som referens sin dåvarande chef, vilken, såvitt han visste, fortfarande vore verksam såsom polsk ambassadör vid Vatikanen.

Jag erinrar i detta sammanhang om att Coen vid föregående samtal uppgivit fjärran släktskap med Berlin-ministern von Essens änka, vilken lever i Rom och icke lär vara obekant för Günther och beskickningen därstädes.

Som jag redan meddelat, har jag det intrycket, att Coen icke har några som helst avsikter att skaffa sig hjälp eller fördelar av oss svenskar. Han har själv genomlidit ett martyrium som fånge i Ryssland ovh vill där för gärna bispringa Wallenberg, som fortfarande befinner sig i brydsam belägenhet. Coen har icke någon uppfattning om vilket uppseende den Wallenbergska affären väckt i Sverige.

Någon skriftlig uppteckning av den berättelse han tidigare gav mig och som jag inrapporterat hade Coen icke gjort. Han har i stället kommit med ett papper, vilket härmed i original insändes, där han, som Du ser, har vissa råd att ge, hur man skall förfara för att komma i förbindelse med Wallenberg. Brevet slutar med en uppgift, som R. Wallenberg lämnat honom, att samtidigt med Wallenberg även en schweizisk diplomat häktats. Även den uppgiften stämmer ju.

Coen är nu sysselsatt med att skaffa sig några slags identitetspapper här i Paris. Han har nämligen fått fly från Polen utan några sådana, sedan han berövats sitt polska medborgarskap. Han tycks hoppas att få en identitetshandling av den polska beskickningen i Lissabon, vilken - eftersom Portugal icke har några förbindelser med Warszawa-regeringen - lärer representera polska London-regeringen. Denna beskickning anser sig tydligen på den grund ha fria händer att fortfarande utställa "pass" o.d. för behövande landsmän.

Coen visar, efter undfångna erfarenheter, stark respekt för allt vad kommunister heter och vill inte, att hans uppehåll i Paris skall bli känt innan han fått sin ställning någorlunda reglerad.

Han påstår, att det inte finnas något som helst tvivel om att han får resa till Förenta Staterna, så fort han kan visa upp en handling, där man kan stämpla in en visering.

Jag upprepar vad jag tidigare sagt. Coen har lämnat så många uppgifter om R. Wallenberg av sådan art att jag tror, att det spår han angivit förtjänar tagas på allvar.

Din tillgivne
K. Westman

Avskrift av avskrift.

22 July 1947

His Excellency
The Swedish Minister Plenipotentiary
Westerman
Paris

Excellency,

I am sorry I have nothing to add to our last conversation. However, knvowing the communist system and ways of dealing, I have reason to believe that my advice could be instrumental in securing the release of Mr. R.W. From the various conversations I had with Mr. R.W., I have come to the conclusion that the only reason for which the R.K.W.D. (formerly the GPU) is still keeping him, is that they took a large amount of money from him during his imprisonment, as well as jewellery, which had been given to him by some friends, for safety's sake. The R.K.W.D. is so powerful in Russia that wven the official quarters of the Russian Government are sometimes helpless. And if they wish to keep somebody in secret, nobody can help. The only way to prove the fact that Mr. R.W. is imprisoned in LWOW would be for you to arrange to send somebody from your Legation in Moscow - an employee or a newspaperman. (In case Russian authorities would not give a permit to go to Lwow, the Legation official would only have to take a Roumanian visa for Bucharest, and going from Moscow to Bucharest, he must travel via Lwow. Once in Lwow, he might get sich, pro forma, and interrupt his journey for one day and go with a parcel of laundry for Mr. R.W. to the prison. Laundry parcels are usually accepted, even for strictly isolated prisoners. The dirty laundry is taken from the prisoner and returned with receipt. Having such an irrefutable evidence in his own handwriting, the Russian authorities will then be helpless and confirm his existence in prison in Lwow. It may be that they will force him to sign a false statement to the effect that he had fascist money in his possession and was collaborating with the Fascists. However, one will be able to prove that they violated International Law by arresting someone of the Diplomatic Service.

I remember also that Mr. R.W. told me that at the same time he was arrested in Budapest, he was notified by a Russian officer

of the Security Service that a Swiss Diplomat had also been arrested. He never knew what happened to the latter.

Yours sincerely

A.K. Coen

Engfeldt/Rtz

(röd lapp)

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

STOCKHOLM 19	
Stockholm den 3 augusti 1951.	
Strängt förtroligt.	BIL.
P 2 497	
INK. D. N:o	
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I

Broder,

Med dessa rader får jag fråga, när svar kan förväntas på de frågor rörande herrarna Feller och Meijer, som Dahlman ställt i bilagan till sitt handbrev den 18 maj till Hichens Bergström.

u/ Stig Engfeldt

t.f. Chargé d'Affaires B j ö r c k ,
B e r n .

4/8

avskrift JB

LEGATION DE SUEDE

8.8 Östberg
Thulin
Engfelt

Rom den 1 augusti 1951
1 bil.

Strängt förtroligt.

225

Ink. 4 aug. 1951		
Avd.	Gr.	Mal
P	2	Eu I

reg

orig. HP 1 Er

Broder,

För det intresse saken må äga, ber jag få översända närslutna promemoria, vari upptecknats en del av vad Hans Hallberg (455 B. 1.8.51) haft att förtälja om det ryska tvångsarbetsläger nära Vindau i Lettland, varifrån han uppger sig ha flytt.

Jag har även frågat Hallberg om Raoul Wallenberg - Hallberg förklarade sig aldrig ha träffat eller hört talas om honom.

u/Bergenstråhle

Utrikesrådet Dahlman,
Utrikesdepartementet.

Engfeldt/Rtz

Röd lapp.

P 2 Eu[I]

KUNGL. UTRIKES DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

Sthlm. den 4 aug. 1951.
Överl. t. Komm. Danielsson, Sthlm., f.k.
E.u.
Engfeldt /hemligstpl./

27/8

P.M.

Från envoyén Allard, Prag, har den 24 juli 1951 ingått ett meddelande av följande innehåll.

Undersökningarna i ärendet Vas hade fortsatts i Sibiu och givit följande resultat.

1) Enligt en sedan 40 år i Sibiu bosatt läkare hade ingen person vid namn Surdu Cuza där utövat läkarpraktik vare sig nu eller tidigare.

2) Nuvarande fängelsechefen i Sibiu hade genom en mellanhand uppgivit, att sedan 1945 ingen fånge vid namn Vischinovsky hade intagits där.

3) Det vore riktigt, att Isai Popa varit fängelsedirektör i Sibiu, vilken befattning han innehaft intill 1949. Han vistades nu på annan ort.

4) Byggnaden Strada Sarii vore omändrad till fängelse, men användes enbart som militärt dito, varför inga civila fångar där intoges.

Stockholm den 4 augusti 1951.

TELEGRAFVERKET

TELEGRAM

l131 fff pretoria 11 4 1140 etat

swedg imperial

= cabinet stkm =

ang. Göteborgs utkedn. P2Eu I

20 edert 14 såsnart jag lyckats träffa vederbörande = gisle

Pol.

INK. UTRIKES DEP.
D. N:o 40:A | 20.
– 6 AUG. 1951
AVD. P | GR 2 | MÅLT Eu

STOCKHOLM
4 AUG 1951
TELEGRAMMEN 2

Bi. 200 (1947)

Exp. av

Lithografiska AB Norrköping 16/4 51. 8,000,000

Cabinet Uts.vd.V-22, S.M.9 21.
Ovt.på dygnet! Se uppgift i väglägen.
Kungl.Utrikesdepartementet
Jakobsgatan 30

228
6.8.51.
P 2 Ren 1

(röd lapp)

EMBASSY OF SWEDEN
WASHINGTON 8, D.C.

Washington den 1 augusti 1951.

Strängt förtroligt. 1 bil.

Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 10 juli angående frågan om upplysningar, som Robert A.Vogeler kunde tänkas ha om Raoul Wallenberg, ber jag få överlämna genomslag av ett memorandum, som beskickningen idag fått mottaga från Department of State till svar på sitt memorandum av den 10 juli. Som Du därav finner, ställer State Department i utsikt att fråga Vogeler om saken, när han återvänder från en rekreationsresa västerut, men framhåller redan nu, att Vogeler vid upprepade tillfällen uppgivit för departementet, att han hållits incommunicado från tidpunkten för sin arrestering ända fram till sin frigivning.

Din tillgivne

W. Boström

Herr Utrikesrådet S.Dahlman,

Stockholm.

CONFIDENTIAL

MEMORANDUM

The receipt is acknowledged of the Embassy's memorandum No. 217, dated July 10, 1951, concerning the possibility that the experiences of Robert A. Vogeler while in an Hungarian prison might assist in efforts to learn the whereabouts of Raoul Wallenberg.

The Department has not yet completed its interviews with Mr. Vogeler, who is at present on an extended vacation in the western United States. The Embassy is informed, however, that Mr. Vogeler has stated to the Department on several occasions that he was held incommunicado from the time of his arrest until the time of his release.

When Mr. Vogeler returns from his vacation, the

Department

Department will be very glad to discuss the Wallenberg case with him and to ask him for his recollection of any facts which may be pertinent to this subject.

Department of State,

Washington, July 31, 1952.

(röd lapp)

Engfeldt/Rtz

KUNGL. UTRIKES DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

STOCKHOLM 19	
Stockholm den 6 augusti 1951. N:o Strängt förtroligt.	BIL.
P 2 538 INK. D. N:o	
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I

U.m.

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 25 juli till Dahlman - som befinner sig på semester - i ärendet Buttler-Ellenberg får jag meddela, att jag tyvärr ej kan lämna Dig några närmare uppgifter om Buttlers eventuella vistelse i Moskva år 1947. Våra upplysningar härom grunda sig på ett samtal, som major Husberg i Baden-Baden haft i Wallenberg-affären och den 29 mars 1947 inberättat till departementet - med e kusin till Buttler, en viss von Eisenhart-Rothe. Denne uppgav vid tillfället ifråga, att Buttler då, "enligt vad man på grund av vaga underrättelser tror sig veta", befunne si vid god hälsa i Moskva. Varifrån Rothe fått detta, veta vi ej, men det är möjligt, att vi längre fram kunna finna oss nödsakade, att åter tala med honom om denna detalj.

u/ Stig Engfeldt

Attachén H a m m a r s k j ö l d ,
W i e n .

EXP 7/8

(Tod Tapp) -

Engfeldt/Rtz

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

Sthlm. den 6 aug. 1951.
Överl. f.k. (hemligstpl.)
till Komm. Danielsson, Sthlm.
E.u.
Engfeldt

ekp. 27/8

U.m.

STOCKHOLM		19
Stockholm den 6 augusti 1951.		
Strängt förtroligt.		BIL.
P 2 539		
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I

Ärade Broder,

Jag tackar i Dahlmans frånvaro för Ditt intressanta handbrev den 27 juli om samtalet med Lonyay.

Det är för tidigt att yttra sig om vilka åtgärder, som eventuellt komma att vidtagas i anledning av Lonyays berättelse.

Jag vore emellertid tacksam om möjligt få en detalj i Ditt brev ytterligare belyst. Det uppgives i brevet, att ryssarna nådde Donau på Buda-sidan den 17 - 18 januari 1945 och att de fyra flyktingarna från den fortfarande av tyska och ungerska trupper besatta delen av Budapest togo sig över till ryssarna på Buda-sidan. Föreligger här ej en förväxling med Pest (stadsdelen öster om Donau), som helt hade erövrats av ryssarna just omkring de angivna dagarna, medan Buda icke föll i ryssarnas händer förrän cirka en månad senare?

Om Pest avses i stället för Buda, skulle detta betyda, att det flyktade sällskapet först tagit sig över från det tysk-ungerska Buda till Pest, därefter, måhända något söder om staden, åter överskridit Donau för att bege sig västerut till det ryska högkvarteret i Stuhlweissenburg. Ehuru marskalk Malinovskis högkvarter i Debreczen förefaller ha legat naturligare till, då denne förde befälet över de ryska trupperna öster om Donau, kan ordern att uppsöka högkvarteret i Stuhlweissenburg - där sannolikt marskalk Tolbuchin, befälhavare för den ryska armé väster om Donau, som inringat Buda, uppehöll sig - förklaras därmed, att flyktingarna kommo från Tolbuchins befälsområde och borde höras där; i synnerhet måste detta ha gällt Oberleutnant Karl Schandl, som hade uppgifter att lämna om Budas tysk-ungerska garnison.

Envoyén B e l f r a g e ,
W i e n .

EXP 7/8

u/ S. Engfeldt

Rtz

P.M. rem. t. Komm.
Daniels., 8.8.51.

AVD.	GR.	MÅL.
P	2	Em I

Telegram iblankett chiffer från
Budapest
Avsänt den 7 / 8 19 51 kl. 2038
Ankom den 8 / 8 19 51 kl. 0800
Utskrivet i 3 exemplar.
Detta är originalet.

1 ex Emigrant

A.L.

107. Vårt 78. Personligt för Dahlman. Sammanträffade häromdagen på Israels legation med Bentsurs, förtroendeman, socialdemokrat, en av motståndsledarna mot pilkorsarna och domare i Szalasyprocessen, som meddelade följande:

Primo. Vissa utsikter förelåge att kontakta Bela Lukas sannolikt i Vacs. Dennes hustru har lämnat Ungern 1946 och är omgift med ungraren Pory Lehel bosatt i Lissabon.

Secundo. Ännu ingen kontakt med Bela Szigzarto.

Tertio. Min sagesman har i samförstånd med Israels legation även påträffat 2 andra spår av personer som eventuellt kunde tänkas resultera i upplysningar om Wallenbergs öde. Undersökningarna ännu helt på preliminärt stadium. Bentsurs bad mig framhålla att samtliga efterforskningar komme sannolikt att taga avsevärd tid i anspråk.

Tamm.

Coll:

Pv. tr. Sth. 1947

Engfeldt/Rtz

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

Röd Lapp · P 2 Eu I

Stockholm den 8 augusti 1951.
Överl. till Komm. Danielsson, Sthlm.,
f.k. /hemligstpl./
E.u.
Engfeldt

8/8 Rtz

P.M.

Från beskickningen i Budapest har den 8 augusti ingått följande meddelande.

Legationsrådet Tamm hade häromdagen sammanträffat på Israels legation med Bentsurs, förtroendeman, socialdemokrat, en av motståndsledarna mot pilkorsarna och domare i Szalasyprocessen. Denne hade meddelat följande.

1) Vissa utsikter förelåge att kontakta Bela Lukas sannolikt i Vacs. Dennes hustru hade lämnat Ungern 1946 och är omgift med ungraren Pory Lehel, bosatt i Lissabon.

2) Ännu hade ingen kontakt med Bela Szigzarto åstadkommits.

3) Förtroendemannen hade i samförstånd med Israels legation även påträffat två andra spår av personer, som eventuellt kunde tänkas resultera i upplysningar om Wallenbergs öde. Undersökningarna vore ännu helt på preliminärt stadium. Bentsurs hade bett legationsrådet Tamm framhålla, att samtliga efterforskningar sannolikt komme att taga avsevärd tid i anspråk.

Stockholm den 8 augusti 1951.

Röd lapp. Pretoria d. 4 aug. 1951

249
10.8.51
P 2 Ren I

9/8 Besv. med personlig hv.

10/8

Bäste Dahlman,

I början av juli mottog jag Ditt strängt förtroliga och personliga handbrev av den 19 sistl. juni ang. hr Jamnik.

Denne bor på landsorten i Natal enligt vad jag inhämtat hos immigrationsmyndigheterna (således icke i Durban). Hittills har jag (efter mottagandet av Ditt brev) icke haft tillfälle att resa dit; avståndet från Pretoria är över 750 km. Av de i Ditt handbrev lämnade anvisningarna att döma synes Du dela min uppfattning att personlig kontakt med Jamnik är erforderlig, och jag har därför

— icke ansett mig böra skriva till honom i ärendet.

Emellertid är det möjligt att jag i nästa vecka kan lyckas träffa Jannik, då jag i övermorgon anträder en tjänsteresa till Durban. Såsnart jag har något positivt att inberätta, skall jag återkomma. Ytterligare telegram i ärendet synas därför överflödiga.

Hjärtliga hälsningar!

Din tillgivne

C.O. Gisle

Röd dossier C

Anger/Rtz

KUNGL. UTRIKES DEPARTEMENTET

P 2 Eu[I]

ang. Sjöborgs-utredningen

Sthlm. den 21 aug. 1951.
Överl. till Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k. (hemligstpl)
E.u.
S,Engfeldt
tjf.byråchef

EXP. 27/8

R.d.

P.M.

Följande kommentarer må för undertecknads del göras med anledning av vissa upplysningar, som i Wallenberg-ärendet meddelats av ungraren von Lonyay.

L. meddelar, att han den 10 januari 1945 fått besök av en person från svenska beskickningen, som hemställt om militärt skydd för beskickningen och dess medlemmar. Med anledning härav skulle L. låtit tilldela beskickningen vaktposter.

Förmodligen åsyftar L. härvid ett besök, som jag i sällskap med W. ungefär vid denna tidpunkt avlade hos ungerske kommendanten, general Hindy (enligt vad jag kan erinra mig skedde detta den 9 ej den 10 januari 1945). Jag kommer väl ihåg, att vid nämnda tillfälle Hindys adjutant var närvarande, vilket alltså borde ha varit L. Avsikten med W:s och mitt besök var närmast för W:s vidkommande att söka erhålla stöd i något avseende för hjälpaktionen bland judarna min uppgift var närmast att söka erhålla militärt skydd för beskickningen. Jag kan nu icke erinra mig, om detta verkligen utlovades. Några vaktposter fingo vi under alla händelser icke. (Jag erinrar mig vidare, att vi vid detta tillfälle med Hindy tog upp frågan om uppgivande av Buda, som var den enda delen av staden, som vid denna tidpunkt fortfarande höll stånd mot ryssarna. Vi upprepade det några dagar tidigare av svenske ministern, nuntien och Schweiz' chargé d'affaires framförda erbjudandet att uppträda som förmedlare vid eventuella kapitulationsförhandlingar. Hindy avvisade emellertid detta förslag i likhet med tidigare. I själva verket hade han ju endast att lyda tyskarnas order och dessa hade som bekant beslutat att försvara Buda till sista man.)

L:s uppgifter om ryssarnas erövringar av Budapest stäi mer i övrigt ganska väl överens med vad jag kan erinra mig.

Avskrift Rh

Washington den 9 augusti 1951.

Strängt förtroligt.

EMBASSY OF SWEDEN

WASHINGTON 8, D.C.

Tersmeden/KR
Sthlm 20.8.51
Utdrag överl.f.str.förtr.
k-m.t.Leg.råd.Lindh,Sthlm. 291

e.u.: Malling exp.21.8.51

6.9.51 statsrådet
Zetterberg m.fl

27.8. Bonn m.fl.

263

Reg.

Ink. 13.8		1951
Avd.	Gr.	Mål
P	2	Eu I

Orig. HP 1 Eu

Randolph Higgs i State Department, som Du säkert erinrar Dig och som för närvarande tjänstgör såsom "Deputy Director, Office of Eastern European Affairs", nämnde för mig igår, att han haft åtskilliga långa samtal med Vogeler efter dennes återkomst från Budapest. Han visade sig icke känna till vår förfrågan om Vogeler kunde ha hört något om Raoul Wallenberg, men försäkrade, att Vogeler vid upprepade tillfällen sagt sig ha hållits incommunicado från första början och endast fått träffa fångvaktare och förhörsledare. Higgs lovade emellertid fråga Vogeler om Wallenberg vid första tillfälle, men befarade att det kunde komma att dröja länge, enär Vogeler vore i största behov av att fortsätta sin nuvarande vilokur i Mellersta Västern.

-.

(u.) R. Bagge

Herr Utrikesrådet S. Dahlman,

S t o c k h o l m.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

229
18-8-51
P 2 Rent

Tuk. 18/8 röd lapp

Budapest den 14 augusti 1951.

Personligt och strängt förtroligt.

Engfeldt(Rtz
Sthlm. den 23 aug.1951.
Överl. till Komm.Danielsson, Sthlm.
f.k. (hemligstpl.)
E.u.
S. Engfeldt
tjf.byråchef

EXP. 27/8

R. L.

Broder,

I syfte att erhålla vissa kompletterande uppgifter, som synts mig erforderliga rörande Müllers mellanhavande med Szigyzarto, har jag bett beskickningens advokat ånyo uppsöka den sistnämndes föräldrar i Kispest. Advokaten träffade denna gång båda föräldrarna, under det att han tidigare blott råkat modern.

Av samtalet med föräldrarna har följande framkommit.

Varken fadern eller modern, för vilka båda Müllers foto nu företeddes, förklarade sig hava träffat denne. De sporde till och med advokaten, vem fotot föreställde, en fråga, som denne givetvis icke kunde besvara, då jag icke lämnat honom någon upplysning härom. Rörande Béla Szigyzartos fångenskap och senare öden hade föräldrarna följande att berätta.

Sonen hade tillfångatagits hösten 1944 under strider i Ungern icke långt från Budapest. Han hade förts till Sovjetunionen via Rumänien och möjligen tillbringat några veckor i ett eller flera genomgångsläger i sistnämnda land. Var detta eller dessa lågo, saknade föräldrarna kännedom om. Därest Béla över huvudtaget vistats som fånge i Rumänien måste detta sålunda hava varit vintern 1944-45.

Den huvudsakliga delen av sin fångenskap hade Béla Szigyzarto i varje fall tillbringat i Sovjetunionen och därunder vistats i ett eller flera läger i grannskapet av Kiev. Han hade vanligen sysselsatts med skogsarbete. I samma läger funnos krigsfångar av olika nationaliteter, bl.a. tyskar och japaner, vilka

./.

Utrikesrådet D a h l m a n ,
Utrikesdepartementet.

dock höllos åtskilda från varandra. En ungersk krigsfånge hade sålunda icke möjlighet att komma i beröring med fångar av annan nationalitet. Sonen hade icke nämnt, att han under sin fångenskap sammanträffat med någon svensk eller rumän, vilket, enligt vad modern uppgav, han säkerligen skulle hava gjort, därest han sammanträffat med fångar av någon av dessa båda nationaliteter.

Béla Szigyzarto hade frigivits ur sovjetrysk fångenskap i juni 1949, då han via Karpato-Ukraina anlände till den ryska gränsstationen Csop och därifrån fortsatte till den ungerska gränsstationen Zahony. Omedelbart efter ankomsten dit arresterades han ånyo, men denna gång av de ungerska gränsmyndigheterna, enär hans namn synbarligen uppförts å en lista över politiskt misstänkta. Han hade från gränsen direkt förts till det koncentrationsläger, där han därefter befunnit sig, och sålunda efter sin återkomst till Ungern aldrig besökt sina föräldrar i Kispest. Modern hade blott en enda gång, nämligen i oktober 1949, erhållit tillstånd att besöka sonen i koncentrationslägret och därvid haft ett samtal med honom under cirka 10-15 minuter. Sonen hade därvid lämnat de uppgifter rörande sin fångenskap, för vilka jag i det föregående redogjort.

Sedan några månader tillbaka hade föräldrarna icke erhållit några underrättelser från Béla Szigyzarto. Till honom ställda brev hade återsänts. Ryktesvis hade föräldrarna emellertid hört uppgivas, att anledningen härtill skulle vara, att sonen ånyo transporterats till Sovjetunionen.

Såsom av det föregående framgår, äro Müllers uppgifter om sitt sammanträffande med Szigyzarto i ur vår synpunkt väsentliga hänseenden felaktiga. Szigyzarto har sålunda sedan 1944 icke besökt Kispest och under fångenskapen, som han huvudsakligen tillbringat i Sovjetunionen, med all sannolikhet icke träffat någon svensk eller rumän. Då vidare ingen av föräldrarna igenkände Müller på det foto, som visades för dem, har denne, av allt att döma, icke heller, såsom han själv uppgivit, tillbringat några dagar i deras hem.

I ett flertal oväsentliga punkter äro däremot Müllers uppgifter riktiga. Szigyzartos fader är sålunda förutvarande järnvägstjänsteman och tillsammans med sin hustru och en dotter bosatt på den av Müller uppgivna adressen. Dottern

../.

studerar för närvarande vid en teknisk skola. Sonen Béla är för närvarande tjugosex år gammal, vilket likaledes rätt väl stämmer med Müllers uppgifter. Familjen Szigyzarto kommer - i förbigående sagt - från Transylvanien och har enligt advokaten ursprungligen varit bosatt i en by vid namn Székelykeresztúr, som lär ligga ej långt från Brasov. Att sonen skulle ha tillfångatagits i området kring sistnämnda stad dementerade emellertid föräldrarna uttryckligen.

Till sist vill jag nämna, att judarna ännu icke lyckats komma i förbindelse med Szigyzarto, vilket möjligen kan tyda på, att denne förts tillbaka till Sovjetunionen.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

290
18.8.51
P 2 Ew

Ink. 18/8 (röd lapp)

Budapest den 15 augusti 1951.

Personligt och strängt förtroligt.

Engfeldt/Rtz
Sthlm. den 21 aug.1951.
Överl. till Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k./hemligstpl./
E.u.
S. Engfeldt
tjf.byråchef

EXP. 27/8

Broder,

Min fru har under de dagar vi vistats i Budapest genom sina gamla vänner återupptagit efterforskningarna efter förre ungerske militärattachén von Stumm. Dessa hava i sin tur förhört sig bland sina bekanta. Ingen av de tillfrågade, av vilka alla före kriget känt von Stumm, hava emellertid hört talas om att denne återvänt från fångenskapen. Våra sagesmän utgå därför från, att von Stumm antingen fortfarande är kvar i Sovjetunionen eller ock avlidit.

Din Tingrone

Utrikesrådet D a h l m a n ,
Utrikesdepartementet.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Wien den 10 augusti 1951.

R 18. Strängt förtroligt.

Engfeldt/Rtz
Sthlm. den 21 aug.1951.
Överl. till Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k.(hemligstpl.)
E.u.
S. Engfeldt
tjf.byrachef

EXP. 27/8

Broder,

Med anledning av Ditt handbrev av den 6 augusti, i vilket Du begär vissa kompletterande upplysningar rörande mitt samtal med Lonyay skyndar jag mig att meddela följande.

De i mitt handbrev av den 27 juli lämnade uppgifterna rörande slutfasen i striderna i Budapest torde vara fullt riktiga. Det var nämligen stadens centrum, Pest, som längst motstod belägringen och föll först i februari, icke Buda. Om Du tittar på en karta över staden Budapest framstår situationen säkert klarare. I mitten av januari höllo ryssarna, enligt Lonyay, en linje, som cirkelformigt gick genom förstäderna, såväl i Pest d.v.s. stadsdelen öster om Donau som i Buda. Stridshandlingarna på Pestsidan ledde först i februari till försvarets sammanbrott. På Budasidan däremot skulle ryssarna den 17 eller 18 januari ha trängt ned till Donau, sedan försvaret beslutat draga tillbaka de tysk-ungerska trupperna för att begränsa frontlinjen till

Tjf Byråchefen S. E n g f e l t,

Kungl. Utrikesdepartementet,

S t o c k h o l m.

själva stadens centrum, varvid Donaufloden kom att utgöra en naturlig lättförsvarad linje västerut. Det skulle, enligt Lonyay, ha varit i samband med den ryska nedryckningen mot Donau, alltså dagarna 17 eller 18 januari, och under den oreda, som då rådde i samband med de tysk-ungerska truppernas tillbakadragande mot stadens centrum som Karl Schandl och hans reskamrater tagit sig över till Buda och på denna sida om floden nått de framryckande ryska trupperna. Någon förväxling torde därför ej föreligga i de av mig i handbrevet av den 27 juli lämnade uppgifterna.

Din Tillgivne

K. A. Belfrage

291
18.8.51
P2 Rest

18/8 (röd lapp)

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Wien den 16 augusti 1951.

Personligt och Strängt förtroligt.

R 18.

hbr Dahlman-
Bergenstråhle, Rom
23.8.51.

Engfeldt/Rtz
Sthlm. den 23 aug. 1951.
Överl.t.Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k.(hemligstpl.)

E.u.
S. Engfeldt
tjf.byråchef

EXP. 27/8

Ärade Broder,

Mina försök att få kontakt med den förut omskrivne Andreas Paul Somsich kröntes i slutet av förra veckan med framgång, då det visade sig att han för tillfället bor hos vänner (en baron von Holzhausen) i en by långt ute på landsbygden i utkanten av Salzkammergut, c:a 7 mil sydost om Linz.

Våra samtidiga ansträngningar att kontakta ungerska flyktingskretsar i och för lokalisering av Litke (Litpe) ha efter samtal med vår förbindelseman i inrikesministeriet lett till konstaterandet att ifrågavarande kontakt ej kan etableras i Wien, men möjligen i Linz eller Salzburg, där d ungerska flyktingarna ha de flesta av sina organisationer. (De ungerska officerarna lära ha sätet för sin organisation så långt borta som i Tirol). För att underlätta undersökningarna fick jag av säkerhetschefen i inrikesministeriet introduktionsbrev, innebärande mer eller mindre carte blanche, till säkerhetsdirektörerna för länderna Salzburg och Oberösterreich.

Sedan vi sålunda hade två ärenden till Linz och omnejd, fann jag det försvarligt att ägna den 14 och 15 (österrikis helgdag) åt Somsich och säkerhetsdirektören i Linz.

1) Somsich visade sig icke vara identisk med den f.d. diplomat Ladislaus S. vi tidigare sökte utan en kusin till denne.

Utrikesrådet S. D a h l m a n,
Kungl. Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

98

Om Ladislaus berättade han, att denne efter kriget återvänt till tjänsten i utrikesdepartementet i Budapest. Under en kurirresa till Ankara i början av 1948 hade han passat på tillfället att hoppa av och hade sedan dess tjänstgjort hos I.R.O. i Rom, där han kunde påträffas under adress: Via della Pace 20. Enligt vad Andreas Paul S. visste, ämnade hans kusin under den närmaste tiden begiva sig till Förenta Staterna.

2.) När jag sent på tisdag eftermiddag efter samtalet med Somsich hunnit några mil på väg att söka kvarter för natten, ombads jag av genom Somsichalarmerande gendarmeriposter att återvända till baron Holzhausens gård. Vid återkomsten visade det sig, att S. tydligen samtalsvis antytt vad min intervju hade rört sig om, varvid en närvarande broder till husets herre, en baron Kurt von Holzhausen, reagerat mycket starkt inför namnet Wallenberg, vilket han hört nämnas tidigare under sin krigsfångenskap i Ryssland. Hans historia var följande:

H. hade under slutet av kriget tillfångatagits och så småningom i januari 1946 hamnat i ett läger i Tjerepowitz (norr om Wolodka), där han stannat till september 1947, då han överfördes till Ivanowo. Under sin vistelse i Tjerepowitz hade han ofta talat med en österrikisk reservkapten Martin Weiss, född 1898, vilken tillhört en hög stab (Oberfeldkommendantur) i Lublin och där tillfångatagits i mitten av sommaren 1944. Han hade tillsammans med sin chef, en general Moser, under 1944 förts till Butirka-fängelset i Moskva, där han stannat i 9 månader till omkring mitten av 1945. I Butirka hade han sammanträffat med en svensk diplomat, Holzhausen ville t.o.m. minnas, att han nämnt namnet Wallenberg. H. hade enligt egen uppgift särskilt fäst sig vid denna Weiss' berättelse, då han ej kunnat för sig förklara vad en neutral svensk diplomat hade att göra i ett sovjetiskt statsfängelse. Weiss har troligen inte återvänt ur fångenskapen - detta skall jag dock söka kontrollera. Av Holzhausen har jag fått namnet på ytterligare en person, Strobele, son till presidenten för högsta domstolen, för vilken Weiss kan ha berättat sin historia och med vilken jag skall söka kolla uppgifterna.

3.) Trots kontakter med säkerhetsdirektören i Linz både den 14 och 15 kunde off hand inga upplysningar erhållas om Litke. Vederbörande, som har goda kontakter med ungerska präster och andra ledande inom flyktingskretsarna i västzonerna har dock lovat att diskret arbeta vidare och underrätta.

Vissa trådar lära finnas.

Helt oväntat visade sig däremot Somssich ha känt L. vilken enligt vad han kunde minnas i förnamn heter Koloman (el. Kalman). L. hade innan han kom till finansministeriet tillsammans med Horthy's sedermera stupade son tjänstgjort i de ungerska statsjärnvägarna. Efter kriget hade S. ej träffat eller hört talas om L.

Din vördsamt tillgivne

Knut Hammarskjöld

255
18-8-51
P 2 Ben I

(röd lapp) Ink. 18/8

KUNGL.
SVENSKA KONSULATET

Hamburg den 17 augusti 1951.

Strängt förtroligt.

Engfeldt/Rtz
Sthlm. den 21 aug.1951.
Överl. till Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k. /hemligstpl./
E.u.
S.Engfeldt
tjf.byråchef

EXP. 27/8

Broder,

Med anledning av Ditt handbrev den 3 dennes beträffande Coen ber jag få meddela följande, sedan jag haft tillfälle att sammanträffa med herr Kurt Block, Reiherstieg 4 i Lübeck.

Herr Block sade sig ej komma ihåg en Cohen (den i Polen övliga stavningen för detta, förmodligen judiska namn) från den tid, då Pappée var polsk kommissarie i Danzig. Denne hade något att göra med polska kommissariatet men hade troligen varit en privat köpman. Sedan Block jämfört sina hågkomster med en annan f.d. Danzigerbos (syndikus i Danzigs handelskammare, Remus) och en på sin tid känd Danzigeradvokat Sternfeld framkom följande.

Cohen var omkring 1930 c:a 40 år. Hans förnamn var troligen Alfred (icke Adolf). Han hade tillsammans med hr Siebeneichen (som skötte handelsavdelningen i polska kommissariatet, och vilken jag kommer väl ihåg) utgivit en liten bok om Polens handel över Danzig. Detta hade dock varit före 1930.

Förnamnen Alfred och Adolf kunna ju förväxlas. F.ö. kommer jag ihåg, att Siebeneichen hette Alfred. Om nu mina sagesmän bl.a komma ihåg Cohen från en boktitel, kunna de ha förväxlat förnamnen. Den Cohen, som redan före 1930 var medförfattare till en bok kan näppeligen ha varit 20 år. Adolf Coens uppgift om anställningen hos polska kommissariatet förefaller därför knappast grundad. Kan den, som besökt ambassaden i Wallenbergfrågan, ha varit en son till eller eljest släkt med den Cohen, som är någorlunda identifierad från Danzig?

Block är bland de ledande i Verband der Danziger, som har säte i Lübeck (Beckergrube 41). Han har ställt i utsikt något uppslag rörande andra personer som kunde förmodas känna Cohen.

Tvenne namn har han redan nämnt. Av dessa tillskrives en

Herr Byråchefen S. Åström,
Utrikesdepartementet.

person, en f.d. honorärkonsul i Danzig, som jag kommer ihåg. Den andre, vilken måhända kan hjälpa bättre, då han är polack, och som nu umgås något med de f.d. Danzigerborna i trakten av Lübeck måste nalkas på en omväg, då han misstänkes gå ryska ärenden f.n.

Jag skall därför tillåta mig att återkomma i ärendet om ett par veckor.

Hjärtl. hälsningar

Din tillgivne

T. Bergendahl

(T.Bergendahl)

357
20.8.51
P 2 Ren

(röd lapp)

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Bern den 16 augusti 1951.
1 bil. Strängt förtroligt.

Engfeldt/Rtz
Sthlm. den 21 aug.1951.
Överl. jmt.bil. till Komm. Danielsson, Sthlm., f.k. (hemligstpl)
E.u.
S. Engfeldt
tjf.byråchef

EXP. 27/8

./.

Broder,

Sent omsider ber jag härmed få översända svaren å de frågor i samband med schweizarna Felfers och Meiers arrestering och vistelse i rysk fångenskap, som ställdes i bilagan till Dahlmans brev den 18 sistlidne maj.

Anledningen till det långa dröjsmålet torde vara ombytet av personal i den byrå i utrikesministeriet, som handlagt frågan (både chefen och hans närmaste man äro nya där). Sedan jag påmint om svar i början av juli meddelades det mig, att ett sådant redan lämnats genom schweiziska beskickningen i Stockholm. Man lovade mig en avskrift härav. När jag någon vecka senare var uppe hos den nye byråchefen visade det sig, att ifrågavarande svar var en handling från april. Till råga på allt kunde vårt frågeformulär ej återfinnas bland de hithörande papperna, varför jag fick överlämna en avskrift.

Beträffande Ditt handbrev den 20 juli hoppas jag kunna återkomma inom den närmaste tiden.

Din tillgivne
Torsten Ch. Gjöck

Herr Förste Sekreteraren S. Engfeldt,
Kungl. Utrikesdepartementet.

Bil. handbrev Björn-
Ingefeldt d. 16.8.57

Strängt förtroligt.

1. Feller 16 februari 1945, Meier 10 februari 1945.
2. I Pest.
3. Någon grund angavs aldrig.
4. Obekant.
5. De höllos i förvar några dagar i Budapest.
6. Till Jaszkiser, en liten by 90 km norr om Budapest.
7. Obekant.
8. Med lastbil.
9. Från Jaszkiser fördes de direkt till ett fängelse i Moskva, i vilket de vistades tills de frigåvos.
10. Järnvägsvagnen, i vilken de transporterades till Moskva, stod en dag på stationen i Lwow.
11. Av de övriga fångarna i järnvägsvagnen kunna de erinra sig följande:
SS-General Pfeffer-Wildenbruch, f.d. tysk kommendant i Budapest,
chefen för Pfeffer-Wildenbruchs generalstab Lindenau,
general Hindy, f.d. ungersk kommendant i Budapest,
hr Ojszazu, f.d. chef för informationstjänsten i ungerska Honvedministeriet.
12. Feller och Meier höllos skilda från de andra fångarna.
13. Ankomst till Lwow 28 februari 1945.
14. Avresa från Lwow 1 mars 1945.
15. Högst sannolikt.
16. Ja.
17. Någon grund angavs aldrig.
18. Till den 25 januari 1946.
19. Feller förhördes fyra gånger; förhören varade flera timmar. Meier förhördes två gånger.
20. Nej.
21. Nej.
22. Av NKVD-officerare.
23. Nej.
24. Nej.
25. Nej.
26. Sakna de kännedom om.
27. Nej.

Frågor till de båda schweiziska diplomaterna Feller och Meijer samt svar enligt bil. till hbr. Björck, Bern - Engfeldt, KUD, dagtecknat den 16 augusti 1951.

1. När blev de anhållna av ryssarna? -
Feller 16 februari 1945, Meier 10 februari 1945.

2. Var blev de anhållna? -
I Pest.

3. Vilken orsak angåvo ryssarna för deras arrestering? -
Någon grund angavs aldrig.

4. Blev flera diplomater av annan nationalitet anhållna samtidigt? -
Obekant.

5. Blev de omedelbart förda från Budapest eller hölls de i förvar där någon dag? -
De höllos i förvar några dagar i Budapest.

6. Vart fördes de från Budapest? -
Till Jaszkiser, en liten by 90 km norr om Budapest.

7. Passerade de Gödöllö, nordöst om Budapest? -
Obekant.

8. Hur skedde transporten från Budapest - med bil, tåg eller flyg? -
Med lastbil.

9. På vilka olika platser höllos de arresterade, innan de kommo till den plats, varifrån de frigåvos? -
Från Jaszkiser fördes de direkt till ett fängelse i Moskva, i vilket de vistades tills de frigåvos.

10. Kvarhöllos de i Lwow (Lemberg) och i så fall i vilket fängelse? -
Järnvägsvagnen, i vilken de transporterades till Moskva, stod en dag på stationen i Lwow.

11. Kunna de uppgiva namnen på andra fångar i Lwow? -
Av de övriga fångarna i järnvägsvagnen kunna de erinra sig följande:
SS-General Pfeffer-Wildenbruch, f.d. tysk kommendant i Budapest,
chefen för Pfeffer-Wildenbruchs generalstab Lindenau,
general Hindy, f.d. ungersk kommendant i Budapest,
hr Ojszazu, f.d. chef för informationstjänsten i ungerska Honvedministeriet.

12. Kunde fångarna kommunicera med varandra i de olika fängelserna särskilt då i Lwow? -
Feller och Meier höllos skilda från de andra fångarna.

13. Kunna de angiva vilken dag de ankommo till Lwow? -
Ankomst till Lwow 28 februari 1945.

14. När avreste de från Lwow? -
Avresa från Lwow 1 mars 1945.

15. Beträffande fängelserna eller lägren i Ryssland - voro de så stora, att möjligheter funnits att Wallenberg kunnat vara arresterad där utan att de på något sätt hört omtalas detta? -
Högst sannolikt.

16. Kände såväl Feller som Meijer till Wallenberg? -
Ja.

17. Vilken orsak angåvo ryssarna för de schweiziska diplomaternas arrestering? -
Någon grund angavs aldrig.

18. Hur länge höllos de kvar i de ryska fängelserna och vilka skäl angåvo ryssarna för att diplomaterna höllos fängslade? -
Till den 25 januari 1946.

19. Voro de underkastade långa förhör från ryssarnas sida? I så fall kunde man spåra anledningen till att ryssarna voro så intresserade av deras personer? -
Feller förhördes fyra gånger; förhören varade flera timmar.
Meier förhördes två gånger.

20. Blevo de utfrågade om andra länders legationstjänstemän? -
Nej.

21. Kunna de angiva namnen på de olika fängelserna eller lägren, som de höllos förvarade i? -
Nej.

22. Företogs arresteringen av NKVD-trupper eller av soldater eller officerare tillhörande den reguljära armén? -
Av NKVD-officerare.

23. Kunna Feller och Meijer ge upplysning om, vilket detachement ryssarna tillhörde? -
Nej.

24. Erforo de vid något tillfälle namnen på dem, som verkställde arresteringen eller namnen på de officerare, som höllo förhör med dem? -
Nej.

25. Om det fanns diplomater i de andra fängelserna eller lägren -

känna Feller och Meijer till namnen på dessa? -
Nej.

26. Fanns det några prominenta fångar i fängelserna eller lägren, där Feller och Meijer sutto arresterade? -
Sakna de kännedom om.

27. Känner någon av de båda diplomaterna till Brygitkifängelset i Lwow? -
Nej.

Engfeldt/Rtz

Röd lapp.

P 2 Eu[I]

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Sthlm. den 21 aug. 1951.
Överl. till Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k. (hemligstpl)
E.u.
S. Engfeldt
tjf.byråchef

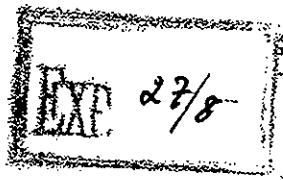

P.M.

ang. von Lonyays uppgifter i Wallenberg-ärendet
(hbr 27.7.51 Belfrage, Wien - Dahlman, KUD)

Vid ett besök, som Lars Berg, tidigare tjänsteman vid beskickningen i Budapest 1944-45, gjorde på departementet den 10 augusti 1951, bad jag om hans synpunkter på Belfrages brev. Berg delade uppfattningen att en förväxling måste ha ägt rum i brevet mellan Buda och Pest, eftersom Pest föll i ryssarnas händer ungefär i mitten av januari, medan Buda höll stånd ytterligare en månad. De fyra flyktingarna från den tysk-ungerska sidan måste alltså ha begett sig från Buda till det ryskockuperade Pest och icke tvärtom.

Vad beträffar de "tvenne herrar från en neutral beskickning", som medföljde Oberleutnant Schandl och den amerikanske flygaren, ansåg Berg, att det visserligen inte kunde anses uteslutet att det vore fråga om Wallenberg och hans chaufför Langfelder, men att det vore väl så sannolikt, att de båda herrarna varit helt andra personer, som falskeligen utgivit sig för att tillhöra en neutral beskickning. Såsom förhållandena voro i Budapest på den tiden, var det många personer, som utgåvo sig för att vara "svenska", "schweiziska" eller "portugisiska" diplomater för att skydda sig från förföljelser.

Stockholm den 21 augusti 1951.

Stig Engfeldt

(Stig Engfeldt)

I.

Tilk. 23/8

Pretoria, p.t. Mtubatuba 9/8 1951.

Strängt förtroligt (röd lapp)

Engfeldt/Rtz
Sthlm.den 25 aug.1951. 268
Överl.f.k. (hemligstpl.) 23.8.51
t. Komm. Danielsson, Sthlm. P 2 Ren 1
E.u.
S. Engfeldt
tjf.byråchef
1 ex. till hr Änger

Exp. 27/8

A.L.

Broder,

Återkommande till ditt handbrev den 19 sistledne juni kan jag meddela, att jag under gårdagen hade ett samtal med hr Jannik på hans kontor utanför byn Verulam i Natal.

Jannik är numera ~~ledare~~ verkställande direktör för African Board Products Ltd., ett företag som har en wallboardfabrik under uppförande, till stor del med svenskt kapital. Han berättade beredvilligt, vad han visste om Wallenberg, och jag hade icke intrycket

Herr utrikesrådet Dahlman,
Stockholm.

att han sökte dölja något eller lämna felaktiga uppgifter.

Emellertid var det inte så mycket han visste i första hand. Sista gången han såg Wallenberg var sannolikt den 6 januari (möjligen den 5) 1945, då Wallenberg begav sig över floden från Buda till Pest. Enligt japanerna hade Wallenberg fått för sig, att han skulle vara säkrare på Pestsidan, vilken uppfattning icke delades av Jannik, som också avrådde Wallenberg att ge sig över floden. Wallenberg hade haft med sig en kappsäck (hur den såg ut sade sig Jannik icke komma ihåg, det var en "vanlig" kappsäck). Jannik sade sig veta, att kappsäcken innehöll bl. a. en avsevärd summa i dollarsedlar och ett stort antal smycken. På min fråga var Wallenberg fått dessa smycken uppgav Jannik på reklamen och sade sedan, att han kunde fått dem från sina judiska protegéer.

Wallenberg hade vid avfärden från Buda

varit fröst en mörk kavajkortyn. Huruvida han haft någon Ring på sig kunde Jannick icke erinra sig.

Rörande Wallenbergs vidare öden hade Jannick endast uppgiften i andra hand nämligen från tre ungerska judar, med vilka Wallenberg sammanbott i en källare i Pest. Han ville sig ha glömt namnen på dessa tre personer men uppgav att de voro kända på svenska utrikesdepartementet. De hade berättat, att Wallenberg då han anhållits av nyska soldater hade insisterat på att föras till någon högre officer och ovdat om sin diplomatiska immunitet. Enligt Jannick ansåg hade detta varit ytterligare ett misstag av Wallenberg (det första var att han överhuvud begett sig till Pest); de nyska soldaterna

hade härigenom fått anledning misstänka att Wallenberg vore en important person med pengar och dyrbarheter.

Den 17 januari hade de tre vännerna sett Wallenberg för sista gången. Han var i sällskap med ryske soldater, vilka tvingade in honom i en Studebaker lastbil och kö[illegible]de bort med honom. Någon eskort, vare sig av motorcyklar eller eljest, hade Jannik inte hört omnämnas. Wallenberg hade verkat mycket deprimerad och ideligen upprepat: "Ich weiss nicht was Sie mit mir wollen, Ich bin ja Diplomat." Några detaljer om Wallenbergs kläder hade Jannik inte kännedom om; W. hade emellertid varit rufsig och oraka[illegible].

Enligt Janniks åsikt rådde inte något som helst tvivel om att ryssarna mördat Wallenberg och stulit hans pengar och juveler. Dylika rånmord hörde till ordningen för dagen i Budapest i januari 1945. Jannik sade sig för sin del vara till

~~III~~

100 % övertygad om att Wallenbergs bortförande inte haft något att göra med ~~Wallenbergs~~ hans mission. Han sade sig anse, att Wallenbergs brist på omdöme i åtskilliga ~~stycken~~ avseenden lett till hans fördärv.

Din tillgivne

C.O. Gisle

Engfeldt/Rtz

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

m. 37 (röd lapp)

STOCKHOLM 19

Stockholm den 23 augusti 1951.

Strängt förtroligt. | 1 bil BIL.

P 2

INK. D. N:o

AVD.	GR.	MÅL.
P	2	Eu I

EXP. 27/8

Stockholm den 23 aug.1951.
Överl.t. Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k. (hemligstpl.)
E.u.
S.Engfeldt
tjf.byråchef

Broder,

I våra efterforskningar i fallet Raoul Wallenberg ha vi i dagarna efter omfattande undersökningar, som sträcka sig fyra år tillbaka i tiden, fått upp spåret på en f.d. ungersk attaché, greve Ladislaus Somošić (ev. Somsich), som kan tänkas ha suttit fängslad tillsammans med Wallenberg eller känna till något om dennes öde. Somošić skulle för närvarande vara bosatt i Rom under adress Via della Pace 20.

Hans namn dök upp första gången vid ett samtal, som vår dåvarande representant i Baden-Baden, major Husberg, hade i mars 1947 på vårt uppdrag med en österrikisk baron Georg Eisenharth von Rothe, som påstätts i april 1945 ha varit inhyst i samma cell som Wallenberg i lägret Strasshof i gränsområdet mellan Österrike och Tjeckoslovakien, söder om Brünn. En avskrift av Husbergs rapport den 29 mars 1947 över samtalet närslutes för Din kännedom. Som Du ser därav, vet Eisenharth-Rothe ingenting om Wallenberg, men det gick ett rykte i lägret Strasshof samma dag han kom dit nämligen den 25 april, att ett stort antal prominenta fånga skulle ha överförts från Strasshof till ett annat läger. Eisenharth-Rothe omnämner en kusin, baron Hans Butler-Ziegenberg (heter enligt vad som nu utrönts Butler-Ellenber och är alltjämt i rysk fångenskap), en speditör Kirchner och slutligen en greve X, som varit attaché vid ungerska utrikesministeriet (identisk med Somošić), vilka alla sutti i Strasshof och följaktligen kunde tänkas vara i stånd lämna uppgifter om Wallenberg, om denne någonsin varit där.

./.

Legationsrådet B e r g e n s t r å h l e ,
R o m .

(100)

Rel.

EXP. 24/8

Kirchner, som suttit fängslad därstädes från den 15 april till omkring mitten av maj 1945 erinrar sig ingenting, som kunde ha tytt på att Wallenberg varit i Strasshof. Återstår sålunda att fråga Somošić, vilket jag härmed får be Dig om, Det är givet, att Du bör närma Dig honom personligen och med iakttagande av all den diskretion saken kräver. Vi äro tacksamma få en synnerligen detaljerad redogörelse över vad han kan ha att berätta i fallet. Då Somošić är ungrare och diplomat till yrket synes det ganska sannolikt, att han under sin vistelse i Strasshof skulle ha fått reda på om någon svensk diplomat från Budapest även befunnit sig där.

Vad Somošić tidigare öden beträffar, ha våra efterforskningar givit följande vid handen - det kanske kan vara av intresse för Dig att känna till något härom. Det vore för övrigt måhända av visst intresse att kollationera uppgifterna med Somošić själv.

Somošić var vid den relevanta tiden - början av 1945 - attaché vid den ungerska beskickningen i ~~Agram~~ Zagreb men befann sig vid ryssarnas intåg i Wien tillfälligt där och stod då i kontakt med den ungerska beskickningen därstädes. Under vistelsen i Wien häktades han av ryssarna och fördes till Strasshof. Senare synes han ha överförts till ett läger i Waldenschlag, varifrån han frigavs och återvände till Wien, som han lämnade i maj-juni 1945 för att bege sig till Ungern (han lär för övrigt ha ägt gods i västra Ungern). En kusin till honom, Andreas Paul Somsich, som Kurt Allan Belfrage nyligen talat med och som för tillfället bor hos en baron von Holzhausen i en by i utkanten av Salzkammergut, c:a 7 mil sydost om Linz, har berättat, att Ladislaus Somošić, vilken efter befrielsen återvände till tjänsten i utrikesdepartementet i Budapest, under en kurirresa till Ankara i början av 1948 passade på tillfället att hoppa av. Sedan dess hade han tjänstgjort hos IRO i Rom. Han skulle ha för avsikt att under den närmaste tiden begiva sig till Förenta Staterna. Det är därför angeläget, att Du snarast möjligt etablerar kontakt med honom.

u/ Sven Dahlman

För hr Engfeldt. SS

Moskva den 16 augusti 1951.

Hr. 445.

HP 39. 5

utlämning av holländska m.fl. krigsfångar från Sovjetunionen.

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

Enligt vad beskickningen förtroligt erfarit både holländska ambassaden den 9 augusti från sovjetiska vederbörande erhållit meddelande, att ett större antal - tydligen ett hundratal - holländska krigsfångar komme att utlämnas. I anledning av att i den ryska noten sagts, att denna fråga därmed "praktiskt taget" vore ur världen både holländske chargé d'affaires förfrågat sig om innebörden av denna formulering. Härvid hade svarats, att visserligen ett tjugotal fångar återstode, men att det i dessa fall gällde "krigsförbrytare".

Även för vissa andra beskickningars del här på stället, efter vad beskickningen inhämtat, frigivning av krigsfångar, oburu av blygsammare omfattning, beviljats. Av de återstående 10 norska krigsfångarna - d.v.s. av ambassaden kända fall - hade fem nyligen frigivits. De övriga fem utgjordes av s.k. krigsförbrytare, vilka enligt norske chargé d'affaires kvarhölles här såsom gisslan för fem sovjetiska medborgare i Norge. Norske ambassadören hade beträffande dessa fem meddelat härvarande utrikesministerium, att endast tre funnos kvar - de andra hade på något sätt "försvunnit".

(101)

På sovjetisk sida hade man då genmält, att man lätc sig nöja även med detta reducerade antal.

För Danmarks del hade dess beskickning tidigare till utrikesministeriet lämnat uppgift om och begärt utlämnande av c:a 120 personer. Huruvida dessa personer fortfarande voro i livet, hade man sig på danskt håll ej bekant. Enligt uppgift från danske chargé d'affaires medgav emellertid under förra månaden 1951 utlämning av 15 personer. I samband med frigivningen hade danske ministern förfrågat sig rörande de återstående fångarna. Såsom i det norska fallet hade ryssarna lätit förstå, att utlämning till Sovjetunionen av ett ungefär lika stort antal sovjetmedborgare (tydligen i detta fall främst balter) i Danmark kunde tänkas utgöra motprestationen. Frigivningen av de fesion voro, enligt vad som framhållits från rysk sida, i varje fall en början.

Av det förhållandevis stora antalet belgiska krigsfångar slutligen, vilka i huvudsak redan på tidigare stadium återlämnats, återstodo f.n. 51 personer. Anledningen till dessa personers kvarhållande hade belgiska vederbörande ej erhållit upplysning om.

u/R. Hichens Bergström

(R. Hichens Bergström)

Hr Engfeldt

72

Moskva den 20 augusti 1951.

Nr. 452.

HP 39. g

utlämning av krigsfångar från Sovjetunionen.

445 B. 16.8.1951.

Kab.sekr.:

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

I anslutning till ovan åberopade skrivelse får jag härmed vördsamt meddela, att enligt uppgift från härvarande franska ambassad även ett mindre antal franska krigsfångar i dagarna utlämnats. De frigivna fångarna, till antalet 15, voro enligt ambassaden alla från Elsass Lothringen.

/R. Hichens Bergström/

Avskrift av handbrev från Ambassadören Westman, Paris, till Utrikesrådet Dahlman, Utrikesdepartementet, dagtecknat den 20 augusti 1951.

De franska - och kanske även de svenska - tidningarna ha vetat berätta, att för ungefär en vecka sedan nio franska medborgare från Elsass-Lothringen befriats ur rysk fångenskap och överlämnats till de franska myndigheterna. De hade på sin tid av tyskarna tvångsvis införlivats med tyska krigsmakten och vid tyska frontens sammanbrott tagits av ryssarna.

Frågan om de i Ryssland fångna fransmännens öde har ofta varit på tal i nationalförsamlingen och utrikesminister Schuman har vid flera tillfällen både där och annorstädes givit bestämda försäkringar, att inga ansträngningar sparades för att de franska medborgare som fortfarande hölles i krigsfångenskap i Ryssland skulle få återvända hem. Någon förståelse från officiellt ryskt håll för detta franska krav hade, enligt vad samtidigt brukat framhållas, dessvärre icke kommit till synes.

Vid förfrågan i franska utrikesministeriet har bekräftats, - vad som redan framgått av de kammardebatter, som förekommit i frågan - att ryska vederbörande vid flera tillfällen helt enkelt försäkrat sig sakna kännedom om de fransmän, vilkas namn och antecedentia i olika tidigare sammanhang överlämnats till ryssarna. Att nu ett antal elsass-lothringare lössläppts kom därför närmast som en överraskning.

De franska myndigheterna i Tyskland ha hållit ingående förhör med de nio f.d. krigsfångarna. Dessa ha meddelat namn och uppehålls ort på åtskilliga franska och utländska medfångar, vilka, enligt vad de visste, alltjämt vore i livet. Quai d'Orsay har lovat att så snart protokollen kommit till Paris underrätta oss, huruvida därvid framkommit något rörande svenskar (eller skandinaver över huvud taget) i rysk fångenskap.

o/P 39 g

Rom den 25 augusti 1951.

Nr 467

italienska krigsfångar
kvar i Sovjetryssland.

Engfeldt.

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

Med anledning av en interpellation i saken har premiärminister de Gasperi häromdagen i parlamentet gjort ett uttalande i frågan angående de i Sovjetryssland kvarvarande italienska krigsfångarna. De Gasperi omtalade härvid, att den italienska regeringen med all kraft skulle fortsätta sina ansträngningar att få till stånd en repatriering av de fångar, vilkas närvaro i Sovjetryssland säkert kunde fastställas. Härvidlag skulle man åberopa sig på dokumentarisk bevisning, varmed vederbörandes kvarhållande i Sovjetryssland kunde fastställas. Den italienska regeringen avsåge vidare att upplysa världsopinionen om de metoder, Sovjetunionen tillämpade i vad avser behandlingen av krigsfångar.

Vad beträffar redan vidtagna åtgärder omtalade de Gasperi, att framställningar gjorts till vederbörande sovjetryska myndigheter avseende repatriering av sådana soldater, vilka voro kända till namnet, och beträffande vilka dokumentarisk bevisning av nämnt slag förelåg. Regeringen hade vidare gjort hänvändelser i saken till de internationella instanser, som syssla med hithörande frågor, bl.a. hade den italienske observatören vid FN lämnat ett memorandum i frågan

till FN:s nyligen uppsatta krigsfångekommitté.

Tilläggas må, att enligt italienska beräkningar 63.000 italienska krigsfångar alltjämt skola kvarhållas i Sovjetunionen.

Carl Bergenstråhle

1 kop 27.8.51 kl. 16[10]
till Endzfeldt

AVD.	GR.	MÅL.
P	2	En I

Telegram i blankett chiffer från Wien

Avsänt den 27 / 8 19 51 kl. 1400
Ankom den 27 / 8 19 51 kl. 1550
Utskrivet i 3 exemplar.
Detta är originalet.

A.L.

Ch. Tel. Wien Budapest Prag 28/8

12.

För Dahlman.

Ur källa, som ännu icke kunnat kontrolleras, har ingått uppgift, att nyss hit anländ flykting under åren 1949-1951 haft kontakt med Bendel, som alltjämt skulle vistas i Rumänien. Hammarskjöld avreser omedelbart till Salzburg för undersökning Vi återkomma.

Allan Belfrage.

(Det har nu visat sig att vederbör. är identisk med Vas. S.S. 3/9)

Coll:

Pv. tr. Sth. 1947

P.M.

Enligt meddelande från danska myndigheter av den 8 augusti 1951 reste danske medborgaren Håkon Dahl, född den 18/11 1905, på hösten 1950 till England för att bosätta sig därstädes. De danska myndigheterna känner icke till hans nuvarande adress, men det är möjligt att Dahls broder, som är bosatt på Nya Zeeland kan lämna uppgift härom.

Stockholm den 27 augusti 1951.

(O. Danielsson)

P.M.

Enligt uppgift från danska myndigheter i augusti 1951 har pastor Christian Christiansen, ledare för "Det Lutherske Verdenssamfund" i brittiska zonen i Tyskland, boende Abbeistr. 25, Hamburg (13) och på tillfälligt besök hos föräldrarna, Skovgaardsvej 8, Overlund pr Viborg, uppgivit, att han under andra världskriget verkade som K.F.U.M.-sekreterare vid de allierade krigsfångelägren i Tyskland och i maj 1945 arresterades i Berlin av de ryska ockupationstrupperna. Christiansen fördes till ett fångläger vid Moskva, där han bl.a. sammanträffade med redaktören i Stockholmstidningen Eduard af Sandeberg. Det var genom af Sandeberg, som Christiansen första gången hörde talas om den svenske diplomaten Wallenberg, som skulle ha försvunnit i Budapest redan i slutet av 1944. Redaktör af Sandeberg omtalade nämligen, att han av två medfångar, som Christiansen icke känner namnen på, fått veta, att de under vistelse i ett annat fångläger i Ryssland sammanträffat med Wallenberg.

Det är allt Christiansen vet om Wallenberg och påståendena om att Christiansen skulle ha visat Wallenbergs namnteckning för en journalist är i varje fall icke riktiga.

Så sent som för 14 dagar sedan besökte Christiansen redaktör af Sandeberg i Stockholm, varvid de även talade om den försvunne Wallenberg.

Christiansen känner således icke till mer om saken, än vad han hört genom redaktör af Sandeberg.

Stockholm den 27 augusti 1951.

(C. Danielsson)

Engfeldt/Rtz

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Röd lapp.

P 2 Eu I

ang. Sjöborgs-utredningen

P.M.

Jag överlämnade i går på uppdrag av utrikesrådet Dahlman den fullständiga Sjöborgs-utredningen till ambassadör Sohlman.

Jag orienterade enligt uppdrag även ambassadören Sohlman om ärendena Stefan Carl och Vas och nämnde önskvärdheten att om möjligt komma i kontakt med professor Ryniewicz i Lemberg (Coenspåret), dock endast efter ytterligare besked från departementet. Sohlman hyste med hänsyn till förhållandena i Sovjetunionen allvarliga betänkligheter mot att söka etablera kontakt med denne. Jag svarade, att vi i varje fall skulle skriftligen återkomma i händelse saken härifrån ansåges böra drivas vidare.

Jag bad Sohlman, att om möjligt insända en förteckning över olika fängelser i Moskva samt läger i och i närheten av den ryska huvudstaden; det vore värdefullt, om man samtidigt kunde få veta något om för vilka kategorier fångar olika fängelser och läger användes, om det överhuvud taget vore möjligt att erhålla sådana uppgifter. Sohlman skulle återkomma härom.

Stockholm den 28 augusti 1951.

Stig Engfeldt

(Stig Engfeldt)

Engfeldt/Rtz

KUNGL. UTRIKES DEPARTEMENTET

Telegram

ang. Sjöborgs-utredningen

STOCKHOLM den 28 aug. 1951		
N:o 102	CHIFFER BUD	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I

P 1.

Svensk

B u d a p e s t

Vårt 67 För Tamm Sedan ~~franska polisen under mer än en~~ månad haft samtal med Müller har han för cirka en vecka sedan avrest till Bayern antagligen i avsikt att bege sig till Ungern såsom tidigare planerat. Då han bevisligen lämnat en rad felaktiga och motstridande upplysningar är största försiktighet av nöden. Å andra sidan bör kontakt icke undvikas ehuru vare sig risker med personal få tagas eller penningmedel ställas till Müllers förfogande utan bemyndigande härifrån.

Cabinet

Exp den 28/8 kl. 1545 Mlu

Engfeldt/Rtz

KUNGL. UTRIKES DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

Telegram

STOCKHOLM den 28 aug. 1951		
N:o 96	CHIFFER BUD	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I

p.d.

Svensk

~~P r a g~~

För Allard Följande telegram har idag avsänts till Tamm cit Sedan franska polisen under mer än en månad haft samtal med Müller har han för cirka en vécka sedan avrest till Bayern antagligen i avsikt att bege sig till Ungern såsom tidigare planerat. Då han bevisligen lämnat en rad felaktiga och motstridande upplysningar är största försiktighet av nöden. Å andra sidan bör kontakt icke undvikas ehuru vare sig risker med personal få tagas eller penningmedel ställas till Müllers förfogande utan bemyndigande härifrån.

Cabinet

Exp. d. 28/8 kl 1345

Engfeldt/Rtz
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

STOCKHOLM den 28 aug. 1951		
N:o 16	CHIFFER BUD	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I

ang. Sjöborgs-utredningen

Företrädesrätt

P.f.

Svensk

W i e n

Primo Edert 12 Icke osannolikt flyktingen identisk med ovederhäftige Müller eller framskickad av honom varför stor försiktighet av nöden. Å andra sidan bör kontakt icke undvikas ehuru vare sig risker med personal få tagas eller penningmedel ställas till vederbörandens förfogande utan bemyndigande härifrån. Mot denna bakgrund ytterst viktigt om möjligt få klarhet flyktingens vederhäftighet. Secundo Vårt 12 Om Müller söker kontakt med Eder oberoende av spåret Edert 12 bör kontakt tagas med honom under villkor enligt primo och rapport omedelbart insändas.

Cabinet

Exp 28/8 kl 12 40

P 2 Ren I Röd kapp. Turku 29/8

P.M.

Enligt inkomna uppgifter anlände den av Paul Nordström vid samtalet med undertecknad den 5 juni 1951 omnämnde finske löjtnanten Lemminki - identisk med Yrjö, Elis, Lemminki, flyglöjtnant, född den 29/7 1909 i Kurkijoki, Finland - den 7/1 1945 till lägret för återvända krigsfångar i Hangö, varför han icke kan ha några uppgifter att lämna om Wallenbergs vistelse i ryska fångläger.

Stockholm den 28 augusti 1951.

(O. Danielsson)

Avskrift.

Stockholm 23/8 1951

Herr Kriminal Kommissar O. DANIELSSON

Sir,

Please find enclose 8 reports concerning the Wallenberg case:

1,2,3	source: VAS
4	source: cheking in KRHL
5	source: Vas brother (Nej. Georg Vas. Anm. av D.)
6,7,8	sources: who had been interrogated. (Nej. Georg Vas. Anm. av D.)

The number 6 tells exactly the same that VAS was telling about the American pilots in SIBIU.

The numbers 7 and 8 give you names who can be interesting.

Our friends in Germany were expecting your visit on way to interrogate VAS as you told me. As you did not come on the 9th of August VAS was sended back to BAVARIA after remaining one month in B.

I don't know VAS but it seems that he is perhaps more reliable that I expected: the money checking we did show that he is more honnest that we could believe according to his lies.

Anyway, we are looking forward about the case. If something interesting for your inquire will appear, it will be sended.

If you need something (inquire or interrogation) we will try to help.

Am waiting, at present time, for news that we are trying to find in our files and may be can help.

With my kindest regards,

-oläslig namnteckning-

Extrait du curriculum vitae de VAS Georg concernant l'affaire WALLENBERG proprement dite.
Prière de se rapporter à la liste alphabétique des noms cités au présent dossier.

Source: VAS Georg
Valeur: C/2
Date: Juillet 1951.

A) RESUME:
Emprisonné à SIBIU (Roumanie) de Janvier 1946 jusqu'à son évasion en Mars 1947, VAS Georg fait la connaissance aux environs de la fête de Paques 1946 d'un détenu qui prétend se nommer WALLENBERG Raoul.
Il a été transporté à l'infirmerie de la prison où il reste hospitalisé 3 ou 4 semaines environ.
Il est secouru par VAS qui s'est lié d'amitié avec lui et le fait profiter des colis qu'il reçoit de sa famille deux fois par semaine.

Il ne semble pas qu'a cette epoque WALLENBERG ait ete atteint d'autre chose que d'une grande faiblesse causee par le ravitaillement insuffisant que toûchent les detenus et les suites de ses interrogatoires par les Russes. D'autre part une grande famine regne en ROUMANIE a cette epoque.

Apres sa sortie de l'infirmerie, WALLENBERG reste en contact avec VAS qui peut meme lui rendre visite dans sa cellule.

Lors de l'evasion de VAS en Mars 1947, WALLENBERG est toujours a la prison de SIBIU et demande a VAS que les autorites Suedoises soient prevenues de sa situation par ses soins.

En Septembre 1949, VAS detenu au Fort de la DOUCHERE a LYON recoit une lettre de son pere a laquelle est joint un petit mot de CORNEL Lazar ex-codetenu a SIBIU.

Celui-ci entre autres choses lui dit que "son favori" est toujours a SIBIU. Il s'agit de WALLENBERG, ainsi designe par d'autres detenus plus ou moins jaloux de l'aide qui avait ete apportee a WALLENBERG par VAS.

Apres sa fuite en ALLEMAGNE puis en FRANCE, VAS n'avait plus pense aux confidences de WALLENBERG, auxquelles a vrai dire il n'avait pas ajoute foi (chaque detenu, certain de ne pas etre contredit embellit et romance sa vie lorsqu'il la raconte aux autres compagnons de captivité).

En Decembre 1950 etant detenu a COBLENCE, VAS a l'occasion de lire dans une page de la publication "SELECTION du READER's DIGEST" du mois d'Avril 1948 une partie d'un article intitule "WALLENBERG Raoul, Heros de BUDAPEST".

Cet article lui remet en memoire les confidences recues a la prison de SIBIU en 1946/1947 et lui prouve que son ex-codetenu etait vraiment WALLENBERG Raoul que le READER's DIGEST pretend fusille par les "CROIX FLECHEES" en 1945.

Il se rend compte alors de l'interet que ce qu'il a ainsi occasionnellement appris peut representer pour WALLENBERG, la famille de ce dernier, et pour lui-meme qui se trouve dans une situation tres difficile et peut esperer qu'a la suite du service rendu il sera autorise a emigrer en SUEDE,

Il commence des lors, soit par lettre soit par contact personnel une serie de demarches pour attirer l'attention des autorites suedoises et de la famille WALLENBERG.

Malheureusement, craignant que ses deux ou trois sejours en prison ne creeent une suspiscion defavorable a son egard, VAS se laisse aller a "Maquiller" sa propre personnalite. Ceci l'amen a modifier certaines dates et contrairement a ce qu'il excomptait fait mettre ses affirmations en doute.

Sorti de prison, puis repris en main en Juillet 1951 dans les pays et mis en confiance, VAS decide de se confesser entierement de facon que ses dires puissent etre recoupes, et sa bonne foi etablie.

Les details consignes ci-dessous sous No. , sont extraits de l'interrogatoire auquel il a repondu en Juillet 1951 a BADEN.

Examines avec soin par la famille WALLENBERG, ils devraient apporter a cette derniere la preuve que VAS a oui ou non connu le veritable WALLENBERG Raoul a SIBIU en 1946/1947.

Cette bonne foi duement etablie, la methode a adopter pour obtenir les preuves de la presence de WALLENBERG a SIBIU (et eventuellement tenter de le faire evader s'il s'y trouve encore) pourrait etre etudiee en detail avec la collaboration de VAS. Il

ne semble pas qu'une intervention diplomatique puisse etre entreprise avec quelque chance de succes.

Les Russes ont surement un interet assez grand a conserver WALLENBERG par devers eux, sa liberation par voie officielle les obligerait a reconnaitre la detention arbitraire tant de WALLENBERG que d'autres detenus que celui-ci a pu connaitre au cours de sa detention.

Si la voie diplomatique a ete deja employee apres les premieres revelations de VAS, il est a craindre que WALLENBERG n'ait ete deplace et mis en surete, sinon supprime.

Quoi qu'il en soit, si la veracite du recit de VAS est admise on peut esperer obtenir des preuves irrefutables de la presence de WALLENBERG Raoul a SIBIU de 1946 a Septembre 1949.

OPINION.

A) Sur VAS Georg.

Tres intelligent, type d'intellectuel scientifique, planant un peu dans les nuages lorsqu'il s'agit des contingences sociales. Son recit a un accent de verite, il a vraisemblablement ete victime de la malchance et de la fatalite qui poursuivent souvent les emigrants "declasses" dans les pays qui les accueillent sans cependant les integrer.

Il reconnait avoir commis 2 "betises". Le complet non paye a THIONVILLE et la vente du poste de T.S.F. pour se procurer l'argent necessaire au voyage a LUBECK.

Ses connaissances en technique radio ont ete mises a l'epreuv de facon concluante. Il parait etre vraiment le technicien de recherche, tel qu'il s'est presente dans son curriculum vitae.

B) Sur la veracite du recit de l'affaire WALLENBERG.

L'accumulation des details, des possibilites de recoupement, la precision des dates, etc... ne paraissent pas donner a VAS la possibilite d'accrediter une FICTION.

Il a ete interroge alors qu'il etait libre de repondre ou non, jouissant d'une entiere liberte d'aller et venir sans contro. Il a renouvele ses propositions d'aller en HONGRIE pour tenter d'obtenir a partir de ce pays des precisions sur la situation actuelle de WALLENBERG et eventuellement de le faire evader. On ne peut en ce moment le suspecter de chercher a sortir de pris par ce moyen, puisqu'il n'a plus aucune charge ou condamnation a son encontre. De plus il lui a ete confie une somme represen-

tant l'avance de fonds approximative que necessiterait le voyage en AUTRICHE et en HONGRIE. Il n'a pas pris la fuite et a scrupuleusement fait ce qui lui avait ete demande.

La proposition qu'il fait ne peut donc etre envisagee comme un moyen de se faire remettre une somme pour disparaitre.

CONCLUSION.

Il semble que le jugement sur VAS doive etre revise, ses declarations minutieusement recoupees, apres quoi son emploi pour l'operation qu'il propose pourrait etre examine objectivement.

III. Details devant permettre a la famille WALLENBERG d'etablir si vraiment VAS Georg a connu WALLENBERG Raoul a la prison de SIBIU en 1946/1947.

A) Particularites physiques.

age de 32 a 35 ans environ, 1m,75 a peu pres, corpulence mince, expression intelligente et fine, paraissant avoir les mouvements rapides et secs d'un homme a temperament nerveux. Regard pensif, en l'air quand il explique quelque chose,

presentait une calvitie frontale assez prononces, mais avait encore beaucoup de cheveux noirs sur la partie posterieure de la tete,

avait un physique a type tellement israelite, qu'il etait designe dans la prison sous le vocable de "Jidanul" (le Juif).

Quelquefois portait des lunettes pour ecrire, mais pas toujours; ces lunettes etaient en matiere plastique ou ecaille.

B) Particularites vestimentaires.

Portait quelquefois un manteau en tissu dit "a chevrons" de couleur grise (si le manteau a ete achete a BUDAPEST il est peut-etre connu de la famille).

Avait continuellement au doigt une bague chevaliere aux pans carres (moderne), la bague etait gravee, mais V. ne se souvient plus si elle etait en or ni quelle inscription y etait gravee.

C) Langues parlees par WALLENBERG.

Parlait assez bien le francais et donna des lecons a V.

Donnait regulierement des lecons d'anglais a un enfant du directeur de la prison de SIBIU.

Meme avant d'avoir revele son identite a V. il demandait a celui-ci de regler un des postes de T.S.F. en reparation sur STOCKHOLM chaque fois qu'un des postes etait en etat de marche. V. avait remarque cette particularite, parce que la SUEDE etait tres difficile a "prendre" de SIBIU situe pres des Carpathes. Il

ecoutait les informations, et V. l'a vu pleurer silencieusement a plusieurs reprises.

D) Jeux.

Apres la fin de son sejour a l'infirmerie, WALLENBERG replace a la "8", recevait la visite de V. environ tous les 2 jours. Ils jouaient en general aux echecs. WALLENBERG jouait tres bien aux echecs.

E) Confidences sur ses antecedents.

Pretendit se nommer WALLENBERG Raoul et etre de nationalite suedoise.

Dit un jour qu'il etait tres riche, que la famille possedait une tres grosse fabrique, (ou entreprise) et que la famille avait de gros interets dans une "banque de credit".

A dit un jour: "Moi aussi j'ai un frere plus jeune que moi, mais il est de mon second pere", je n'ai pas connu mon vrai pere" Sa mere aurait donc ete mariee 2 fois.

A dit qu'il avait ete en PALESTINE.

La fenetre de la prison donnant sur les Carpathes et V. ayant fait une reflexion sur ses promenades dans les montagnes "bien equipe", WALLENBERG repondit: "Lorsque j'ai quitte la maison (en SUEDE) j'etais habille en touriste avec un Rucksack".

A dit a un certain moment: "je suis venu a BUDAPEST pour etre Consul de SUEDE".

Lorsque V. rendu "gai" par une assez forte absorption de Vodka confia a WALLENBERG son intention de s'evader, celui-ci qui, jusqu'alors, etait resta assez reserve dans l'ensemble lui fit une partie des confidences ci-dessus et lui demanda que s'il reussissait son evasion 2d'avertir les autorites suedoises ou sa famille de la situation dans laquelle il se trouvait".

F) Caracteres familiaux de WALLENBERG chez un des visiteurs de VAS a HAMBOURG.

Lors d'une visite faite par le representant Suedois a HAMBOURG, celui-ci etait accompagne d'un homme qui parut a l'interesse presenter certains caracteres familiaux avec WALLENBERG: traits du visage, facon de se tenir et surtout cadence et tonalite toute speciale de la parole qui avait frappe VAS chez WALLENBERG et qu'il lui sembla retrouver chez son interlocuteur. Il pensa sans l'oser l'affirmer qu'il s'agissait d'un membre de la famille WALLENBERG venu incognito.

G) Precisions sur le dernier contact de WALLENBERG avec les employes du Consulat.

Dans les derniers jours de la bataille de BUDAPEST, WALLENBERG etait installe dans une maison situee dans une petite rue du Gehto entre NEPSZINHAZ-UTCA et TELEKI TER.

Il avait du abandonner le Consulat Officiel a la suite des persecutions dont il avait ete l'objet dans ce batiment: jets de pierres dans les fenetres, cris, etc... etc...).

D'autre part il etait ainsi sur place pour proteger les Israelites.

C'est dans cette maison ou il avait installe son bureau que le matin du 17 Janvier 1945 entre 9h.30 et 10h. il eut son dernier contact avec d'autres employes du Consulat. (2 employes). Voir plan du quartier en question.

IV. Confidences de WALLENBERG Raoul, concernant ses dernieres activites a BUDAPEST, son arrestation par les Russes, son transfert a FOCSANI, puis a SIBIU, le 17/1 1945.

Apres avoir eu un dernier contact avec les 2 employes du Consulat dans le bureau qu'il s'etait installe dans une petite rue du Gehto; WALLENBERG se refugia dans une cave du quartier en compagnie d'autres personnes.

Le meme jour le quartier de TELEKI-TER a capitule et est tombe aux mains des Sovietiques.

La soldatesque s'est immediatement repandue dans les caves et immeubles.

Dans la meme cave ou se trouvait WALLENBERG il y avait le concierge d'une maison et sa fille. Les soldats russes malgre les prieres du pere se sont empares de la jeune fille qu'ils ont ammenee avec eux, a des fins faciles a deviner.

WALLENBERG avait protege les Israelites contre les autorites allemandes. Il avait reussi a procurer des passeports a un certain nombre d'Israelites fortunes, et grace aux apports de ceux-ci pu egalement aider une certaine quantite de juifs desherites.

Beaucoup d'Israelites craignant les pillages de la STAPO lui avaient confie des bijoux et des metaux precieux (Or il en avait ainsi couvert de son immunite diplomatique dans les 160/180 kgs qu'il avait cache lors de la bataille de BUDAPEST, Ce depot etait dissimule a PEST et non a BUDA.)

Voyant la facon d'operer des soldats russes, il sortit de la cave, et se mit a la recherche d'officiers sovietiques pour demander leur protection et se presenter au general Commandant les troupes de la region.

Il rencontra 3 officiers Sovietiques a qui il demanda de la conduire chez le General. Ils declarent que les troupes de la region sont commandees par le General MALINOWSKI et que le P.C. de celui-ci est a ORADEA. WALLENBERG est alors embarque dans la voiture militaire en compagnie des 3 officiers et d'un chauffeur.

Au cours de voyage, pres de la gare de SZUJOLI, le vehicule est attaque par l'aviation de chasse allemande et mitraille.

Un des officiers Sovietiques est quelque peu blesse mais pas mortellemant et la voyage continue.

Le P.C. du General MALINOWSKI a ORADEA est installe dans la caserne dite "Caserne FERDINAND" ancienne ecole de gendarmerie roumaine.

Arrives dans la cour, les 3 officiers laissent WALLENBERG dans la voiture avec le chauffeur et la valise. Ils disent qu'ils vont revenir. Un peu plus tard, personne n'etant revenu, une sentinelle Sovietique s'approche de la voiture et demande au chauffeur: "Qui est ce civil"?
"Sais pas" repond l'interpelle. Le militaire repart et revient quelques instants apres accompagne d'un soldat du poste de garde; ce dernier interpelle WALLENBERG et lui demande ce qu'il cherche dans la caserne, puis il lui ordonne de "prendre la valise, et de le suivre au corps de garde". W. proteste et fait remarquer que la valise n'est pas a lui, mais a un officier Sovietique. Le soldat ne veut rien entendre et W. doit porter la valise au corps de garde. Le coffre est mis dans un coin sans etre cuvert devant lui, il est fouille a corps par les militaires sovietiques gui verifient s'il ne posseds pas de revolver, puis il est enferms a la prison de la caserne dans la meme cellule qu'un certain SZIJGYARTO Bela.

Ex-parachutiste Hongrois, arreste par les Russes, qu'il retrouvera plus tard a la prison de SIBIU en 1946.

Au cours de l'instruction de son proces, W. se rendra compte par la suits, qu'on l'accuse d'avoir tente de "voler la valise de l'officier Sovietique". Celle-ci aurait contenu des documents militaires, qu'il etait soupcenne d'avoir voulu enlever dans un but d'espionnage.

A son avis ce n'etait qu'un moyen de l'inculper pour que les officiers Sovietiques puissent s'approprier les 180 kgs d'or et bijoux qu'il voulait mettre sous leur protection.

Il est conduit a plusieurs reprises a l'interrogatoire, qui conduit par un Major Sovietique, Il est frappe, maltraite, accuse egalement d'avoir pille et vole l'or et les bijoux qu'il detient. Le Major se tient a un bout de la chambre qui est asset longue et pour terroriser W. tire au pistolet a quelques centimetres audessur de la tete de celui-ci place le des au mur. VAS se souvient parfaitement que WALLENBERG a precise que "le platre du mur lui tombait sur la tets et dans le cou".

WALLENBERG confia egalement a VAS que sa detention pouvait avoir un rapport avec le fait suivant:

Un certain Docteur X... avait ete fusille par les Allemands. Il avait un frere et deux soeurs. WALLENBERG avait eu un grave different avec le frere qui l'accusait d'etre cause de l'execution de Dr. X....

Lorsqu'il vit quón l'internait la pensee lui vint qu'il avait pu etre accuse de collaboration avec les Allemands par le frere ou les soeurs de Dr. X.....

WALLENBERG est ensuite compris dans un transport de VOLKSDEUTSCHE et dirige sur le K.Z. de FOSCANI (MOLDAVIE du Sud). Ce samp etait considere comme la derniere etapa pour ceux qu'on y envoyait,avant leur deportation sur la Russie.

Contrairement a l'habitude, WALLENBERG est mis a part et envoye a SIBIU.

V. - Caractere clandestin de la detention de WALLENBERG et des autres detenus de la "Section politique Russe" a la prison de SIBIU.

La prison etait divisée en 3 Abteilungen:

I. - POLITIQUE: situe au premier etage, se divisait en deux sections.

a) les detenus amenes par le N.K.W.D. en majeure partie des etrangers.

b) Ceux arretes par la police populaire Roumaine.

II. - MILITAIRE. les détenus etaient composés de deserteurs et militaires Roumains détenus pour des motifs divers a l'exclusion de militaires sovietiques.

Cette section etait située au rez-dechaussee.

III.- Droit Commun: situe également au rez-dechaussée, cette section etait exclusivement composée de voleurs, assassins, etc... roumains ou étrangers.

Wallenberg etait incarcéré dans la cellula "8" du premier étage, section politique des détenus du N.K.W.D. VAS etait a la cellule 10, puis 3.

Dans cette meme section, a la cellule 11 ou 12, étaient enfermes 3 aviateurs Americains évades d'un camp de concentration et repris par les Sovietiques. (Voir fiche speciale a ce sujet).

Il semble que ni les aviateurs, ni WALLENBERG, pas plus que quelques autres étrangers enfermes dans la meme section, n'etaient portes sur le registre de la prison, si l'on s'en rapporte au fait suivant:

"En Automne 1946, le bruit courut dans la prison qu'une commission de controle alliés allait venir pour constater s'il n'y avait pas de leurs nationaux détenus".

Le jour ou la commission passa, les détenus en revue, ils furent tous rassemblés dans la cour de la prison.... a l'exception de WALLENBERG, des 3 americains et de plusieurs autres étrangers tous détenus de la section politique Russe, qui furent envoyés dans la forêt de DAMBRAVA pour couper de bois toute la journée et et ne revinrent qu'apres le depart des controleurs allies.

De ce detail, VAS présume que SIBIU etait et est peut-être encore une "oubliette" pour des détenus gardés en conserve par les Russes pour des raisons speciales.

VI.- SITUATION de WALLENBERG a SIBIU.

Il est incarcéré sans etre inscrit sur le registre de la prison comme la plupart des prisonniers amenés par le N.K.W.D.

Ces prisonniers sont loges au premier etage dans le quartier dit"des politiques".
Cellule no:8.

Il semble que la maladie dont souffrait WALLENBERG a cette epoque et qui motiva son hospitalisation a l'infirmerie, ait ete une grande faiblesse generale causee par la sous-alimentation. Une famine terrible regna en 1946 en ROUMANIE, VAS aurait vu dans la cour de l'etablissement penitentiaire des detenus morts de faim et tombes au cours d'une corvee.

Grace aux colis qu'il recevait de sa famille deux fois par semaine, mercredi et samedi, VAS put aider WALLENBERG a reprendre des forces. Il s'etait interesse a lui parce que c'etait un des seuls prisonniers "intellectuels" avec qui il puisse sympathiser et parler sur des sujets generaux totalement ignores des autres detenus.

Apres 3 ou 4 semaines a l'infirmerie, WALLENBERG fut renvoye a la "8" VAS lui rendant tres souvent visite dans la cellule.

VII.- Rapports de WALLENBERG et des Russes, a la prison de SIBIU.

De temps en temps des officiers Sovietiques ve-naient voir WALLENBERG dans sa cellule.

Au cours d'une visite que VAS lui fit apres le depart des Russes, il put constater que W. avait des papiers devant lui et ecrivait ce qui lui parut etre des traductions de documents apportes par les officiers Sovietiques.

Il semblait faire ce travail de mauvaise grace, comme force, mais ne souffla mot a VAS sur la nature de ce travail

VII.- Impossibilites de retrouver des traces de la presence de WALLENBERG a la prison de SIBIU en 1946, 1947 et 1949.

1) WALLENBERG comme les autres detenus de la section Sovietique n'etait pas porte sur les registres d'ecrou de la prison. Ils comptaient seulement en tant que quantite pour l'appel et les rations de nourriture

Il est cependant possible qu'on retrouve une trace sur le cahier de visite de la prison. Les Docteurs n'etaient pas sous l'influence des Russes et ont peut-être marqué les malades sous le nom que ceux-ci ont donne.

Le Docteur Medecin Legiste SURDU i CUZA, beau-frere de VAS fit un remplacement durant un certain temps a SIBIU. Il est possible qu'il ait soigne WALLENBERG. Le Medecin habituel de la prison etait le Dr. STENYLA, qui peut lui aussi eventuellement se souvenir de l'interessé.

2) Temoins pouvant certifier la presence de WALLENBERG a SIBIU en 1946.

- N E A G S U

  - Aspirant, degagé des cadres par la suite serait encore employe a la prison a titre civil.

B A L A N.

  - Sergent-Major/Adjutant, degagé des cadres apres une affaire ou il insulta les officiers d'une voiture sovie-tique qui avaient écrasé son fils de 5 ans. Condamne pour ce motif a 6 mois de prison.
    Avait été en tant que militaire a la prison, puis y est resté a titre civil, serait encore en fonction en tant que cantinier de l'etablissament.
    Aurait fait evader plus de 15 Maniuistes detenus.

N U T A

  - Boucher a la prison ou il était detenu. Il est le fils d'un boucher de DOBRA

H O R I C A Nistor

  - Ex-detenu a la prison, fils d'un commercant possedant un magasin d'articles variés (Bazar ? a DOBRA)
  - Condamné a 10 ans.
  - Sa famille est en tres bons termes avec la famille de VAS Georg.

- P E T R E S C U Eva (Madame)

  - Femme comptable de la prison. Etait devenue la maitresse de VAS Georg. Il est reste en excellents termes avec elle lors son evasion.

- S Z I J G J A R T O Bela

  - Ex-parachutiste hongrois, fut detenu en 1945 dans la même cellule que WALLENBERG a ORADEA. Transfere a HIUD, Puis a SIBIU pour revision de son proces. Acquitte devait être livre aux Hongrois. Evade avec VAS a du être repris.
  Domicille a BUDAPEST Kis-Pest II Almos - U - 39
  - Ex-legionnaire de la Garde de Fer.

- D U M I T R E S C U

  - Condamne a 5 ans de prison, faisait fonctions d'aide-comptable durant sa detention. Originaire de CONSTANZCA.

- D I N C A

  - Condamné a 10 ans de prison, servait en qualite de cuisinier. Originaire de BALS.

- P U R E C E

  - Condamne a 25 ans. Originaire de DETTA.
  - Etait coiffeur a la prison.

- P A R T I U

  - Condamne a? - ex-fonctionnaire des chemins de fer de BUCAREST.

- X....

  - Pasteur orthodoxe, originaire du village de GEOAGIU

- X...

  - Pasteur orthodoxe, originaire du village de RASINARI.

- W E G H

  - Journaliste carricaturiste, nationalite inconnue parle francais, anglais, allemand, hongrois.

3.- TEMOIN POUVANT CERTIFIER LA PRESENCE DE WALLENBERG A SIBIU en 1949.

- C O R N E L Lazar

- Condamne a 4 mois de prison en 1946.
- A ecrit en 1949 dans une lettre adressee par le pers de VAS a ce dernier que WALLENBERG etait encore a SIBIU. (Ton protege))(ou favori) est encore ici).

VIII. - PROPOSITIONS FAITES PAR VAS Georg.

Il propose qu'on le fasse conduite jusqu'a VIENNE. De la il passerait en HONGRIE par ses propres moyens. Restant en territoire hongrois dans le quel il n'est pas recherche, il convoquerait son beau-frere et avec l'aide de celui-ci monterait uns operation ayant pour buts: 1) rechercher les preuves de la presence de WALLENBERG a SIBIU entre 1946 et 1949.

2) Faire évader WALLENBERG dans le cas ou il se trouverait encora a SIBIU.

Condition: qu'il soit assure a ceux qui agiraient dans cette affaire, et devraient ensuite fuir et tout abandonner, de s'etablir honorablement dans un pays et non d'etre joints a la masse des D.P. de l'IRO.

o
o o

Liste alphabétique des noms cités au dossier et des adresses trouvées sur VAS Georg.

-ADORIAN
- Roumain
- Ingénieur radio-électricien
- Ex-professeur et collaborateur de VAS Georg.

-ANZULESCU Dimitri
-Colonel
-Roumain
-Commandait en 1935 le 18ème rgt Inf. à TRG JIU-GORG.
-A présenté VAS Georg au SR roumain.

-AUSSCHNITT Max
-Roumain
-Ex-roi des mines de fer en Roumanie
-A commandité une invention de VAS sur la securité des chemins de fer.

...../.....

- B A L A N

  - Roumain
  - Domicilie a LIBIN (ROUMANIE), rue Sarii 22 a
  - Ex-adjudant de l'administration de la prison de LIBIN (ROUMANIE) en 1944
  - Serait actuellement cantinier a la prison
  - A eté condamné a six mois de prison pour avoir insulté les occupants d'une voiture sovietique qui avaient écrasé son enfant de 5 ans.

- B E R G H O L M Annie

  - Suedoise
  - Domiciliee a LIDINGO (SUEDE) - Ringvoge 46
  - Adresse boite-aux lettres donnée a VAS Georg par le Pasteur HANSOON pour signaler sa position.

- B E R N A R D

  - Colonel
  - Alias vraisemblable d'un individu presenté a VAS Georg le 3 Aout 1949 par MURDEFAIM surveillant chef de la prison du fort de la DOUCHERE a LYON. Une lettre de BERNHARD a VAS aurait été gardée par le Cnt de SÛRETÉ de TREVES

- B E R N A R D Jean

  - Français
  - Profession: avocat
  - Domicile: LYON, 51 rue de l'Hotel de Ville
  - Avocat de VAS a LYON en 1948/1949

- B R A D I Georg alias de VAS Georg

- B U Z A T I

  - Roumain
  - Detenu en 1951 a la prison de KOBLENZ avec VAS Georg.

- C A N T A C U Z I N O

  - Roumain
  - Professeur de medecine en ROUMANIE a JASI.
  - A verifie une invention de VAS sur l'utilisation des "gamma" contre les maladies infectieuses

- C O R N E L Lazar

  - Roumain
  - 39 ans environ
  - Ex-codetenu avec VAS Georg a la prison de LIBIN en 1946 (4 mois de prison environ)
  - Aurait ajoute un mot sur une lettre envoyee par le pere de VAS a son fils en 1949. Il disait que WALLENBERG etait toujours a LIBIN.

- D A N K A

  - Nationalite, ?
  - Portait un uniforme francais et etait secouru par le Consulat de FRANCE a BUDAPEST.
  - Etait en prison a BUDAPEST.
  - Police Secrete Andrasi 60 (Avril/Mai 1947)
  - Se pretendait membre du Consulat

- D E M E T T E R Julius

  - Roumain
  - 38 ans environ
  - Domicilie a GÜNZBURG (Z.US)- 11 Marktplatz
  - Ex-agent de la GESTAPO en ROUMANIE et en ALLEMAGNE
  - Originaire de la region de SARMAS (ROUMANIE)

- D E P E R

  - Ingenieur-radio
  - co-detenu de VAS en 1949 a LYON au fort de la DOUCHERE
  - A redige la lettre a la L.d.H. qui a fait liberer VAS

- **D O U D E L E**
  - Francais
  - Lieutenant
  - En Avril 1950 au 46 e Bon de Transmissions a BAD-KREUTZNACH
  - A porte plainte contre VAS Georg pour escroquerie (Erreur ?)
  - Mute en FRANCE

- **F I O L** (Mlle) (o.p.)
  - Française
  - Assistante Sociale de la prison de LYON au fort de la DOUCHERE - (1948-1949)
  - A connu VAS

- **H A N S O O N**
  - Suedois
  - Pasteur
  - Domicilié a LüBECK, Hohenstrasse 24
  - A presente VAS au Cpnsul de SUEDE a HAMBOURG

- **H I L D E M A N N**
  - Domicilie a GüNZBURG (Z. US)
  - Commanditaire de VAS et DEMETTER pour la construction d'appareils de radiologie

- **H I R S C H** Siu
  - Roumain
  - Domicilie en 1943 a LUDUS (ROUMANIE)
  - Faisait partie d'un reseau allie
  - Arrete et condamne aux T.F. a perpetuite par le 7e C.A. roumain le 16.1.1944
  - F?dsait equipe avec VAS et PRODAN.

- **H O R I C A** Nistor
  - Roumain
  - Ex-codetenu a LIBIN avec VAS Georg
  - En 1946 condamne a 10 ans
  - Originaire de BRODA

- H U B I C
  - Roumain
  - Ex-professeur de VAS Georg et chef repute de chocurs roumains
- I M B A R U S Valeriu
  - Roumain
  - Ex-capitaine ayant commande la prison de LIBIN (ROUMANIE) en 1943-1944.
- J O T (o.p.)
  - Francais
  - Surveillant a la prison du fort de LYON a la DOUCHERE en 1948/1949.
  - A tres bien connu VAS Georg.
- K O H N S
  - Alleman d
  - Réparateur radio
  - Domicilie a HASBACH
  - A employé VAS a deux reprises comme ouvrier. A porte plainte pour detournement d'un poste de T.S.F.
- K O N O V A L O W Michael
  - Russe
  - Ne le 10 Octobre 1920 a WILNA
  - Domicilie a WORMS, Judengasse 26
  - Detenu en Janvier 1951 a la prison de COBLENSE avec VAS et BUZATI.
  - Condamné a RASTATT le 16.1. 1951 a 3 ans pour vol
  - Evade le 1 juin 1951
  - Aurait été abattu par la police allemande
- K R O M E K
  - Tcheque-roumain
  - Etait détenu.
  - Infirmier a la prison de SIBIU en 1946.

- K U N C S E K Alexandre
  - Roumain
  - Camarade du frere de VAS Georg, Geza.
  - A reçu VAS Georg le 24 Mars 1947.
  - Arrete en faisant passer la frontiers a celui-ci en meme temps que sa femme.
  - Domicilie a ORADEA
- L A I C A
  - Roumain
  - S/Lieutenant
  - A deserter avec VAS Georg de l'armee Roumaine commandee par les Russes.
- L A Z A R E Georg alias de V A S Georg.

- L O R A N G
  - Francais
  - Directeur en Octobre 1947 du Centre d'emigration LUMIERE de LYON-VILLEURBANNE 105, avenue Lacassagne
  - Domicile: Route de Vaulz 84, VILLEURBANNE
  - Aurait commis une escroquerie de 36,000 frs. a la "naturalisation" au prejudice de VAS Georg et denonce de dernier pour un vol suppose.
  - Ex-militaire degage des cadres pour mesures disciplinaires (?)
- M.A.R.E.R.
  - Manufacture Appareils Radio Electriques du Rhone
  - LYON-VILLLEURBANNE, route de Vaulx 37/39
- M O L E ou M O L I N
  - Français
  - Magistrat
  - President de la 5e Chambre Correctionnelle de LYON en Mai 1948.
  - Se serait suicide en 1948 a la suite de sa compromission dans une affaire de stupefiants.

- M U R D E F A I M (o.p.)
  - Francais
  - Etait surveillant chef a la prison du fort de LYON-Douchere en 1948/1949.
  - Aurait garde VAS illegalement durant 5 mois
- M E A G E S U
  - Roumain
  - En 1943 etait employé en tant que militaire a la prison de SIBIU (ROUMANIE)
  - Serait encore en 1947 employé dans cet etablissement a titre civil.
- M U T A
  - Roumain
  - Fils d'un boucher de DOLRA
  - Proffession: boucher
  - Etait detenu a SIBIU en 1946/1947
- O L Z M A N N (o.p.) Hans
  - Allemand
  - Avocat de VAS Georg a l'Amtsgericht ULM
- P E T R E S C H (Mme) Eva
  - Roumaine
  - Comptable a la ppison de SIBIU en 1946/1947.
  - Etait la maitresse du detenu VAS George
- P R E D A
  - Roumain
  - Etait officier du SR. roumain en 1935 a ARAD
  - Travaillait sur la HONGRIE.
- P O P A Isaia
  - Roumain
  - Ex-cordonnier
  - Devenu directeur de la prison de SIBIU en 1945/1946 (ROUMANIE)

- **P R O D A N**
  - Roumain
  - Ingenieur radio
  - Domicilie en 1943 a CLUSE-TURDA.
  - Faisait partie d'un reseau allie.
  - Aurait été condamné a 8 ans de T.F. par le tribunal du 7e C.A.R. a SIBIU la 16.1.1944.
- **Q U I R E** (o.p.)
  - Suisse
  - Directeur usines M.A.R.E.R. a LYON-VILLEURBANNE, route de Vaulz 1937/1939
- **R A S C A N U**
  - Ex-general roumain
  - Se serait revolté contre les Russes les 5/6 Mars 1945.
- **S A M I E R** Victor
  - Francais
  - Cultivateur
  - Domicile: SIRACOURT par St. POL/TERNOISE (Pas- de Calais)
  - A employé VAS Georg un mois en 1947.
- **S T E N Y L A**
  - Docteur-medecin
  - Etait medecin-chef a SIBIU en 1946/1947

Stenyla förekommer ej: 1950 års telefonkatalog över Sibiu.

- **S U R D U i G U Z A**
  - Roumain
  - Docteur universitaire médecine
  - Beau-frere de VAS Georg, marié a sa soeur Margarethe
  - Domicilié a DOBRA (ROUMANIE)
- **S Z A B O** Helene (ex-famme de VAS Georg)
  - Roumaine
  - Divorcée (-do-)
- **S Z I J G J A R T O** Bela
  - Hongrois
  - Ex-parachtiste - ex-Croix Flechee

forts.

- Etait detenu a SIBIU en 1946, fut compagnon de cellule de WALLENBERG a ORADEA
- Adresse: BUDAPEST (Kis-Pest) Almos 39.

- S Z U C S Mihalyne
  - Roumaine
  - Adresse: BUDAPEST, Vaci Uca 70 II (5)
  - Adresse de sa soeur dennee par BUZATI a VAS pour prevenir celle-ci de sa situation.

- U L I C Martha
  - Ex-secretaire du centre P.D.R. de SIGMARINGEN en 1947.

- V A S Georg, alias VASIU, Georg, LAZARE Georg, BRADI Georg.
  - Roumain
  - Ne le 13 Novembre 1911 a SIMERIA
  - Ingenieur radio-technique
  - SIGNALEMENT; 1m,80- mince - visage ride- yeux clairs

- V A S Geza.
  - Roumain
  - Ne le 19 Mars 1920 a NIERLAU (Bihor)
  - Mecanicien
  - Frere de VAS Georg
  - Ex-engage Legion - reforme
  - Domicilie a KNUTANGE (Moselle)

- V A S Margaretha
  - Roumaine
  - Nee en 1910
  - Epouse du Dr. SURDU i CUZA
  - Soeur de VAS Georg.

- V A S I U Georg alias de VAS Georg
  - Ne le 13 Novembre 1911

- V O I C U
  - Roumain
  - Officier du SR. Roumain en 1935 - Garnison de ARAD.
  - Travaillant sur la HONGRIE

- W A L D E N S T R Ö M, Arne
  - Consul U.S.A.
  - Cite par le R.-Digest comme ayant envoye WALLENBERG a BUDAPEST en 1945.

- W A L L E N B E R G Raoul
  - Suedois
  - Secretaire de Consul

- V Y S N I A U S K O S Jonas
  - Lithuanien
  - Domicile MUNICH, Dientzhoferstr. 14
  - IRO Enregt. 229697
  - Marie a RUBIN Annie, 39 ans
  - 3 enfants.

- X .....
  - Allemand
  - Professeur de mathematique
  - Aurait ete acquitte le 12.2.1947 par le
  - Tribunal Militaire de SIBIU
  - Expulse de ROUMANIE
  - Etait originaire de FRANKFURT ou FREIBURG
  - A connu WALLENBERG en prison

- Z E N T A Y Joseph
  - Hongrois
  - Tailleur
  - Domicilie a OFFENBURG, Matzgerstrasse No.4
  - Etait au courant de l'intention de VAS Georg de se rendre a LüBECK.

Table des matieres contenues dans le corruculum vitas de V A S George.

1/- Renseignements sur identite et famille
Renseignements etudes et recherches scientifiques
2/- Service militaire (1935/1936)

3/- Emplois occupes et travaux jusqua'a l'arrivee des troupes allemandes en 1941.

4/- Mariage et divorce.

5/- Activites durant la guerre 1939/1945 sous l'occupation allemands et premier sejour a la prison de SIBIU.

6/- Activites sous l'occupation sovietique et sous le regime democratique roumain (1944/1946)

7/- Deuxieme incarceration a la prison de SIBIU et rencontre avec WALLENBERG, Raoul (1946/1947).

8/- Evasion de la prison de SIBIU et traversee de la ROUMANIE (1947- 22 Mars au 24 Mars)

9/- Passage en HONGRIE et traversee de ce pays (Mars/Avril 1947

10/- Franchissement de la frontiers Austro-Hongroise et incarceration a BUDAPEST (Avril 1947).

11/- Engagement a la Legion Etrangere. Traversee de l'AUTRICHE et de l'ALLEMAGNE.

12/- Premiere emigration en FRANCE au titre de travailleur agricole et abandon d'emploi.

13/- Franchissement de la frontiere Franco-Allemande et retour au centre P.D.R. de SIGMARINGEN.

14/- Deuxieme emigration en FRANCE au titre "specialiste" sous le nom de VASIU. a) emploi a SOCHAUX chez PEUGEOT
b) emploi chez M.A.R.E.R. a LYON.

15/- Contact avec LORANG chef du centre d'emigration LUMIERE et escroquerie a la "naturalisation" commise par celui-ci.

16/- Voyage a MARSEILLE. Sequestration par un representant du Consulat Roumain.

17/- Premier sejour a PARIS, contact avec le comite roumain emigre.

18/- Retour a LYON et denonciation calomnieuse faite par LORANG.

19/- Voyage dans le Nord. Deuxieme contact avec le comite Roumain emigre. Arrestation en gare de LILLE. Transfert sur LYON.

20/- Condamnation a LYON en Mai 1948 a un an de prison. Incident NOLE.

21/- Incarceration au Fort-prison de LYON LADOUCHERE

a) travaux effectues

b) condamnation supplementaire a 3 mois pour abandon d'emploi agricole

c) demande d'extradition formulee par le Couvernement Roumain.

22/- Detention arbitraire de 5 mois dont la responsabilite incombe au gardien-chef du Fort.

23/- Liberation du Fort de LADOUCHERE sur intervention de la Ligue des Droitsde l'Homme. Ordre d'expulsion de FRANCE.

24/- Sejour a KNUTANGE sous l'alias de LAZARE et contact avec son frere GEZA (17/12/1949.)

25/- Sortie de FRANCE. Traversée du LUXEMBOURG. Arrestation par Gendarmerie de WASSERBILLIG Transfert a TREVES

26/- Sejour et emploi a BAD-KREUTZNACH au 46 e Bon de TRANSMISSION.

27/- Depart de Bad-KREUTZNACH et sejour a GÜNZBURG (affaire DEMETTER).

28/- Sejour a HASLACH sous l'alias de BRADI. Arrestation par la SURETE d'OFFENBOURG.

29/- Transfert et condamnation a 2 mois de prison a THIONVILLE. Incarceration a METZ. Transfert a COBLENCE. Condamnation a 5 mois pour affaire de BAD-KREUTZNACH.

30/- Incident du READER DIGEST SELECTION a la prison de COBLENCE et rappel de l'affaire WALLENBERG.

31/- Passage au camp IRO de EBINGEN (Wurttemberg). Deuzieme sejour a HASLACH.

32/- Premiere tentative epistolaire de contact avec la famille WALLENBERG (2/2-1951).

33/- Voyage a LüBECK. Escroquerie d'un poste T.S.F. pour payer le billet de chemin de fer. Premier contact avec le Pasteur HANSSON et le Consulat Suedois de HAMBOURG.

34/- Retour en zone U.S. Arrestation a AUGSBURG. Transfert a WOLFACH. Condamnation a trois mois de prison pour affaire du poste de T.S.F.

35/- Transfert a NEU ULM. Instruction pour affaire DEMETTER. Jugement sans condamnation. Liberation immediate.

36/- Retour en Z.F.O. Arrivee a SIGMARINGEN et arrestation. Liberation - prise en charge par le poste (Juilett 51)

37/- Requete et suggestions tant personnelles qu'au sujet de l'affaire WALLENBERG.

o°o

- DANKA

- Nationalité indéterminée.
  Peut-être Français
- Habillé en uniforme français (culotte de golf modèle 1939)
- Parlait plusieurs langues
- Secouru par le Consulat français de BUDAPEST
- Recevait des cigarettes
- Prisonnier de la police Hongroise sectrète Andrasi ut 60 à BUDAPEST en Mars 1947

source: VAS Georg
Valeur: C/2
juillet 1951

Etant en cellule en Mai 1947 à la prison de lapolice secrète Hongroise située ANDRASI ut 60 à BUDAPEST. VAS Georg partageai sa cellule avec deux autres détenus:

Un ancien capataine de gendarmerie hongroise et un homme en civil qui paraissait être français étant habillé avec un uniforme de ce pays.

Ce dernier compagnon de cellule confia à VAS qu'il dépendait du Consulat de France à BUDAPEST et se nommait DANKA.

Il avait été arrête pour un motif qu'il ne révéla pas à VAS. Il était matériellement soutenu par le Consulat et recevait entre autre des cigarettes.

Il parlait plusieurs langues étrangères.

Il fournit à VAS l'adresse de Centre de recrutement de la Légion Etrangère à VIENNE et lui conseilla de s'engager dans cette formation s'il reussissait à passer en Autriche.

OPINION - Recherches en cours.

8 August 1951

Recoupements effectués sur les déclarations de VAS.

A la suite de recoupements effectués auprès du centre de recrutement de la Légion de KEHL, il ressort que:

V A S Georg — engagé volontaire venant de BREGENZ le 18-5-1947 a été déclaré inapte et refoulé sur l'Allemagne le 23.5.1947.

V A S, Geza — engagé volontaire le 5.12.1947 a été reformé définitif No 2 à Sidi Bel Abbès et dirigé sur BROMBACH le 28.2.1948.

A GERMERSHEIM il a été confirmé la presence de KONOWALOW Michael, condamné à RASTATT le 16.1.1951 à 3 ans de prison.

Il n'a pas été possible d'interroger l'intéressé qui s'est évadé le 1.6.1951 et aurait été abattu par la police allemande dans la région de WIESBADEN.

Par contre BUZATTI nést pas passé par la prison de GERMERSheim.
Le chef de la prison á déclaré qu'el était possible que condamné à une peine bien moindre il l'ait entièrement purgée à COBLONCE ou à RASTATT.

A) VAS Gesa - Roumain
- né le 15 Mars 1920 à NIERLAU (Bihor ROUMANIE)
- Domicile actuel connu de VAS Georg son frère: KNUTANGE, employé à la Société Métallurgique de KNUTANCE (S.M.K.)

B) S L O P Julius - Officier de l'armée hongroise
- Capitaine en 1946
- Domicilié à BUDAPEST

Source: Frère de l'intéressé
Valeur: c/2
Date : Juillet 1951

Le 3 Janvier 1946 (un mardi) la source était arrêtée par les autorités roumaines. Le mandat d'arrêt concernait également son frère Geza (A) qui lui donnait asile.

VAS Geza ayant aperçu la source encadrée par 2 gendarmes se dirigeant vers la maison, sauta par une fenêtre et arriva à prendre la fuite.

QUELQUES HEURES plus tard au cours du transferement de la source, lors de la traversée d'une rivière en bac, les deux gendarmes et leur prisonnier aperçurent un homme assis devant la cabane du passeur, la source reconnut immédiatement son frère et les gendarmes que lorsu'ils furent au milieu du cours dégu. Il se leva précipitamment pour prendre la fuite, se prit les pieds dans les câbles d'amarrage du bac et roula dans la rivière.

Sur une question des gendarmes qui demandaient qui pouvait bien être cet exhalté, la source repondit qu'il s'agissait d'un fou inffensif.

La source n'eut de nouvelles de son frère qu'en Février 1948

trouvait à ANCHIERS (Nord) travaillant dans les mines.

La source put rendre visite à Geza en Décembre 1949 à KNUTANCE ou il travaillait à la S.M.K.

D'après les souvenirs (assez vagues) de ce que son frère lui a raconté, la source dit qu'après l'incident de la chute dans la rivière, Geza aurait été à BUDAPEST et se serait caché un certain temps en ville avec l'aide d'un camarade Officier Hongrois nommé SIOP Julius.

Expulsé de HONGRIE a la suite de circonstances non précises, il aurait été arrêté en AUTRICHE par les Soviétiques qui voulaient le ramener en HONGRIE pour éclaircir sa situation.

Evadé, il se serait rendu à VIENNE et se serait engagé dans la Légion étrangère.

Envoyé à SIDI BEL ABES, il aurait été réformé pour insuffisance visuelle.

Il aurait ensuite travaillé dans les mines de charbon du Nord de la FRANCHE, durant un an avant de venir se fixer à KNUTANCE où il était employé à la S.M.K. lorsque la source lui rendit visite en Décembre 1949.

Geza aurait collaboré avec les Allemands durant l'occupation de la ROUMANIE par ces derniers. Il portait tatoué sur lavan bras gauche une croix gammée qu'il dissimula par la suite en la faisant transformée en carré fantaisiste.

III OPINION.

Il semble que les déclarations de VAS Georg en ce qui concerne son frère soient exactes. Il parait en effet impossible qu'il ait cherché à dissimuler la vérité, sachant bien que des recoupements seraient faits auprès de l'intéressé. Ceci joue également en ce qui concerne la véracité de l'affaire WALLENBERG. Il demande lui-même avec insistance que son frère soit contacté et interrogé sur son passé et sur les évènements qui se son déroulès à SIBIU et en ROUMANIE. Il compte ainsi apporter une preuve sérieuse de la véracité de ses dernières déclarations.

Mesures en cours

Interrogatoire aussi complet que possible de VAS Georgtant sur

ses propres antécédents que sur ceux de son frère Georg.

Pousser particulièrement dans le détail toute question pouvant se rapporter à la présence de WALLENBERG à SIBIU, ainsi que sur les possibilités actulles dont peut disposer VAS Georg en ROUMANIE.

(6)

Source: Occasionnelle - a été incarcéré dams la même prison.

Valeur: c/2

Date: Juillet 1951.

La source se trouvant incarcéré à la prison de SIBIU (ROUMANIE en 1946 a constaté, a présence de 3 prisonniers détenus dans la section réservée à la police soviétique.

D'après ce qui se rapportait dans la prison où la source était libre de circuler à saguise, les 3 prisonniers en question auraient été des pilotes de l'armée de l'Air américaine.

Abattus au cours des bombardements de la région petrolifère de PLOESTI, ils s'étaient cachés dans les montagnes.

Arrêtés par les Soviétiques après l'armistice entre les Russes et les Roumains, ils furent internés au camp de PREDEAL (Sinaia) ROUMANIE. Ce camp était secouru par la Croix Rouge Suisse.

Evadés de camp, ils furent repris par la suite, et mis en prison à SIBIU (ROUMANIE).

En Automne 1946, une commission alliée devait passer pour vérifier si parmi les détenus, il n'y avait pas de ses nationaux, les 3 Américains ainsi que plusieurs autres détenus de la Section soviétique de la prison furent envoyés toute la journée à une corvée d'abattage de bois dans la forêt de DAMBRAVA.

La Commission, à qui TOUS les autres détenus furent présentés dans la Cour, ne put s'apercevoir de la présence des prisonniers Américains puisqu'aucun détenu de la Section Soviétique ne figurait sur le registre d'écrou de la prison.

La source s'est évadée de la prison de SIBIU en Mars 1947, les 3 prisonniers américains étaient encore présents lors de son départ.

SOURCE OCCASIONNELLE
VAL c/2
Date Juillet 1951

A M Z U L E S C U - Colonel Roumain
- Commandait en 1936 le 18e Infanterie

VOIOU - Commandant Major Roumain
- Aurait été officier S.R. Militaire à ARAD en 1936
- travaillait sur la Hongrie

P R E D A - Commandant Major Roumain
- Aurait été Officier S.R. Militaire à ARAD en 1936 travaillait sur la HONGRIE

Faisant son service militaire à TRG-JIC- GORG au 18 R.I! Roumain, la source fut présentée par son Colonel AMZULESCY à deux officiers de S.R. militaire de la garnison de ARAD: VOICU et PREDA.

Ceux- ci l'utilisèrent pour remplir une mission de renseignement en territoire hongrois.

Revetu de son uniforme et porteur de ses armes, la source devait jouer le role dun déserteur Roumain et passer en HONGRIE!

Elle devait se présenter aux autorités hongroises, de façon à se faire interroger selon le procédé habituel des Hongrois, dans une salle ou se trouvaint rassemblés un modèle de chaque uniforme, insigne, et armements des différentes unités Roumaines.

BUT DE LA MISSION

1) Vérifier si les Hongrois possédaient dans leur collection des uniformes d'Officiers Roumains.

2) et principale mission: vérifier si la collection comprenait des fusils mitrailleurs de fabrication SKODA. L'armée Roumaine venant de passer un marche avec la firme tchèque SKODA et craignant que, malgré les engagements, les

Par la suite il aurait été envoyé en Allemagne en mission spéciale sur les milieux de travailleurs étrangers.

Ayant besoin de realiser son invention, la source ne fit aucune réflexion sur les antécédents de DEMETER et accepta sa collaboration. Le manque de fonds se faisant sentir, DEMETTER trouva un commanditaire en la personne de M. Hildemann qui avance 1.000 DM.

Durant le temps que durent les premiers travaux de construction, DEMETTER sans aucune gêne fit les confidences suivantes à la source:

Agent de la STAPO dans la région de Gunzburg, il logeait dans la villa même de ce service.

Lors de l'avance des américains en 1945, il futechargé de plusieurs missions de renseignement et franchit les lignes.

Les troupes combattantes germano-américaines se situaient à l'epoque de part en dautre de lAutobahn "Ulm-Munich"-

Il profeta de ces déplacements pour détrousser les cadavres de soldats Americains, entre autres 2 soldats tues dans leur trou individuel prés de lIntersection de la route venant de GUNZBURG et de lAutobahn.

Arreté par les Américains après la fin des hostilités il fut relaché. Il aurait acheté des papiers de légitimation de l' IRO à AUGSBURG pour une somme de 600 DM.

DEMETTER AURAIT un parent qui servirait dans la police allemande de GUNZBURG! Ayant commis une escroquerie au détriment de son commanditaire, il accusa la source qui dut faire 15 jours de prévention avant de prouver son innocence.

L'enquete aurait été faussée dès le départ par les agissements du aprent de DEMETTER servant dans la Police. A l'audience DEMETTER fit défaut. Il fut déclaré quil était parti à Breme pour emigrer en Amerique, mais ceci parait etre un fausse indication.

Tchègues n'aient livré le meme type dármes à la HONGRIE.

Après interrogatoire, dans lequel les déserteurs devaient préciser leur régiment, unité, etc.., etc.., ils étaient conduits dans une salle ou se trouvaient tous les uniformes, insignes, décorations, etc.. de l'armée roumaine ainsi que des exemplaires dármes dont était dotée chaque unité. Le déserteur devait reconnaitre parmi ces collections les insignes, armes et uniformes de l'unité à laquelle il prétendait avoir appartenu.

RESULTAT DE LA MISSION

Positif pour l'uniforme et les fusils mitrailleurs.

D E M E T T E R Julius

- Roumain, âge de 38 ans environ
- Domicilié en ROUMANIE: SARMAS
  " en Allemagne: GÜNZBURG (Z.US)
  11, Marktplatz
- marié - 2 enfants
- mécanicien, possède un petit atelier.

X..... - Parent de DEMETTER
- Employé de la Police de GUNZBURG.

H I L D E M A N N - Allemand
- Commanditaire de DEMETTER pour la réalisation d'un appareil scientifique
- Domicilié à GUNZBURG.

Source: occasionnelle bien placée
Valeur: C/2
Date: Juillet 1951

La source ayant fait une invention importante concernant un appareil de radiographie était en contact avec un pasteur. Celui-ci lui proposa de le mettre en rapport avec un mécanicien de sa connaissance possédant un peti atelier lui permettant d'effectuer les travaux de construction.

A Pâques 1951, lors du premier contact, la source eut la stupefaction de reconnaître dans la personne du mécanicien annoncé un certain DEMETTER connu en Roumanie de 1942 à 1943 comme un redoutable agent de la Gestapo allemande.

DEMETTER opérait dans la région de SARMAS (où se trouvent les gisements de gaz methane).

DEMETTER AURAIT été ensuite implanté à BUCAREST en 1943 par les Services de la STAPO.

343
31.8.51
P 2 Ren I

Ink. 51/B (röd lapp)

LÉGATION DE SUÈDE

Rom den 29 augusti 1951.

Strängt förtroligt.

Bagge, W-ton,
4.9.51.

Broder,

Under åberopande av Ditt brev den 23 augusti 1951 i Wallenbergsaffären ber jag få meddela, att greve Ladislaus Somošić i juni 1951 lämnat Rom och nu lär befinna sig i USA. Uppgift om hans vistelseort uppges kunna erhållas av

Mr. T. Horány,
1737 Riggs Place N.W.,
Washington D.C., USA.

Jag kan tillägga, att den adress Du uppgav för Somošić var till ett tyskt kloster. Därifrån hänvisades jag till ett ungerskt katolskt institut; där jag efter en del letande fått tag på en präst, som lämnat adressen ovan.

Din tengivne
Carl Bergenstråhle

Givetvis kan jag ej avstöjat anledningen till mitt intresse för S. [illegible]

Utrikesrådet D a h l m a n,
Utrikesdepartementet.

(röd lapp)

Engfeldt/Rtz

KUNGL. UTRIKES DEPARTEMENTET

ng.Sjöborgs-utredningen

STOCKHOLM 19	
~~Stockholm den 31 augusti 1951.~~	
~~S~~Strängt förtroligt.	BIL.
~~P 2~~ 42	
INK. D. N:o	
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I

Broder,

Med dessa rader får jag, under åberopande av mina handbrev den 27.6. och 7.7.1951, fråga, huruvida Du varit i tillfälle att etablera kontakt med "Kampfgruppe gegen Unmenschlichkeit" eller den socialistiska "Abwehr"-organisationen i Hannover i ärendet Raoul Wallenberg.

u/ Sven Dahlman

Generalkonsuln B r a t t ,
B e r l i n .

3/9 RE

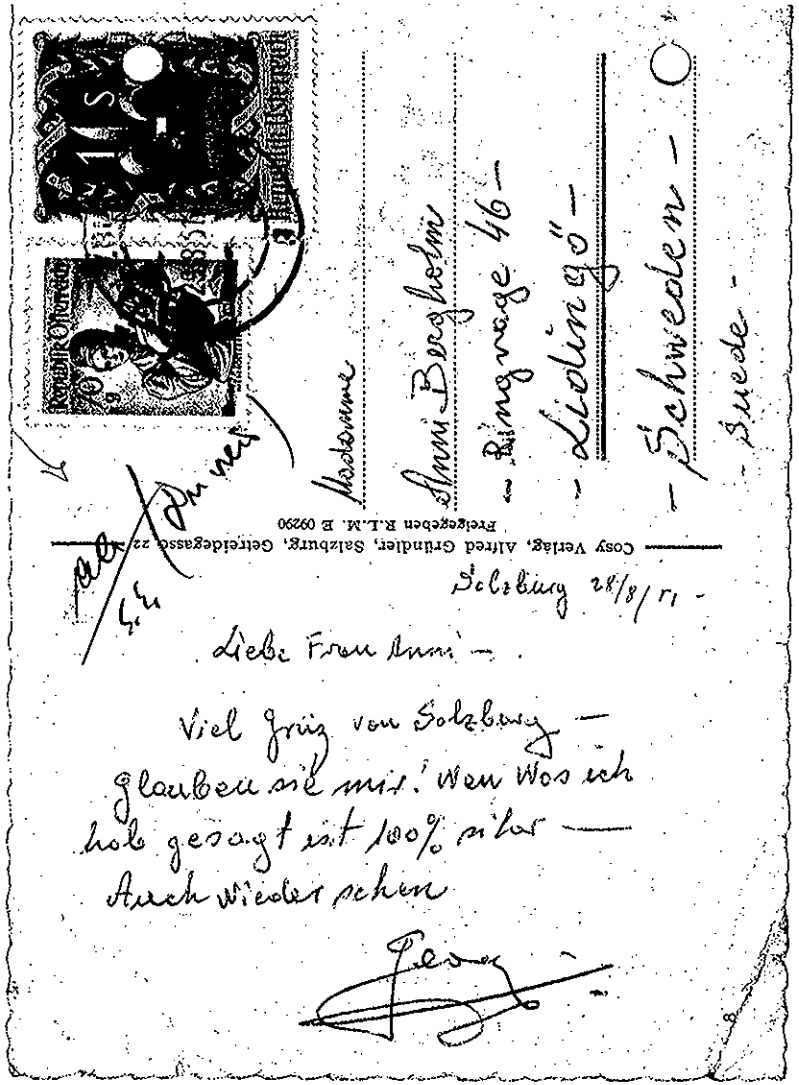

Madamme
Anni Bergholm
– Ringvage 46 –
– Lidingö –
– Schweden – O
– Suede –

Cosy Verlag, Alfred Gründler, Salzburg, Getreidegasse 22
Freigegeben R.L.M. E 09290

Salzburg 28/8/11 –

Liebe Frau Anni –

Viel Grüz von Salzburg –
glauben sie mir! Wen Was ich
hab gesagt ist 100% sihr –
Auch wieder sehen

Georg

Salzburg, gegen den Untersberg

Meine Frau ist und mir
und ich bin sehr glücklich
Auch alles ist sehr gut gelungen
Die herzlichsten Grüße aus
Salzburg sendet Georg

Druck und Verlag: Josef Huttegger, Salzburg 692

BESUCHEN SIE DIE
WIENER
INTERNATIONALE
HERBSTMESSE 1951
9.–16. SEPT.

Madamme
Ani Bergholm.
Lidingö
~~Ringvege 46~~
– Schweden

Engfeldt/Rtz
KUNGL. UTRIKES-
DEPARTEMENTET

Vidlapp. P 2 Eu[I] 3/9-51

Strängt förtroligt.

Engfeldt/Rtz
Sthlm. den 3 sept. 1951.
Överl.t. Komm. Danielsson, Sthlm.
f.k. (hemligstpl.)
E.u.
Engfeldt

P.M.

Kommentarer till den franska polisrapporten angående Vas (inkom den 29 och 30 augusti 1951).

Sedan Vas avtjänat fängelsestraff i Sydtyskland, har franska polisen haft samtal med honom under en månads tid i Baden, vilket skett på fransmännens eget initiativ. Vas befann sig under denna tid i full frihet. Den 9 augusti 1951 lämnade han Baden och avreste till Bayern.

Franska polisen har nedlagt ett stort arbete på fallet. Rapporten omfattar 35 sidor och innehåller Vas' berättelse för fransmännen om Wallenberg, en utförlig redogörelse för och katalogisering av Vas' levnadsöden före, under och efter den påstådda samvaron med Wallenberg, en omfattande lista över namn och adresser, som Vas haft antecknade, uppgifter rörande franska polisens undersökningar i syfte att söka kontrollera av Vas lämnade uppgifter, på några punkter franska polisens kommentarer och slutligen uppgifter från helt andra källor, som belysa förhållanden, vari Vas varit invecklad.

Om man jämför den franska rapporten med det hittills tillgängliga materialet finner man, att Vas i stort sett vidhåller sina tidigare uppgifter men därutöver har en hel del nytt att komma med.

En för Vas graverande omständighet är erkännandet, att han i december 1950 i ett fängelse i Koblenz läst publikationen "Sélection du Readers Digest" av april 1948, var förekommer en artikel "Raoul Wallenberg, Héros de Budapest" Detta nummer av "Readers Digest" bifogas härjämte. Vid genomläsning av artikeln finner man, att Vas berättelse om Wallenberg utgör en trogen kopia, här och var kryddad med fantasiens hjälp. När man läser artikeln, tycker man sig höra Vas' tala: "Den 32-årige svenske diplomaten"..... "den unge svensken befinner sig i dag som fånge hos Sovjets

./.

hemliga polis"....."fadern dog innan Raoul föddes och farfadern, som var sitt lands minister först i Japan och sedan i Turkiet, planerade och ledde hans utbildning".... "studier i Frankrike"....."Michigan-universitetet, där han 1935 förvärvade ett diplom i arkitektur"....."vistades Raoul först i Kapstaden, sedan i Haifa"....."Raoul företog många affärsresor till Budapest"....."hemmastadd både i huvudstaden och på den kringliggande landsbygden"....."Herschel Johnson" ....."Wallenberg i en svensk diplomats skepnad men utrustad med amerikanska penningmedel"....."en mycket stor penningsumma i sedlar"....."inrättades skyddshus"....."Raoul i själva verket blivit tagen i fängsligt förvar, därför att han försökt dölja stora mängder sedlar, smycken och annan judisk egendom för ryssarna"....."skulle Raoul först ha hållits fängslad av NKVD i Ungern och sedan överflyttats till ett fångläger i Focsani i Bessarabien."

Graverande är vidare att på det profiltryck av Wallenberg i sergeantmössa, som finns i tidskriftsnumret, syns tydligt den "fördjupning" i hakan, som Vas omnämnde vid samtalen i Hamburg i mars i år. Vid samma tillfälle tog Vas bland det 15-tal fotografier av Wallenberg och andra personer, som visades för honom, först fram fotografiet med sergeantmössan, såsom liknande Wallenberg.

Det har redan länge stått klart, att Vas handskas vårdslöst med sanningen och den franska polisens rapport bestyrker ytterligare denna uppfattning. Kvar står emellertid det faktum, att han lämnat en rad riktiga eller sannolika uppgifter om Wallenberg, vilka icke återfinnas i artikeln i "Readers Digest" och att Vas - trots att han låter fantasien spela - på väsentliga punkter även lämnat riktiga uppgifter om sig själv och brodern Geza Vas (t.ex. bådas värvning i och avsked från franska främlingslegionen).

Genom kommissarie Danielssons försorg utarbetas för närvarande en sammanställning över samtliga av Vas lämnade uppgifter om Wallenberg, varav kommer att framgå, vilka upplysningar Vas icke kan ha hämtat ur "Readers Digest" (eller Levajs ungerska bok om Wallenberg). Då denna sammanställning är färdig, kommer man måhända kunna se klarare på situationen. Följande må emellertid redan nu framhållas.

I första hand hänvisas till bifogade promemoria, upprättad ./.

av sekreterare Anger, som tjänstgjorde tillsammans med Wallenberg på beskickningen i Budapest. Av promemorian framgår, att Vas lämnat en mängd uppgifter om Wallenberg, som överens stämma med vad sekreterare Anger känner till i saken; som exempel anföres Vas' träffande karakteristik av Wallenbergs temperament.

Såsom högst anmärkningsvärt förefaller det, att Vas' beskrivning av Wallenbergs och övriga fångars kommendering till skogsarbete under den dag, då en allierad kommission hösten 1946 besökte fängelset i Sibiu för att fastställa, om utländska fångar funnos där, tillfullo bekräftas av en annan källa, som franska polisen helt nyligen anlitat, betecknad som "Source occasionnelle - a été incarcéré dans la même prison".

Denna källa har uppgivit, att tre piloter tillhörande amerikanska flygvapnet voro internerade i fängelset samtidigt med källan. De hade blivit nedskjutna i samband med bombardemang av Ploestis oljefält, gömt sig i bergen, anhållits av ryska trupper, internerats i ett läger i Predeal (Sinaia) - vari schweiziska röda korset (Internationella Röda Kors-kommittén?) bedrev hjälpverksamhet - flytt därifrån, infångats och slutligen satts i fängelse i Sibiu.

Källan uppger vidare, att, då en allierad kommission på hösten 1946 skulle inspektera fängelset för att undersöka, om bland fångarna funnes "några av deras medborgare", de tre amerikanarna ävensom flera andra fångar från fängelsets sovjetiska avdelning skickades till skogs hela dagen för att hugga ved. Alla andra fångar ställdes upp på fängelsegården inför kommissionen. De amerikanska fångarnas existens kunde icke konstateras, ty ingen av fångarna i den sovjetiska avdelningen förekom i fängelsets fångregister.

Då den angivna källan flydde från fängelset i mars 1947, befunno sig de tre amerikanarna fortfarande där.

Med anledning av denna märkliga bekräftelse av Vas' berättelse på denna punkt synes en undersökning böra igångsättas genom vederbörande allierade organ angående omständigheterna i samband med den allierade kommissionens inspektion i fängelset i Sibiu hösten 1946 och resultatet av eventuella efterforskningar av de tre amerikanska piloterna.

./.

Slutligen må följande anföras.

1) Vas uppger nu, att svågern Surdu i Cuza endast vikarierat vid ett tillfälle i fängelset, medan den ordinarie fängelseläkaren åren 1946-47 skulle varit en Dr. Stenyla. Denne förekommer icke i 1950 års telefonförteckning över Sibiu. Måhända kunde man ändå ytterligare kontrollera Vas på denna punkt.

2) Bland de namn, som Vas noterat och som återgivas i den franska rapporten, förekommer kanslisten vid svenska beskickningen i Budapest, Arne Waldenström. Vas har antecknat namnet, eftersom Waldenström var den person, som han uppmanats taga kontakt med vid Budapest-beskickningen, i händelse han hade något att framföra om Wallenberg. För fransmännen har han uppgivit, att Waldenström skulle vara amerikansk konsul, citerad i "Readers Digest" såsom den som sänt Wallenberg till Budapest. Det är uppenbart, att Vas på denna punkt velat vara lojal mot sina svenska kontaktmän - onekligen ett positivt drag.

3) I namnförteckningen förekommer en okänd person, benämnd X, av tysk nationalitet, "professeur de mathématique", som skulle ha frigivits av militärdomstolen i Sibiu den 12 februari 1947 och känt Wallenberg i fängelset. Mannen uppgives ha blivit utvisad från Rumänien och härstamma från Frankfurt eller Freiburg. Det vore måhända icke omöjligt att uppspåra denne hr X. Att Vas, som i övrigt tycks ha ett väl utvecklat minne, missminner sig just beträffande denna persons namn - en person, som det ligger inom möjligheternas gräns för oss att utan risker få tag på - gör återigen ett dåligt intryck.

Stockholm den 3 september 1951.

Stig Engfeldt

(Stig Engfeldt)

Anger/Rtz

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Röd lapp. C

P 2 Eu I

ang. Sjöborgs-utredningen

A. 9.

P.M.

Undertecknad har tagit del av franska polisens rapport över samtal med Vas i Baden juli - 9 augusti 1951. Vas har under dessa samtal lämnat en hel del uppgifter om Wallenberg, som överensstämma med vad jag känner till i saken.

Sid. 4 A) Particularités physiques.

De under denna rubrik lämnade upplysningarna rörande Wallenbergs ålder, utseende m.m. överensstämma helt med den bild jag har av honom. Särskilt synes mig träffande yttrandet om Wallenbergs "mouvements rapides et secs d'un homme à temperament nerveux. Regard pensif, en l'air quand il explique quelque chose".

C) Langues parlées par Wallenberg.

Uppgifterna om Wallenbergs språkkunskaper stämma. Han talade bra franska och engelska fullständigt flytande.

Sid. 5, överst.

Uppgiften att Vas vid flera tillfällen funnit Wallenberg gråtande vid radion är mycket intressant. I själva verket var ju Wallenberg innerst inne ganska vek. Jag kan därför mycket väl tänka mig, att Vas' berättelse på denna punkt är med sanningen överensstämmande. Yttrandet, som återges mitt på samma sida, "Moi aussi j'ai un frère plus jeune que moi, mais il est de mon second père, je n'ai pas connu mon vrai père", kan ju också mycket väl ha fällts av Wallenberg.

F) Caractères familiaux de Wallenberg chez un des visiteurs de Vas à Hambourg.

Vas har här funnit vissa drag hos Engfeldt, som påminna om Wallenberg. Även om någon yttre likhet knappast kan

sägas föreligga mellan Engfeldt och Wallenberg, så förstår jag, att Vas kan ha funnit en viss likhet ifråga om tal, gester, sätt att föra sig m.m.

Stockholm den 31 augusti 1951.

Per Anger

(Per Anger)

Engfeldt/Rtz
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

/Engfeldt/Rtz
Sthlm. den 3 sept.1951
Överl.t. Komm.Danielsson,
Sthlm.,f.k.(hemligstpl.)
E.u.
S.Engfeldt

röd lapp. P 2 Eu[I] 3/9-51

Strängt förtroligt.

1 ex. bil.t.hbr.Dahlman-Sohlman, Moskva, 3.9.51.

4/9 Rs 2

(Dahlman-Sohlman)

P.M.

ang. Moskva-spåren i affären Raoul Wallenberg.

Av de uppgifter, som inkommit till utrikesdepartementet angående Raoul Wallenbergs öde efter försvinnandet den 17 januari 1945, tyda ett flertal på att Wallenberg förts till Ryssland. Åtskilliga källor uppge, att han förts till Moskva eller dess omnejd. Spåren behandlas här nedan i kronologisk ordning med hänsyn till uppgivna tidpunkter för Wallenbergs vistelse i olika fängelser och läger.(undantag nytt spår p.6)

1) Den svenske journalisten Edvard af Sandeberg, som togs tillfånga av ryssarna vid Berlins fall i maj 1945 och hölls internerad i Ryssland till sommaren 1946 har i en i maj 1949 till utrikesdepartementet avgiven redogörelse berättat att han under de första 8 veckorna av sin fångenskap i Butyrki-fängelset i Moskva delade cell med en tysk soldat vid namn Hille. Denne hade redan några dagar efter Sandebergs ankomst till fängelset frågat Sandeberg,om han kände en landsman vid namn Raoul Wallenberg. Sandeberg visste inte då, vem Wallenberg var, ty vid Sandebergs avresa från Sverige hade ännu intet skrivits om Wallenberg.

Hille berättade, att han i ett av de båda fängelserna Ljublanka eller Leforta suttit i samma cell som Raoul Wallenberg och dennes chaufför. Sandeberg tillägger, att Hilles fångenskap tillsammans med Wallenberg måste ha infallit under sommaren 1945.

2) Från Butyrki-fängelset transporterades Sandeberg den 24 november 1945 till Krasnijgorsks krigsfångeläger. Sandeberg frigavs därifrån och kom till Moskva den 2 april 1946, där han måste stanna en vecka i en kasern, som utgjorde något slags genomgångsläger för skilda kategorier folk, vilka väntade på transport. Det var dels frigivna civilinterner, dels ryska soldater, vilka inte haft sina papper i ordning,

dels polacker och andra, som deltagit på ryssarnas sida i kriget, dels folk från Balkan, som låtit frivilligt arbetsmobilisera sig och vilkas tid i Ryssland utlupit. Sandeberg blev genast bekant med en rumän, kallad "Carl", tillhörande sistnämnda kategori. Sandeberg anför följande i sin rapport till departementet: "Så snart 'Carl' fick reda på att jag var svensk, frågade han mig, om jag kände Raoul Wallenberg. Han berättade, att han varit arbetskamrat med svensken vid en industrianläggning i närheten av Moskva. Wallenberg hade vid ett tillfälle försökt fly för att taga sig till svenska beskickningen men blivit upptäckt och återförd. Därefter hade han transporterats till någon annan arbetsplats, som låg längre bort från den ryska huvudstaden och samtidigt hade 'Carl' förts till kasernen i Moskva för vidare befordran till Rumänien. När jag träffade 'Carl' hade han varit där i två månader, varav följer, att Wallenbergs flyktförsök och bort-transport måste ha skett någon gång omkring månadsskiftet januari - februari 1946. När jag lämnade Moskva den 9 april i riktning mot Frankfurt - Oder var 'Carl' fortfarande kvar i kasernen. Han fick emellertid halvannan månad senare komma med en transport över Odessa."

Sandeberg hade glömt 'Carls' fullständiga namn och av försiktighetsskäl förstört en anteckning om hans adress. Sandeberg erinrade sig emellertid, att 'Carls' bäste vän i Moskva-kasernen var en ung amerikan vid namn Rudolph Sambold.

Sambold har efterforskats genom utrikesdepartementets försorg och man lyckades den 6 december 1950 komma i förbindelse med honom i Förenta Staterna. Han bekräftade därvid, att han träffade en rumänsk jude vid namn Stefan Carl "in a camp in Moscou" i april 1946. Sambold lämnade Stefan Carls adress i Cluj, Rumänien, som visade sig vara riktig. Carl hade aldrig nämnt något om Wallenberg för Sambold. Den sistnämnde bekräftade, att han samtidigt träffat Sandeberg i samma "camp".

Kontakt har sökts genom Israels beskickning i Bukarest, som uppmanat Stefan Carl att besöka Bukarest. Den 25 mars 1951 kallades kanslisten Rönnhedh till Israels beskickning för att personligen få tillfälle att tala med Stefan Carl. Carl, som tidigare på dagen besökt Israels beskickning, kom emellertid ej tillbaka. Beskickningschefen höll för troligt, att Carl ej vågade sammanträffa med Rönnhedh.

Rönnhedh rapporterar i övrigt (hbr 28.3.51 till Dahlman): "Hr Halevi hade av såväl sin minister som av mig i förväg orienterats om de upplysningar, vilka vi önskade erhålla och han hade tidigare under dagen haft ett samtal med bemälde Stefan Carl, som bekräftade, att han år 1946 i Moskva en gång sammanträffat med Raoul Wallenberg. Detta hade skett vid ett tillfälle, då han besökte ett ryskt s.k. 'Repatrierungsamt' för att ordna formaliteterna i samband med sin avresa från Sovjetunionen. Wallenberg hade, eskorterad av två vakter, samtidigt anlänt till nämnda myndighet från något slags läger. De

hade sedan under väntan på att få företräde haft tillfälle samtala under ett par timmar, varför Carl även nu med säkerhet kunde erinra sig, att det verkligen var Raoul Wallenberg med vilken han talat."

Envoyén Allard har, efter kontakt med Israels beskickning i Bukarest, i telegram den 20 juni 1951 lämnat kompletterande upplysningar om Stefan Carls samtal med herr Halevi. Allard meddelar sålunda, att Halevi, som vid Stefan Carls besök i Bukarest haft ett långt samtal med denne, funnit honom vederhäftig. Stefan Carl hade i huvudsak berättat följande.

Vid de tyska truppernas ankomst till Rumänien flydde han till Sovjetunionen, där han under hela kriget utförde krigsviktigt arbete utan att vara tvångsmobiliserad. Efter krigets slut sökte han återvända till Rumänien och besökte i sådant syfte en tid nästan dagligen en repatrieringsbyrå i Moskva. I väntrummet, där ett flertal personer alltid uppehöllo sig, hade han en dag samtalat med en man, som sade sig vara svensk och heta Wallenberg. Samtalet hade förts på tyska, som båda behärskade. Wallenberg kom från ett arbetsläger utanför Moskva och var åtföljd av vakter därifrån. Han tilläts dock att fritt röra sig i väntrummet och kunde samtala med vem han önskade. Stefan Carl hade träffat Wallenberg blott vid detta enda tillfälle och kunde nu icke längre erinra sig Wallenbergs klädsel eller i detalj beskriva hans utseende. Sammanträffandet skulle ha ägt rum sommaren 1946. Wallenberg hade vid sammanträffandet i repatrieringsbyrån icke uppgivit sitt förnamn utan blott omnämnt, att han var svensk och hette Wallenberg. Halevi hade haft det intrycket, att samtalet mellan Stefan Carl och Wallenberg varit mycket kort. Synbarligen hade de personer, som befunno sig i väntrummet för att fördriva tiden frågat varandra, om namn, nationalitet, uppehållsort etc. Stefan Carl, som återvände till Rumänien under senare delen av 1946, hade, då han i Moskva träffade Wallenberg, aldrig förut hört denne omtalas och saknade likaledes kännedom om hans verksamhet i Budapest.

Halevi, som numera förflyttats som legationsråd till Israels beskickning i Rom, har omedelbart före sin avresa den 2 juli 1951 från Bukarest meddelat, att man konstaterat, att Stefan Carl är medlem i kommunistiska partiet. Han är anställd som kassör i ett företag. Han anses vara en pålitlig person och är ogift. Föräldrarna, med vilka han står i

nära förbindelse, bo även i Cluj och förefalla vilja emigrera till Israel.

En egendomlighet är, att Stefan Carl under samtalet med Halevi lämnat uppgiften, att Wallenberg sagt sig ha blivit omhändertagen av ryssarna i Berlin. Allard framhåller, att detta tyder på en förväxling med Sandebergs uppgifter. Då Stefan Carl och den danske krigsfångesekreteraren Christiansen (se Sandebergs berättelse) hade sällskap på hemresan från Moskva via Odessa, föreligger ytterligare en möjlighet till en minnesförskjutning hos Stefan Carl - även Christiansen tillfångatogs nämligen av ryssarna i Berlin.

Sandebergs och Stefan Carls uppgifter strida i flera avseenden mot varandra. Sandeberg uppgav, att Stefan Carl sagt sig vara arbetskamrat med Wallenberg, medan Stefan Carl nu påstår, att han blott en gång, sommaren 1946 - efter det att Sandeberg farit hem - sammanträffat med Wallenberg på en repatrieringsbyrå i Moskva. Man bör emellertid räkna med att båda - flera år efter händelserna ifråga - kunna ha misstagit sig ifråga om detaljer. Härtill kommer, att Sandeberg själv framhållit, att han lidit av undernäring och därav följande dåligt minne. Det är uppenbarligen nödvändigt att få till stånd ett ingående samtal med Sandeberg för att söka få klarhet på de punkter, där hans och Stefan Carls uppgifter strida mot varandra. Genom Israels beskickning i Bukarest fortsättas försöken att komma i kontakt med Stefan Carl, varvid man bl.a. skall söka utröna om han önskar emigrera. I sådant fall kommer Israels legation att på allt sätt underlätta genomförandet av hans planer. Om mannen kommer i fria förhållanden, skulle givetvis undersökningarna i ärendet oerhört underlättas, vartill komme värdet av att ha ett vittne, som kan bekräfta, att Wallenberg år 1946 fanns i rysk hand.

3) Den 21 augusti 1947 infann sig en i Finland född kvinna på polisstationen i Kumla och berättade, att hon kände en finsk medborgare, vars namn hon först icke vågade nämna men vid ett senare tillfälle uppgav vara en chaufför Paul Nordström, Jakobstad, Finland, som skulle ha omtalat för henne, att han visste, att "det svenska sändebudet Wallenberg" fanns i ett läger utanför Moskva i augusti månad 1946. Nordström hördes den 3 januari 1948 i Jakobstad av en tjänsteman från svenska beskickningen i Helsingfors, varvid Nordström försäkrade, att han aldrig träffat eller sett Wallenberg. Han hade emellertid talat med svensken af Sandeberg och under en tid bott i samma barack som denne.

Spåret har sedermera fullföljts och kontakt etablerats med Nordström den 5 juni 1951 i Jakobstad. På direkt fråga vad han kände till om Raoul Wallenberg, svarade han, att han av någon hört berättas, att det fanns en svensk vid namn Wallenberg i rysk fångenskap. Vem denne någon var, som berättade detta, kunde Nordström icke erinra sig, och han kunde icke med säkerhet säga, när han hört detta berättas. I lägret hade han talat med svensken af Sandeberg, men med honom hade han icke diskuterat fallet Wallenberg. Han kunde icke erinra sig, om uppgiften om att Wallenberg skulle vara rysk fånge lämnats till honom före eller efter sammanträffandena med Sandeberg. På fråga om Nordström fattat uppgiften om Wallenbergs fångenskap så att detta innebure, att Wallenberg skulle ha befunnit sig i samma läger som Nordström och Sandeberg (Krasnijgorsk) svarade Nordström, att hans sagesman visserligen icke sagt, att Wallenberg befann sig i Krasnijgorsk-lägret, men med hänsyn till att någon förbindelse med andra läger icke förekom med mindre någon transporterats från ett läger till ett annat, så utgick Nordström från att Wallenberg måste ha befunnit sig i Krasnijgorsk-lägret och närmast då i den särskilt inhägnade barack i vilken enligt vad Nordström hört berättas skulle ha förvarats "professorer och generaler".

Nordström ombads särskilt att ge en beskrivning på Krasnijgorsk-lägret. Han förklarade, att lägret, som hade nr. 27 som ordningsnummer, egentligen bestode av tre olika läger, belägna på ett avstånd av 2 1/2 - 3 km från varandra. Krasnijgorsk ligger omkring 28 km utanför Moskva, men Nordström kunde icke säga i vilket väderstreck lägret var beläget med utgångspunkt från Moskva. Nordström hade under sin interneringstid i Ryssland varit i olika läger och kom troligtvis någon gång under 1944 till Krasnijgorsk. Huruvida de olika avdelningarna inom lägret hade någon särskild beteckning kunde Nordström inte yttra sig om. Då han flyttades över till Krasnijgorsk, kom han till en mindre avdelning, som må betecknas med bokstaven A. Då Nordström vistats i denna avdelning under någon tid, började avspärrningsarbete för en av barackerna, i det att man inhägnade denna barack med taggtråd och utsatte särskilda vakter. I samband med att arbetet på specialbarackens iordningsställande blev fär-

digt, flyttades Nordström tillika med andra interner över till en annan avdelning, som må betecknas med bokstaven B. Det var i specialbaracken i avdelning A, som "professorer och generaler" förvarades. Bevakningen av denna barack var mycket sträng och fångarna där fingo icke tala med andra i avdelning A befintliga fångar, icke ens genom taggtrådsstängslet. Endast ryska soldater hade tillträde till baracken för avlämnande av mat till de internerade. Sammanlagt torde det ha funnits mellan 7 - 8.000 internerade och krigsfångar i avdelningarna A och B, med 7 - 9 baracker i varje avdelning. Nordström var kvar i avdelning B till någon tidpunkt på sommaren 1946, då han flyttades till ett läger i Leningrad, varifrån han frigavs någon gång i oktober 1946.

Ett samtal med Sandeberg för jämförelse av de av Nordström lämnade uppgifterna är nödvändigt.

4) Sedan vissa uppgifter rörande Wallenberg, som sades härröra från en ungersk flykting i Schweiz, Johann von Korody Katona, publicerats i Aftonbladet, besökte en tjänsteman från beskickningen i Bern honom den 12 april 1951. Mannen gjorde ett vårdat intryck och redogjorde "på ett lugnt och tämligen redigt sätt" för vad han uppgav sig veta om Wallenberg. Han hade i Budapest-fängelset "Gyüjtöfog Láz" sammanträffat med den ungerske politikern Béla Lukács och haft tillfälle till några korta samtal med denne. Därvid hade de båda herrarna bl.a. talat om personer de gemensamt kände till. Lukács hade nämnt namnet på flera ungerska politiker däribland greve Bethlen och högre officerare, vilka samtidigt med Lukács - tidpunkten var någon gång år 1946 - varit i ett koncentrationsläger omkring 100 km från Moskva. (Korody kom nu endast ihåg, att lägrets namn enligt Lukács börjat på K.) Vid ett av samtalen hade Lukács fällt orden "den svenske legationssekreteraren Wallenberg var också där". Av yttrandet hade dock ej framgått, om Lukács själv råkat Wallenberg eller hur han eljest visste om dennes därvaro.

Lukács befinner sig enligt vad som utrönts f.n. i ett ungerskt fängelse i Vac, en ort 45 km från Budapest.

5) En fru Sandellav finsk härkomst, bosatt i Göteborg, synes ha lämnat vissa uppgifter om Wallenberg, vilka den 23 november 1947 publicerades i Ny Tid. Hon hade under ett besök hos släktingar i Finland på en resa i slutet av juni eller i början av juli 1947 med fartyget Teisko mellan Teisko och Tammerfors på sjön Näsijärvi kommit att åhöra ett samtal mellan två kvinnor angående en nyss från

digt, flyttades Nordström tillika med andra interner över till en annan avdelning, som må betecknas med bokstaven B. Det var i specialbaracken i avdelning A, som "professorer och generaler" förvarades. Bevakningen av denna barack var mycket sträng och fångarna där fingo icke tala med andra i avdelning A befintliga fångar, icke ens genom taggtrådsstängslet. Endast ryska soldater hade tillträde till baracken för avlämnande av mat till de internerade. Sammanlagt torde det ha funnits mellan 7 - 8.000 internerade och krigsfångar i avdelningarna A och B, med 7 - 9 baracker i varje avdelning. Nordström var kvar i avdelning B till någon tidpunkt på sommaren 1946, då han flyttades till ett läger i Leningrad, varifrån han frigavs någon gång i oktober 1946.

Ett samtal med Sandeberg för jämförelse av de av Nordström lämnade uppgifterna är nödvändigt.

4) Sedan vissa uppgifter rörande Wallenberg, som sades härröra från en ungersk flykting i Schweiz, Johann von Korody Katona, publicerats i Aftonbladet, besökte en tjänsteman från beskickningen i Bern honom den 12 april 1951. Mannen gjorde ett vårdat intryck och redogjorde "på ett lugnt och tämligen redigt sätt" för vad han uppgav sig veta om Wallenberg. Han hade i Budapest-fängelset "Gyüjtöfog Láz" sammanträffat med den ungerske politikern Béla Lukács och haft tillfälle till några korta samtal med denne. Därvid hade de båda herrarna bl.a. talat om personer de gemensamt kände till. Lukács hade nämnt namnet på flera ungerska politiker däribland greve Bethlen och högre officerare, vilka samtidigt med Lukács - tidpunkten var någon gång år 1946 - varit i ett koncentrationsläger omkring 100 km från Moskva. (Korody kom nu endast ihåg, att lägrets namn enligt Lukács börjat på K.) Vid ett av samtalen hade Lukács fällt orden "den svenske legationssekreteraren Wallenberg var också där". Av yttrandet hade dock ej framgått, om Lukács själv råkat Wallenberg eller hur han eljest visste om dennes därvaro.

Lukács befinner sig enligt vad som utrönts f.n. i ett ungerskt fängelse i Vac, en ort 45 km från Budapest.

5) En fru Sandellav finsk härkomst, bosatt i Göteborg, synes ha lämnat vissa uppgifter om Wallenberg, vilka den 23 november 1947 publicerades i Ny Tid. Hon hade under ett besök hos släktingar i Finland på en resa i slutet av juni eller i början av juli 1947 med fartyget Teisko mellan Teisko och Tammerfors på sjön Näsijärvi kommit att åhöra ett samtal mellan två kvinnor angående en nyss från

Ryssland hemkommen fånge, som var bror till en av kvinnorna. Systern hade sagt, att hennes bror i Ryssland varit kamrat med en svensk, som hette Wallenberg. Fru Sandell uppgives ha lämnat alla upplysningar i ärendet till fru Mia Leche Löfgren som vidarebefordrat dem till fru Maj von Dardel.

6) Nyligen har en baron Kurt von Holzhausen (se hbr 16.8. 51 Hammarskjöld, Wien - Dahlman), som varit krigsfånge i Ryssland, berättat följande. Holzhausen hade under slutet av kriget tillfångatagits och så småningom i januari 1946 hamnat i ett läger i Tjerepowitz (norr om Wolodka (Wologda ?) x), där han stannat till september 1947, då han överförts till Ivanowo. Under sin vistelse i Tjerepowitz hade han ofta talat med en österrikisk reservkapten, Martin Weiss, född 1898, vilken tillhört en hög stab (Oberfeldkommandantur) i Lublin. och där tillfångatagits i mitten av sommaren 1944. Han hade tillsammans med sin chef, en general Moser, under 1944 förts till Butirka-fängelset i Moskva, där han stannat i nio månader till omkring mitten av 1945. I Butirka hade han sammanträffat med en svensk diplomat, Holzhausen ville t.o.m. minnas, att han nämnt namnet Wallenberg. Holzhausen hade enligt egen uppgift särskilt fäst sig vid denna Weiss' berättelse, då han ej kunnat förklara för sig, vad en neutral svensk diplomat hade att göra i ett sovjetiskt statsfängelse. Weiss har troligen icke återvänt ur fångenskapen, men saken undersökes. Man försöker också komma i förbindelse med en annan person, för vilken Weiss kan ha berättat sin historia.

Här bör givetvis observeras, att Sandeberg våren 1945 vistades i Butirka-fängelset i Moskva, varför möjligheten av en förväxling mellan honom och Wallenberg ej får förbises. Ett samtal med Sandeberg är även i detta fall nödvändigt.

I samband med efterforskningarna av Wallenberg ha uppgifter framkommit om andra personers öden, som kunna tänkas vara av visst intresse. Om det kan visas, att ryssarna efter krigets slut i många fall underkastat utlänningar, som för-

---

x) Anm. Namnen Tjerepowitz och Wologda förekomma även i handlingarna angående Nordström. Sålunda synes den av Nordström nämnde Dr. Paaso ha träffat den i Nordströms berättelse likaledes omnämnde Hausmann i "Tserepowets" - och "Wologda"- lägren.

modats intaga en framskjuten ställning i sina hemländer, en likartad behandling, t.ex. genom att internera dem i särskilda fängelser eller läger, avskilda från övriga fångar, skulle man analogivis kunna draga vissa slutsatser beträffande det öde, som må ha vederfarits Wallenberg.

En genomgång av handlingarna i Wallenberg-ärendet ger också stöd för uppfattningen, att ryssarna hållit prominenta utländska fångar avskilda från andra "vanliga" fångar. Detta förhållande framgår redan av vad tidigare här anförts. Ytterligare några exempel ur Wallenbergs dossierer må nämnas här nedan.

1) De båda av ryssarna i Budapest i februari 1945 anhållna schweiziska diplomaterna Feller och Meijer kvarhöllos i Ryssland under nära ett års tid utan angivande av någon som helst anledning. De fördes till ett fängelse i Moskva i vilket de vistades under hela interneringstiden. (hbr Björck, Bern - Engfeldt, 16.8.51.) Feller och Meijer veta emellertid icke, om det fanns några andra framstående fångar i ifrågavarande fängelse. De höllos emellertid avskilda från de andra fångarna i fängelset. I den järnvägsvagn med vilken de efter arresteringen transporterades från Lemberg till Moskva funnos flera betydande fångar såsom:

SS-generalen Pfeffer Wildenbruch, f.d. tysk kommendant i Budapest
Chefen för Pfeffer-Wildenbruchs stab, Lindenau,
General Hindy, f.d. ungersk kommendant i Budapest,
Herr Ojszazu, f.d. chef för informationstjänsten i ungerska Honwed-ministeriet,

2) Furst Ladislaus von Lonyay, som varit krigsfånge i Ryssland, berättar följande (hbr Belfrage, Wien - Engfeldt, 27.7.51).

Genom uppgifter av en tysk medfånge, som med sönderfrusna fötter en dag förts till ett sjukhus i närheten av Woronietz, där Lonyay tillfälligt legat intagen, hade han erfarit, att det c:a 300 km nord-ost om Moskva funnes ett s.k. "Schweigelager" i vilket sutte 5 à 600 internerade, huvudsakligen allierade eller neutrala, vilka alla hade det gemensamt, att de voro av en viss betydenhet i sina respektive hemländer samt fått se för mycket av det sätt, varpå ryska vederbörande behandlade sina krigsfångar för att någonsin kunna tänkas få återvända till sina hemländer. Detta läger vore betydligt strängare bevakat än eljest är vanligt och låge helt avskilt från all bebyggelse. Fångarna höllos här komplett avskilda från yttervärlden. Till historien hör, att när man på sjukhuset ifråga efter 48 timmar kommit underfund med att tysken flytt just från detta

läger, han omedelbart borttransporterades och sedermera ej avhörts.

Stockholm den 3 september 1951.

Stig Engfeldt

(Stig Engfeldt)

[hbr.Dahlman-Belfrage,
Wien, 12.10.51.]

Mk. 3/9

(röd lapp)

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Wien den 29 augusti 1951.

336
3-9-51.
P 2 Ren I

R 18. 1 bil. (i 2 ex.)

Personligt och Strängt förtroligt.

Ålgänd: se bilo p. 1

Aelandhaffdel vid herösten här i nov. 57
S.E.

[Engfeldt/Rtz
Sthlm. den 6 okt. 1951.
Överl. jmt.bil. t. t.f.
Chargé d'aff. Tamm, Budapest, f.st.f.k.
E.u.
~~S. Engfeldt~~
DAHLMAN]

10/10 Rtz

Broder,

A.L.

I anslutning till vårt meddelande i särskild ordning av den 27 dennes samt Ditt svar därå får jag härmed tillställa Dig Hammarskjölds redogörelse för sin resa till Salzburg, vars innehåll ju talar för sig själv.

I samband härmed har för oss aktualiserats en tidigare här uppkommen tanke rörande de svårigheter vi konfronteras med när vi såsom i detta fall måste förhandla med i denna affär inblandade personer utan att från Stockholm vara informerade om tidigare faser i ärendets utveckling samt om nödvändiga och väsentliga karakteristika hos de personer vi ha att göra med. Genom att omständigheterna denna gång fogade det så att jag ansåg det lämpligast, att Hammarskjöld reste samt denne på sätt Du själv förstår, kunnat informera sig om läget i stort samt även om vissa väsentliga detaljer, kunde gårdagens konfrontation dock trots allt äga rum utan några missöden. För framtiden vore det emellertid kanske bra om vi genom delgivning av relevanta dokument i ären-

Utrikesrådet S. D a h l m a n,
Kungl. Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

det kunde sättas i tillfälle att komplettera vårt vetande. Efter tagen del kunna vi ju bränna dessa papper.

Såsom även framgår av Hammarskjölds redogörelse är det väl icke helt osannolikt att nästa fas blir att Müller, denna gång kanske i en tredje skepnad, om någon tid uppenbarar sig hos oss eller på någon annan av våra beskickningar samt meddelar, att den nu planerade aktionen av någon anledning icke kunnat genomföras och begär pengar för fortsatt aktivitet. Hur skola i ett sådant fall vi eller den andra beskickning han eventuellt kontaktar agera? Man får i detta sammanhang nog inte bortse ifrån Müllers möjlighet, att såsom reaktion på ett eventuellt avståndstagande från vår sida, komma med direkt utpressningshot d.v.s. hot om att informera motsidan om våra ansträngningar. Detta skulle ju inte skada oss här i Wien så mycket, men skulle förmodligen av vederbörande myndigheter exempelvis i Prag, Budapest eller Bukarest kunna användas som uppvisningsnummer utanför programmet vid någon eventuell kommande skådeprocess mot utländska beskickningar överhuvudtaget.

Av Hammarskjölds redogörelse framgår även, att han, tagande fasta på tidigare bemyndigande i särskild ordning, till Müller utbetalat ett belopp på 1,200 schilling (av naturliga skäl utan kvitto). Ditt återtagande av ifrågavarande tidigare bemyndigande kom tyvärr för sent för att jag skulle kunna på något säkert sätt hinna informera Hammarskjöld. Jag får därför anhålla om besked i vilken form vi kunna avräkna och redovisa denna utgift vis-à-vis departementet.

Din tillgivne

K-A. Belfrage

Engfeldt/Rtz

Sthlm. den 4 sept.1951.
Överl.t. Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k.(hemligstpl.)
E.u.
Engfeldt

Exp. 4/9

P.M.

1) Till beskickningen inkom måndagen den 27/8 med bud från Salzburg i original bifogade tvenne skrivelser. Då av skrivelsernas innehåll framgick, att saken brådskade, fick jag redan några timmar senare resa till Salzburg.

2) Vid ankomsten till Salzburg påföljande dags morgon ansåg jag det dels med hänsyn till min egen säkerhet, dels på grund av de upplysningar jag kunnat erhålla om ärendets utveckling under senare tid, lämpligt att kontrollera de bägge brevskrivarnas identitet. För detta ändamål vände jag mig till säkerhetschefen för landet Salzburg till vilken jag redan tidigare erhållit rekommendation från hans överordnade i inrikesministeriet. Vederbörande, som inte kunde identifiera de bägge avsändarna, hänvisade så småningom till en kollega hos lokalpolisen. Denne kunde först på eftermiddagen identifiera Traian Puiu som en sedan flera år i Salzburg bosatt rumänsk advokat, vilken vore ordförande i den icke - konfessionnella rumänska flyktingskommittén (det finns ytterligare både en protestantisk och en katolsk). Beträffande Bradi kunde han endast säga, att denne sannolikt den 24/8 - alltså dagen innan breven till oss äro daterade - inkommit till Salzburg med en transport nyinkomna displaced persons från Linz. Efter dessa upplysningar ansåg jag mig utan någon större risk kunna uppsöka den angivna adressen, som visade sig vara en flyktingsbarack i stadens utkanter. I baracken fick jag så småningom tag i en lång, ganska förfallet utseende man med tunt, mörkt hår, mustasch och djupt liggande blåa "knapp"-ögon. Han var iförd kläder, vilka troligen härstammar från någon svensk konfektionsfabrik (blå-grå

rutig sommarkostym etc.) . På de beskrivningar jag själv kunnat skaffa mig framstod det genast klart, att jag här hade att göra med Müller, vilken nu funnit för gott att officiellt kalla sig Bradi och i vilket namn han även av de österrikiska myndigheterna - enligt vad han själv visade mig - erhållit identitetspapper och uppehållstillstånd på två månader. Själva uppklarandet om vem som var vem blev rätt komplicerat, då jag ju måste utgå ifrån att Müller inte vet att han är Müller och jag endast under hand kunnat taga reda på de bägge variationerna av hans verkliga namn. Så småningom kommo vi emellertid på det klara med varandra - d.v.s. han vet inte vem jag är - och kunde börja tala allvar.

Det ämne som tydligen låg Müller närmast om hjärtat var hans häktande i Tyskland och fängelsevistelsen därstädes. Dessa fakta skyllde han helt på Bonn-beskickningens handhavande av hans ärende, vilket uttalande ju får stå helt för hans egen räkning.

Efter detta gick det att få in honom på hans senaste upplevelser. Till Salzburg hade han kommit från Linz sedan han förgäves där försökt att komma över demarkationslinjen eller komma ombord på någon Donauprám eastbound. Beträffande M:s planer är det möjligt att ur hans ganska förvirrade redogörelse kristallisera ut följande huvudlinjer, vilka bägge äro baserade på det påstådda faktum att Wallenbergs fängelsetid utgår den 15 september och det gäller att hindra att han efter detta datum deporteras vidare österut.

a) M. hade enligt vad han själv påstod möjlighet att per kortvåg (8 m klockan 4 - 5 på morgnarna) nå en partisangrupp som hölle till i bergen i trakten av Sibiu. Dessa partisaner, vilka egentligen ägnade sig åt järnvägssabotage, avsåg han instruera att om möjligt hindra W:s bortförande efter den 15/9 samt om tillfälle yppade sig föra honom i säkerhet.

b) M. själv avsåg att en av de närmaste dagarna (enligt vad jag kunde

förstå troligen ombord ("avhoppade") på en Donaupråm - hans kollegor i baracken voro f.ö. (sjömän i Donautrafik) taga sig ned till Rumänien för att A) skaffa bevis på att Wallenberg verkligen hölles fängslad av rumänerna. Fotostatkopia av ifrågavarande sida i fängelseregistret eller fotografi av Wallenberg under promenad på fängelsegården.

B) om partisanerna tagit hand om W. avsåg M. att söka föra honom utanför järnridån. Enligt vad jag kunde förstå ansåg M. det lämpligast att föra W. till Prag. Till detta sade jag som min egen reflektion att vi här i Wien nog hade större möjligheter att ordna med en eventuell vidareresa. Detta sade jag bland annat med tanke på att om vi senare skulle få svårigheter med M. i form av utpressningshot eller dylikt vi här torde ha vissa möjligheter att låta polisen taga hand om honom. Formella skäl härför kunna ju österrikarna lätt skaffa sig genom att M. reser under falskt namn.

För sin vidareresa vore M. givetvis i behov av vissa penningmedel. Han avsåg att inköpa tvenne klockor, vilka tydligen utgöra ett bättre mutmedel än kontanter. Så småningom kommo vi fram till att han behövde 1.200 ö.Sch. Med stöd av tidigare i särskild ordning erhållet bemyndigande att till M. utbetala medel för hans vidareresa, samt med kännedom om att han tidigare erhållit lika stora belopp i andra valutor, ansåg jag mig kunna taga ansvaret för en utbetalning av denna storleksordning.

- - - - - - - -

Helt utanför ovanstående samtalslinje började M. även tala om sin svåger doktor Surdu I. Cuza, vilken bodde i den lilla staden Dobra c:a 150 km väster om Sibiu. I samma stad vore M:s fader

även stationsinspektor. Under M:s uppehåll i Rumänien skulle han hålla dessa bägge personer underrättade om sina göranden och låtanden och , som han uttryckligen sade, om vi voro intresserade av var han fanns eller behövde få tag i honom"kunde någon kontakta dessa herrar". Enligt vad jag kan förstå skilja sig lokaluppgifterna något från vad M. tidigare uppgivit. Han ritade för mig upp Dobras läge och jag bifogar en skiss häröver. ./.

4)Med kännedom om den ovederhäftighet M. tidigare utvecklat ansåg jag det lämpligt att efter samtalet med honom återtaga kontakt med säkerhetschefen för landet Salzburg. Jag meddelade honom att jag fått tag i "Bradi" och att denne visat sig vara en man vi tidigare känna till men vilken vi icke helt litade på. Jag frågade honom om han hade möjlighet att övervaka vederbörande utan att han märkte något samt framförallt att försöka hålla reda på vart han tog vägen när han lämnade Salzburg. Säkerhetschefen lovade göra sitt bästa samt hålla oss underrättade om utvecklingen.

5) På återresan tog jag den 29/8 i Linz även kontakt med säkerhetschefen för landet Oberösterreich med vilken jag tidigare haft att göra i ärendet Litke (mera härom nedan) . Säkerhetschefen, som ju tidigare haft direkt kontakt med Danielsson och därigenom i stort känner till vår affär,frågade efter en stunds samtal, om den person jag talade om ej vore identisk med M. (han nämnde honom vid hans riktiga namn) vilken han på Danielssons uppdrag sökt efter inom hela sitt område. Jag kunde ju icke förneka detta och bad härefter om samma tjänst som tidigare i Salzburg. Då sannolikheten är större för att M. går över demarkationslinjen i trakten av Linz över-

lämnade jag till vederbörande ett fotografi jag lyckats erhålla av M./ under vårt samtal dagen förut. Säkerhetschefen, som verkar mycket effektiv och samarbetsvillig, förstod våra synpunkter och lovade göra sitt bästa.

- - - - - - - - - -

I ärendet Litke meddelade säkerhetschefen att han för närvarande kammade hela landet efter anställda i finansministeriet och ämnade översända det material han hittills kunnat erhålla inom den närmaste tiden. Bland annat ämnade han ytterligare söka kontakt med en officersgrupp (Zaku - gruppen) i Innsbruck som han eventuellt förmodade kunna sitta inne med några upplysningar. Igår kunde han meddela, att, enligt vad som kunnat konstateras, Litke under sin tjänstgöring vid de ungerska statsjärnvägarna varit kollega med Horthys ännu levande son och sålunda icke med den som störtade under kriget. Enligt vad här som vore känt levde den unge Horthy tillsammans med den övriga familjen i Portugal. Det är ju inte alldeles uteslutet att Litke med kännedom härom även sökt sig dit.

Med anledning av de stora åtgärder som tydligen satts igång kann jag mig föranlåten att liksom vid tidigare samtal understyrka vikten att detta ärende handhades med största diskretion. Jag har emellertid intrycket av att vederbörande sköter denna sak nästan helt på egen hand, varför någon fara för indiskretioner knappast torde föreligga.

Wien den 30 augusti 1951.

[signature]

Bil 1. hbr. Belfrage-Dahlman Wien 51.08.29.

INK. BESK. WIEN
D. N:o An die
27 AUG. 1951
AVD. GR. MÅL.

Schwedische Gesantschaft
Wien

In dem fall Raul Wallenberg bien ich beaufragt Sie zu sprechen.

Ich bin in Salzburg. Ich hatte nicht die Möglichkeit Wien direkt zu berühren! Das Leben des Herrn Raul Wallenberg hängt von ~~Ihr~~ Ihre sofortige Verbindung, mit mir, so lange noch zeit ist.

Seitens des Herrn Wallenberg und in Verbindung mit Herr Waldenström, bitte ich sie ein Gesandtschafts Attachée ~~zum~~ zu - mir zu schiken, und da es sehr dringend ist er bitte ich eine sofortige Verbindung ansonsten, ich jede Verantwortung ablehne.

Hochachtungsvoll,

Georg Vos G.

25. 8. 1951.

Salzburg.

Peter Dr. Müller

Polizeirat Planck

Bdt. f. Kl. Bestätige Wien
Dahlmann
51.08.29

Das Rumänische Kommittee
Salzburg.
Elisabethstr. 38 .

Salzburg, den 25.8.1951

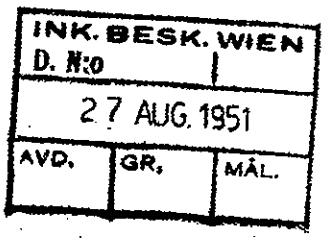

Sehr geehrter Herr Minister,

B

Wir erlauben uns Ihnen folgendes mitzuteilen:

Bei uns in Salzburg, befindet sich seit 3 Tagen ein rumänischer Flüchtling, der Elektro-Radio Ingenieur BRADI Alexandru, geboren am 23.8.1912 in Deva -Rumänien-.

Der obengennanter trat, sehr diskret, mit der nachstehenden Erklärungen und Bitte, an uns :

1. Er sei in der letzte Zeit aus Rumänien geflüchtet, wo er in Gefängniss, als politischer Häftling, war und Dank einer glücklichen Gelegenheit flüchten konnte.
2. Der Ing. Bradi hat im Gefängniss, im Jahre 1949-51, Herr W a l l e n b e r g Raul gekannt.
3. Er sagt dass er von Herr Wallenberg, der schwedischer Konsul war, für Sie verschiedene und sehr wichtige Informationen zu überbringen hat.
4. Er bat uns um die Möglichkeit Sie darüber - unter höchster Sicherheitsmassnahmen - zu informieren.
5. Er sei, laut seine Angaben, mit der schwedische Kirche in Lübeck, wie auch mit dem Herrn Generalkonsul in Hamburg telefonisch in Verbindung getretten und im beide Fällen wurde er nach Wien, an Sie, gerichtet.
6. Der Ing. Bradi möchte mit Ihnen, oder einer von Ihnen bevollmächtigte Person, schnellstens in Verbindung tretten.
7. Wir legen Ihnen seinen Schreiben bei und bitten Sie, da wir darüber keine Schritten unternehmen möchten, um eine Lösung des Falles.

Da dem obengenannten die Mitteln fehlem, ist er hier, in das Rumänische Vatikan Mission Flüchtlingsheim untergebracht und wird von uns betreut.

Da er sein Anliegen niemanden sonst bekannt gab, fühlen wir uns verpflichtet ihm Ihnen sofort weiter zu leiten.

Sie können jederzeit Herrn Ing. Bradi durch uns erreichen.

Da nur ich darüber informiert bin, ersuche ich Sie höflichst, eine bevollmächtigte Person bei mir persönlich zu endsenden, der ich die nötigen Auskünfte nosh erteilen möchte.

Hochachtungsvoll,

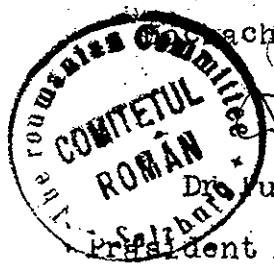

Dr. Iuiu Traian

Präsident des Rum. Flüchtlingskommittee in Salzburg.

Salzburg, Elisabethstr. 38

Bil. f. hbr. Belfrage Wi
Dahlman
51.08

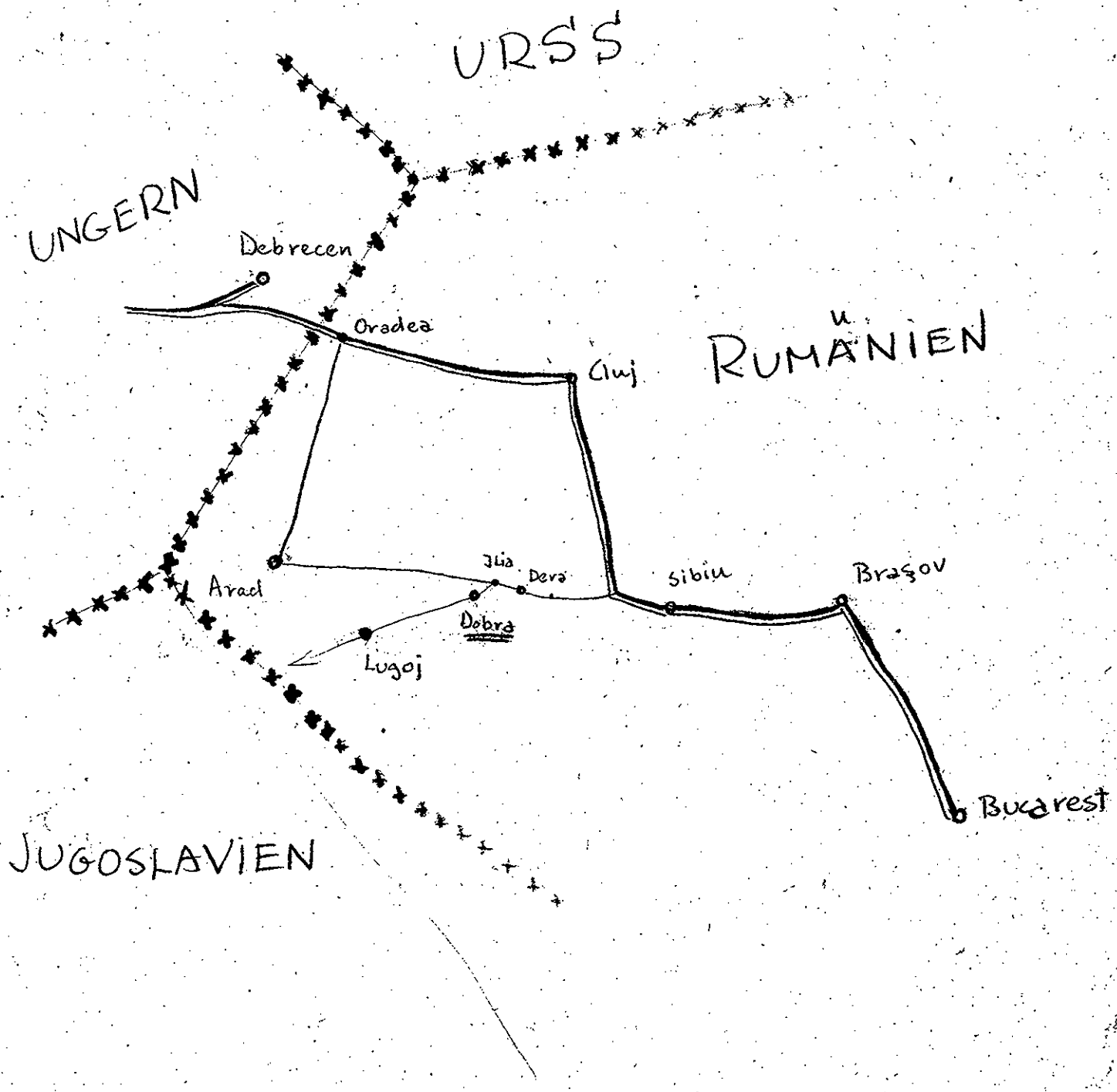

(röd lapp)

Engfeldt/Rtz
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

STOCKHOLM 19		
~~Stockholm den 3 september 1951.~~		
N:o		BIL.
Personligt och strängt förtroligt		
INK. D. N:o 52		1 bil.
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I

Broder,

I anslutning till de samtal Kabinettssekreteraren helt nyligen hade med Dig rörande Raoul Wallenberg får jag härmed för Din personliga och strängt förtroliga kännedom översända en promemoria angående de olika spår i Wallenberg-affären, som leda till Moskva med omnejd. Det vore otvivelaktigt av stort värde, om Du med utgångspunkt från uppgifterna i promemorian om olika fängelser och läger ville söka införskaffa uppgifter om dessas användning och belägenhet etc., som kunna tänkas vara av intresse i sammanhanget; onödigt att säga att fallet Wallenberg icke bör beröras vid de samtal Du må ha i denna angelägenhet med Dina kolleger i Moskva.

./.

u/ Sven Dahlman

Ambassadören S o h l m a n ,
M o s k v a .

3/9 Rtz

Engfeldt/Rtz

KUNGL. UTRIKES DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

(röd lapp)

STOCKHOLM 19

Stockholm den 4 september 1951.

N Strängt förtroligt. Bilaga.

P 2 b 4

INK. D. N:o

AVD.	GR.	MÅL.
P	2	Eu I

Broder,

I våra efterforskningar i fallet Raoul Wallenberg ha vi nyligen efter omfattande undersökningar, som sträcka sig fyra år tillbaka i tiden, fått upp spåret på en f.d. ungersk attaché, greve Ladislaus Somošić (eventuellt Somsich), som kan tänkas ha suttit fängslad tillsammans med Wallenberg eller känna till något om dennes öde. Uppgift om Somošićs nuvarande vistelseort uppges kunna erhållas av Mr. T. Horány, 1737 Riggs Place N.W., Washington D.C.

Hans namn dök upp första gången vid ett samtal, som vår dåvarande representant i Baden-Baden, major Husberg, hade i mars 1947 på vårt uppdrag med en österrikisk baron Georg Eisenharth von Rothe, som påstätts i april 1945 ha varit inhyst i samma cell som Wallenberg i lägret Strasshof i gränsområdet mellan Österrike och Tjeekoslovakien, söder om Brünn. En avskrift av Husbergs rapport den 29 mars 1947 över samtalet närslutes för Din kännedom. Som Du ser därav, vet Eisenharth-Rothe ingenting om Wallenberg, men det gick ett rykte i lägret Strasshof samma dag han kom dit nämligen den 25 april, att ett stort antal prominenta fångar skulle ha överförts från Strasshof till ett annat läger. Eisenharth-Rothe omnämner en kusin, baron Hans Butler-Ziegenberg (heter enligt vad som nu utrönts Butler-Ellenberg och är alltjämt i rysk fångenskap), en speditör Kirchner och slutligen en greve X, som varit attaché vid ungerska utrikesministeriet (identisk med Somošić), vilka alla suttit i Strasshof och följaktligen kunde tänkas vara

./.

.f. Chargé d'affaires B a g g e ,
a s h i n g t o n .

5/9

i stånd lämna uppgifter om Wallenberg, om denne någonsin varit där. Kirchner, som suttit fängslad därstädes från den 15 april till omkring mitten av maj 1945 erinrar sig ingenting, som kunde ha tytt på att Wallenberg varit i Strasshof. Återstår sålunda att fråga Somošić, vilket jag härmed får be Dig om, Det är givet, att Du bör närma Dig honom personligen och med iakttagande av all den diskretion saken kräver. Vi äro tacksamma få en synnerligen detaljerad redogörelse över vad han kan ha att berätta i fallet. Då Somošić är ungrare och diplomat till yrket synes det ganska sannolikt, att han under sin vistelse i Strasshof skulle ha fått reda på om någon svensk diplomat från Budapest även befunnit sig där.

Vad Somošić tidigare öden beträffar, ha våra efterforskningar givit följande vid handen - det kanske kan vara av intresse för Dig att känna till något härom. Det vore för övrigt måhända av visst intresse att kollationera uppgifterna med Somošić själv.

Somošić var vid den relevanta tiden - början av 1945 - attaché vid den ungerska beskickningen i Zagreb men befann sig vid ryssarnas intåg i Wien tillfälligt där och stod då i kontakt med den ungerska beskickningen därstädes. Under vistelsen i Wien häktades han av ryssarna och fördes till Strasshof. Senare synes han ha överförts till ett läger i Waldenschlag, varifrån han frigavs och återvände till Wien, som han lämnade i maj-juni 1945 för att bege sig till Ungern (han lär för övrigt ha ägt gods i västra Ungern). En kusin till honom, Andreas Paul Somsich, som Kurt Allan Belfrage nyligen talat med och som för tillfället bor hos en baron von Holzhausen i en by i utkanten av Salzkammergut, c:a 7 mil sydost om Linz, har berättat, att Ladislaus Somošić, vilken efter befrielsen återvände till tjänsten i utrikesdepartementet i Budapest, under en kurirresa till Ankara i början av 1948 passade på tillfället att hoppa av. Sedan dess hade han tjänstgjort hos IRO i Rom.

Vid våra förfrågningar i Rom ha vi hänvisats till den ovan angivna adressen i Washington.

u/ Sven Dahlman

(röd la

Växjö den 2 september 1951.

1 bil.

Strängt förtroligt.

I Gulaskåpet

Pol.

~~avskr.av/~~
finnes denna skriv. +
utdrag (blåmark.) av P.M.
Utdrag (rödmark.)
övers.t.Amb.Sohlman,
Moskva,med hbr.fr.
Dahlman, 15.9.51.

357.

Ink. 5.9		1951
Avd.	Gr.	Mål
P	21	J

Reg.

Allard sett

AA/P.A.

Bukarest
Ern
+ utdrag av bil.

Herr Byråchef,

P.A. I anslutning till vårt samtal häromdagen ber jag härmed
./. få överlämna en promemoria angående fru Larsen-Ferenczy's uttalanden till mig före min avresa till Sverige.

Envoyén Allard har uttryckt en önskan att få del av denna promemoria.

S.E.
(En kopia av p.m. förstord (mänd) av mig)
S.E.

Med utmärkt högaktning
Göstar Kärnhöfer

Enligt order av Dahlman 28/9
skall originalet bindas på
Wallenbergsdossiern, ett utdrag
om Ferenczy göras o. läggas i gula
skåpet. S.E.

Byråchefen Åström,
Kungl. Utrikesdepartementet,
Stockholm.

(104)

P21 J/Bukarest

Strängt förtroligt.

P.M.

angående samtal med fru Larsen-Ferenczy.

Norskfödda fru Larsen-Ferenczy, t.o.m. den 30.6.1951 anställd vid beskickningen såsom telefonist, häktades tillsammans med sin rumänske make för några månader sedan. Efter framställningar från denna beskicknings sida frigavs hon från fängelset den 17 nästlidna juli, varefter hon begav sig till sina på landsbygden bosatta svärföräldrar för att erhålla någon tids vila.

Vid sin återkomst därifrån, som sammanföll med min avresa till Sverige för semester den 25 förliden månad, uppsökte hon mig och meddelade under tysthetslöfte i huvudsak följande:

Under tiden hon varit arresterad, hade hon förvarats i säkerhetspolisens lokaler i inrikesministeriet, under det att hennes fyra-åriga dotter samtidigt å ett i partiets regim drivet barnhem i Snagov, c:a 40 km. från Bukarest. Behandlingen i fängelset hade under förhandenvarande omständigheter varit på det hela taget mild - hon hade sålunda ej utsatts för påtryckningar i form av fysiskt våld. Inkvarteringen hade varit i en källarcell tillsammans med ett antal andra kvinnliga fångar. Förplägnaden hade huvudsakligen bestått av bönsoppa och svart bröd, men dock tillräckligt för att under en korta-

re tid uppehålla livet.

Sammanlagt hade fru Larsen-Ferenczy under olika tider av dygnet varit kallad till förhör tio gånger, varvid hon vid varje tillfälle försetts med mörka glasögon, så att hon ej skulle igenkänna sina förhörsledare. En gång hade emellertid en av dessa varit en officer i rysk uniform, som talade god rumänska, men med märkbar rysk accent. Han hade utfrågat henne om förhållandena vid beskickningen.

Sedan hon till en början på sedvanligt sätt ingående skriftligen fått redogöra för sina levnadsförhållanden övergingo förhören till mannens verksamhet; han hade jämte ett par andra ännu i Bukarest verksamma privata speditörer samt några tulltjänstemän häktats för - såsom det heter - brott mot de ekonomiska lagarna. Rättegången mot honom och övriga inblandade skulle äga rum den 7 dennes.

Förhören med fru Larsen-Ferenczy beträffande hennes makes affärsverksamhet hade i stort sett varit ganska korta. Så mycken mera uppmärksamhet hade från förhörsledarnas sida riktats gentemot denna beskickning; såsom bekant hade hon tidigare till inrikesministeriet på regelbundna kallelser måst infinna sig där för att lämna informationer om beskickningen och dess personal, men hon hade sedan flera månader tillbaka icke erhållit några dylika uppmaningar. Nu hade fru Larsen-Ferenczy emellertid förebråtts av en av förhörsledarna för att hon icke självmant infunnit sig hos vederbörande, till vilket hon genmält, att hon icke haft något att rapportera och att hon hade trott, att hon skulle infinna sig blott på särskild kallelse.

Under de förhör, som rörde sig om denna beskickning, hade hon i första hand noggrant utfrågats om med vilka rumänska medborgare envoyén och fru Allard samt jag hade samröre och om vilka personer - såväl utländska diplomater som enskilda - som besökte beskickningen. Härtill hade hon svarat, att

hon endast kände till vilka personer, som under tjänstetid avlade besök vid beskickningen, och i övrigt hänvisat till tjänstefolket. Hon hade vid åtskilliga tillfällen utfrågats om hon biträdde vid utskriften av förtroliga rapporter, vilket hon förnekat under förklaringen att detta - såvitt hon visste - utfördes endast av den svenska personalen. Vidare hade hon utfrågats om i vilket förhållande beskickningens rumänska skrivbiträde, fröken Kroupensky, samt advokaten, fru Gerota, stode gentemot Sveriges representation i Rumänien.

Vid ett tillfälle då fru Larsen-Ferenczy pressats särskilt hårt angående beskickningens verksamhet, hade förhörsledaren framslungat beskyllningen, att "svenska legationen vore den största spioncentralen i Bukarest och att man snart skulle komma tillrätta med den". Liknande yttranden senare hade givit henne den uppfattningen, att man å rumänsk sida hade för avsikt igångsätta en spionprocess i stil med andra, gentemot utländska beskickningar riktade processer. Såvitt hon kunde förstå, sökte man emellertid ännu nödigt "bevismaterial".

I anledning av indragningen av sändebudsposten i Bukarest skedde såsom bekant uppsägningar av lokalt anställd personal, varav även fru Larsen-Ferenczy berördes, d.v.s. hon kunde kvarstå i tjänst t.o.m. den 30.6.1951. Härom hade hon även under förhören underrättat vederbörande, vilka emellertid varit särskilt angelägna om att hon skulle återupptaga sin tjänst så snart som möjligt. Då hon av säkerhetspolisen beordrats lämna ett svar härutinnan, sade jag henne, att hennes uppsägning skett på grund av budgetära skäl och att hennes evt. fortsatta tjänstgöring vid beskickningen vore beroende av Departementet. Så mycket jag med hänsyn till hennes fleråriga tjänst gärna skulle vilja behålla henne vid

beskickningen, vore det dock en kostnadsfråga, varom beslut från högre svenska myndigheter erfordrades. Något sådant kunde emellertid ej påräknas tidigare än min återkomst till Bukarest och i anledning av de gjorda personalinskränkningarna i den svenska utrikesrepresentationen borde hon icke göra sig för stora förhoppningar om en återanställning vid beskickningen.

I sammanhang med vad som ovan inberättats förtjänar det att nämnas, att de två sista personer, som av beskickningen anlitats för kontakt med konsuln i Sibiu i samband med R.W.-affären numera häktats. Den senaste, en äldre dam, som sambodde med fröken Kroupensky, häktades för c:a tre veckor sedan, synbarligen utan rimlig anledning, då hon alltid fört ett stilla och tillbakadraget liv. Huruvida hon skuggats från Bukarest till Sibiu och huruvida konsuln därstädes står under uppsikt undandrager sig mitt vetande. Den sistnämnde skulle emellertid enligt avtal besökt mig i Bukarest före min avresa till Sverige, om vilken han underrättats. Han infann sig dock ej såsom uppgjort var.

Slutligen må inberättas, att vid mitten av sistlidna augusti avslutades en i sedvanlig stil hållen process, riktad mot engelska beskickningen, där de åtta inblandade rumänska medborgarna anklagades för att hava bedrivit spionage för engelsk räkning. De dömdes av militärdomstolen i Bukarest till straff från livets förlust till tolv års straffarbete. De engelska diplomaterna, som i processen figurerat såsom uppdragsgivare, hava för länge sedan lämnat landet - den siste av dem, tredje sekreteraren Roger King, utvisades med 48 timmars varning förlidet år i samband med en stort upplagd presskampanj, varom på sin tid inrapporterats från denna beskickning.

Bukarest, p.t. Växjö den 2 september 1951.

Gösta Rönnhedh
Kanslist.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Wien den 3 september 1951.

Engfeldt/Rtz
Sthlm. 4.10..51.
Överl. t. t.f. Chargé
d'aff. Tamm, Budapest, f.kt.f.k.
E.u.
S. Engfeldt

1 Bil. V

Personligt och strängt förtroligt.

Broder:

Mina rader av den 29 augusti åberopas. Tidigare än vi haft anledning förmoda lät lördag förmiddag Müller ånyo avhöra sig, denna gång genom ett telefonmeddelande från Salzburg i vilket han anhöll att någon omedelbart måtte besöka honom. Som skäl angavs att han skulle ha erhållit goda nyheter rörande W. vilka fordrade omedelbart ingripande från vår sida. Telefonsamtalet fördes med Hammarskjöld som han inom parentes sagt icke känner annat än till utseendet och om vilken han knappast torde veta annat än att H. tillhör utrikestjänsten. H. lovade på stående fot Müller ett besök påföljande dag och man enades om ett möte kl. 15. i en våning i Salzburg där Müller nu uppgav sig bo.

Med hänsyn till de misstankar, som redan det förra sammanträffandet med Müller uppväckt rörande dennes trovärdighet och eventuella motiv ansåg jag att man här fått ett utmärkt tillfälle att orientera förbindelserna med Müller så att de antingen måste föra till ett definitivt avbrytande eller till ett konstaterande av att hans uppgifter dock vore baserade på en kärna av sanning. Jag beslöt mig därför för att på ännu ett par dagar uppskjuta min redan avbrutna semester och att tillsammans med Hammarskjöld omedelbart avresa till Salzburg.

Före avfärden togo vi här kontakt med Inrikesministeriet för att hos den av kontaktmännen där som känner ärendet Müller - Wallenberg orientera oss om vilka möjligheter som stode till buds att stoppa Müllers fortsatta aktivitet i Österrike

Herr Utrikesrådet S. Dahlman
Stockholm.

för den händelse det skulle visa sig att M. avsåge utsätta oss för regelrätt utpressning. På denna punkt fingo vi mottaga mycket lugnande förklaringar. Härutöver fann jag det önskvärt att i stället för att sammanträffa med M. på avtalad tidpunkt överraska honom redan på söndagmorgonen.

När vi i enlighet härmed söndag morgon infunno oss vid den av Müller uppgivna nya bostadsadressen var denne icke hemma. I stället träffade vi en person som uppgav sig vara M:s "fästmö" och som efter ganska långt letande lyckades finna rätt på M. ute i staden. Under tiden hade av fästmön ordföranden i rumänska flyktingkommitten, advokaten Trajan Puiu, alarmerats om vår ankomst och infunnit sig i M:s bostad, där vi under väntetiden hunno växla några allmänna fraser. Puiu gjorde på oss båda ett sansat och pålitligt intryck. När Müller så äntligen kom och vi kunde börja vårt samtal, blev även Puiu kvar i hans våning, förmodligen på M:s begäran ehuru hans närvaro påtagligt generade M. Med hänsyn till de uppgifter om Puius ställning och tillförlitlighet vi tidigare erhållit av polisen ansågo vi oss ej böra motsätta oss detta. Sedan M. upprepat vad han i telefon framfört och förtydligat detta med en uppgift om att han just fått ett meddelande rörande Wallenberg, som uppgavs lida av lungtuberkulos i framskridet stadium, gestaltade sig samtalet till ett regelrätt korsförhör med Hammarskjöld och mig som inkvisitorer. Det första vi frågade Müller var varför hans utlovade resa till Rumänien ej blivit av. Till detta svarade han att det f.n. vore nästan omöjligt att resa österut och att han helt enkelt inte vågat. De fakta, som vidare framkommo, framgå av bifogade P.M.

Vi klargjorde för Müller, med mot slutet mycket stor skärpa att han måste förstå att hans uppgifter för de svenska myndigheterna, vilka icke saknade möjligheter att kontrollera desamma, numera framstode som ytterst tvivelaktiga. När vi i detta sammanhang framhöllo att en kontroll av hans uppgift om svågern såsom läkare i Sibiu visat sig vara direkt oriktig föreföll han ytterst generad. Han invände dock icke att man i stället borde letat i Dobra. Över huvud taget föreföll mig mannen i hög grad kännetecknas av bristande sinnesnärvaro och en påfallande oredighet i sina uttalanden. Måhända hade vår

Avskrift.

Konsul Franz Neubauer
Beratender Ingenieur

Hagen (Westfal.) 28.August 1951
Ruhrstr. 17. Telefon 2526.
N/P.-

Herrn
Konsul T. Bergendahl
Königl.Schwedisches Konsulat

H a m b u r g 36

Neuer Jungfernstieg 7

Sehr geehrter Herr Konsul.

Ich erinnere mich Ihrer sehr gut (aus Danzig) und freue mich, ein Lebenszeichen von Ihnen erhalten zu haben.

Was nun Herrn Cohen anbetrifft, so glaube ich mich zu erinnern, dass derselbe Handelsattaché des polnischen Kommissariats in Danzig war. Seines Vornamens erinnere ich mich nicht mehr. Nicht ausgeschlossen ist es, dass er Ignaz oder Anastasius heisst. Er dürfte jetzt etwa 60 Jahre alt sein und war, soweit mir in Erinnerung, in den Jahren 1933-37 in Danzig tätig.

Das sind vielleicht Angaben, mit denen Sie, sehr geehrter Herr Konsul, nicht viel werden anfangen können; aber durch die inzwischen eingetretenen Ereignisse sind ja sämtliche Unterlagen in Danzig verloren gegangen und man erinnert sich auch nicht mehr so genau an alle Persönlichkeiten, mit denen man seinerzeit in Danzig zusammengetroffen ist.

Indem ich diese Gelegenheit benutze, Ihnen meine besten Grüsse zu übermitteln, bin ich

Ihr sehr ergebener

(undert.) Neubauer

(107)

KÖNIGL.
SCHWEDISCHES KONSULAT

339
2-9-51
P 2 Ren

(röd lapp) 7/9

Hamburg den 31 augusti 1951.
Strängt förtroligt. 1 bil.

Sthlm. 12.9.51.
Överl. t. Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k. (hemligstpl.)
u/ S. Engfeldt
tjf. byråchef

EXC 13/9

Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 17 inneverande månad ber jag få överlämna en avskrift av ett av konsul Franz Neubauer emottaget brev den 28 dennes angående Cohen. Av Neubauers uttalanden att döma torde Coen i Paris icke vara identisk med den Cohen, som varit handelsattaché i Danzig. Jag vill slutligen framhålla, att jag själv icke har något minne av Cohen.

Min tillgivne
T. Bagander

Herr Byråchefen
S. Åström,
Utrikesdepartementet.

(106)

Inh. 7/9 (röd lapp)

363
7.9.51
P 2 Rem I

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Wien den 4 september 1951.
Strängt förtroligt. 1 bil.
Personligt.

Karten förvaras av mig i kassaskåpet. 5.9

Ärade Broder,

Av en slump fick jag i en bokhandel tag i en förkrigskarta över en del av Rumänien på vilken karta även samhällena Dobra och Targu Jiu äro upptagna. Kartan översändes härmed i anslutning till Belfrages handbrev av igår.

Din vördsamt tillgivne

Kurt Hammarskjöld

Utrikesrådet S. Dahlman,
Kungl.Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

lingslegionen men av hälsoskäl avvisats i Marseille 1948. Av de vid denna tidpunkt i Frankrike ganska vänsterinriktade myndigheterna hade han därefter häktats och satts i fängsligt förvar i Fort de la Douchère i Lyon där han kvarstannade i 27 månader. Under tiden hade myndigheterna haft för avsikt att söka utväxla honom mot trenne i Rumänien fasttagna fransmän. Han överklagade detta beslut och hade härvid hjälp av en advokat vid namn Jean Bender, Rue de Chatoudeville 51 (?). I fängelset hade han haft kontakt med en radioingeniör vid namn Depère. Före årsskiftet 1949-50 hade han tillskrivit La Ligue du Droit de l'Homme och med dess hjälp frigivits kort därefter. (Müller torde här ha avsett årsskiftet 1950-51.) Sedan hade han under någon tid vistats hos sin broder vilken arbetade i ett valsverk beläget i Knutoinge (?) /Moselle/. Broderns namn vore Geza Vaš (Vaziu) och han skall kunna anträffas i la Cantine Principale därstädes.

Efter att någon tid ha varit hos brodern synes han ha hamnat i Tyskland, där han enligt egen uppgift i januari 1951 genom en tillfällighet i ett nummer av Readers Digest från våren 1948 läst historien om Wallenberg och därefter tagit kontakt med de svenska myndigheterna, först pastor Hansson i Lübeck. På en fråga varför han icke tidigare låtit höra av sig svarade Müller att i lägret ju alla enligt egen uppgift voro antingen miljonärer eller stora personligheter. Varför skulle man då kunnat tro att det var något särskilt just med W?

Müllers svåger (Dr. Surdu Ilia Cuza) vore distriktsläkare i Dobra. Hans distrikt omfattade 28 byar och samhällen.

Müllers nuvarande adress är: Plainstrasse 23, Salzburg.

Puiu bor Schubertstrasse 8, Salzburg.

Wien den 3 september 1951.

B

P.M.

Sammanfattning av under samtal med Müller erhållna sakuppgifter rörande Wallenberg och honom själv.

Wallenberg

fördes under mitten av 1945 till uppsamlingslägret Focšani varifrån han samman med fyra tyskar och två ungrare skulle ha rymt. Tillfångatogs av milistrupper och inspärrades i statsfängelset i Sibiu. Han satt här i den ryska säkerhetspolisens avdelning, cell 8 första våningen. Han gällde för att vara flyktig ukrainsk jude lydande till namnet Wishinowski. Av samtal på rumänska mellan Müller och Puiu framgick att Wallenberg av sina medfångar ansetts vara "en judisk skojare som man inte kunde lita på" samt att han därför av medfångarna behandlades ganska illa. Fängelsechefen hette enligt uppgift Popa Isaia och var f.d. skomakare. Någon gång under 1950 hade Wallenberg förts till koncentrationslägret Targul Jiu där han blivit insatt i 18 infanteriregimentets förläggning. Kommendant här vore en/viss/ Popasianu.

Müller.

Denne hade den 22 mars 1947 flytt från Sibiu där han på grund av sin egenskap av radiotekniker åtnjutit en relativt stor rörelsefrihet. Han hade bla. hållit på med att installera en av ryssarna från Tyskland tagen röntgenanläggning i ett sjukhus i Sibiu. Han hade på grund av sin rörelsefrihet haft tillfälle komma i kontakt med sina medfångar. Müller hade efter flykten avsett att ansluta sig till främ-

ra spår av honom. Likaledes har ju nu tillkommit ett nytt moment i det att Müller för första gången uppgiver att Wallenberg för närvarande skulle sitta i ett koncentrationsläger i Targul Jiu (Targul eventuellt utan 1.). Härifrån förefaller det som möjlighet skulle förefinnas för vår konsul i Sibiu att under någon förevändning besöka den lilla byn Dobra medförande det skriftstycke Müller nu överlämnat till oss. Skulle därvid mot förmodan, svågern verkligen visa sig vara i besittning av några rader av Raoul Wallenbergs hand skulle Müller ju trots allt ha fyllt sin uppgift. Vad i ett dylikt fall sedermera bör göras får väl bliva morgondagens sorg. Finnes det utlovade dokumentet däremot icke och Müllers uppgifter även i övrigt visa sig oriktiga synes alla förbindelser med honom böra avbrytas. Skrivelsen från Müller bifogas.

./.

Din Tillgivne

K. A. Belfrage

P. S. Detta blev något för långt, men ärendet är ganska invecklat och tiden har ej medgivit mig att göra en kortare och koncisare sammanfattning av minn och H-skjölds upplevelser.

As

särskilt utsänd person. Det korta samtalet ledde också som vi väntat till ett försök från M:s sida att erhålla mera pengar, vilket kort och bestämt avvisades. Vidare underströks än en gång för honom att han ingen ytterligare hjälp hade att vänta förrän vi fått något slags kontroll på de uppgifter han hittills lämnat. Det framhölls även att vi icke vore beroende enbart av honom och att man på svensk sida satt inne med helt andra uppgifter om W:s öde efter sammanbrottet i Ungern.

Slutligen meddelade Müller något överraskande att han dock avsåg att den 4 lämna Salzburg för att verkligen ge sig iväg till Rumänien, något som han icke tidigare i Puius närvaro skulle ha velat säga. Han hoppades att om allt ginge väl han skulle kunna anmäla sig på beskickningen i Wien redan den 18 eller 19 september. Jag vill tillägga att vi nu skaffat oss möjlighet kontrollera huruvida M. verkligen lämnar Salzburg och vart han i så fall tar vägen.

Följande torde även förtjäna noteras. I samma ögonblick Hammarskjöld skiljdes från M. utanför dennes port tillstötte en cyklande mansperson, som på rumänska sade något till M. om Puiu. När Hammarskjöld och jag något senare träffades på ett kafé för att invänta Puiu uppenbarade sig samma person (vår bil stod utanför) och satte sig att från en bänk i närheten bevaka kafépubliken. Genom att vi i tid upptäckte manövern och lyckades skaka förföljaren av oss tror jag emellertid att ändamålet med skuggningen förfelades. Vederbörande hade tydligen för M. anmält att Puiu lämnat flyktingbaracken där han uppehöll sig och avsett att fortsättningsvis följa Puius rörelser. Om M. använder sig av sådana metoder frågar man sig emellertid vilka förbindelser han har och över vilka medel han till äventyrs förfogar.

För vårt vidkommande äro vi mot bakgrunden av det nu inträffade av den bestämda uppfattningen att frågan om fortsatta förbindelser med Müller helt måste bli beroende av om man i Rumänien verkligen kan helt eller delvis verifiera de nu lämnade uppgifterna. Att märka är att dessa nu synas vara betydligt mera detaljerade än vid tidigare kontakter. Om svågern i själva verket är läkare i Dobra cirka 100 km från Sibiu är det kanske inte så märkvärdigt om man i sistnämnda stad icke funnit någ-

överrumplingstaktik i någon mån bidragit till detta. Till slut togo vi fasta på ett hans erbjudande att skriva ett brev till sin släkting i Dobra, som från svensk sida skulle sändas denne och tjäna som bevis att en eventuell budbärare komme från Müller. Vårt samtal, som varade i 1½ timme, avbröts härefter och medan vi åto lunch åtog sig Müller förbereda skrivelsen till sina släktingar, vilken av oss skulle avhämtas kl. 13.30.

Ensamma med Puiu hade vi tillfälle att i korthet diskutera Müller. Puiu, som inte tidigare kände Müller, betraktade dennes uppgifter i stort som ganska fantastiska, men vissa av honom själv kontrollerbara sakuppgifter, vilka framkommit under samtalets gång hade dock varit korrekta. Då det för den flyktingorganisation för vilken Puiu vore ordförande vore angeläget veta med vem de hade att göra vore man redan här sysselsatt med att söka kontrollera alla uppgifter Müller till dem lämnat rörande sin person och sina tidigare förehavanden och Puiu erbjöd sig ännu självmant att i mån av möjlighet även låta untersöka de uppgifter M. lämnat i samband med ärendet Wallenberg, ett erbjudande som jag ansåg mig böra acceptera.

På vår särskilda fråga om han kände till något om de av Müller vid föregående samtal nämnda möjligheterna att per kortvåg komma i kontakt med en partisangrupp i Rumänien berättade Puiu att Müller visserligen inköpt en antenn för ändamålet men att av Müller uppgjorda ritningar till en kortvågsändare hade visat sig vara behäftade med så stora brister att den ännu ej kommit till utförande. Tvärtemot vad M. tidigare uppgivit funnes alltså ännu ej någon kortvågssändare här.

Vi överenskommo härefter om ett andra sammanträffande med Puiu kl. 14.00 efter det/det andra sammanträffandet med Müller ägt rum.

Detta andra samtal med Müller blev mycket kort. Jag hade ansett det bäst låta Hammarskjöld gå dit ensam, då det av vissa uttalanden från M:s sida var tydligt att han först då - utan Puius närvaro - skulle komma fram med eventuella penningkrav. Ensam kunde H. blankt vägra under hänvisning till mig om vars identitet M. för övrigt hölls i fullständig ovisshet. Han torde sannolikt ha trott att jag var någon från Stockholm

Dahlman/Rtz

KUNGL. UTRIKES DEPARTEMENTET

Telegram

ang. Sjöborgs-utredningen

STOCKHOLM den 7 sept. 1951		
N:o 17	CHIFFER BUD	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I

Svensk

W i e n

Handbrev Belfrage Dahlman 3 september. Anmoda Puiu icke inviga någon i affären då yttersta diskretion är nödvändig. Intet hinder Puiu söker kontrollera Müllers uppgifter om sig själv däremot bör Puiu icke vidtaga några som helst åtgärder eller ställa frågor åt något håll berörande Wallenberg annat än efter härifrån meddelade anvisningar.

Cabinet

Exp. 7/9 kl. 19[15] Day

pass åt ett visst antal förmögna judar och med dessas hjälp kunde han även hjälpa ett visst antal utblottade judar (G sid. 8). - Wallenberg hade gömt 160 - 180 kg guld i Pest (G sid. 8)/ på svenska konsulatet i Budapest fanns i slutet av januari 1945 en stor mängd värdeföremål - omkring 80 kg - smycken, guld och ädelstenar (A sid. 2)/. Julen 1944 skrev Wallenberg sitt sista långa brev hem (D sid. 11).

Försvinnandet.

VAS uppger, att Wallenberg berättat: "Jag var i en väl skyddad källarlokal tillsammans med en radiosångare vid namn László Rádai, med hans hustru och treåriga son och portvakten med sin fru och sin femtonåriga dotter Zsófi, som ryssarna släpade därifrån samma dag. Klockan 7 på morgonen, när gatan var alldeles stilla, tänkte jag titta ut ett tag och såg då att ryska tanks stod utanför huset och här och var ryska soldater. 4 soldater kom genast ned i källaren, letade igenom oss från topp till tå och tog den lilla flickan Szófi genast med sig" (D sid. 8). /Samma dag kapitulerade Teleki-Ter-kvarteret och föll i händerna på ryssarna. I samma källare som Wallenberg befann sig portvakten i ett hus och dennes dotter. Trots faderns böner bemäktigade sig de ryska soldaterna flickan, som de förde med sig (G sid. 8)./ - Vidare uppger Vas, att Wallenberg skulle ha befunnit sig i Pest, då han blev tagen av ryssarna (E sid. 10), - Då han på kontoret sagt adjö till sina medarbetare hade klockan varit något mellan 11 och 11.30 på förmiddagen (E sid. 10). /I det hus i ghettot, där Wallenberg installerat sitt kontor, var han den 17 januari 1945 mellan klockan 9.30 och 10 sista gången i kontakt med de två andra anställda på konsulatet (G sid. 7)./ - På vägen (till general Malinowskis högkvarter) angreps bilen i närheten av stationen Szujoli av det tyska jaktflyget och besköts. En av de ryska officerarna sårades men icke dödligt och färden kunde fortsättas (G sid. 9).

Stockholm den 7 september 1951.

Carin Sjöman

(Karin Sjöman)

fil.kand.

rik och att familjen ägde en mycket stor fabrik (eller ett företag) (G sid. 6). Han hade en farbror i Sverige, som var i en bank och bosatt vid en gata med Svea eller Suède uti (B sid. 1)/han bodde vid någon gata i vilken stavelsen - sved- eller liknande ingått (E sid. 12)/. Wallenberg hade berättat, att han älskade en ung flicka, som inte var svenska (D sid. 11)/han hade en bekant flicka i Amerika (E sid. 12)/. Han hade vistats i München och Grekland (B sid. 1) och i affärer ofta besökt ..... Szeged, Debrecen, Balatontrakten, Bulgarien och Serbien (D sid. 6 och 7).

Uppdragets genomförande.

VAS uppger, att Wallenberg för honom berättat: "Det hände upprepade gånger att jag fann mitt konsulatskontor genomstökat. Jag slog därför upp mitt kvarter i Népszinházutca, nära Telekiplatsen, men levde överallt under sträng kontroll" (D sid. 7). /En gång hade Wallenberg funnit sitt tjänsterum i oordning. Vidare hade han sagt, att han måst byta tjänstelokal och flytta från svenska konsulatet till en plats i närheten av Teleketä (?) i närheten av en stor station, där det fanns en institution, som närmast torde betyda socialförsäkringsanstalt (E sid. 10)./ Under de sista dagarna, striden pågick om Budapest, installerade Wallenberg sig i ett hus vid en liten gata i ghettot mellan Nepszinhazutca och Teleki Ter... Han hade måst lämna det officiella konsulatet på grund av de förföljelser, han utsattes för inom denna byggnad, stenar som kastades mot fönstren, skrik etc. (G sid. 7). Vidare hade Wallenberg berättat: "Anonyma brev förberedde mig på att jag skulle skjutas till såll. En kväll bombarderades jag av mycket unga individer med träbitar och konservburkar" (D sid. 7). /Flera gånger skulle Wallenberg ha utsatts för överfall från ungerska pojkars sida, vilka kastat flaskor och sten m.m. på honom (E sid. 10)/ "Julen 1944 frågade två Gestapoofficerare mig, varför jag inte hellre ägnade mig åt de svenska medborgarna. Jag skulle lämna judarna åt sitt öde. Ensvensk konsul är ju inte utskickad av Moses som Messias. Vi har starka misstankar, att ni är jude själv. Det kom t.o.m. till anatomiska bevis" (D sid. 8). Vidare berättar Vas: Vid något tillfälle hade Wallenberg uppgivit, att han hjälpt makan till en ungersk minister. Att ministerns maka bett högt hjälp berodde därpå, att hon var judinna (E sid. 10). - I Budapest kände Wallenberg väl en jude vid namn Weisslovitch, som hade en begravningsfirma (F sid. 1). - Wallenberg lyckades skaffa

I artikeln (sid. 88) omtalas, att NKVD-personal vid förhör med Wallenbergs medarbetare ständigt hävdade, att Wallenberg vore tysk spion. Enligt uppgift av ungerska journalister skulle Wallenberg emellertid i själva verket ha arresterats för att ha försökt undanhålla ryssarna dyrbara stenar, sedlar och annan judisk egendom.

Uppgifter, som VAS icke torde ha kunnat hämta ur tidskriftsartikeln

Personbeskrivning.

Beträffande Wallenbergs utseende uppger VAS, att Wallenberg var 1,75 m lång (A sid. 1 - B sid. 1 - E sid. 3 - G sid. 5), smal (B sid. 1 - E sid. 3 - G sid. 5), hade mörk hy (A sid. 1) och brunsvart hår (A sid. 1)/mörkbrunt hår (E sid. 3)/, med ganska utpräglad skallighet på främre delen av hjässan men ännu mycket mörkt hår på bakre delen av huvudet (G sid. 5)/Wallenberg hade brunt hår. Han var bar vid tinningarna men hade mera hår baktill (E sid. 12) - Wallenberg hade mindre hårväxt uppe i huvudet än baktill (E sid. 23)/. Pannan var väl markerad, något välvd (E sid. 22). Han hade felfria tänder utan synbara lagningar med guld eller annat material (E sid. 3)/ tänderna goda utan guld (B sid. 1)/, och inga särskilda kännemärken i ansiktet (B sid. 1) /inga särskilda kännetecken och inga märken efter skador (E sid.3)/ Händerna voro normala (B sid. 1) /fingrarna voro fina (E sid. 22)/ Han hade ett intelligent och kultiverat utseende och syntes ha de snabba och avmätta rörelserna hos en människa med nervöst temperament (G sid. 5). Blicken var tankfull och riktad ut i luften, då han förklarade något (G sid. 5).Han hade ett mycket judiskt utseende (G sid. 5) och använde ibland glasögon för att skriva men icke alltid. Dessa glasögon voro av plastiskt material eller sköldpadd (G sid. 5). Wallenberg bar en guldring (B sid. 1) /hade en klackring med fyrkantig del, som var graverad (G sid. 6) - Ringen var gul och försedd med tre taggar. Den var möjligen försedd med någon sten med något mörkt i (E sid. 22)/. Han bar en grå överrock och grova skor eller pjäxor (E sid. 6) /han bar iblan en fiskbensmönstrad (?) grå rock (G sid. 6) - under vistelsen i fängelset bar Wallenberg militärkläder. Rocken var av svart tyg och tämligen kort "såsom fransmännen brukar ha" (E sid. 22)/. Wallenberg spelade schack (A sid. 1 - E sid. 7 - G sid. 6). Wallenbergs mor hade efter Wallenbergs fars död gift om sig (F sid 1) och Wallenberg hade en yngre bror (F sid. 1), som dock endast var hans halvbror (G sid. 6). Wallenberg hade sagt sig vara myck

middag åkte vi mot Debrecen i en militärbil med en chaufför och de tre officerarna för att få företräde hos generalen" (D sid. 9). /Wallenberg skulle bege sig till general Malinowskis högkvarter i Oradea (G sid.8)./ Vidare uppger Vas, att Wallenberg berättat, att han från Debrecen i sällskap med ryssarna begivit sig till Nagyvárad, emedan generalen enligt uppgift skulle befinna sig där. Från Nagyvárad skulle Wallenberg senare ha förts till Focsan (D sid. 9 och 10). /Wallenberg skulle först ha hållits inspärrad under ung. en månad i Oradia, varefter han överförts till Focsani i Rumänien (A sid. 3) - Wallenberg skulle först ha hållits inspärrad i en kasern i Oradia i tio dagar och därefter förts till Focsani (E sid. 11)./

I artikeln (sid. 87 och 88) omtalas: Omkring den 15 januari 1945 tvingades Wallenberg att gå under jorden och gömde sig då i en källare. Den 16 januari förklarade han emellertid, att han skulle bege sig till Debreczin för att träffa den ryske generalen Malinovsky och be denne återställa den judiska egendom, som konfiskerats av den ungerska regeringen. Följande dag begav han sig i sällskap med tre tjänstemän från den hemliga ryska polisen till sitt centrala kontor i Budapest, där han sade adjö till sina medarbetare. Han är sedan dess försvunnen. Enligt uppgift av ungerska vittnen hölls Wallenberg först inspärrad av NKVD i Raab i Ungern och överfördes sedan till ett fångläger i Focsani i Moldau. Av artikeln framgår indirekt, att ungerska judar hos Wallenberg deponerat en mängd värdeföremål, däribland smycken (sid. 88). Å sid. 87 i artikeln omtalas, att den tyske generalen Schmidthuber givit order, att ghettot skulle sprängas i luften.

Anklagelserna.

Härom uppger VAS, att Wallenberg för honom berättat, att ryssarna misstänkte honom för att ha konspirerat med Gestapo (A sid. 2) och vara spion (D sid. 10) och att han genom de förhör, som ryssarna höll med honom, förstått, att ryssarna misstänkte, at han av spionageskäl velat stjäla "den ryske officerens" väska, vilken skulle ha innehållit militära dokument (G sid. 9). Wallenberg hade likaledes uppgivit, att han misstänkte en bror till en viss doktor X för att som hämndeaktion ha angivit Wallenberg hos ryssarna som tyskkollaboratör (G sid. 10). Wallenberg skulle emellertid även ha fällt yttrandet: "Jag vet bestämt, att jag är ett offer för juvelerna" (D sid. 10).

regering överlämnat sig åt ryssarna, skärpte judeförföljelserna, och gav order om att judarna till fots skulle bege sig "mot Österrike och döden".

Försvinnandet.

Härom uppger VAS, att Wallenberg för honom berättat: "Jag var i en väl skyddad källarlokal" (D sid. 8) /efter en sista kontakt med de två konsulatstjänstemännen på hans kontor i ghettot flydde Wallenberg till en källare i närheten (G sid. 8)/. "Efter några dagar i källaren beslöt jag att eftersom ryssarna plundrade allt, det kanske var fara värt, att guldsakerna och smyckena ... rövades. Jag beslöt att vända mig till ryska överkommandot för att säkra skyddet av de svenska värdesakerna. /När Wallenberg sett, att den stadsdel, där han befann sig, var erövrad av ryssarna, satte sig Wallenberg i förbindelse med det ryska kommandot. Detta gjorde han för att rädda de värdeföremål, som deponerats hos Wallenberg (E sid. 10)/. Jag begärde av en rysk officer (på ryska) att bli förd inför kommendanten, vilket också skedde med detsamma. Jag berättade för kommendanten det skedda och han gav mig genast tre officerare tillsammans med vilka sakerna skull sättas i säkerhet provisoriskt, detta berodde nämligen på generalen, som var i Debreeen just då" (D sid. 9). /Tyskarna hade hotat med att spränga det hus, där judarna haft sin tillflykt, i luften Den ryske kommendanten, med vilken Wallenberg samtalat, hade förklarat, att detta d.v.s. räddandet av de deponerade värdeföremåle inte låg inom hans kompetensområde, utan kommendanten hänvisade Wallenberg till en general, som befann sig med sin stab 300 km österut. En bil med en chaufför och tre ryssar hade av kommendanten ställts till Wallenbergs förfogande. Chauffören på bilen var ryss (E sid. 10). - Wallenberg hade berättat, att han lämnade källaren för att uppsöka ryska officerare för att begära deras skydd och inställa sig hos kommendanten för de ryska trupperna i området (G sid. 8). - Wallenberg hade berättat, att han önskade diskutera svenska angelägenheter med general Malimowitsch och därför i en bil tillsammans med tre GPU-officerare begivit sig till Debreezen (Å sid. 3)/ "Jag skyndade till mitt kontor och talade om för mina kollegor, att jag skulle fara till Debreeen på några dagar"(D sid. 9). /Innan Wallenberg begav sig i väg, hade han kört till sitt kontor, följd av ryssarna. På kontoret hade han sagt adjö till sina medarbetare (E sid. 10)./ "Samma efter-

början på juli 1944 /till Budapest hade han (Wallenberg) kommit i juli 1944 (E sid. 9) - till Budapest, dit han anlände den 14 juli 1944 (C sid. 1)/ anlände jag med diplomatväskan /då jag lämnade mitt hem var jag klädd som turist med ryggsäck" (G sid. 7)/ fylld med främmande valutor och adresser på antinazistiska socialister i Ungern ... till Budapest. Jag intog min sekreterarplats på konsulatet och började några dagar senare min räddningsaktion, vilket på grund av Gestapos och senare pilkorsarspioners ständiga övervakning var förknippat med stora svårigheter... Jag utställde officiella pass åt de judar, som dåvarande regeringen ville deportera till avrättningsplatser i Polen, i koncentrationsläger .... Det hände gång på gång, att jag plockade ned judar, som redan var på väg mot döden, från tåget..." (D sid. 7). Vidare uppger Vas, att Wallenberg berättat, att hans bil försvunnit under den tyska ockupationen (A sid. 2)/ en gång hade tyskarna stulit Wallenbergs bil (E sid. 9)/. Med en schweizares hjälp hade han upprättat någon skyddsplats för ungerska judar i avsikt att förhindra att dessa deporterades (E sid. 9). En framstående ungersk prästman, katolik, sedermera av Vas kallad biskop, hade hjälpt Wallenberg i arbetet för judarnas räddning (E sid. 10). Vidare hade Wallenberg berättat: "Jag hade mycket att göra, då jag på den tiden uppehöll ett stort ghetto.... Senare på hösten när Szálasi övertagit makten från Horthy, började man verkligen obarmhärtigt utrota judarna" (D sid. 8).

I artikeln (sid. 84 och 85) omtalas, att Wallenberg, då han lämnade Stockholm var utrustad med två ryggsäckar, som innehöll förteckningar med namn på hemliga ungerska agenter, officiella proallierade personer och antinazistiskt inställda personer bosatta i Budapest, samt en stor mängd valuta. 65.000 dollars hade deponerats för hans räkning i en bank i Stockholm. Av artikeln framgår vidare, att Wallenberg anlände till Budapest i början av juli med titel av legationssekreterare samt att Wallenberg utställde skyddspass för att rädda ungerska judar från deportering, men att han i arbetet hindrades av Gestapo och pilkorsarna. Bl.a. hade tyska agenter vid ett tillfälle stulit hans bil (sid. 86). Å sid. 85 relateras en episod, då Wallenberg genom ett ingripande på bangården räddade en del judar, som redan förts ombord på ett tåg för deportation till Polen. Å sid. 86 i artikeln nämnes, att Wallenberg med hjälp av de lokala schweiziska myndigheterna och apostoliske nuntien upprättade ett internationellt ghetto. På samma sida i artikeln omtalas slutligen, att Szálasi sedan amiral Horthys

Uppdraget.

Härom uppger VAS, att Wallenberg för honom berättat, att han 1944 i Stockholm personligen uppsöktes av amerikanske ministern i Stockholm, Herschel Johnson, vilken frågade honom, om han vore hågad, att med 80.000 dollars hjälpa olyckliga judar i Ungern (D sid. 7) /då han (Wallenberg) anlände till Budapest i juli 1944, medförde han 80.000 dollars, vilka pengar skulle användas för att hjälpa judarna. Dessa pengar skulle Wallenberg ha fått av en amerikan vid namn Hershel Johnson, vilken skulle vistas i Stockholm (E sid. 9). - Enligt B sid. 3 uppgav Vas, att Wallenberg för honom berättat, att han vistats i USA "där en konsul Johnson fanns, vilken varit den, som förmedlat Wallenbergs anställning i Budapest". - Enligt C sid. 1 uppgav Vas, att den i B sid. 3 omnämnde konsuln hade förnamnet Herschel)/. Eftersom Wallenberg från Palestina redan kände till judarnas sorgliga öde, hade han utan betänkande antagit anbudet (D sid. 7). Hans uppdrag hade godkänts av "H.M. Gustav, kungen av Sverige" (D sid. 7) /Hans Majestät Konungen hade utställt papper, så att Wallenberg skulle kunna resa som konsul till Budapest (E sid. 10)/.

I artikeln (sid. 84) omtalas, att utrikesdepartementet i Washington begärt, att amerikanske ministern i Stockholm, Herschel Johnson skulle försöka förmå Sverige att intervenera till förmån för de ungerska judarna och att Johnson då tog kontakt med Wallenberg och frågade honom, om han vore villig att med stöd av amerikanskt kapital bege sig till Budapest för att försöka rädda de ungerska judarna, vilket förslag Wallenberg accepterat med orden: "Om jag kan vara till någon som helst hjälp, om jag också bara skulle kunna rädda en enda människa, så reser jag". 65.000 dollars hade i detta samband ställts till Wallenbergs förfogande. Missionen hade i hemlighet ratificerats av kung Gustaf och den svenska regeringen. - På annan plats i artikeln förekommer, som ovan nämnts, anmärkningen, att Wallenberg i Haifa för första gången kom till insikt om judarnas svåra belägenhet.

Uppdragets genomförande.

Härom uppger VAS, att Wallenberg för honom berättat: "I slutet på juni 1944 var alla officiella åtgärder avslutade, samtidigt som 80.000 dollar anvisats mig för ändamålet i en bank i Stockholm ..... Officiella kretsar försåg mig med ett stort antal adresser i Ungern, från vilka jag kunde påräkna hjälp. I

(D sid. 6) - att hans mor efter faderns död, gift om sig med en bankdirektör i Eskilda Banken (F sid. 1) - att familjen hade stora intressen i en "kreditbank" (G sid. 6)/ och att största delen av hans studier bekostades av farfadern, som var generalkonsul i Tokio och Aten (D sid. 6). Wallenberg hade med lätthet lärt sig språken i dessa länder och sedan tillbragt största delen av sin ungdom borta från sitt älskade vackra fosterland (D sid. 6). Han talade vidare franska och ryska (A sid. 1) /talade bra ryska och andra språk (B sid. 1) - kunde tyska, ryska, franska och engelska (E sid. 8)/. Wallenberg hade sagt sig vara utbildad arkitekt (B sid. 1), ha studerat vid ett universitet i Amerika och där erhållit diplom som arkitekt 1935 (D sid. 6 och E sid. 9). Vidare hade han studerat i Sorbonne (B sid. 1) /före Amerikavistelsen hade han studerat två år i Frankrike (E sid. 9)/ och senare vistat i Haifa i Palestina, där han var kassör i en stor bank (D sid. 6) /arbetat i en bank i Haifa (C sid. 1) - varit i Haifa (E sid. 9)/. 1940 hade han återvänt till Stockholm, där han lett en stor exportfirma med många ungerska intressen och ofta rest till Budapest i affärer (D sid. 6).

I artikeln (sid. 83) återfinnes en teckning av Wallenberg, som visar denne i profil. De av Vas lämnade uppgifterna om Wallenbergs utseende torde denne ha kunnat erhålla genom att noggrant studera ifrågavarande teckning. Beträffande Wallenbergs personalia uppger artikeln (sid. 83), att Wallenberg var 32 år, då han reste ut på sitt uppdrag i Ungern. Vidare berättar artikeln (sid. 84) att familjen Wallenberg äger Enskilda Banken i Sverige och att Raoul Wallenbergs fader dog kort före sonens födelse, varför en del av hans uppfostran kom att omhänderhas av farfadern, som var svensk minister i Turkiet och Japan. Raoul Wallenberg hade med lätthet lärt sig språken i dessa två länder och lärde sig senare ryska, spanska, tyska, franska och engelska. Efter att i tre månaders tid ha studerat vid ett franskt universitet, reste han till universitetet i Michigan, där han erhöll sitt arkitektdiplom 1935. Han fortsatte att resa och lämnade Förenta Staterna för att bege sig till Kapstaden och sedan till Haifa, där han erhöll anställning i en bank och där han för första gången kom till insikt om judarnas svåra belägenhet i världen. Efter återkomsten till Stockholm 1941 ledde han ett stort import- och exportföretag. Då kunderna till största delen var Balkanstater, gjorde han talrika resor till Budapest och lärde väl känna den ungerska huvudstaden och landsbygden.

11/9 översänd t. B. Wien

Jämförelse mellan av Gheorghe VAS lämnade uppgifter om Raoul Wallenberg och en i "Sélection du Reader's Digest" för april 1948 publicerad artikel kallad "Raoul Wallenberg, héros de Budapest.

VAS uppgifter finnas intagna i följande handlingar, för vilka i nedanstående framställning använts de inom parentes angivna bokstavsbeteckningarna:

Protokoll fört vid samtal mellan Pastor Albin Hansson, Lübeck, och herr Gheorghe Wass, i Svenska Kyrkan i Lübeck den 1 mars 1951. (A)

Personalbeskrivning på R. Wallenberg, lämnad av Wass, daterad Hamburg den 2/3 1951. (B)

Förtrolig uppteckning vid fortsatt samtal med Herr Wass den 3 mars 1951. Uppteckningen gjord av konsul T. Bergendahl i Hamburg. (C)

Vas i Tyskland egenhändigt nedtecknade berättelse från mars 1951. (D)

Promemoria över samtal med rumänske medborgaren, kaptenen och radioteknikern Gheorghe Vas, född den 13/11 1911 i Simeria, Siebenbürgen. Promemorian undertecknad den 12 mars 1951 av O. Danielsson. (E)

Promemoria av den 27 april 1951, översänd av franska myndigheter. (F)

Handlingar innehållande förhör med Vas översända av franska myndigheter i augusti 1951. (G)

Personbeskrivning.

VAS uppger Wallenbergs ålder till 30 - 33 år vid det första sammanträffandet våren 1945 (B sid. 1). /omkring 33 år (E sid.3)/ Han beskriver Wallenberg ha haft tämligen stor näsa (E, sid.3), ganska fylliga läppar (E sid. 3) /stora fylliga läppar (A sid. 1)- stora tjocka läppar utan mustasch (B sid. 1)/ och tämligen små och åtliggande öron (E sid. 3) samt en vertikal svag fördjupning i hakan (E sid. 3). Vidare uppger Vas, att Wallenberg för honom berättat, att fadern vore död (B sid. 1) /att han var mycket liten då han förlorade sin far (D sid. 6) - att han aldrig sett sin fader (E sid. 9)/ och att han hade en farbror, "som är i en bank" (B sid. 1) /som har någon Eskida - Esida Bank i Stockholm (D sid. 11) - att hans farbröder har flera kreditbanker i Sverige

uppgifter om familjen, men att han samtidigt är så felunderrättad om Szigyzartos verkliga öde.

Tydligt är i varje fall, ~~att Vas~~ handskas synnerligen vårdslöst med sanningen ifråga om detaljer, och min skepsis mot honom ökas för varje nytt dokument, som kommer in. Mot Vas talar dock ett flertal vittnen såsom Stefan Carl och A.K. Coen, och då man nu måste taga för visst, att Vas rymde från Sibiu i mars 1947 finnes det icke stora möjligheter för att Wallenberg kan ha befunnit sig både i Krasnogorsk, Moskva och Lwow resp. i Sibiu, och det mest troliga är, att det är Vas, som kommer med fria fantasier. Nära hog den enda möjligheten för att Wallenberg befunnit sig i Sibin skulle vara den, att han varit där senare än våren 1947 och att Vas genom någon fånge, som kommit ut senare än Vas erfarit något om Wallenberg.

Stockholm den 7 september 1951.

Otto Danielsson

+ + + + +

P 2 Rev^t Röd lapp. Inh 7/9

11/9 översänd t. B. Wien

Kommentar.

Undertecknad har läst Jeno Lévais bok "Raoul Wallenberg - hjälten i Budapest", och om man jämför denna bok med de av Vas lämnade uppgifterna, som enligt vår sammanställning icke återfinnas i "Readers Digest", finner man, att vissa uppgifter kunna ha hämtats ur Lévais bok, men några direkt påtagliga bevis för att Vas hämtat sina uppgifter härur föreligga icke. Hade Vas läst Levais bok skulle han förmodligen ha dragit fram namnet på Wallenbergs chaufför, av vilken ett bra foto finnes intaget (sid. 163) och om vilken goda uppgifter finnas. Man skulle vidare förmoda, att Vas med förtjusning skulle ha anammat vissa uppgifter om de ryska militärpersonerna, som eskorterade Wallenberg, namnet Demtjinkov nämnas bl.a. I övrigt är Lévais bok icke särskilt innehållsrik ifråga om detaljer, som lämpa sig för en person, som vill ge intryck av att ha sammanträffat med Wallenberg, och den är ej på långt när så lämplig som Readers Diges

+ + + + +

Min ursprungliga tanke hade varit att göra en sammanställning över de olika versioner, som Vas kommit fram med men det är mycket omfattande arbete och då Vas alltid med lätthet finner förklaringar, bl.a. genom påstående om att han misstolkats eller missmint sig ifråga om detaljer, har en sådan jämförelse ringa värde enligt min uppfattning.

Det mest anmärkningsvärda torde vara, att Vas vid minst tre tillfällen bestämt förnekat, att han någonsin läst någon bok, tidning eller tidskrift om Wallenberg. Att han inför fransmännen icke kunde åberopa, att intresset väckts genom avlyssnandet av den ungerska radioutsändningen beror därpå, att han var illegalt på besök hos brodern i Knutange vid tiden för avlyssningen, och detta vågade han givetvis ej avslöja för fransmännen, varför han tog fram uppgiften om Readers Digest - kanske i den förhoppningen att det icke skulle gå att skaffa fram exemplaret ifråga.

Anmärkningsvärt är ju även i hög grad påståendena om Bela Szigyzarto. Det är egendomligt, att han kan lämna så exakta

Engfeldt/Rtz

(röd lapp) ✓

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

STOCKHOLM 19		
~~Stockholm den 8 september 1951.~~		
~~Förtroligt.~~		BIL.
P 2 65		
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I

Broder,

Beskickningen lät nyligen genom vederbörande norska myndigheter med negativt resultat utfråga fem från Sovjetunionen hemvändande norrmän, huruvida de hört talas om Raoul Wallenberg. Då i varje fall ytterligare fem norska krigsfångar finnas kvar i Sovjetunionen (jfr. rem 1006 B 22.8.51), får jag be Dig att vid nästa tillfälle, då någon krigsfånge möjligen återkommer, låta utfråga vederbörande på samma sätt som tidigare skett.

u/ Sven Dahlman

8/9

Ambassadören A h l m a n n ,
O s l o .

Engfeldt/Rtz

(röd lapp) 2

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

hbr Lagerberg-Dahlman
18.11.1950

U n.

STOCKHOLM		19
~~Stockholm den 8 september 1951.~~		
~~Förtroligt.~~		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I

Broder,

I anslutning till rem. den 22 augusti av beskickningens i Moskva skrivelse nr. 445 den 16.8.51 angående utlämning av krigsfångar av olika nationaliteter från Sovjetunionen får jag be Dig i Ditt anställningslands utrikesministerium hemställa, att ifrågavarande krigsfångar och även i framtiden eventuellt återkommande krigsfångar måtte utfrågas, huruvida de känna till om någon internerad svensk finnes i Sovjetunionen. Den person, som vi ha i tankarna, är som Du förstår Raoul Wallenberg.

u/ Sven Dahlman

t.f. Chargé d'Affaires E d e l s t a m ,
H a a g .

15/9 25

~~Envoyén Reuterskiöld,~~
~~B r y s s e l~~

~~Ambassadören Friherre Beck-Friis,~~
~~Köpenhamn.~~

vika olämplig publicitet kring hans återvändande. Vi skulle förhindra all publicitet kring ett negativt resultat av forskningarna. Om Du anser det lämpligt att göra vissa trevare, bemyndigas Du att handla efter eget omdöme. I varje fall vore det intressant att höra Dina synpunkter. Avsikten skulle bl.a. vara att söka utröna, om ryssarna visa något som helst positivt intresse. I av oss kända fall ha de ju gått så långt, att de själva föreslagit bytesaffärer. Det finns ju risk, att de kunna föreslå sådana av för oss icke acceptabelt slag, men alla dessa komplikationer ber jag Dig med Din erfarenhet av rysk mentalitet fundera över.

Vad eventuell demarche beträffar, så skulle den visserligen tillfredsställa ett vid otaliga tillfällen här hemma framfört krav från Wallenberg-aktionens sida. Det vore emellertid sannolikt, att den skulle ge omedelbart negativt resultat och endast minska utsikterna att vid uppdykande av nya omständigheter uträtta något. Under alla omständigheter är på grund av hela utredningsläget en demarche icke på tal för närvarande.

u/ Arne Lundberg

Bläckanteckning:

Brevet kan brännas.

Lundberg/Rtz

KUNGL. UTRIKES DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgsutredningen

(röd lapp)

STOCKHOLM 19		
~~Stockholm den 8 september 195~~.		
Strängt förtroligt.		BIL.
~~P 2~~ 17		
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I

M.m.

Broder,

Vid Dina besök i Stockholm ha vi ju haft tillfälle att något dryfta handlingsmöjligheterna i Wallenberg-affären. Det är möjligt, att det ännu är för tidigt att söka besluta någon åtgärd, men det finns skäl att från Dig inhämta ytterligare synpunkter på vissa frågeställningar.

De tre handlingsalternativen tycks vara 1/ bytesaffär, 2/ underhandstrevare i syfte att locka fram en rysk reaktion, 3/ demarche i avsikt att erhålla ett ryskt svar, som kan publiceras.

Beträffande det första alternativet gäller att det kan realiseras endast under förutsättning att vi få i våra händer en person, som ryssarna ha starkt intresse för och som vi utan att bryta mot humanitära principer kunna utlämna. Det kan hända, att jag återkommer till denna punkt.

Ryssarna ha ju nyligen återsänt en del fångar från Sovjetunionen och företagit en del andra vänliga gester. Det är ytterst osannolikt, att de skulle göra någon gest med W., om denne nu skulle finnas i deras förvar, men de förefalla åtminstone att uppträda något artigare västerut än tidigare. Anser Du, att det skulle tjäna något förnuftigt syfte att helt under hand i samband med något annat ärende föra frågan på tal? Det vore t.ex. tänkbart att säga, att det nu har gått fyra år sedan vi mottogo den ryska note, i vilken kännedom om W:s uppehållsort förnekades, att det numera med hänsyn till det ringa antalet fångar måhända är lättare att identifiera en person, som tidigare tappats bort, o.s.v. Kanske vore de ryska myndigheterna villiga att göra nya efterforskningar? Troligen skulle de svenska myndigheterna och W:s familj göra alla ansträngningar att und-

Ambassadören S o h l m a n ,
M o s k v a .

skulle visa sig mindre reserverad och yppa något av intresse. Fru P. är bortrest, men efter hennes återkomst hit skall jag taga direkt kontakt med henne.

Enligt P. är

Dr. André Veres adress: c/o Adler, 3, Woodchurch Road, London, N.W. 6, samt

Dr. Georg Wilhelms privatadress: 14, Avenue Ernestine, Bruxelles, (kontorsadress "Transpress", 3, Rue d'Assot, Bruxelles.)

P. visade mig några artiklar, han publicerat angående Wallenberg i ett par ungerskspråkiga tidningar i Sydamerika. P. själv betecknar sig som skriftställare och regissör.

Med hjärtliga hälsningar
Din tillgivne
[signature]

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

367
8.957.
P 2 ken

Mch. 8/9 (röd lapp)

Engfeldt/Rtz
Sthlm. 10.9.51.
Överl.t. Komm. Danielsson, Sthlm., f.k.(hemligstpl.)
E.u.
S.Engfeldt
tjf. byråchef
Broder,

10/9

Tel Aviv den 5 september 1951.

Personligt och strängt förtroligt.

Åberopande kriminalkommissarie O. Danielssons hit remitterade skrivelse till Engfeldt (daterad den 30 sistlidne juli) ävensom tidigare meddelanden beträffande efterforskning av doktor André Veres, ber jag få upplysa, att jag tvenne gånger haft ett samtal med Alexander Weiss.

Weiss hade visserligen icke personligen några upplysningar att lämna i denna sak, dock vore han ganska övertygad om att sonen skulle vara i stånd därtill. Veres uppehöll sig f.n. i London, men torde antagligen snart resa till Paris eller Bern. F. ungerske medborgaren W. Pasztor (adress Bialikstrasse 56, Ramat-Gan) trodde Weiss emellertid kunna sitta inne med vissa informationer. Även Pasztors i Belgien bosatta svåger dr. Georg Wilhelm torde vara i tillfälle lämna vissa upplysningar.

Med anledning härav uppsökte jag i dag herr Pasztor, vars kontorsadress är Menorafilm, Hamagid 4, Tel Aviv, tel. 4425). P. uppgav, att hans fru jämte förenämnda dr. Wilhelm år 1944 uppehållit sig i en bunker i Budapest tillsammans med Raoul Wallenberg omedelbart innan den senare bortfördes. P. kände ej till några ytterligare detaljer, men trodde möjligen att hans fru, om hon av oss direkt interpellerades,

trikesrådet
ven Dahlman,
ungl. Utrikesdepartementet,
t o c k h o l m.

(108)

något brev emellertid skulle komma skall
jag genast vidarebefordra det.

Hjärtliga hälsningar!

Margareta Bauer

(Linjebuss, Hälsingborg)

(AA/S.E. 522 12.9.57 P 2 Inn) Hälsingborg d. 10/9 1957. Inkl. 12/9 Röd laff

Schreterare Engfeldt!

Ännu har jag inte hört något från Molnár i Amerika fastän det är mycket längesedan jag skrev till dem och skickade med listan. Ville endast meddela Herr Engfeldt detta, då Ni väl börjar undra varför jag aldrig låter mig avhöra. Om

Sjöbergsutredningen.

AVD.	GR.	MÅL.
P	2	Eu I

enclair

Telegram i täckord ~~skrifter~~ från Bryssel

Avsänt den 12/ 9 19 51 kl. 1138

Ankom den 12/ 9 19 51 kl. 1500

Utskrivet i 3 exemplar.

Detta är originalet.

NM

18.

aa/3.6.

Edert telegram, vars diarienummer är 11, besvaras jakande.

Reuterskiöld.

Coll:

Pv. tr. Sth. 1947

P.M. över samtal med rumänske medborgaren, kaptenen och radioteknikern Gheorghe Vas, född den 13/11 1911 i Simeria, Siebenbürgen.
(Stockholm den 12 mars 1951. u/ Danielsson)

De Pandys översättning från ungerska av Vas egenhändiga skrivna berättelse i Hamburg.
(Stockholm den 12 mars 1951.)

Utdrag ur redogörelse för resa till Österrike och Tyskland under tiden 2/4 - 12/4 1951.
(Stockholm den 13 april 1951. u/ Danielsson)

Redogörelse för resa till Tyskland under tiden 19/4 - 25/4 1951.
(Stockholm den 26 april 1951. u/ Danielsson)

Redogörelse för resa till Tyskland den 2/7 - 4/7 1951.
(Stockholm den 6 juli 1951. u/ Danielsson)

~~P.M. Stockholm den 10 augusti 1951 u/ Per Ange~~

Skriv. jmt.bil. till Kommissarie Danielsson, ~~Stockholm den 23/8 1951~~ Fransk polisrapport.

P.M. Kommentarer till den franska polisrapporten ang. Vas. (jmt. bil.) Stockholm den 3 september 1951. u/ Stig Engfeldt

Kommentar. Stockholm den 7 september 1951. u/ Danielsson

Jämförelse mellan av G. Vas lämnade uppgifter om Raoul Wallenberg och en i "Sélection du Reader's Digest" för april 1948 publicerad artikel kallad "Raoul Wallenberg, héros de Budapest".
(Stockholm den 7 september 1951. u/ Karin Sjöman)

Engfeldt(Dahlman/Rtz

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

(röd lapp)

STOCKHOLM 19		
~~Stockholm den 11 september 1951.~~		
~~Personligt och strängt förtroligt.~~		
~~P 2~~ 22.		~~10 bil.~~
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I

Broder,

Åberopande Belfrages handbrev den 29 augusti och 3 september får jag för Din och Belfrages personliga kännedom översända å närslutna förteckning uppräknade handlingar i ärendet Müller.

./.

Vår uppfattning om Müller har väl klart framgått av vårt senaste meddelande i särskild ordning. Ehuru således å ena sidan åtskillig anledning finnes att tvivla på mannens vederhäftighet, kvarstår det faktum, att han lämnat en mängd uppgifter, som på ett märkligt sätt överensstämma eller synas överensstämma med av oss kända omständigheter. Det är tänkbart, att vårt fortsatta utredningsarbete kan avslöja Müller som en bedragare eller äventyrare. Men än så länge kunna vi icke lägga hans ärende åt sidan.

u/ Sven Dahlman

t.f. Chargé d'Affaires Hammarskjöld,
W i e n .

11/9

Engfeldt/Rtz

KUNGL. UTRIKES DEPARTEMENTET

ang. Sjöbergs-utredningen

Telegram

STOCKHOLM den 11 sept.1951		
N:o //	CHIFFER Brue D	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I

Svensk
Bryssel

Tag direkt personlig kontakt Dr Georg Wilhelm kontorsadress Transpress 3 Rue d'Assot fråga om han veckan efter 20 september kan mottaga besök UD-tjänsteman i Raoul Wallenberg-ärendet.

Cabinet

Eju 11.9.18.20 /E

5) Någotsånär exakt tidsbestämning?
6) Kan Carl uppge namnet på någon annan person, som såg Wallenberg vid tillfället och som kan tänkas ha sluppit ut från Ryssland?
7) Namn på någon rysk funktionär i repatrieringslokalen?
8) Kan Carl ha sammanblandat af Sandebergs och Wallenbergs uppgift om arrestering i Berlin?

Stockholm den 12 september 1951.

(Otto Danielsson)
Kriminalkommissarie

+ + + + +

ett s.k. "Repatriierungsamt", som Carl besökt för att ordna med formaliteterna i samband med sin avresa från Sovjetunionen. Wallenberg hade anlänt till nämnda amt från något läger åtföljd av två vakter. Carl hade haft tillfälle tala med Wallenberg under ett par timmar.

Halevi har sedermera enligt meddelande från envoyén Allard kompletterat sina uppgifter efter samtalet med Carl.

Carl hade vid tiden ifråga nästan dagligen besökt en repatrieringsbyrå i Moskva, och i väntrummet, där ett flertal personer alltid uppehållit sig, hade han en dag sammanträffat med en man, som sade sig vara svensk och heta Wallenberg. Samtalet hade förts på tyska. Wallenberg kom från ett arbetsläger utanför Moskva och var åtföljd av vakter därifrån. Han tilläts dock röra sig fritt i väntrummet och kunde samtala med vem han önskade. Enligt Halevi skulle Stefan Carl ha yttrat, att Wallenberg sagt sig ha blivit omhändertagen av ryssarna i Berlin.

+ + + + +

Om nytt sammanträffande antingen direkt eller indirekt genom någon israelisk beskickningsman kan ordnas med Stefan Carl bör följande frågor bli föremål för diskussion:

1) Kan Carl redogöra närmare för omständigheterna, då Wallenberg började samtalet med honom? Carl bör anmodas att i görligaste mån försöka erinra sig Wallenbergs ord, om Wallenberg berättade något om sitt uppdrag i Budapest, sin arrestering och orsaken därtill, vilka fängelser eller interneringsläger, som han vistats i, särskilt då om Wallenberg nämnt Krasnijgorsklägret.
2) Hade Wallenberg nämnt något om anledningen till att han fick besöka repatrieringslokalen i Moskva?
3) Bad han Carl lämna något besked till svenska myndigheter, för den händelse Carl lyckades komma ut från Sovjetunionen?
4) Kan Carl lämna en något så när uttömmande beskrivning på Wallenberg, såsom längd, ålder, hårfärg och myckenhet hår, ögonfärg, ögonbryn (buskiga eller tunna), ansiktsform, näsans utseende, munnens och läpparnas form (stor eller liten mun, tunna eller fylliga läppar) öronens utseende (såsom utåtstående eller åtliggande, stora eller små), kroppsbyggnaden, (spenslig eller grov). Allmänt hälsotillstånd vid tiden ifråga.

STATSPOLISEN.

3:e rotelns 2:a byrå

223/1476

12-9-51

HEMLIG
jäml. SFS 10 § 249:1937
Den 12/9 1951
STATSPOLISEN

(röd lapp)

1) v

[redacted]

Till

Herr 1:e Sekreteraren Stig Engfeldt,
Kungl. Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

S.E.

I anknytning till vårt samtal av den 10/9 1951 angående Stefan Carl vill jag här rekapitulera, vad som hittills framkommit i spåret af Sandeberg.- Stefan Carl.

Redaktör af Sandeberg berättade i maj 1949:

"När jag 2 april 1946 kom till Moskva efter att ha frigivits ur krigsfångelägret i Krasnogorsk, måste jag stanna en vecka i en kasern, som utgjorde något slags genomgångsläger för skilda kategorier folk, vilka väntade på transport. Det var dels frigivna civilinterner som jag själv, dels ryska soldater, vilka inte haft sina papper i ordning, dels polacker och andra, som slagits för ryssarna i ryska förband, dels balkaneser, som låtit frivilligt arbetsmobilisera sig, och vilkas tid i Ryssland nu utlupit. Jag blev genast bekant med en rumän tillhörande sistnämnda kategori - hans efternamn, någonting på scu, har jag glömt men han kallades allmänt "Carl".

Så snart "Carl" fick reda på, att jag var svensk, frågade han mig, om jag kände Raoul Wallenberg, Han berättade, att han varit arbetskamrat med svensken vid en industrianläggning i närheten av Moskva. Wallenberg hade vid ett tillfälle försökt fly för att ta sig till svenska beskickningen men blivit upptäckt och återförd. Därefter hade han transporterats till någon annan arbetsplats, som låg längre bort från den ryska huvudstaden, och samtidigt hade "Carl" förts till kasernen i Moskva för vidarebefordran till Rumänien. När jag träffade "Carl", hade han varit där två månader, varav följer, att Wallenbergs flyktförsök och borttransport måste ha skett någon gång omkring månadsskiftet januari - februari 1946."

Den av af Sandeberg omnämnde Carl blev på nyåret 1951 identifierad som rumänske medborgaren Stefan Carl, bosatt i Cluj i Rumänien; och påskdagen 1951 (den 26/3) var sammanträffande avtalat mellan Carl och svensk representant, men Carl kom ej till mötesplatsen. Emellertid hade en israelsk legationstjänsteman Halevi i Bukarest haft ett samtal med Carl tidigare på dagen, och Carl hade då berättat, att han år 1946 i Moskva en gång sammanträffat med Raoul Wallenberg. Sammanträffandet hade skett på

223/1427
12.9.51. I
P 2 kmt

STATSPOLISEN.

3:e rotelns 2:a byrå

Utdrag bil.t.hbr.
Dahlman-Engzell, H-fors
13.9.51.

HEMLIG
Kml. SFS 10 § 249:1937
Den 12/9 1957
STATSPOLISEN

(röd lapp)
2)

Till
Herr 1:e sekreteraren Stig Engfeldt,
Kungl. Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

Under åberopande av vårt samtal av den 10/9 1951 angående finske medborgaren Johannes Hausmann, vore jag tacksam, om Hausmann kunde höras på nytt beträffande sin vetskap om den 40-årige svenske läkaren. Man kan ju med skäl antaga, att det här rör sig om Raoul Wallenberg, då både ålder och längd stämma bra överens med verkligheten. Det röda skägget skulle ju kunna sägas knappast vara förenligt med svart eller mörkt hår, men det är nog icke så ovanligt, att mörka män ha rödaktigt skägg. Antingen det nu rör sig om Wallenberg eller någon annan svensk bör saken noggrant undersökas, och vid samtalet med Hausmann bör stor vikt läggas vid alla detaljer, som kunna vara av värde för bedömandet, hur det kan komma sig, att en svensk läkare år 1947 befinner sig i ett ryskt fångläger. Dels bör Hausmanns egna iakttagelser noggrant nedtecknas och vidare bör han ombedjas giva namn på så många andra medfångar som möjligt på det att förhör med dessa må kunna anställas. Särskilt gäller då namnuppgifter på norrmän och danskar samt tyskar. Om Hausmann själv sett mannen ifråga på nära håll, bör han uppmanas att lämna så god beskrivning som möjligt. Han bör ombedjas yttra sig om levnadsförhållanden, hälsoförhållanden, ev. dödlighet i lägret, möjligheter till kommunicering med officiella institutioner såsom eget lands beskickning m.m. Det vore givetvis mycket intressant att få veta orsaken till att Hausmann blev fri först 1947?

Om man utgår ifrån, att övriga spår som peka på Moskva - och Lwow -områdena, äro riktiga, så ligger det nära till hands antaga, att Wallenberg kan ha varit i Kiev-lägret sommaren 1947. Den sista tidsuppgiften är ju Coens från Lwow- mars 1947.

Stockholm den 12 september 1951.

Otto Danielsson

(röd lapp)

Engfeldt/Rtz

KUNGL. UTRIKES DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

STOCKHOLM 19		
Stockholm den 13 september 1951.		
Strängt förtroligt.		1 bil.
P 2 91		
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I

Sthlm. den 13.9.51.
Överl. t. Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k. (hemligstpl.)
u/ S. Engfeldt
tjf.byråchef

EXP. 15/9 25

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 23 juli angående Johannes Hausmann och dr Manner vill jag framhålla, att Hausmanns uppgifter om den 40-årige svenske läkaren i "Kiemlägret nr. 4" icke äro utan intresse. Vi skulle gärna se, att beskickningen åter toge kontakt med honom för att ännu mera ingående än tidigare diskutera saken. Jag närsluter en handling, varå nedtecknats de synpunkter, som synas oss av intresse. Den kan ju tjäna till ledning vid det nya samtalet med Hausmann.

./.

Beträffande Väinö Manner får jag fråga, huruvida Dina undersökningar kunna förväntas giva något resultat. Om så icke skulle vara fallet, vore det ju en möjlighet att förtroligt fråga någon av de högre tjänstemännen i finska utrikesministeriet, huruvida man har något emot att vår beskickning i Moskva vänder sig till därvarande finska beskickning i ärendet. Jag vore tacksam få en rad från Dig om hur Du ser på saken.

u/ Sven Dahlman

Envoyén E n g z e l l ,
H e l s i n g f o r s .

EXP. 15/9 25

(rod lapp) L

Engfeldt/Rtz

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

STOCKHOLM 19		
Stockholm den 13 september 1951. Förtroligt. 84		BIL.
P 2		
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I

H.M.

Broder,

I anslutning till remiss den 22 augusti av beskickningens i Moskva skrivelse nr. 445 den 16.8.51 angående utlämning av krigsfångar av olika nationaliteter från Sovjetunionen får jag be Dig i Ditt anställningslands utrikesministerium hemställa, att ifrågavarande krigsfångar, om de återkomma, måtte utfrågas, huruvida de känna till om någon internerad svensk finnes i Sovjetunionen. Den person, som vi ha i tankarna, är som Du förstår Raoul Wallenberg.

u/ Sven Dahlman

Envoyén R e u t e r s k i ö l d ,
B r y s s e l .

15/9

Dahlman/Rtz

KUNGL. UTRIKES DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

Telegram

STOCKHOLM den 13 sept. 1951		
N:o 162 Chiffer	BUD	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I

Företrädesrätt

dlu

Svensk

Bryssel

För kabsek. från Dahlman Engfeldt förbereder med Danielsson frågor varvid vissa personnamn och dylikt av betydelse. Vill ifrågasätta nyttan av att Du nu kontaktar vederbörande.

Cabinet

Exp. 13/9 kl. 11.00 dlD

P 9 Moskva
" 1 Bergström

Telegram i blankettchiffer från
Moskva
Avsänt den 13 / 9 1951 kl. 2016
Ankom den 13 / 9 1951 kl. 2030
Utskrivet i 3 exemplar.
Detta är ex.no. 3

H 1

NM
Bem. tel. av personaltelegram 17/9
samt av mig i handlingar 15/9

150. Tacksam erhålla telegrafiskt besked om jag kan emotse kreditivbrev för Rumänien och Bulgarien i tid för avresa härifrån den 1 oktober. Hemställer även i förekommande fall och därest i övrigt intet hinder att jag nu företager ackreditieringsbesöken, att dels vederbörande beskickningar liksom KnutHammarskjöld underrättas om att jag beräknar ankomma Bukarest den 3 oktober samt Sofia 10-14 dagar senare, dels att Hichens Bergström meddelas att han väntas åter hit senast den 30 september.

Sohlman.

KOPIA

Coll: 5

Pv. tr. Sth. 1947

Avskrift.

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

Man kan antaga, att det här rör sig om Raoul Wallenberg, då både ålder och längd stämma bra överens med verkligheten. Det röda skägget skulle ju kunna sägas knappast vara förenligt med svart eller mörkt hår, men det är nog icke så ovanligt, att mörka män ha rödaktigt skägg. Antingen det nu rör sig om Wallenberg eller någon annan svensk bör saken noggrant undersökas, och vid samtalet med Hausmann bör stor vikt läggas vid alla detaljer, som kunna vara av värde för bedömandet, hur det kan komma sig, att en svensk läkare år 1947 befinner sig i ett ryskt fångläger. Dels bör Hausmanns egna iakttagelser noggrant nedtecknas och vidare bör han ombedjas giva namn på så många andra medfångar som möjligt på det att förhör med dessa må kunna anställas. Särskilt gäller då namnuppgifter på norrmän och danskar samt tyskar. Om Hausmann själv sett mannen ifråga på nära håll, bör han uppmanas att lämna så god beskrivning som möjligt. Han bör ombedjas yttra sig om levnadsförhållanden, hälsoförhållanden, ev. dödlighet i lägret, möjligheter till kommunicering med officiella institutioner såsom eget lands beskickning m.m. Det vore givetvis mycket intressant att få veta orsaken till att Hausmann blev fri först 1947?

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

Engfeldt/Rtz

(röd lapp) /

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

STOCKHOLM 19	
Stockholm den 13 september 1951.	
~~Kortroligt.~~	BIL.
~~P 2~~ 92	
INK. D. N:o	
AVD. P	GR. 2
MÅL. Eu I	

U.m.

Broder,

I anslutning till remiss den 22 augusti av beskickningens i Moskva skrivelse nr. 445 den 16.8.51 angående utlämning av krigsfångar av olika nationaliteter från Sovjetunionen får jag be Dig i Ditt anställningslands utrikesministerium hemställa, att såsom tidigare skett ifrågavarande krigsfångar och även i framtiden eventuellt återkommande krigsfångar måtte utfrågas, huruvida de känna till om någon internerad svensk finnes i Sovjetunionen. Den person, som vi ha i tankarna, är som Du förstår Raoul Wallenberg.

u/ Sven Dahlman

Ambassadören Friherre B e c k - F r i i s ,
K ö p e n h a m n .

15/9 Rtz

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN
I
LONDON

29 PORTLAND PLACE
W.1.

Pol.

2/10 RR

London den 13 september 1951.

Nr 748. 1 bil. i 5 ex.

med vissa uppgifter rörande herr Raoul Wallenberg.

Engfeldt/Rtz
Sthlm. den 28 sept.1951
Överl. jmt.bil. till Komm.
Danielsson, Sthlm., f.k.
(hemligstpl.)
E.u.
S. Engfeldt
l:e sekr.

30. 748.

P 2 Eu I

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

./. Med bifogade nedteckning får jag vördsamt insända vissa uppgifter rörande herr Raoul Wallenberg, vilka denna dag framförts till beskickningen av professorn vid Londons universitet, förre rumänske medborgaren herr Grigoire Nandris, och dennes hustru. Uppgifterna ha direkt underställts kabinettssekreteraren.

gunna. hägglöf

P.M.

Professor och Fru Nandris besökte idag beskickningen för att meddela vissa upplysningar rörande herr Raoul Wallenberg. Professorn, vilken uppgav sig väl känna professor Gunnar Gunnarsson, Uppsala, är professor i jämförande slavisk språkforskning vid universitetet i London. Hans hustru är journalist, född irländska. Båda gjorde ett mycket förtroendeingivande intryck.

Mrs. Nandris upplyste, att hon i slutet av augusti företog en resa till Österrike för att bl.a. där besöka läger och ungdomshärbärgen för rumänska flyktingar. Vid besök i ett dylikt hem, kallat Kamin Romnasc, vid Elisabethstrasse 38, Salzburg, träffade hon en person vid namn Alexandru Brandi, som uppgav sig komma från Deva i Transsylvanien. Denne, vilken genom sitt personliga uppträdande och vissa uttalanden icke ingav Mrs. Nandris något mer vederhäftigt intryck, utbad sig ett samtal med henne mellan fyra ögon. Han upplyste därvid, att han den 22 mars 1951 flytt från ett fängelse i Târgu-Jiu i södra Rumänien (provinsen Gorj) var han sade sig ha delat cell med "förre svenske konsuln i Budapest", herr R. Wallenberg. På Mrs. Nandris fråga om närmare detaljer rörande Wallenberg, hade Brandi blott upplyst, att han vore en ung man i 35-årsåldern. På grund av sitt arbete som radioingenjör hade Brandi haft tillfälle komma utanför lägret och i samband därmed organisera sin flykt. Wallenberg hade icke kunnat medfölja, men han hade ombett Brandi att ta kontakt med svenska myndigheter i saken.

Brandi hemställde därför, att Mrs. Nandris nu måtte resa till Wien för att lämna dessa upplysningar till svenske konsuln därstädes. På hennes fråga, varför han icke tidigare sökt kontakt med denne, svarade han undvikande under hänvisning till allmänna omständigheter och svårigheter. Då Mrs. Nandris

såsom gift med en rumänier icke önskade resa genom ryskt territorium, efterföljde hon icke denna begäran utan vände sig istället direkt till de amerikanska myndigheterna i Salzburg, närmast en viss Mr. English, head of the American Intelligence. Ehuru vederbörande amerikanare icke kände till Brandi, kunde de upplysa, att vissa av honom namngivna förbindelser vore direkt misstänkta för samröre med ryska agenter.

Vid ett senare besök i lägret hade Mrs. Nandris av ett par rumäner underrättats om att Brandi under tiden erhållit besök av en person, vilken uppgivit sig vara svensk konsul.

Mrs. Nandris underströk avslutningsvis, att hon icke kunde bedöma sanningshalten i Brandis uppgifter, men att hon närmast ställde sig mycket skeptisk till dem. Såväl i anledning härav som på grund av sin mans ställning sade hon sig heller icke ha minsta intresse i att journalistiskt utnyttja dem.

London den 13 september 1951.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

453
14.9.51
p 2 Ren I

Jnk. 14/9 (röd lapp)

Wien den 12 september 1951.

Strängt förtroligt
Personligt

Engfeldt/Rtz
Sthlm. den 15.9.51.
Överl.t.Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k.(hemligstpl.)
u/ S. Engfeldt
tjf.byråchef

Ärade Broder,

Jag vill härigenom endast meddela, att enligt från Salzburg ingånget meddelande Müller den 4 dennes lämnade denna stad.

Efter Ditt särskilda meddelande i lördags har Puiu av mig erhållit en påminnelse i enlighet med Din önskan.

Din vördsamt tillgivne

Kunt Hammarskjöld

Om M. Müller sin utfästelse att komma till den 18-19 kommer kabinettsrevisorn att [illegible] vid det sammanlikt avgörande sammanträffandet.

B

Utrikesrådet Sven D a h l m a n
Kungl. Utrikesdepartementet
S t o c k h o l m.

KUNGL. SVENSKA
GENERALKONSULATET

Pol.

Berlin den 12 september 1951.
Strängt förtroligt.

Hbr.Dahlman-tit.
1.10.51.

385.

Ink.	14.9	51
Avd. P	Gr. 2	Eu I

Jöborgs utredn.
P 2 Eu I

(Anmärk. 29/9)

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 31 augusti ber jag få meddela, att jag hittills icke tagit kontakt med "Kampfgruppe gegen Unmenschlichkeit". I Ditt handbrev den 27 juni bad Du mig visserligen göra detta, medan formuleringen i Ditt handbrev den 7 juli gav mig uppfattningen, att denna utväg endast var ett alternativ. Kanske är den framkomlig, men då det här är fråga om en utomordentligt starkt propagandistiskt engagerad organisation har jag vissa betänkligheter. Det bär mig sålunda emot att anförtro den uppgifter, vilka äro så ömtåliga, att de till och med inom departementet förbehållits en trängre krets. Falk hade ju tillfälle att vid besök i Stockholm beröra Wallenbergfrågan, och vi ha gjort vissa förberedelser för efterforskningar i Bautzen, vilkas resultat jag nog skulle vilja avvakta innan vi slå in på andra vägar. Den andra av Dig föreslagna organisationen, nämligen den socialdemokratiska "Abwehr"-organisationen, är det möjligen mindre riskabelt att taga kontakt med. Jag känner en del SPD-folk och skall i vart fall söka bilda mig en preliminär uppfattning om "Abwehr"-organisationens användbarhet för våra syften.

Din tillgivne
Eynard Bratt

Utrikesrådet Dahlman,
Stockholm.

Vas har tämmel Salzburg och vi ha inga möjligheter vidarebefordra brevet. Dahlman anser att vi d.v.s. gjorskall göra något av detta pappe. S.E. 15/9

Ch.S. gr. 15/9 W.

P. 2 Rent

Ink. 15/9

NEMLIG
SFS 10-5-24 1937
Den 15/9 1957
STATSPOLISEN

Kod lapp

Kommentar

till det av Gheoghe Vas skrivna meddelandet till fadern i Dobra.

Hur skall brevet tolkas?

För det första måste man utgå ifrån, att både Gheoghe Vas och fadern känna till ämnet, varom Vas talar i sin skrivelse. Därför måste man dela upp brevet i dess olika avdelningar och diskutera dessa för sig.

1) Bekräftelse om att Vas fått försändelsen behöver väl icke närmare kommenteras. Förutom att det är en bekräftelse till fadern, att försändelsen kommit fram, garderar ju Vas sig själv för sin uppgift till de franska militära myndigheterna, om att han fått uppgift om Wallenberg.

Satserna "Sätt Dorin omedelbart i förbindelse med Cornel och Cuza. De äro fortfarande i dilemma" tarvar en analys. Här rör det sig om två personer, som Vas diskuterat med fadern. Det mest antagliga är väl, att de alltjämt befinna sig i fängsligt förvar och då troligen i Sibiu. Följaktligen har Vas, då han talat om Cuza, "slagit blå dunster" i ögonen på oss. I detta sammanhang bör inflickas, vad Vas sade till undertecknad i Neu-Ulm i juli, då han förebråddes för sina lögner. "För det första var jag misstänksam vid första sammanträffandet, då jag icke direkt kunde veta, med vilka jag hade att göra, och det var först vid andra sammanträffandet i Wolfach, då den franske översten kom med i spelet, som jag insåg, att de svenska myndigheterna voro verkligt intresserade. Trots att jag nu försöker tala rent ut finnes det vissa saker, som jag av vissa skäl håller inne med." Jag skall återkomma till detta längre ned.

- - - - -

Meningen "Överlämna brevet och fotografierna på mitt personliga ansvar".

Här måste det röra sig om ett brev och fotografier, som troligen befinna sig i Vas faders händer. Möjligen skulle man kunna tänka sig att föremålen befinna sig i Cornels och Cuzas händer,

men detta är mindre troligt.

Vad är det då för brev och fotografier, som fadern har?

Vas har ständigt återkommit till arten av bevismedel, som han skulle kunna skaffa, och han har nämnt stilprov från Wallenbergs hand och även fotografier. Det torde inte vara omöjligt, att Wallenberg verkligen befunnit sig i Sibiu och att han anförtrott sig åt sina medfångar Cornel och Cuza, vilka på något sätt fått några rader från hans hand samt en kopia av det fängelsefoto, som troligen finnes. Jag är dock - med hänsyn till andra vittnesmål - mycket obenägen tro, att Wallenberg befann sig i Sibiu, då Vas var fängslad där, och om han verkligen befunnit eller befinner sig där, så har det nog varit först efter den tid, då Vas rymde. Troligast är väl, att herrarna Cornel och Cuza fått iväg något meddelande till Vas' fader och som vidare-sänts av denne till Vas. Det är att märka, att Vas varit så bergsäker på att Wallenberg alltjämt är kvar i Sibiu, trots att jag - särskilt i Neu-Ulm - påpekat, att Vas som ju rymde från Sibiu 1947, icke kunde vara säker på, att Wallenberg alltjämt befunne sig i Sibiu. Han hade då förklarat, att Sibiu var en så undangömd plats, att den särskilt väl lämpade sig för förvaring av en sådan person, som ryssarna ville hålla borta från världens insyn.

Meningen "Men (blott) mot ett judiskt dokument av den delegat, som framvisar detta brev," torde vara svårare att dechiffrera. Möjligen menar Vas (om nu översättningen är riktig), att ett kvitto, som är avfattat på hebreiska eller jiddisch, skall undertecknas av delegaten. Varför det skall vara avfattat på hebreiska (jiddisch) är ju något svårt att inse. Troligt är väl, att Vas' fader kan hebreiska eller jiddischska alfabetet och att han av säkerhetsskäl vill ha det skrivet så, att inte just en och var kan läsa det. Att Vas vill ha ett kvitto är ju helt naturligt, så att han kan göra anspråk på att få någon ersättning för sina tjänster.

Meningen "Var inte det minsta rädd, ty de äro direkt intresserade av Herr Rauls sak (fråga) jag har talat med dem och känner dem," syftar givetvis på de svenska representanter, som Vas kommit i kontakt med.

Uttrycket "Nuțas och Horicies pojke lämnar även några detaljer" måste nog tolkas som så, att även dessa båda personer varit i förbindelse med Wallenberg.

Om denna min tolkning av brevet vore något så när med verkligheten överensstämmande, så kommer ju Vas i en helt annan dager, och man måste göra allt för att följa spåret vidare. Är förhållandet verkligen så, som man här tror sig kunna utläsa, kan man förstå Vas' lögner. Han har givetvis alltid bedömt svenska myndigheten efter samma mått som han bedöm-er sina egna myndigheter och landsmän. "Lita inte på någon då det gäller materiella fördelar. Giv dem ingen chans att agera själva". har troligen varit Vas' ledstjärna. Jag återkommer här till Vas' yttrande i Neu-Ulm, då han framhöll, att han alltjämt hade vissa saker, som han inte ville ut med. Man måste ju förstå hans fruktan för att lämna sådana uppgifter, som kunde sätta hans far och familj i fara. Givetvis räknar han med, att folk, som själv levat i fred och ro under hundratals år, icke förstå konspirationens irrgångar, och att representanter för ett sådant folk lätt "trampar i klaveret", då det gäller konspiration, särskilt i ett land bakom järnridån.

Enligt min uppfattning borde Vas snarast kontaktas och tillfrågas, om ovanstående tolkning är riktig och om han på något sätt kunde giva anvisning på hur meddelandet till fadern skall kunna överbringas. Skulle Vas gå med på, att tolkningen är riktig eller tillnärmelsevis riktig, borde han på nytt få en försäkran om, att han kan räkna på svenskarnas tacksamhet, om spåret verkligen giver resultat. En dylig försäkran har jag tidigare givit honom i Neu-Ulm. Vidare skulle Vas - när han nu visat oss det förtroendet att vi skulle få närma oss fadern - ombedjas att taga bort alla slöjor från berättelsen och giva oss nakna fakta.

Stockholm den 14 september 1951

Otto Danielsson

(Otto Danielsson)

Sedan denna kommentar skrevs har ny översättning erhållits. Någon ändring med undantag för funderingarna kring det "judiska dokumentet" behöver ju icke ske. Stycket om det "judiska dokumentet" utgår.

D-L

VAS-GHEORG - Șef de Gară Pers - Dobra - Jud. Hunedoara -

Dragă Tată

Am primit cel ce mi-ai trimis -

Pune immediat domni în contact cu Coronel și cu Cuza (Ei sunt în dilemă încă) Predați scrisoarea și fotografiile pe responsabilitatea mea personală. Însă contra unei dovadă izolită de delegatul care prezintă prezenta scrisoare —

Să nu aveți nici o frică că ei sunt direct interesați în chestiunea D-lui Raul. (Am sorbit un ei și îi mulțumesc)

Anexez o fotografie de omez și vă sărut cu mult drag.

— Gyuri —

Băiatul lui Luta și Horica să dea la fel câteva amănunte...

Geza e bine -
Vica să plece cu Konoda

HEM
Jämk. SFS 10 § 249:193
Den 16/9 1957
STATSPOLISEN

Utskrift och översättning av infödd rumän, numera svensk medborgare. (Namnet av försiktighetsskäl icke visat för översättaren)

- Dragă Tată -

Am primit cel ce mi-ai trimis -
Pune imediat Dorrin (Domni?) in contact cu Cornel şi cu Cuza. (Ei sunt in dilemă încă) Predaţi scrisoarea şi fotografiile pe respunsabilitatea mea personală - Insă contra unei dovezi iscălită de delegatul care prezintă prezenta scrisoare -

Să nu aveţi nici o frică căci sunt direct interesaţi in chestiunea D-lui Raul. (Am vorbit cu ei şi îi cunosc) Anexez o fotografie de amea şi vă sărut cu mult draz.

Gyuring ?

Băiatul lui Nuţa şi Horica să dea la fel câteva amănunte.

Geza e bine -Vica? să plece in Kanada

==========

-Käre Pappa,

Jar har emottagit det du skickat mig. - Sätt genast Dorrin (herrarna ?) i kontakt med Cornel och Cuza. (De har "svårigheter" (dilemma). Överlämna brevet samt fotografierna på mitt personliga ansvar. Men mot intyg underskrivet av delegaten, som överlämnar detta brev. -

Var inte alls rädda, emedan de äro direkt intresserade i herr Rauls affär. (Jag har talat med dem och känner dem). Bifogar ett fotografi av mig samt kysser Er kärleksfullt.

Gyuring.

Nuţas gosse och Horica må likaledes lämna några detaljer.

Geza mår bra. Vica (Vera) må resa till Kanada.

[illegible] LIG
Jäml. [illegible] 249:1937
[illegible] 8 37
STATSPOLISEN

Utskrift och översättning av infödd rumän, numera svensk medborgare. (Namnet av försiktighetsskäl icke visat för översättaren)

- Dragă Tată -

Am primit cel ce mi-ai trimis -

Pune imediat Dorrin (Domni?) in contact cu Cornel şi cu Cuza. (Ei sunt in dilemă încă) Predaţi scrisoarea şi fotografiile pe respunsabilitatea mea personală - Insă contra unei dovezi iscălită de delegatul care prezintă prezenta scrisoare -

Să nu aveţi nici o frică căci sunt direct interesaţi in chestiunea D-lui Raul.(Am vorbit cu ei şi îi cunosc) Anexez o fotografie de amea şi vă sărut cu mult draz.

Gyuring ?

Băiatul lui Nuţa şi Horica să dea la fel câteva amănunte.

Geza e bine -Vica? să plece in Kanada

==========

-Käre Pappa,

Jar har emottagit det du skickat mig. - Sätt genast Dorrin (herrarna ?) i kontakt med Cornel och Cuza. (De har "svårigheter" (dilemma). Överlämna brevet samt fotografierna på mitt personliga ansvar. Men mot intyg underskrivet av delegaten, som överlämnar detta brev. -

Var inte alls rädda, emedan de äro direkt intresserade i herr Rauls affär. (Jag har talat med dem och känner dem). Bifogar ett fotografi av mig samt kysser Er kärleksfullt.

Gyuring.

Nuţas gosse och Horica må likaledes lämna några detaljer.

Geza mår bra. Vica (Vera) må resa till Kanada.

388 a
15.9.51 T
P 2 Ren

Mott. 15/9 (röd lapp)

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Bryssel den 13 september 1951.

1 bil.

Broder,

Efter vårt telefonsamtal beslöt jag mig för att låta Engfeldt skaffa de önskade upplysningarna. Ett skäl är, att Reuterskiöld i går meddelade vederbörande, att han skulle få besök av en svensk UD-man först om någon vecka, och det andra skälet är, att vederbörande möjligen genom tidningarna kan lista ut, vem jag är. Det finns all anledning att inte inge honom föreställningen, att ärendet är mycket angeläget. Han förstod nämligen omedelbart vid uppringningen, vilken sak det gällde, och han sade sig också ha varit i kontakt med familjen flera gånger. Jag tror alltså det är bäst, att Engfeldt sköter det och för resonemanget på ett sådant sätt, att det hela verkar som en ren rutinkontroll.

./. Jag bifogar en liten uppteckning, som onekligen ställer i intressant belysning de samtal, vi tidigare i år haft med Lars Berg.

Din tillgivne
Arne Sundberg

Herr Utrikesrådet Dahlman,
Kungl. Utrikesdepartementet.

P. M.

Envoyén Reuterskiöld har i dag för mig uppgivit följande:

Då Lars Berg i juli 1945 kom till Lima, förklarade han spontant: "Wallenberg är död. Han hade givit sig ut på en väg, som bombarderades så intensivt, att ingen kunde levande komma fram." Såväl Reuterskiöld som hans hustru blevo därför synnerligen förvånade, då de läste en recension av Bergs bok, av vilken det framgick, att Berg ansåg Wallenberg alltjämt vara i livet. Reuterskiöld förklarar, att det är fullkomligt uteslutet, att han skulle minnas fel i fråga om Bergs ursprungliga uppfattning.

Bryssel den 13 september 1951.

Arne S Lundberg

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

STOCKHOLM 15/9		19[illegible]
N:o 18 Chiffer Bud		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

Föredraget för hr. Dahlman kan expedieras. S.E. 15/9

Ang. Sjöborgsutredningen

Danielsson informerad 2/10 S.E.

Beskickningen i Wien

För Hammarskjöld. Därest Müller återkommer och frågar om hans brev vidarebefordrats bör Ni meddela honom att vi saknar varje möjlighet därtill

Cabinet

Exp. 15/9 kl 15[45] BMd

(röd lapp)

Engfeldt/Rtz
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

STOCKHOLM 19		
~~Stockholm den 15 september 1951.~~		
Personligt och strängt förtroligt.		i bil.
P 2 93.		
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I

Sthlm. den 15.9.51.
Överl. t. Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k. (hemligstpl.)
u/ S. Engfeldt
tjf.byråchef

Broder,

./. Rönnhedh har i en promemoria, som jag bifogar i utdrag, redogjort för ett samtal han haft med fru Larsen-Ferenczy, telefonist vid Bukarest-beskickningen, som under några månader suttit häktad hos den rumänska polisen. Förhörsledaren skulle, såsom framgår av promemorian, ha beskyllt svenska beskickningen för att vara "den största spioncentralen i Bukarest", som man "snart skulle komma till rätta med". Fru Larsen-Ferenczys egen reflektion härtill hade varit, att man försökte skaffa "bevismaterial" till en ny spionprocess.

Rönnhedh har i samband härmed också meddelat, att två personer, som anlitats av Bukarest-beskickningen för kontakt med vår förutvarande konsul i Sibiu i samband med efterforskningarna efter en läkare i Siebenbürgen (Müller-affären), numera häktats. En av dem, en äldre dam, häktades i början av augusti synbarligen utan rimlig anledning, då hon alltid fört ett stilla och tillbakadraget liv. Vi sväva i ovisshet, om något eventuellt hänt även konsuln i Sibiu, som enligt överenskommelse skulle ha besökt Rönnhedh före hans avresa till Sverige men icke infann sig.

Till Din orientering vill jag säga, att varken konsuln eller någon av de övriga anlitade personerna ha den minsta aning om att efterforskningarna stå i samband med R.W.-affären. För dem har i stället uppgivits, att en svensk dam, som på sin tid deltagit i svensk hjälpverksamhet i Rumänien, blivit förälskad i ifrågavarande läkare, som hon icke hört ifrån på lång tid, varför hon ombett beskickningen

Ambassadören S o h l m a n ,
M o s k v a .

18/9 RE

(109)

att försöka införskaffa upplysningar om honom.

Ehuru vad som förekommit icke med nödvändighet behöver stå i samband med de uppdrag beskickningen lämnat vissa personer, anse vi, att beskickningen i Bukarest tills vidare bör förhålla sig helt passiv i Müller-ärendet.

Då man måste räkna med möjligheten, att beskickningen för närvarande kan vara starkare övervakad än vanligt, är det väl lämpligast att icke heller i ärendet Stefan Carl vidtaga ytterligare åtgärder - såvida icke därvarande israeliske chargé d'affaires av eget initiativ tar upp frågan. Jag erinrar i detta sammanhang om att en ny man kommit till Bukarest efter Israels chargé d'affaires Halevi, vilken som Du känner till varit Allard behjälplig. Vi överväga i stället, att genom Hedenhgren fråga förutvarande israeliske ministern i Bukarest, Avriel, som numera torde vara kabinettssekreterare i det israeliska utrikesministeriet, huruvida han anser sig kunna instruera den israeliska beskickningen i Bukarest att upprätta kontakt med Stefan Carl för att förmå honom att emigrera utan att därvid gå in på R.W.-frågan med honom. Finge man Stefan Carl väl utanför järnridån, föreligga ju helt andra möjligheter att höra honom, som ju uppenbarligen intar en nyckelställning i detta tragiska ärende.

(Bläckanteckning) u/ Sven Dahlman

Som Du vet har Knut Hammarskjöld de senaste månaderna varit verksam i R.W.-affären i det att han, på Belfrages uppdrag, dels förhört vissa personer som trott sig ha upplysningar att lämna om chauffören Langfelder (som försvann samtidigt med R.W.) dels med "Müller", som för c:a tre veckor sedan dök upp i Salzburg. ("Müller" lämnade Salzburg 4/9 och är sedan försvunnen). Vi har ju ingen möjlighet att bedöma, vem "Müller" verkligen är och om han är ute i för oss farliga ärenden. Det finns i varje fall en teoretisk möjlighet att han spelar en dubbelroll. Under sådana omständigheter och då han kan ha haft möjligheter att fastställa Knut Hammarskjölds identitet, skulle jag, efter samråd med Dag, icke vilja tillstyrka att han nu reser till Bukarest i samband med Ditt tillträde där. Beträffande förflyttningen till Moskva är det väl f.n. omöjligt att bedöma om hans verksamhet i Wien kan ha några konsekvenser. Om några månader har vi säkert möjlighet att bättre bedöma situationen.

u/ Dahlman

(röd lapp)

Engfeldt/Rtz
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

STOCKHOLM 19		
~~Stockholm den 15 september 1951.~~ Personligt och strängt förtroligt.		
P 2 94	INK. D. N:o	
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I

Sthlm. den 15.9.51.
Överl. t.Kommissarien Danielsson,
Sthlm,, f.k.
u/ Stig Engfeldt
tjf.byråchef

Broder,

Enligt uppgifter, som en person lämnade i våras i fallet Raoul Wallenberg, skulle denne i varje fall under tiden 1946 - mars 1947 ha suttit i ett fängelse i staden Sibiu (Hermannstadt) i Rumänien. Vår undersökning i detta fall har pågått intensivt sedan dess och trots att åtskilliga negativa faktorer kommit in i bilden, kan en kärna av sanning finnas i den berättelse vi fått. Onödigt att säga att saken behandlas med allra största diskretion, och jag tillåter mig att särskilt understryka, att dessa mina rader uteslutande äro avsedda för Dig personligen. Du bör emellertid också delgiva Boheman brevet.

Anledningen till att jag besvärar Dig är, att den franska hemliga polisen, som, indirekt och av delvis eget initiativ, på grund av omständigheterna kopplats in på fallet, har förhört en av vår sagesman, i fortsättningen i detta brev kallad M., helt oavhängig person, i fortsättningen kallad "källan", som 1946-47 suttit i samma fängelse, där Wallenberg uppgivits vara internerad. Enligt den franska polisens källa, voro tre piloter tillhörande amerikanska flygvapnet internerade i fängelset samtidigt med källan. De höllos förvarade i en avdelning, som reserverats för Sovjetunionens fångar. De hade blivit nedskjutna i samband med bombardemang av Ploestis oljefält, gömt sig i bergen, påträffats av ryska trupper efter vapenstilleståndet i augusti 1944 mellan Sovjetunionen och Rumänien, internerats i ett läger i Predeal (Sinaia) - vari schweiziska röda korset (Internationella Röda Kors-kommittén?) bedrev hjälpverksam-

t.f. Chargé d'Affaires B a g g e ,
W a s h i n g t o n .

18/9 Rtz

het - flytt därifrån, infångats och slutligen satts i fängelse i Sibiu.

Källan uppger vidare, att, då en allierad kommission på hösten 1946 skulle inspektera fängelset för att undersöka, om bland fångarna funnes "några av deras medborgare", de tre amerikanarna ävensom flera andra fångar från fängelsets sovjetiska avdelning skickades till skogs hela dagen för att hugga ved. Alla andra fångar ställdes upp på fängelsegården inför kommissionen. De amerikanska fångarnas existens kunde icke konstateras, ty ingen av fångarna i den sovjetiska avdelningen förekom i fängelsets fångregister.

Då den angivna källan flydde från fängelset i mars 1947, befunno sig de tre amerikanarna fortfarande där.

Fängelsets adress torde möjligen vara Strada Sörii nr. 16.

Till Din orientering vill jag här tillägga, att vår sagesman M. bl.a. uppgivit, att en allierad kommission hösten 1946 besökte fängelset i Sibiu för att fastställa, om utländska fångar funnos där, men att Wallenberg och övriga fångar, som befunno sig på den sovjetiska avdelningen, kommenderades till skogsarbete den dag, då kommissionens inspektion ägde rum.

Med anledning av de franska uppgifterna får jag be Dig taga kontakt med State Department och hemställa om upplysningar, huruvida en allierad kommission verkligen besökt fängelset i Sibiu för uppgivet ändamål på den angivna tidpunkten och överhuvudtaget söka erhålla en redogörelse för alla omständigheter, som kunna vara av betydelse för belysande av den franska källans uppgifter. Särskilt koncentrerar sig intresset kring eventuella efterforskningar av de tre amerikanska piloterna, som påstås ha suttit i fängelset i Sibiu. Om de kommit ut och kontakt kunde upprättas med dem, borde klarhet kunna vinnas i frågan om Wallenberg någonsin befunnit sig i Sibiu eller ej.

Det är givet, att Du vid Ditt samtal i State Department måste antyda anledningen till vårt intresse, men det är självklart, att Du med yttersta skärpa framhåller vikten av hundraprocentig diskretion.

u/ Sven Dahlman

Vulcan 7 3841
uzaVodă 19 2653
agySándor 21 1481
uthLajos 1 2522
licii 5 2629
Libertăţii 8 2628
eaAdvEndre 10 ..2090
JózsefAttila 15 ..3682
Eminescu 4 3696
e ArmataRoşie 12 3904
şepci
4 1915
tivarea şi măcinarea
antemir 91 1237
indicatelr 8 3675
ozsaGyörgy 5 a ..1985
Republicii 75 ..1646
ă Bihoreană
.....1619
rnătorie de fier
26 .....★2240
.....2237
Redutei 1 1465
lastral Geodezic
al 7 1243
g Cooperatist
Malinovschi 3600
tegional M A T
.....2704
notechnic şi Veterinar
18 2244
rt-Export
eazul 12 1725
ică ulei
.....2738
lui de Fete Nr 1
.....1645
i de Administraţie
DivTVladimirescu 29 2575
ii Pedagogice de
uHaret 4 3863
de Construcţii Civile
.Nr 10 Timişoara
or 4 a 206
pt producerea de
lemne tari
scher KossuthLajos 1 323
Comunale
cu 10 .....★1625
1425
261
261
hi 4 2626
atorul Malinovschi 1 30
uă de apă ClMai ..34
he de apă ClFăcliei ..16
ioui de apă
păr 3 16
canalizare
limirescu 79 16
portivă a întrepr
AugSilaghi 1
Hegel 6 2
Coşbuc 7 19
ot exp şi ind lemnului
ctorul VIII Oradea
ii 27 1
1
X unitatea B fca
oaie Griviţa 18 1
slau ClArmateiRoşii 12 1
eăp Schubert 17 1
Eugen
anberger 1 2
ic ArmateiRoşii 25 2
BulyovszkyM 5 2
e Republicii 10 2
Arnold AGavra 7 2
Elemer Szigligeti 7 2
uil Sindicatelor 23 2
ton comerciant şi
or de piane PcTraian 6
n frânghier
aiViteazul 10 2

Jan Ilie BreinerBela 27 1830
Jano Rozalia TörökIgnác 14 3000
Japport cofetărie Republicii 2 1410
Jedlicska Gavril dr VAlecsandri 17 2706
Jedlicska Ştefan Pavel 18 3881
Jeney Alexandru
DobrogeanuGherea 28 3236
Jeney Rezso Libertăţii 54 1553
Jonás Eugen Pavel 16 2714
Jó Alexandru preot Seleus
Libertăţii 3 1482
Jó Ludovic DivTVladimirescu 24 2150
Jozsa Carol GCosbuc 2 2997
Jozsa Carol Seleus Morii 44 2988
Judovits Ernest Republicii 14 3479
Juhász Gheorghe Martirilor 7 1776
Jurászik Matei instrumente muzicale
Republicii 7 2121
domic Palatul Vulturul Negru 2565
Kadar Alexandru MEminescu 8 ..1976
Kahan Solomon PţaMihaiViteazul 3 2010
Kallai Emeric ing JózsefAttila 15 2626
Kallos Francisc mag marochinerii
art voiaj Malinovschi 4 1504
domic BreinerBela 20 2411
Kalman Emeric Plevnei 3 1655
Kalman Francisc dr
Hübschenberger 11 2787
Kapás Antoniu PţaCetăţii 4 2656
Karácsonyi Ioan restaurant
SimionŞtefan 29 1917
Karácsonyi Ladislau
JózsefAttila 43 3828
Kardos Ştefan NicIorga 10 1697
Karl Ludovic Caragiale 12 2655
Karpf L Ladislau dr ginecolog mamos
PţaLibertăţii 32 1690
Katona Adalbert Sindicatelor 8 1255
Katz Carol KossuthLajos 2 1540
Katz Emeric blănărie Rimanóczy 6 1322
Katz Iosif av PcTraian 15 2170
Katz Ludovic CuzaVodă 60 2102
Kecskeméti Andrei dr spec boli copii
Republicii 3 2999
Kelemen Adalbert transport auto
DCantemir 34 3603
Keller Ana salon modă dame
Böszörmönyi 14 3447
Kemény Alexandru Proletarilor 37 ..2368
Kemény Iuliu GlMarcos 1179
Kende Iosif dr Republicii 10 2711
Kende Ladislau dr Pavel 9 2301
Kepes Bartolomeu ICFrimu 7 2466
Keszler Herman dr Sindicatelor 8 3850
Kilner Albert Roosevelt 19 1068
Kilner Gheza Horia 11 1395
Kiss Adalbert transporturi
KossuthLajos 3 2055
Kiss Adalbert mecanic
KossuthLajos 3 2788
Kiss Alexa dr veterinar
DivTVladimirescu 16 3436
Kiss Beni autotransporturi Bem 21 1359
Kiss Elisabeta ICFrimu 2 1323
Kiss Elisabeta Vîşinschi 26 1191
Kiss Ileana JózsefAttila 13 2665
Kiss B Ladislau JózsefAttila 6 1242
Kiss Vasile BreinerBela 52 3845
Klein Erna ing Griviţei 34 2928
Klein Ernest dr specialist boli
interne şi röntgen
EpiscopPavel 13 2880
Klein Gheorghe Sindicatelor 4 2670
Klein Hugo Ssor Elisabeta Havas
mag art optice şi foto
Republicei 4 2362
Klein Iuliu dr MEminescu 75 1215
Klein Tiberiu confecţiuni bărbăteşti
şi de dame Şaguna 16 3426
Klor Adalbert Pavel 7 3816
Klotild fca vopsele firnise lac art
chimice 12Octomvrie 18 1096
Kohn Alexandru Sindicatelor 23 ..2321
Kohn Jacob Sincai 1 1418
Kohn Ştefan Eminescu 3 2018

Koller Iosif Kogălniceanu 40 3908
Konrád Paraschiva Vîşinschi 6 1260
Korbucz Francisc coloniale NJiga 1 2951
Korbucz Iosif coloniale
EpiscopCiorogariu 22 2408
Korda Edmund Republicii 10 2936
Kornfeld Alexandru Sindicatelor 7 2488
Kotsis Gheza ing
Republicii 16 1560
Kovács Elisabeta coloniale
PţaMihaiViteazul 10 1120
Kovács Ernest av
Hübschenberger 13 3218
Kovács Francisc TörökIgnác 11 ..1695
Kovacs Ioan Sindicatelor 9 2794
Kovács Ladislau dr stomatolog
chirurgia gurii medic primar
de spital Eminescu 12 2873
Kovács Ştefan Vîşinschi 48 1093
Kovacsik Ioan atel mecanic
VConta 21 3028
Kozma Arpad VancserIoan 14 2967
Kozma Oscar Doina 18 3007
Kramer Iosif SBărnuţiu 22 3269
Kramer Tiberiu Böszörményi 23 ..2731
Krausz Ladislau Sindicatelor 9 1473
Kun Ladislau textile tricotaje şi
mărunţişuri EcatTeodoroiu 4 ..1915
Kun Ludovic PosaLajos 11 2300
Kun Ludovic DivTVladimirescu 51 2323
Kupfer Iosif Republicii 34 2956
Kupferstein Iosif ceasornicar
bijutier Republicii 10 A 1959
Kupsa Mihai coafor dame
PţaLibertăţii 2 1877
Kutiák Ştefan PţaPetöfiSándor 22 2848
Laboratorul de Igienă de Stat
PictorGrigorescu 4 2348
Lacatos Iosif pielărie şi chimicale
PţaMihaiViteazul 14 1087
Laczkó Petru Batthyányi 5 B 2515
Lakatos Weisz Eugen
JózsefAttila 4 1933
Lakomcsik Ludovic AGavra 11 1263
Lampel Zoltan Szigligeti 12 1934
Landau Adolf PţaMihaiViteazul 2 3984
Laschek Frederic BreinerBela 16 ..2799
Laszló Adalbert AulichLajos 12 1358
Lazăr Iosif Hübschenberger 42 ..1214
Leb Nicolae SzmetkaGyörgy 1 1294
Léb Wilhelm ProfParhon 5 2085
Lefkovits Herman debit de tutun
PţaStalin 1 3849
Legmann Zoltan ArmateiRoşii 16 ..1489
Lehóczky Ştefan KarlMarx 32 3080
Leitman Emeric dr Schubert 15 ..1265
Leitman Ştefan BreinerBela 50 1121
Leitner Ludovic Pavel 9 1015
Lemnul intrep com de Stat
PţaMihaiViteazul 15 2804
Bem 25 3200
DobrogeanuGherea 28 1673
Lencar Ioan Seleus 3494
Lengyel Emeric Cl Martrlor şi
Deportatilor Evrei 44 1407
Lengyel Ladislau dr Sindicatelor 9 2175
Leob Ludovic Republicii 11 2850
Levai Ana JózsefAttila 35 2950
Lévay Iosif Horia 10 2309
Leşan Dănilă ing
EpiscopCiorogariu 46 1569
Lestyán Andrei HockJános 7 1220
Librăria Cartea-Rusă Republicii 1 ..2124
Librăria Noastră PictorGrigorescu 6 1714
Liceul de Băeţi Nr 1
SpiruHaret 5 1580
Liceul Clasic Mixt Maghiar
JózsefAttila 18 2414
Liceul de Fete Nr 1
PcLenin 2 2094
Liceul Maghiar de Băeţi Nr 2
Cele3Crişuri 6 2319
Liceul Maghiar de Fete Nr 2
Sindicatelor 1 3059
Lichtmann Ernest Sindicatelor 9 B 3962

Liebermann Alexandru litografia
Mercur BreinerBela 20 2546
Lindenfeld Alexandru
LahnerGyörgy 8 3456
Lipcei Ştefan av Republicii 26 ..1013
domic PcLenin 13 1014
Lisztes Ivan motor tăiat lemne
Delavrancea 32 2933
Lónyai Margareta
Hübschenberger 23 3481
Lörincz Arthur ing Kalvin 2 2726
Lörincz Emeric restaurant
Crinului 1 2287
Loteria de Stat colectura oficială
NagySándor 1 1307
Lovász Emeric ing Kogălniceanu 19 2487
Lövi Eugen Republicii 27 2583
Löwinger Nicolae
DivTVladimirescu 34 1952
Lucaciu Alexandru ProfParhon 1 2898
Lucaciu Ana TörökIgnác 51 1699
Luczek Iosif VAlecsandri 21 3268
Lumina Pasajul Vulturul Negru 2990
Luncan Ioan BreinerBela 79 3251
Luncan Vasile DivTVladimirescu 30 1635
Mafteiu Mircea dr vet
JózsefAttila 37 2470
Magazinul de Stat Coşbuc 1 1129
Republicii 12 1100
Republicii 15 1124
Republicii 2 3822
TörökIgnatz 47 1118
ProfParhon 110 1150
Magazinul de Stat Oţelul
KossuthLajos 24 .....★2078
Vîşinschi 7 2899
Măgureanu Andrei MşalPrezan 10 ..1691
Major Alexandru Soarelui 3 3230
Major Nicolae PţaPetöfi 24 1379
Malek Martin ag comercială
PţaStalin 1 1614
Marchis Silvia PetrePipoş 8 3854
Marcovits Alexandru Rimanóczy 5 1798
Marcovits Iosif Republicii 17 3836
Marcu Florian LahnerGy 19 1574
Mariţan Ioan ICFrimu 2 3035
Maron Paul MareşalPrezan 8 2810
Masznyik Ella dr Rimanóczy 3 ..3449
M A T depozitul de distribuţie
Kogălniceanu 26 2113
dep jud ProfParhon 8 1565
Matyas Ana Böszörményi 14 1238
Maurer Alex BreinerBela 27 2187
Mayer Iuliu JozsefAttila 44 1943
Mayr Lenke AdyEndre 8 1819
M B G fca ciorapi Eminescu 73 ..2045
Vecsey 10 2373
fcă tricotaje 2048
Meer Paul dr Hübschenberger 2 ..1600
Megyeri Ema KarlMarx 40 2585
Megyeri Iosif Eterna fca basmale
şi batiste MEminescu 71 1216
Megyeri Francisc ing Pasteur 16 2416
Meichner Ludovic
DivTVladimirescu 34 2169
Menczer Arpad Republicii 10 1128
Menning Alexandru frizerie
PţaStalin 2 3683
Merca Florica Bacalbaşa 4 3031
Metzler Maur BreinerBela 12 2204
Mezei Gheorghe Kalinin 14 1429
Mezei Petru AulichLajos 36 3673
Mezger C PcLenin 11 3684
Miclea Gheorghe Republicii 13 2305
Militaru Const av
EpiscopCiorogariu 7 2757
Miliţia Judeţeană Bihor
DivTVladimirescu 2 .....★2472
Minele de cărbuni Borod-Cornitel
JózsefAttila 30 1198
Mitran Mihai JózsefAttila 25 1163
Mocanu Gavril NJiga 19 3629
Mokos Coloman curăţătorie chimică
DivTVladimirescu 15 1213

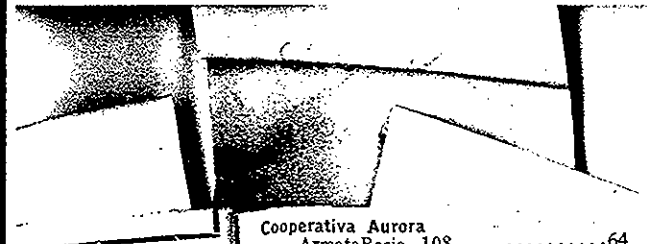

...36
...37
...24
...6
...riu ...17
...10
...1
Jos ...12
Sus ...13
...16
...15
...18
...19
...46
...2
Regională de ...6
e ...5
comerciant ...3
staurant ...6
...
...
moară ...
il ...
te ...
an col ...
ntară ...
erinar ...
...
Stat Contagios ...
...
...
preot ...

BOD-SAT

emia dr ...
rovizoriu ...
...
Stat Bod ...
gresul ...

BUDILA

Provizoriu Principală 377

CERNATU

ublicii Populare Române
de Stat Principală 526
Industrie de Stat
cherestea 462 ...
L S ...
Provizoriu ...
Provizoriu de Plasă
...
le ...
va Cernatu Principală 531
derea Regională de
tricitate secția 3 Târlungul
Lung Principală 5 ...
1 Iunie Mijlocie 565 ...
ima Turnătorie Săceleană
u Lung 1897 ...
Muncitoresc Român
ceaTârcă 402 ...
a Fiscală Cernatu ...
Iordan ing ...
tu Lung Grecul 1870 ...

CODLEA

a Laterală 76 ...
Rita Gării 28 ...
Ioan Gării 34 ...
Gheorghe Constituției 4 ...
Republicii Populare Româ
ică de Stat ArmataRoșie 1
nifera Exploatare Concordia
x s i n c fc colofoniu
...
ării 33 ...
om fcă prod chimice
ArmataRoșie 27 ...
Laterală 38 ...
ar Horia 6 ...
tetul Provizoriu
ArmataRoșie 5 ...
itetul Provizoriu de Plasă
ArmataRoșie 101 ...

Cooperativa Aurora
ArmataRoșie 108 64
Cooperativa Prevederea
ArmateiRoșii 86 57
Cristel Tipografie Scheilor 34 35
Erich Richter manufactură
Scheilor 9 49
Fiman Boris ArmataRoșie 124 4
Frontul Plugarilor
ArmataRoșie 82 29
Gobbel Ioan Gării 40 47
Gross Peter fcă parchete
ExtraVilan 14 15
Iacob Const CâmpuAlb 34 27
Intreprinderea Regională de
Electricitate ArmataRoșie 30. 3
I P E I L Codlea 34
Măgura Codlei întrepr de Stat pentru
articole finite din lemn unitatea
Nr 1 Fabricii 11 26
Nr 2 Laterală 60 42
Nr 3 Fabricii 3 19
Nr 4 Nouă 27 11
Nr 5 Horia 3 12
Merkel Herta ArmataRoșie 38 37
Ocolul Agricol ArmataRoșie 70 40
Ocolul Silvic Laterală 7 17
Partidul Muncitoresc Român
ArmataRoșie 72 13
Pavli Const Fabricii 6 67
Percepția Fiscală ArmataRoșie 105 ..8
Petrescu Gheorghe
ArmataRoșie 74 50
Popovici Lidia Măgurei 138 18
Progresul fcă salam Fabricii 5 58
Protariat fcă suveici
ArmataRoșie 48 74
Schiaua Gheorghe
ArmataRoșie 125 75
Schwohorski Ernest florărie
Gării 20 39
S M T Centrul Mecanic Regional
ArmateiRoșii 73 63
Grădinilor 4 41
Soc Națională de Gaz Metan
ArmataRoșie 93 24
Stoia Ioan dr ArmataRoșie 87 6
Tomescu Const ArmataRoșie 109 ..72
Vasilescu Doru florărie Fabricii 8 ...68
Wilk Marta florărie Gării 22 45

CRISTIAN

Alfa fcă paste făinoase
Lungă 12 10
Babeș Gh depozit M A T
Lungă 174 8
Comitetul Provizoriu 1
Fabrica Produse Refractare
Muncitorul 3
Ferma Uzinei Steagul Roșu
Lungă 56 13

FELDIOARA

Banca Republicii Populare Române
Bcă de Stat agenția 13
Brătănescu Gheorghe dr 5
Camera Agricolă Ocolul Agricol 14
Comitetul Provizoriu 6
Apata 17
Araci TreiScaune 18
Arini Treiscaune 20
Cristav 22
Haghig 15
Iaras Treiscaune 19
Maeruș 3
Rotbav 2
Comitetul Provizoriu de Plasă 9
Condor Gheorghe Feldioara 16
Cercul Technic Agricol 8
Colțul Agricol 14
Partidul Muncitoresc Român 4
Percepția 11
Reconstrucția fcă țigle și
cărămizi 10
Victoria Soc Coop Economică ....18 a

CHIMBAV

Aurora fcă Mașină 10
Comitetul Provizoriu 6
CORONA
filatură kammgarn ....★2
Fabrica de Carton 4
I P E I L Fabrică Furnir....5

HĂLCHIU

Aurora fcă curele de transmisie
Morii 47 8
Comitetul Provizoriu 3
Satu Nou 11
Cooperativa Halciu Morii 114 9
Gospodăria Agricolă Octombrie Roșu
Hâlciu 497 14

HARMAN

Comitetul Provizoriu 1
S M T bir de mașini 7

INTORSURA BUZĂULUI

Banca Republicii Populare Române
Bcă de Stat agenția 24
Coltofeanu Ioan mag mixt
Cătun Brădet 15
Comitetul Provizoriu Barcani 4
Sita Buzăului 5
Vama Buzăului 6
Comitetul Provizoriu al Plășii 2
Cooperativa Buzoaiele 25
Cooperativa Ciucașul 23
I P E I L 17
Negoț Iosif 20
Ocolul Agricol 16
Ocolul Silvic 9
Partidul Muncitorec Român 21
Percepția Circ Intorsătura Buzăului 10

POIANA

Cantonul Silvic 12
Casa de Odihnă U F D R 2
Confederația Generală a Muncii
oficiul local de turism 16
Partidul Muncitoresc Român
Casa de Odihnă 11

PREJMER

Banca Republicei Populare Române
Bca de Stat agenția 14
Comitetul Provizoriu 3
Doboli de Jos Treiscaune 18
Lunca Calnicului Treiscaune ..17
Cooperativa Progresul 20
Fabrica de postav Prejmer ....★8
maternitatea 11
Fabrica de Spirt și Drojdie
Independența 4
Farmacia de Stat 15
Intreprinderea Regională de
Electricitate 2
Panait Georgeta 16
Partidul Muncitoresc Român 1
Ștefan Ulpiu 7

RĂȘNOV

Banca Republicii Populare Române
Bcă de Stat agenția 10
Comitetul Provizoriu
Bisericii 1047 2
Cooperativa Aurora Bisericii 1476 ..29
Cooperativa Cetatea PțaUnirii 242 ..16
Fabrica de Scule Râșnov
Bisericii 24 9
Georgescu Topaslău
Liliana Nanu 76 24
Gruparu Moise Rodului 1041 7
Intreprinderea Regională de
Electricitate Ghimbășel 1135 ..1
Kopony Wilhelm Isvor 40 18
Partizanul Roșu fcă de postav și
țesături Gări 23
Pârvu Ioan Dorobanților 1223 22
Percepția Fiscală 21
Petrescu Const maior
Bisericii 1081 11
Popa Ioan dr Dorobanți 267 14
Șeful Stației Gara 12
Stănicel Ioan LilianaNanu 55 28
Stănilă Ana Dorobanți 279 26
Steaua Roșie fcă de cretă
MihaiViteazul 133 19
Tero intrepr tech și reprezentanțe ..25

SATU-LUNG

Asociația Comunelor Săcelene 3
Casa de Recreație a Ministerului
Invățământului Public 8
Comitetul Provizoriu 1
Ocolul Silvic Săcele 4

SF. PETRU

Comitetul Provizoriu 2

TELIU

Comitetul Provizoriu 1
Dobârlău 3
Mărcuș 2

TIMIȘUL DE JOS

Baranyai Gh fcă sobe faianță 3
Căminul de Copii al Ministerului
Muncii și Prevederilor Sociale ..9
Casa de Odihnă a Salariaților STB ..12
Colonia de Copii C G M 12 5
Fabrica de Confecții Republica 13
Vila Casei de Economii Cecuri
și Consemnațiuni CEC 15
Vila Confederației Generale a
Muncii 7

TIMIȘUL DE SUS

Cabana C A M 5
Casa de Odihnă a Comitetului
Central P M R 2
7
Casa de Cultură și Odihnă U T M ..17
Casa de Odihnă a Ministerului de
Externe 14
Casa de Odihnă al Ziarului
România Liberă 3
Cibianu Mihail 6
Comisiunea de Stat a Planificării 12
Creditul Național Industrial 13
Institutul Sf Maria 9
Vila P M R 7

TOHANUL VECHI

Buiculescu Gh Ioan restaurant 6
Crăciun Gheorghe 3
Comitetul Provizoriu 1
Poiana Mărului 2
Tohanul Nou 11
Fabrica de Var PiatraCraiului 7
Stația C F R 5
Uzinele 6 Martie ....★4

TURCHEȘ

Bota Ana Principala Baciu 12
Comitetul Provizoriu 2
Baciu 4
Concordia 13
Marin Victor Com Baciu 11
Purcărea Dumitru 14
Sovrompetroll ssala Baciu 13
Stroie Gheorghe Baciu 9

VLĂDENI

Comitetul Provizoriu 1
Țânțari 3

VULCAN

Comitetul Provizoriu 4
Holbav 5
Serviciul Sanitar Principală 528 6

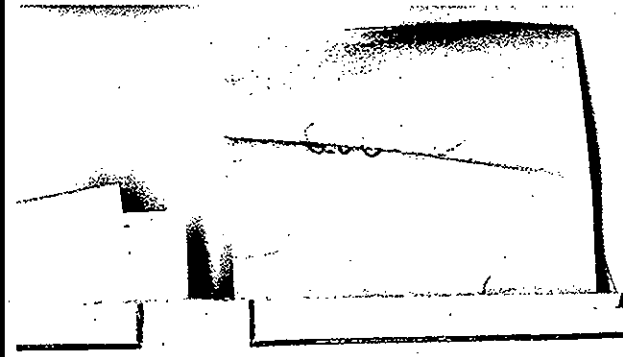

Telefonul în slujba poporului.

JUDEȚUL HUNEDOARA

DEVA

Administrația Financiară
încasări și plăți KarlMarx 2 228
constatare 257
Administrația Poștelor și Telecomunicațiilor
oficiul poștal KarlMarx 12 249
278
Aftergut Alexandru 23August 39 64
A R L U S PțaUnirii 11 59
Atelierele Arte Grafice KarlMarx 6 ..320
Balog Carol Decebal 2 419
Banca Republicii Populare Române
Bcă de Stat PțaUnirii 16 20
21
PțaUnirii 6 420
Bărceanu Eugenia Viilor 16 256
Bellu Gheorghe MEminescu 32 498
Berindei Romulus KarlMarx 13 63
Berkovits Ludovic av AurelVlaicu 6 264
Biroul Local de Turism C G M
KarlMarx 2 294
Biroul Oficial de Voiaj C F R
KarlMarx 1 218
Biroul de Repartizarea Brațelor de Muncă Lenin 11 461
Borbath Wiliam ing AurelVlaicu 16 453
Borbe Simion DragoșVodă 13 3
Bretan V Vasile 23August 77 302
Caba Emil dr KarlMarx 1 223
C A M dep KarlMarx 3 445
Căminul de Ucenici GhBarițiu 21 ..43
Câmpian Simion dr AurelVlaicu 12 266
Cantor Alexandru Șaguna 2 33
Casa Asigurărilor Sociale
serv medical Lenin 15 466
Centrul de Difuzare al Ziarului
Scânteia KarlMarx 4 55
Centrul de Exploatare al Minelor
IVStalin 33 328
Centrul Jud de Planificare
GlGrigoreBălan 7 313
Cercul Teritorial Hunedoara
23August 63 .....interurb ..2
CINEMA PROGRESUL
KarlMarx 5 13
Ciocan Ivan Victoria dr
CuzaVodă 4 482
Colegiul Avocaților KarlMarx 1 263
Comcar soc com de stat
PțaUnirii 3 36
418
abatorul Griviței 24 .....275/A
Comcereal mag de stat PțaUnirii 14 35
Comitetul Provizoriu Cârjiți .... inter..6
Comitetul Provizoriu Deva
PțaUnirii 2 41
secretariat 289
480
oficiul de închiriere VILenin 9 ..28
cantina AIancu 2 232
Comitetul Provizoriu al Județului
cab președ KarlMarx 2 60
domic președ 209
cab vicepreședinte 233
secretariat 234
serv contencios 426
serv economic 438
Comitetul Provizoriu al Plășii
AIancu 4 411
COMLEMN Soc Com de Stat
dep cherestea Nr 148
23August 46 39
Competrol Horia 46 270
Conda Publiu av 6Martie 6 492
Consiliul Județean al Sindicatelor Unite AurelVlaicu 1 451
Consiliul Sindical Județean
6Martie 24 430
Cooperativa Horia VILenin 1 262
Cooperativa Plugarul FilimonSârbu 1 ..334
Cooperativa Solidaritatea PțaUnirii 17 463
Crețu Georgeta 23August 16 338
Curtea de Apel cab proc gl
IVStalin 2 31
cab președ 32
cab insp judecătoresc 499
Cziranyi Alexandru AurelVlaicu 46 296
Dânsoreanu Lazăr av AurelVlaicu 7 237
Departamentul Aprovizionării Armatei PțaUnirii 10 42
Derubau Cariere 23August 16 53
centrul de distribuire
FilimonSârbu 3 404
șantierul CuzaVodă 17 442
Deutsch Ludovic Eminescu 1 54
Doroga Aurel 6Martie 9 9
Drăgoi Anton KarlMarx 11 433
Doroga Aurel 6Martie 9 9
Fabrica de Teracotă GhBarițiu 9 439
Farmacia de Stat
Nr 1 KarlMarx 2 416
Nr 2 Lenin 1 25
Federala Deva TMaiorescu 40 222
Fischer Alexandru Kogălniceanu 7 ..267
Frontul Plugarilor Eminescu 2 429
Furst Simion Spitalului 1 7
Gabor Petre Eminescu 9 258
Garda Financiară 23August 55 497
Gergely Herman 23August 17 434
Gergely Lazăr AvramIancu 11 304
Gheorghiu Elena VMolotov 42 ....29/A
Gherban Dumitru mag încălțăminte
23August 1 24
domic AvramDensușianu 6 436
Groza Petre AvramIancu 1 431
Grün Wilhelm dr stomatolog
KarlMarx 19 424
Grünfeld Henrich dr copii
6Martie 13 464
Guia Petru Moțu VILenin 5 229
Habian Viorica MViteazul 6 220
Hapan Grațian dr Șaguna 24 456
Hosu Eugen Longhin dr
FrHosuLonghin 9 212
Ilie Florea VILenin 43 49
Incogen întrepr de constr AIancu 3 ..500
Industria Alimentară Rom din Transilvania Griviței 24 275
Inspectoratul Muncii KarlMarx 24 ..243
Inspectoratul Școlar al Jud
Hunedoara KarlMarx 2 495
Intreprinderea de Construcții civile și Industriale Nr 12 atel mecanic 23August 36 423
Ionescu Iosif col GhCoșbuc 17 417
I P E I L întrepr de stat Horia 38 ..325
Judecătoria Populară Mixtă
KarlMarx 1 56
Kalman Ioan ing PțaUnirii 17 ..290
Klepner Ernest 23August 7.....458
Laboratorul de Higienă Spitalul 23August 58 51
Lengyel Acațiu 6Martie 10 280
Librăria Noastră KarlMarx 12 235
Liceul Decebal KarlMarx 8 205
Liceul de Fete Spitalului 2 465

LOTERIA DE STAT
SOCIETATE COMERCIALĂ DE STAT
Regionala DEVA
Str. Karl Marx Nr. 3
TELEFON 219

Lőrincz Eugen av PțaUnirii 4 274
Loteria de Stat regionala Hunedoara
KarlMarx 3 219
Löwy Leopold 23August 14 6
Magazinul de Stat Aradul
KarlMarx 15 4
MihaiViteazul 15 34
KarlMarx 3 65
66
Magazinul de Stat Lanțul
KarlMarx 7 67
KarlMarx 13 68
69
Măgureanu Gheorghe dr internist
Șaguna 10 224
Marcu Irina KarlMarx 3 486
M A T dep Șaguna 5 8
dep de distribuire VILenin 6 ..217
Mica serv contencios KarlMarx 17 50
Mihuțiu Petru GrBălan 11 283
Miliția Județeană Hunedoara
PțaAIancu 2 203
Minele Statului Săcărâmbu Gara ..16
Ministerul Comerțului dțiunea comercială jud VILenin 11 251
Missak Ștefan dr
KarlMarx 21 297
Nataliuc Lucia Eminescu 14 46
Ocolul Silvic AvramIancu 27.....241
Olaru Alexandru av
AvramIancu 5 312
Oltul fcă săpun chimice
Caragiale 20 215
Oprea Mircea 23August 23 299
Oprean Elena 23August 13 493
Organizația Sportului Popular
23August 2 37
Parchetul Tribunalului
KarlMarx 216
Partidul Muncitoresc Român
CuzaVodă 9 38
KarlMarx 4 293
★401
PțaUnirii 15 452
Păun Teodor col
23August 95 260
Penitenciarul AurelVlaicu 2 14
Pocol Valer av AIancu 5 .....237/A
Pompierii GhCoșbuc 23 2
Popa Adrian GhLazăr 20 317
Popa Tiberiu av AurelVlaicu 10 ..308
Popovici Lucia 23August 41 318
Popoviciu Iconia KarlMarx 14 221
Rapaport I Ioan Șaguna 1 255
R A T A garajul23August 7 494
Rohan Nicolae Molotov 24 327
Roman Iosif dep băuturi
CuzaVodă 2 52
Rosengarten Ludovic Eminescu 20 ..421
Rotea Abel Șaguna 3 409
Rusu Viorel dr GhLazăr 4 248
Sârbu Gheorghe Eminescu 14 441
Savischi Vera Barițiu 10 47
Schmidt Olga Horia 11 29
Schwartz Dezideriu pielărie
PțaUnirii 10 449
Școala de Cadre a Consiliului Sindical Județean AurelVlaicu 1 40
Școala de Cadre P M R
23August 40 324
Școala de Cadre Țărănească
GrBălan 9 316
Școala Pedagogică de Băeți
GhBarițiu 2 226
Școala Tehnică Profesională de Băeți Molotov 3 481
Secția de lucrări D G D
FilimonSârbu 3 484
Serviciul Drumurilor Naționale
Șaguna 4 210
Șaguna 7 254

JUDEȚUL SIBIU

SIBIU

Aron Victor Reconstrucției 15 2791
Abatorul Municipal Abatorului 7 ..1358
Academia Teologică Andreiană
1Mai 20 1421
Administrația Financiară
secretariat PțaUnirii 7 2392
serv contrib directe 1506
serv contrib indirecte 1340
cab adtor financiar
PțaUnirii 9 1827
Administrația Poștelor și
Telecomunicațiilor
oficiul poștal I 1Mai 16 2394
poștal II Gara Sibiu ..2789
telegraful 1Mai 16 ..2713
Adler Mano Uzinei 6 1952
Adler Wilhelm comert fier
Prometeu 1 1554
Aeroportul Tars Turnișor 1286
A G I R Molotov 4 1711
Agricom Iancu Nic ing
9Maiu 60 2101
Albani Nicolae BarbusseHenry 11 1295
Albescu Virgil PțaRepublicii 2 ..2258
Albrecht Richard 13Aprilie 9 1689
Albu Ion preot Justiției 12 1258
Alecsa Ioan maior Hegel 10 1844
Alexandrescu Ioan maior
Cooperației 12 2264
Alexiu Mircea LPGotlieb 28 2464
Algasovschi Nichita ValeaMare 7 ..2899
Ambulatorul Policlinic
SindicateleUnite 2 1958
Amylon Intrepr Ind a Statului
Abatorului 5 .....★2275
dțiunea 1203
ElenaPavel 7 2139
Amzulescu Ioan PțaRepublicei 8 ..2354
Andrei Gh Itcol Neculcea 7 1221
Andreiu Eugen ȘcoaladeInot 18 ..2840
Antal Alexandru IVStalin 30 1976
Antonescu C Mihail
MșalMalinovschi 94 1733
Antoni Em.I GhCoșbuc 36 2453
Apeductul Orașului Dumbrava ..1052
Apolzan N P DrKornhauser 14 ..2349
Aprolacta Soc Com de Stat
NTeclu 35 1225
filiala NTeclu 25 2218
Aprozar Soc Com de Stat
OlgaBancic 3 1434
Pța6Martie Baraca 4 1951
Arca O Gabany art menaj
Pța 6Martie 9 2370
Arhiepiscopia Ortodoxă Română
secretariat 1Mai 24 1413
contab 1Mai 35 2551
Arlus filiala IVStalin 23 1071
IVStalin 17 1746
Armeanu Emil
AlexandruPetöffi 25 2031
Artaljth ind de os artificial
Bd11Iunie 7 1549
Articola atel chimic ILCaragiale 2 1282
Asociația Profesională a Meseriașilor
Imbrăcăminte Bruckental 17 1180
Astra Cooperativă fca bomboane și
ciocolată Lânei 12 a 1532
Auto Atomic N Iliescu
9Maiu 17 2116
Automobilia atel rep auto
Constituției 21 2215
Automobilia I Negru Molotov 1 ..2519
Avram Cornel Justiției 3 1267
Avrigeanu Fulvia AvramIancu 24 ..2924
Avrigeanu N Moara de Scoarță 29 2197
Baia Populară Volksbad Lenin 4 1143
Bălăcescu Varvara
ReformaAgrară 9 1242
Balanța fcă cântare și frigorifere
ClGusteriței 21 .....★2850
serv personalului 1155
Balaș Andrei col Litovoiu 4 1938
Băldescu Radu gl
ȘtOIosif 4 1285
Baltac Ioan Pța6Martie 18 2688
Baltes Andrei restaurant
PțaRepublicei 4 1110
Bari Edmund 9Maiu 11 2886
Banca Generală de Economii din
Sibiu IVStalin 2 1004
Banca Republicii Populare Române
Bca de Stat 1Mai 20 ....★2020
inter 17
agenția Molotov 14 ....★2011
cab director 1Mai 16 2310
Banea Ilie galanterie IVStalin 16 2360
domic LPGotlieb 8 2344
Bănescu Paraschiva Gimnasticei 15 1869
Banu Ilie MihaiViteazul 13 2717
Bara Ioan Densușianu 3 1199
Bara Ioan junior GhLazăr 4 1315
Bărbat Gheorghe ClPoplăcii 20 ..1695
Barbu Aurelia dr
Reconstrucției 31 2797
Bardac P Iosif
AlexandruVlabuță 3 2908
Bardaș Zosim AvramIancu 5 2217
Bart C Maria Lenin 8 2248
Bârzotescu Emanoil gl
1Mai 39 1296
Basoc Gh maior Victoriei 19 1894
Baumann Iuliu Dealului 19 2966
Becher B Ludovic Negoi 48 ..2015
Bedelean Ioan lăcătușerie instalații
Tg Vitelor Vechiu 3 a 2977
Bedeuș Iosif IuliaHașdeu 4 1802
Belohlawek Victor Lenin 3 2764
Benedek Iulius DrIRațiu 7 2534
Berlescu Maria 1Mai 10 1345
Bernevig Ilie Itcol Stalingrad 43 ..1950
Bertolotti Giulio Lenin 8 2070
Bianu Aurel TVladimirescu 3 1126
Bianu Georgescu vămuiri
Pța Gării 4 2238
Bibu Viorel Cooperației 10 2138
Bidianu Augustin 1Mai 1 2964
Biroul Oficial de Voiaj C F R
IVStalin 7 2085
Bivolaru D maior DAnghel 14 2014
Blaga Octavian Itcol
GhCoșbuc 2 a 2326
Bock Oscar dr Turnului 16 2177
Bodega Municipală Oltul
PțaRepublicii 20 2714
2993
Bodogae Teodor Hochmeister 4 ..1858
Boeriu Aurel Oituz 7 2600
Bogdan Ioan dr veterinar
LPGotlieb 9 1049
Boiu Silvia Moscova 22 1788
Bologa & Co s a r
AIancu 6 1748
Borcia Nicolae AvramIancu 7 2396
Borcoman Octavian PțaUnirii 1 ..1018
Borodi Iuliu av Moscova 24 2510
Borgos Armand Bruckenthal 13 ..1717
Botezatu Petru Faurului 10 1045
Bozdoc Valeriu ȘosȘelimbăr 240 ..1270
Braga Gheorghe Nocrihului 28 ..2623
Bran Liviu TVladimirescu 4 1559
Brânduș Gheorghe Miciurin 2 2655
Bratu Dumitru
Mșal Malinovschi 25 1192
Braun Solomon ReformaAgrară 8 2772
Brediceanu Maria
ICDrăgușan 7 2970
Breckner Gerhard Donici 2 1763
Brudy Andrei Reforma Agrară 9 ..1716
Brutăria Municipală
Nr 2 Sos11Iunie 5 1741
Nr 6 Pulberăriei 2 1161
Nr 12 Lenin 11 1742
Nr 13 Glinka 30 2536
Nr 15 BdMșalMalinovschi 46 ..1930
Bucșa Romul Tribunei 1 1707
Bucurescu Gh
PapadiciZNicolae 14 2509

„AMYLON"

INTREPRINDERE INDUSTRIALĂ A STATULUI

SIBIU — STRADA ABATORULUI Nr. 5 **Telefon 2275**

FABRICĂ DE AMIDON, GLUCOZĂ, DEXTRINĂ

CONT BANCA REPUBLICII POPULARE ROMÂNE
BANCĂ DE STAT Nr. 223

ADÂNCATA

Comitetul Provizoriu Adâncata
Lipoveni
Mitoc Dragomirna

ARBORE

Comitetul Provizoriu Arbore
Clit
Coivana
Laslovăt

BOSANCEA

Comitetul Provizoriu Bosancea
Plăvălari
Rusii Mânăstioara

BURDUJENI TÂRG

Comitetul Provizoriu Burdujeni

CACICA

Banca Republicei Populare Române
Bancă de Stat
Comitetul Provizoriu Cacica
Părtești de Jos
Părtești de Sus
Fabrica de Cherestea I P E I L
Salina

COMĂNEȘTI

Comitetul Provizoriu Botoșana
Comănești
Todirești

DĂRMĂNEȘTI

Banca Republicei Populare Române
Bancă de Stat Mărăței
Comitetul Provizoriu Călinești Enache
Călinești Cuparencu
Costâna
Dănila
Dărmănești
Mărăței
Parhăutii
Românești
Șerbăuți
Comitetul Provizoriu al Plășii
Frontul Plugarilor

ILIȘEȘTI

Banca Republicei Populare Române
Bancă de Stat
Comitetul Provizoriu Băisești
Bălăceana
Berchisești
Drăgoești
Ilisești
Liteni
Măzănăești
Stroești
Stupca
Zăhărești
Comitetul Provizoriu al Plășii
Cooperativa Frăția
Frontul Plugarilor
Ocolul Agricol
Ocolul Silvic
Partidul Muncitoresc Român
Percepția

ITCANI GARA

Comitetul Provizoriu Itcani

PĂTRĂUȚI

Comitetul Provizoriu Pătrăuții Sucevei
I P E I L întrep pentru industrializarea lemnului
Ocolul Silvic

SOLCA

Banca Republicei Populare Române
Bancă de Stat
Comitetul Provizoriu al Plășii
Comitetul Provizoriu Poeni
Solca
Cooperativa Isvorul
Frontul Plugarilor
Fabrica de Bere
Fabrica de Cherestea I P E I L
Ocolul Agricol
Ocolul Silvic
Partidul Muncitoresc Român
Percepția
Sanatoriul Solca

U D E Ș T I

Banca Republicei Populare Române
Bancă de Stat
Comitetul Provizoriu Udești

JUDEȚUL TÂRNAVA MARE

SIGHIȘOARA

Adam Nicolae dr StOIosif 39 212
Administrația Poștelor și Telecomunicațiilor
oficiul telegrafo-poștal Lenin 38 671
Aprolacta Soc Com de Stat
Tăbăcarilor 8 419
Aristide Stelian av PetruRareș 8 ..606
ARLUS - CARTEA RUSĂ
BdStalin 11 655
Ateneul Popular Turnului 1 709
Banca Republicii Populare Române
Banca de Stat PetruRareș 5 20
agenția Generalisimul Stalin 5
Benderliu Liuba TacheIonescu 14 ..439
Biroul de Expediții W Gross
Libertății 30 658
Biroul de Măsuri și Greutăți
ArmataRoșie 26 248
Biserica Lutherană Evanghelică
Parohiala 15 474
Brașovul Mag de Stat
ssala PțaLenin 20 621
filiala PțaLenin 16 431
Burian Anton Florilor 1 413
Calefariu Liviu proc IlarieChendi 9 207
Călugăru Ioan AndreiMureșanu 10 476
C A M dep pt vânzare ȘtOIosif 1 206
Camera Agricolă
EcaterinaTeodoroiu 6 615
Căminul de Orfane PțaCetății 2 608
Căminul de Ucenici
DobrogeanuGherea 11 254
CARTEA RUSĂ - ARLUS
BdStalin 11 655
C E C Stalin 10 630
Centrul de Difuzare Scânteia
GenStalin 21 416
Cercul Teritorial Lenin 22 232
Cinema Apollo GenStalin 55 424
Ciulei Maria StOIosif 10 403
Colegiul Avocaților PetruRareș 8 ..703
Coltescu Ioana GenStalin 7 289
Comcar PtaLenin 11 250
Comcereal PțaLenin 34 231
centrul colectare Stalin 6 291
Comisiunea Județeană pt Organizarea Cooperației
GenStalin 25 628
660
Comisiunea de Stat a Planificării
MaiorIsacov 1 249
Comitetul Democratic Evreesc
GenStalin 10 227
Comitetul Provizoriu Albești inter ..3
Boiu .....inter....4
Hetur .....inter....6
Comitetul Provizoriu al Județului
MaiorIsacov 7 .....★280
237
268
269
cab președ 626
Secția financiară 486
ICFrimu 23 619
Secția Sanitară EcTeodoroiu ..619
Garajul lângă spital 459
Comitetul Provizoriu Sighișoara
CuzaVodă 4 202
Confab 203
Starea civilă 204
Aprovizionarea 445
Secția financiară
GenStalin 1 610
Lenin 16 447
Lenin 22 648
449
Abatorul 205
COMLEMN Soc Com de Stat Dep de Cherestea Nr 116
ArmataRoșie 9 700
460
Competrol Soc Com de Stat
depozit StefancelMare 23 229
Comunitatea Maghiară Turnului 9 ..404
Cooperativa de Consum C F R
Libertății 37 475
Cooperativa Plugarul GenStalin 13 ..469
Coroclean Nicolae Libertății 40 238
Covacs Ernest GenStalin 62 266
Crișan Livia GenStalin 59 235
Cristian Nicolae 6Martie 8 463
D A C Delaborare Aprovizionare
Colectări Târnavei 8 480
Dan Tiberiu ICFrimu 17 492
Departamentul Aprovizionării Armatei
23August 18 213
Direcțiunea Județeană a Gospodăriilor de Stat PțaLenin 25 664
665
Duca Ioan dr ICFrimu 9 669
Eforia Sanitară PțaLenin 7 495
Fabrica 23 August IlarieChendi 5 240
Fabrica de Bere Aurora
GenStalin 90 481
Fabrica de Mătase 11 Iunie
NTitulescu 8 620
Fabrica de Pâine și Mag Coloniale
11 Iunie AndreiMureșanu 12 ..216
216/A
NicBălcescu 2 287
Fabrica de Postav 6 Martie
ArmataRoșie 10 617
618
Fabrica de Spirt Sighișoara
Târnavei 12 423
Farmacia de Stat
No 1 PțaLenin 45 230
No 2 GenStalin 21 462
No 3 GenStalin 28 649
Filipescu Ilarion IliePintilie 2 695
Fiechtenmacher Walter
Mărășești 17 638
Frățilă Emil ing RepPopRom 22 ..697
Frontul Plugarilor PțaLenin 15 640
Georgescu Eugenia VasileRoaită 1 261
Gherasim Haralambie PtaLenin 30 ..444
Ghizdavu Iosef dr ICFrimu 46 663
Goia Ovidiu ICFrimu 20 273